

**Комунальний вищий навчальний заклад
«Харківська академія неперервної освіти»**

**Електронний збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції
(25.04.2019)**

***«РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ КЕРІВНИКА
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ
В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»***

Харків 2019

**ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ» МОН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНСОРЦІУМ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ»
УКРАЇНСЬКИЙ ВІДКРИТИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ШКІЛ НОВАТОРСТВА КЕРІВНИХ,
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ
ЛАБОРАТОРІЯ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

**ПРОГРАМА
Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції
*«РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ КЕРІВНИКА
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ
В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»***

25 квітня 2019 р.

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

Голова організаційного комітету	
ПОКРОЄВА <i>Любов</i> <i>Денисівна</i>	кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
Співголова організаційного комітету	
СОРОЧАН <i>Тамара Михайлівна</i>	доктор педагогічних наук, професор, директор ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, виконавчий директор Українського відкритого університету післядипломної освіти
Заступники голови організаційного комітету	
МЕЛЬНИК <i>Світлана</i> <i>Анатоліївна</i>	кандидат педагогічних наук, проректор з навчальної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
КАРТАШОВА <i>Любов</i> <i>Андріївна</i>	доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з дистанційного навчання ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
Члени оргкомітету	
АСТАХОВА <i>Марія</i> <i>Сергіївна</i>	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
ГОНЧАРЕНКО <i>Наталія</i> <i>Миколаївна</i>	кандидат психологічних наук, заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, доцент кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
ДЕГТЯРЬОВА <i>Галина</i> <i>Анатоліївна</i>	доктор педагогічних наук, завідувач кафедри методики навчання мов і літератури КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
ЗАВАЛЕВСЬКИЙ <i>Юрій</i> <i>Іванович</i>	доктор педагогічних наук, професор, в. о. директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
КЛОКАР <i>Наталія</i> <i>Іванівна</i>	доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
ЛЮБЧЕНКО <i>Надія</i> <i>Василівна</i>	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
СМИРНОВА <i>Марина</i> <i>Євгенівна</i>	кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

ПОРЯДОК РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

10.00 – Відкриття Інтернет-конференції

ВІТАЛЬНІ СЛОВА УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ

СОРОЧАН Тамара Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, директор ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, виконавчий директор Українського відкритого університету післядипломної освіти.

ПОКРОЄВА Любов Денисівна, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», кандидат педагогічних наук, доцент.

ГОНЧАРЕНКО Наталія Миколаївна, кандидат психологічних наук, заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, доцент кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

МЕЛЬНИК Світлана Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, проректор з навчальної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

КЛОКАР Наталія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

СОРОЧАН Тамара Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, директор ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, виконавчий директор Українського відкритого університету післядипломної освіти.

Професійний розвиток керівників НУШ в умовах Українського відкритого університету післядипломної освіти.

ПОКРОЄВА Любов Денисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

Формування інформаційно-цифрової компетентності та відеоконтенту як завдання Нової української школи.

ЗАВАЛЕВСЬКИЙ Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, в. о. директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України.

Проблеми і перспективи впровадження Національної освітньої платформи.

ГОНЧАРЕНКО Наталія Миколаївна, кандидат психологічних наук, заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, доцент кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Проблеми використання цифрових технологій в системі післядипломної педагогічної освіти.

КЛОКАР Наталія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Професійні стандарти директора Нової української школи: ключові засади.

ДЕГТЯРЬОВА Галина Анатоліївна, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри методики навчання мов і літератури КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
Модель формування і розвитку ІК компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти.

ДИВАК Володимир Валерійович, доцент кафедри відкритих освітніх систем та ІКТ ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.
Використання відеоконтенту технологій у Новій українській школі як сучасна проблема інформаційного суспільства.

СЕКЦІЯ 1

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Давидова Наталія Андріївна, начальник управління освіти, культури і туризму Дергачівської районної державної адміністрації Харківської області

Формування медіакультури керівника в умовах реформування Нової української школи

Бенеда Тетяна Іванівна, старший викладач кафедри менеджменту та освітніх технологій Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.
Нормативно-правовий супровід управління НУШ.

Лузан Людмила Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики навчання мов і літератури КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

Лузан Віктор Олександрович, директор КЗ «Пересечанський ліцей» Дергачівського району Харківської області.

Медіаграмотність керівника Нової української школи як одна із складових професіоналізму управління

Лукіна Тетяна Олександрівна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Інформаційна компетентність керівника закладу освіти як чинник ефективного управління Новою українською школою.

Любченко Надія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Формування медіаграмотності освітніх менеджерів як фактор успішної реалізації Концепції розвитку громадянської освіти в Україні.

Ляхоцька Лариса Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри відкритих освітніх систем та ІКТ ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Формування та розвиток інформаційно-цифрової компетентності керівних та педагогічних кадрів освіти у системі післядипломної педагогічної освіти.

Рожнова Тетяна Євгенівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Використання PR-технологій в управлінській діяльності керівника Нової української школи.

Смирнова Марина Євгенівна, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

Комунікативна компетентність керівника закладу загальної середньої освіти.

Станкевич Віталій Геннадійович, старший викладач кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти, завідувач відділу організації навчального процесу та моніторингу ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Особливості державно-громадського управління освітою в умовах інформаційного суспільства.

Яценко Світлана Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Житомирського державного університету ім. І. Франка.

Формування інформаційної компетентності керівника Нової української школи.

СЕКЦІЯ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Антощук Світлана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Веб-сервіси та ресурси глобальної мережі для формування освітнього середовища НУШ.

Білик Надія Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, головний редактор електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога», керівник-координатор Координаційного центру шкіл новаторства України.

Електронне наукове фахове видання «Імідж сучасного педагога» як засіб формування інформаційної компетентності та медіаграмотності керівників закладів освіти.

Васильюк Алла Володимирівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри професійної та вищої освіти і права ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Покоління m-learning як новий виклик для школи.

Іванова Ірина Борисівна, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики Харківської державної академії культури.

Волонтерська діяльність як чинник морально-етичного виховання».

Ілляхова Марина Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Створення креативного середовища засобами відеоконтенту в умовах післядипломної освіти.

Мельник Оксана Миколаївна, в. о. начальника відділу цифрових освітніх ресурсів ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України.
Сучасні підходи щодо використання цифрових освітніх ресурсів в інформаційному середовищі Нової української школи.

Павлюк Віктор Дмитрович, кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та освітніх технологій Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Інформаційна діяльність керівника НУШ з формування безпечного освітнього середовища.

Скрипник Марина Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Відкрита освіта та професійний розвиток педагога Нової української школи.

СЕКЦІЯ 3

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Андрос Мирослав Євгенійович, старший викладач кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій ЦПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Е-тестування як основа моніторингу ІКТ-компетентностей керівників закладів загальної середньої освіти.

Антонченко Марія Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітніх та інформаційних технологій КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

Розвиток інформаційної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Астахова Марія Сергіївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

Формування та розвиток інформаційно-цифрової компетентності керівника ЗЗСО в умовах післядипломної педагогічної освіти

Бондар Людмила Вікторівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерної інженерії Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Дистанційне навчання у контексті реформування сучасної освіти.

Бородіна Олена Олександрівна, старший викладач Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Хмарні технології в навчанні педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Вариґа Наталія Григорівна, завідувачка лабораторії кафедри комп'ютерної інженерії Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Електронні освітні ресурси навчального призначення.

Відющенко Ірина Леонідівна, вчитель початкових класів Запорізької ЗОШ І-ІІІ ступенів № 12 Запорізької міської ради Запорізької області.
Інтегроване навчання. Медіаграмотність та критичне мислення.

Гущина Наталія Іванівна, старший викладач кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій ЦІПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».
Управління розвитком цифрової компетентності педагогів у НУШ.

Дегтярьова Галина Анатоліївна, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри методики навчання мов і літератури КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
Модель формування і розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти.

Дерев'янка Людмила Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка
Інформаційна компетентність учителя Нової української школи як важливий складник професійної компетентності

Деркач Тетяна Миколаївна, кандидат технічних наук, доцент Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;

Дмитренко Андрій Олександрович, кандидат технічних наук, доцент Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Використання інфографіки в навчальному процесі.

Зазуліна Людмила Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту та освітніх технологій Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Дослідження рівня медіакомпетентності слухачів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Зінчук Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦІПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Напрями розвитку медіаграмотності керівника школи в умовах післядипломної освіти.

Колосова Людмила Миколаївна, кандидат педагогічних наук, директор науково-методичного центру Вознесенської міської ради Миколаївської області.

Методичний супровід професійного розвитку педагогів в умовах інформаційного суспільства.

Крамаренко Любов Дмитрівна, старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

Формування інформаційної компетентності в системі післядипломної освіти.

Мельник Надія Адамівна, кандидат педагогічних наук, проректор із науково-методичної роботи, доцент кафедри філософії, економіки та менеджменту освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Система роботи закладів післядипломної педагогічної освіти щодо розвитку інформаційної компетентності та медіаграмотності керівних кадрів та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

Папернова Тетяна Валеріївна, завідувач навчального відділу ЦПРПО КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

Гулаков Руслан Сергійович, методист навчального відділу ЦПРПО КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

Інформаційна компетентність як фактор особистісно-професійного зростання педагогів Нової української школи.

Пікож Тамара Михайлівна, старший викладач кафедри публічного адміністрування та менеджменту освіти ЦППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Проблема формування змістової складової курсів підвищення кваліфікації керівних кадрів загальної середньої освіти в умовах інформаційного суспільства.

Попович Наталія Миколаївна, кандидат технічних наук, доцент кафедри комп'ютерної інженерії Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Види дистанційних занять із здобувачами освіти в умовах модернізаційних змін.

Руденко Олександр Антонович, кандидат технічних наук, доцент кафедри комп'ютерних та інформаційних технологій і систем Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Система керування контентом електронних джерел.

Сирцова Ольга Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Формування інформаційно-медійної грамотності вчителя в системі післядипломної освіти.

Скрильник Олена Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державного управління і права Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Дистанційне навчання в сучасній освіті.

Тур Оксана Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Інформаційна компетентність особистості як важлива умова її професіоналізму.

Шевченко Олена Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічної кібернетики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Розвиток хмарних технологій у сучасній освіті.

Шинкаренко Раїса Василівна, кандидат економічних наук, доцент, заступник директора Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Медіаграмотність як інструмент формування компетентності учасників освітнього середовища.

Шкіренко Сергій Вікторович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри конструкцій з металу, дерева і пластмас Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.
Сучасні аспекти європейської дистанційної освіти.

СЕКЦІЯ 4

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК ОСЕРЕДОК ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Гуркаленко Ірина Вікторівна, завідувач бібліотеки Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 75 Харківської міської ради Харківської області.
Практичний досвід використання QR-кодів у роботі шкільної бібліотеки.

Жеребкіна Зоя Геннадіївна, завідувач бібліотеки КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

Писаренко Тетяна Іванівна, методист Центру інноваційного розвитку освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

Медіаграмотні учні, учителі, батьки – запорука впровадження Нової української школи».

Захарова Розалія Ісааківна, завідувач бібліотеки Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 80 Харківської міської ради Харківської області.
Шкільна бібліотека у медіа просторі.

Лобойко Тетяна Петрівна, завідувач бібліотеки КЗ «Козачолопанський ліцей» Дергачівської районної ради Харківської області.
Краєзнавча робота бібліотеки як аспект функціонування медіа центру.

Новакова Світлана Володимирівна, завідувач бібліотеки Харківського ліцею № 149 Харківської міської ради;

Колодій Ірина Михайлівна, учитель інформатики Харківського ліцею № 149 Харківської міської ради.

Шкільний бібліотечно-інформаційний центр – модель інформаційно-медійного центру закладу загальної середньої освіти.

Світашова Вікторія Вікторівна, провідний бібліотекар ЗОШ I–III ступенів № 167 Харківської міської ради.

Шкільна бібліотека як осередок формування медіаграмотності учасників освітнього процесу.

Тимченко Ганна Федорівна, завідувач бібліотеки Харківської спеціалізованої школи № 133 «Ліцей мистецтв» Харківської міської ради.

Шкільна бібліотека як осередок формування медіаграмотності учасників освітнього процесу.

Семисошенко Севіль Вагіфівна, методист Центру інноваційного розвитку освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

Уміння працювати з інформацією як основа формування інформаційної компетентності людини.

СЕКЦІЯ 5

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК СУЧАСНА ПОТРЕБА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Бойко Валентина Вячеславівна, старший викладач секції державного управління і права Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

Щодо поняття медіаграмотності

Гайтан Олена Миколаївна, старший викладач Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

Використання сучасних інформаційних технологій при викладанні програмування у вищій школі.

Гришанова Тетяна Костянтинівна, директор Есхарівської ЗОШ I-III ступенів Чугуївської районної ради Харківської області.

Управлінський аспект формування медіаграмотності учасників освітнього процесу як рушійної сили розвитку закладу освіти.

Дегтярьова Лариса Миколаївна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерної інженерії Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Хмарні технології в освіті.

Добрянська Олена Миколаївна, завідувач навчально-методичної лабораторії природничо-математичних дисциплін КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти».

Медіаграмотність та інформаційна культура, як механізми підвищення професійної компетентності освітніх управлінців.

Дух Людмила Іванівна, старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

Інформаційна компетентність та медіаграмотність керівника НУШ у контексті професійної діяльності.

Ковальська Оксана Павлівна, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Методологічні основи формування медіакультури учасників освітнього процесу в умовах НУШ.

Крекотень Ірина Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Основні засади медіаосвіти у сучасному суспільстві.

Мошенська Наталія Валеріївна, методист Харківського державного вищого училища фізичної культури № 1.

Використання освітянських електронних ресурсів (інформаційних ресурсів освіти) в умовах модернізації педагогічного простору як потреба сучасного інформаційного суспільства.

Ніколаєнко Володимир Анатолійович, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри архітектури будівель та містобудування Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;

Зубричев Олександр Сергійович, кандидат архітектури, старший викладач кафедри основ архітектури Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Особливості дистанційного навчання архітекторів у закладах вищої освіти.

Ротфорт Діана Вікторівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

Готовність учителів початкових класів до формування медіаграмотності молодших школярів.

Рудь Оксана Володимирівна, старший викладач кафедри менеджменту освіти Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Медіаосвіта та медіаграмотність як освітні категорії.

Сокол Галина Вікторівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерної інженерії Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Синтез кодека для обробки багатовимірних сигналів.

Стащенко Михайло Олександрович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту освіти Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Нормативно-правові засади, стан та перспективи впровадження медіаграмотності в освітню діяльність.

РЕЗОЛЮЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

Учасники конференції вважають, що питання інформаційної компетентності є досить актуальним, особливо в контексті парадигмальних змін, що відбуваються сьогодні у системі української шкільної освіти.

Інформаційно-цифрова (інформаційно-комунікаційна компетентність) керівників і педагогів ЗЗСО є важливим імперативом забезпечення ефективності освітнього процесу з позицій очікувань і вимог Нової української школи.

Учасники конференції

- **обговорили** питання інформаційної компетентності керівників і педагогів НУШ;
- **виокремили** особливості створення інформаційного середовища НУШ;
- **визначили** шляхи формування і розвитку інформаційної компетентності та медіаграмотності керівників і педагогів НУШ у системі ППО;
- **акцентували** увагу на ролі шкільної бібліотеки як осередку формування медіаграмотності учасників освітнього процесу;
- **висвітлили** важливість формування медіаграмотності керівників і педагогів НУШ як сучасної потреби інформаційного суспільства.

Пропонуємо:

1. Узагальнити досвід закладів ППО щодо формування і розвитку інформаційної компетентності та медіаграмотності керівників і педагогів НУШ.
2. Продовжити системну роботу щодо розробки науково-методичного забезпечення розвитку інформаційної компетентності та медіаграмотності всіх учасників освітнього процесу в закладах ППО.
3. Створити умови для обміну досвідом у цій галузі за підтримки Українського відкритого університету післядипломної освіти.

УДК 37.013.83:005/070

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Розвиток інформаційної компетентності та медіа грамотності керівника Нової української школи в умовах післядипломної педагогічної освіти». – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2019. – 217 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, присвяченої проблемі розвитку інформаційної компетентності та медіа грамотності керівників і педагогів Нової української школи в умовах післядипломної педагогічної освіти *(м. Харків, 25 квітня 2019 року)*

Призначений для широкого кола наукових співробітників, керівників закладів загальної середньої освіти, методичних служб і педагогічних працівників

Відповідальність за точність викладених у виданні фактів несуть автори.

Матеріали публікуються в авторській редакції

© Комунальний вищий навчальний заклад
«Харківська академія неперервної освіти»

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
<i>Бенеда Тетяна Іванівна</i> Нормативно-правовий супровід управління НУШ	19
<i>Лузан Людмила Олександрівна, Лузан Віктор Олександрович</i> Медіаграмотність керівника Нової української школи як одна із складових професіоналізму управління	24
<i>Лукіна Тетяна Олександрівна</i> Інформаційна компетентність керівника закладу освіти як чинник ефективного управління Новою українською школою	28
<i>Ляхоцька Лариса Леонідівна</i> Формування та розвиток інформаційно-цифрової компетентності керівних та педагогічних кадрів освіти у системі післядипломної педагогічної освіти	30
<i>Смирнова Марина Євгенівна</i> Комунікативна компетентність керівника закладу загальної середньої освіти	33
РОЗДІЛ 2 ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
<i>Васильюк Алла Володимирівна</i> Покоління m-learning як новий виклик для школи	38
<i>Іванова Ірина Борисівна</i> Волонтерська діяльність як чинник морально-етичного виховання	41
<i>Ілляхова Марина Володимирівна</i> Створення креативного середовища засобами відеоконтенту в умовах післядипломної освіти	43
<i>Павлюк Віктор Дмитрович</i> Інформаційна діяльність керівника НУШ з формування безпечного освітнього середовища	46
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	
<i>Андрос Мирослав Євгенійович</i> Е-тестування як основа моніторингу ІКТ-компетентностей керівників закладів загальної середньої освіти	49
<i>Антонченко Марія Олексіївна</i> Розвиток інформаційної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти	53
<i>Астахова Марія Сергіївна</i> Формування та розвиток інформаційно-цифрової компетентності керівника ЗЗСО в умовах післядипломної педагогічної освіти	57

<i>Бондар Людмила Вікторівна</i> Дистанційне навчання у контексті реформування сучасної освіти	63
<i>Бородіна Олена Олександрівна, Гафіяк Алла Мирославівна</i> Хмарні технології в навчанні педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти	65
<i>Вариґа Наталія Григорівна</i> Електронні освітні ресурси навчального призначення	67
<i>Відющенко Ірина Леонідівна</i> Інтегроване навчання. Медіаграмотність та критичне мислення	69
<i>Дегтярьова Галина Анатоліївна</i> Модель формування і розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти	72
<i>Дерев'янка Людмила Іванівна</i> Інформаційна компетентність учителя Нової української школи як важливий складник професійної компетентності	80
<i>Деркач Тетяна Миколаївна, Дмитренко Андрій Олександрович</i> Використання інфографіки в навчальному процесі	82
<i>Зазуліна Людмила Василівна</i> Дослідження рівня медіакомпетентності слухачів у системі післядипломної педагогічної освіти	85
<i>Зінчук Наталія Анатоліївна</i> Напрями розвитку медіаграмотності керівника школи в умовах післядипломної освіти	93
<i>Колосова Людмила Миколаївна</i> Методичний супровід професійного розвитку педагогів в умовах інформаційного суспільства	95
<i>Крамаренко Любов Дмитрівна</i> Формування інформаційної компетентності в системі післядипломної освіти	97
<i>Папернова Тетяна Валеріївна, Гулаков Руслан Сергійович</i> Інформаційна компетентність як фактор особистісно-професійного зростання педагогів Нової української школи	102
<i>Попович Наталія Миколаївна</i> Види дистанційних занять із здобувачами освіти в умовах модернізаційних змін	106
<i>Руденко Олександр Антонович</i> Система керування контентом електронних джерел	108
<i>Сирцова Ольга Миколаївна</i> Формування інформаційно-медійної грамотності вчителя в системі післядипломної освіти	112
<i>Скрильник Олена Олександрівна</i> Дистанційне навчання в сучасній освіті	114
<i>Тур Оксана Миколаївна</i> Інформаційна компетентність особистості як важлива умова її професіоналізму	117
<i>Шевченко Олена Миколаївна</i> Розвиток хмарних технологій у сучасній освіті	120
<i>Шинкаренко Раїса Василівна</i> Медіаграмотність як інструмент формування компетентності учасників освітнього середовища	123

<i>Шкіренко Сергій Вікторович</i> Сучасні аспекти європейської дистанційної освіти	124
<p style="text-align: center;">РОЗДІЛ 4 ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК ОСЕРЕДОК ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ</p>	
<i>Гуркаленко Ірина Вікторівна</i> Практичний досвід використання QR-кодів у роботі шкільної бібліотеки	128
<i>Жеребкіна Зоя Геннадіївна, Писаренко Тетяна Іванівна</i> Медіаграмотні учні, учителі, батьки – запорука впровадження Нової української школи	131
<i>Захарова Розалія Ісааківна</i> Шкільна бібліотека у медіа просторі	136
<i>Лобойко Тетяна Петрів</i> Краєзнавча робота бібліотеки як аспект функціонування медіа центру	138
<i>Новакова Світлана Володимирівна, Колодій Ірина Михайлівна</i> Шкільний бібліотечно-інформаційний центр – модель інформаційно-медійного центру закладу загальної середньої освіти	141
<i>Світашова Вікторія Вікторівна</i> Шкільна бібліотека як осередок формування медіаграмотності учасників освітнього процесу	147
<i>Семисошенко Севіль Вагіфівна</i> Уміння працювати з інформацією як основа формування інформаційної компетентності людини	151
<i>Срибна Вікторія Леонідівна</i> Роль ІКТ у формуванні позитивної мотивації до читання	155
<i>Тимченко Ганна Федорівна</i> Шкільна бібліотека як осередок формування медіаграмотності учасників освітнього процесу	164
<p style="text-align: center;">РОЗДІЛ 5 МЕДІАГРАМОТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК СУЧАСНА ПОТРЕБА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА</p>	
<i>Бойко Валентина Вячеславівна</i> Щодо поняття медіа грамотності	168
<i>Гайтан Олена Миколаївна</i> Використання сучасних інформаційних технологій при викладанні програмування у вищій школі	170
<i>Гришанова Тетяна Костянтинівна</i> Управлінський аспект формування медіаграмотності учасників освітнього процесу як рушійної сили розвитку закладу освіти	177
<i>Дегтярьова Лариса Миколаївна</i> Хмарні технології в освіті	179
<i>Добрянська Олена Миколаївна</i> Медіаграмотність та інформаційна культура, як механізми підвищення професійної компетентності освітніх управлінців	181
<i>Дух Людмила Іванівна</i> Інформаційна компетентність та медіаграмотність керівника НУШ у контексті професійної діяльності	187

<i>Ковальська Оксана Павлівна</i> Методологічні основи формування медіакультури учасників освітнього процесу в умовах НУШ	189
<i>Крекотень Ірина Михайлівна</i> Основні засади медіаосвіти у сучасному суспільстві	196
<i>Мошенська Наталія Валеріївна</i> Використання освітянських електронних ресурсів (інформаційних ресурсів освіти) в умовах модернізації педагогічного простору як потреба сучасного інформаційного суспільства	198
<i>Ніколаєнко Володимир Анатолійович, Зубричев Олександр Сергійович</i> Особливості дистанційного навчання архітекторів у закладах вищої освіти	200
<i>Ротфорт Діана Вікторівна</i> Готовність учителів початкових класів до формування медіаграмотності молодших школярів	203
<i>Рудь Оксана Володимирівна</i> Медіаосвіта та медіаграмотність як освітні категорії	209
<i>Сокол Галина Вікторівна</i> Синтез кодека для обробки багатовимірних сигналів	211
<i>Сташенко Михайло Олександрович</i> Нормативно-правові засади, стан та перспективи впровадження медіаграмотності в освітню діяльність	215

РОЗДІЛ 1

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 005.3:37.014.15

Бенеда Т.І.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ СУПРОВІД УПРАВЛІННЯ НОВОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ШКОЛОЮ

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку нашої держави, що взяла курс на європейську інтеграцію, актуальною є проблема впровадження реформи освіти. У цих умовах особливого значення набуває управління закладом загальної середньої освіти.

Управління – це діяльність, спрямована на розробку рішень, регулювання об'єкта управління, організацію контролю, аналіз і підведення підсумків на основі достовірної інформації. Управління є тією рушійною силою, яка націлена на активізацію людини через створення оптимальних умов для прояву та розвитку її творчого потенціалу. Проблема професійного становлення менеджерів навчальних закладів, розвиток їх управлінських компетентностей стала нагальною потребою сучасного освітнього менеджменту. Сучасні тенденції розвитку суспільства вимагають наукового аналізу професійних якостей керівника закладу освіти, мотивів управлінської діяльності, культури менеджерської праці, а тому сучасному керівникові закладу освіти необхідно орієнтуватися в різноманітності сучасних управлінських ідей, вивчати і успішно застосовувати досягнення науки та передового педагогічного досвіду, організовувати творчу діяльність, усвідомлювати свою соціальну відповідальність, уміло ставити управлінські цілі і досягати їх.

Наукове обґрунтування керівництва закладами освіти можливе за дотримання принципів: державотворення, науковості, демократизації, гуманізації, цілеспрямованості, плановості, оптимізації, ініціативи і творчості, об'єктивності, колегіальності, компетентності.

Управління як суспільна діяльність здійснюється в рамках правового поля. Правове поле окреслюється законами, які приймаються законодавчим органом влади – Верховною Радою України, регулюють основні суспільні відносини і є обов'язковими для виконання та підзаконними нормативно – правовими актами, які приймаються на підставі законів, відповідно до законів та для їх виконання правотворчими органами центральної виконавчої влади. З огляду на ситуацію в освітньому просторі, керівник закладу освіти повинен працювати в умовах автономії дотримуючись принципу верховенства права та законності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем управління закладом освіти

свідчить, що дослідження із зазначеної проблеми проводилися і далі тривають у різних аспектах, зокрема, професійну компетентність менеджерів закладів освіти досліджували Г. Гуменюк, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, І. Зязюн, О. Мармаза, Л. Карамушка, А. Кравченко, В. Маслов та ін.. Питання змісту управлінської культури, в т.ч. у сфері освіти вивчали Г.Дмитренко, Г.Єльнікова, І.Іванова, Н.Костильова, С.Королук, А. Мар'яненко, О.Савченко, М.Туленков та ін.. Особливості управлінської культури директора загальноосвітнього закладу в останні роки досліджували В.Базилевич, О. Бондаревська, Л. Васильченко, Л. Даниленко, Л. Карамушка, Ю. Конаржевський, С. Королук, В. Маслов, В. Мельник, О. Малишева. Управлінський аспект регулювання трудових відносин у колективі досліджували Н. Болотіна, В. Гуменюк, В. Маслов, О. Колот, В. Костюк, О. Лютко, О. Малишева, Т. Парпан, В. Ротань та ін.. Проблему підготовки керівників кадрів до роботи в нових соціально – економічних умовах досліджували Л. Данеленко, Г. Єльнікова, Ю. Жук, Н. Клокар, В. Маслов, В. Олійник, В. Семиченко та ін..

Дослідження проблеми правової компетентності керівника закладу освіти як необхідної умови якісного розвитку закладу освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа» залишається актуальною.

Метою статті є узагальнення основних нормативно – правових актів, що регулюють управління Новою українською школою.

Виклад основного матеріалу. Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання упродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності [5, с.12] Провідна мета освітньої реформи – підвищення якості освіти, так визначено Законом України «Про освіту». [5, с.16]. Сучасний керівник закладу загальної середньої освіти має бути готовим до управління колективом та навчально-виховним процесом з позиції менеджменту, як інтеграції науки та мистецтва управління людьми і соціальними процесами для втілення вимог Концепції «Нова українська школа».

Формування Нової української школи розпочато з початкової ланки. І керівник, і педагогічні працівники повинні чітко орієнтуватися на основні чинники, що забезпечують якість початкової ланки освіти. До них належать:

- повне і своєчасне охоплення навчанням усіх дітей молодшого шкільного віку;
- різнобічне використання досягнень дошкільного періоду;
- осучаснення та оздоровлення освітнього середовища;
- впровадження методик особистісно і компетентісно зорієнтованого навчання, виховання і розвитку молодших учнів;
- технологічність методик навчання;
- моніторинговий супровід освітнього процесу;

- адекватна підготовка педагогічних кадрів, тощо.[1.с.2]

Оскільки сьогодні у світовій практиці ефективність освіти пов'язують з компетентнісним підходом, то керівник закладу загальної середньої освіти повинен володіти: компетентностями особистості ХХІ століття, освітнім менеджментом, новими стандартами та програмами, визначати роль вчителя як лідера, фасилітатора, який забезпечує впровадження нових стандартів та методик у своєму закладі, філософією дитиноцентризму, педагогікою партнерства поняттями індивідуальної освітньої траєкторії, супервізією як науково-методичним супроводом, наставництвом, підтримкою, консультуванням, знаннями з документообігу, знати процедуру ліцензування закладу освіти, як відбувається державна реєстрація, як припиняється діяльність закладу та структурних підрозділів, забезпечувати автономію і фінансову самостійність закладу освіти, прозорість фінансування, знати функції централізованої та відокремленої бухгалтерії володіти питання кошторису, бюджету і тендерних торгів, організовувати роботу з кадрами, забезпечувати правове регулювання трудових відносин у педагогічному колективі, питання атестації, сертифікації, підвищення кваліфікації. Окрім того, володіти громадянськими компетентностями : уміння побудувати демократичну модель управління закладом, створення і функціонування органів самоврядування учнів, педагогічних працівників, батьків, взаємодія з органами місцевого самоврядування, місцевої державної виконавчої влади, громадськістю тощо, а також правовими компетентностями: знання нормативно-правових документів, що регламентують освітню діяльність в Україні, законодавство про працю, нормативні документи з організації навчально-виховного процесу, правові вимоги до роботи з шкільною документацією, правила і норми з охорони праці, правила виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Новітнє розуміння компетентнісного підходу загалом і ключових компетентностей зокрема містять такі документи:

- Закон України «Про освіту»;
- Державний стандарт початкової освіти (постанова КМУ від 21.02.2018 року № 87);
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (розпорядження КМУ від 13.12.2017 № 903 – р).
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження КМУ від 14.12.2016 №988 – р. (із змінами).
- Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» (постанова КМУ від 04.04.2018р. № 237 (із змінами).

У зв'язку із запровадженням Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти обов'язковою вимогою є

підвищення кваліфікації педагогічних працівників та керівних кадрів, що визначено на державному рівні розпорядженням КМУ ВІД 17.01.2018р. № 17-р «Про додаткові заходи щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників 2018р.» (із змінами), наказом МОН від 15.01.2018р. № 36 «Про затвердження Типової освітньої програми організації проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти», наказом МОН від 13.12.2018р. № 1392 «Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації керівних кадрів закладів загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа», наказом МОН від 15.01.2018 № 34 «Про деякі організаційні питання щодо підготовки педагогічних працівників в умовах Нової української школи», наказом МОН від 27.02.2018р. № 208 «Про організацію та проведення підготовки вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/2019 навчальному році закладами післядипломної освіти до викладання іноземних мов (англійської, німецької, французької) відповідно до Концепції «Нова українська школа», наказом МОН від 01.04.2019 р. № 415 «Про деякі питання організації у 2019 році. підвищення кваліфікації педагогічних працівників у зв'язку із запровадженням Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», листом МОН «Про деякі організаційні питання з підготовки педагогічних працівників на сайті студії онлайн – освіта EdEra» від 26.02.2018 р. №1/9-114 та ін..

Основні засади функціонування НУШ супроводжуються відповідним нормативно-правовим забезпеченням. Директор повинен знати нові стандарти і навчальні програми, щоб могли спілкуватися з вчителями про відмінності від старих. (Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти, розроблена під керівництвом Савченко О.Я., Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б., затверджені наказом МОН від 26.07.2018 року №814. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи, затверджені наказом МОН від 23.03.2018р. №283, Положення про сертифікацію педагогічних працівників, затверджене КМУ від 27.12.2018 р. №1190).

Важливе значення для виконання завдань Нової української школи має створення освітнього середовища та навчально - методичного забезпечення для якісного навчання усіх дітей (наказ МОН від 13.02.2018 р. №137 «Про затвердження примірного переліку засобів навчання та обладнання навчального та загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи», наказ МОН 05.03.2018 р. №223 «Про упровадження ігрових та діяльнісних методів в освітній процес закладів загальної середньої освіти, наказ МОН від 19.08.2016 р. №1009 «Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи», лист МОН від 18.05.2018 р. №2.2-1250 та від 21.05.20018 р. №2.2-1255 «Про методичні рекомендації щодо формувального оцінювання учнів першого класу», постанова КМУ від 09.08.2017 р. №588 «Про внесення змін у порядок організації інклюзивного

навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», Типова освітня програма спеціальних закладів загальної середньої освіти І ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затверджена наказом МОН від 25.06.2018 р. №693) та ін..

Це далеко не повний перелік нормативно-правових актів, які супроводжують управління Новою українською школою, оскільки метою статті було узагальнити основні нормативно-правові акти із зазначеного питання.

Висновки. Отже, сучасний керівник – це компетентний, висококваліфікований, творчий фахівець, який усвідомлює завдання реформи освіти, бачить перспективи розвитку закладу, володіє інноваційними технологіями, знаннями з теорії і управління соціальними системами, з філософії, соціології, психології, фінансового менеджменту, комп'ютерними технологіями і здійснює управлінську діяльність відповідно до нормативно-правових актів, що регламентують діяльність у сфері освіти. Зважаючи на постійні зміни у законодавстві в умовах модернізації системи освіти керівник повинен постійно розширювати рівень правових знань. Оновити знання відповідно до чинного законодавства та отримати нові знання директор може як самостійно, так і в закладах післядипломної освіти. Ефективним способом є отримання спеціальності «управління закладом освіти».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти // Початкова школа. 2010. №9. С. 1-4.
2. Бібліотека реформи. URL: <http://nus.org.ua/library>.
3. Берека В.Є. Безперервна освіта керівника як основна модернізації освітньої галузі / Професійне самоврядування керівників загальноосвітніх навчальних закладів: зб. наук. пр. / за заг. ред. В. В. Гуменюк. Хмельницький: ХОППО, 2015. С. 3-7.
4. Гуменюк В.В. Формування керівника-лідера та освітньої еліти / Варіативність, іноваційність, результативність, аналітичність управління. Хмельницький: ХОППО, 2011. Вип.4. С. 7-10.
5. Закон України «Про освіту» №2145 – ІV / Голос України. 27.09.2017. №178-179.
6. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія. Київ: ДАККО, 1999. 560 с.
7. Клокар Н.І. Підготовка керівників закладів освіти до роботи в нових соціально-економічних умовах / Педагог професійної школи: зб. наук. праць / за ред.: кол. Н.Г. Ничкал (голова), О.І. Щербак (заст.гол.). Київ: Науковий світ, 2002. С. 217-221.
8. Лютко О.М. Мотиваційний менеджмент : управління колективом в умовах нестабільності / Управління закладом освіти в умовах системних змін : матеріали регіональної науково-практичної конференції / за заг.ред. В.В. Гуменюк. Хмельницький : ХОППО, 2017. С.82-88.
9. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. / Міністерство освіти і науки України. 2016. С. 11-12
10. Софій Н.З., Онопрієнко О.В., Найда Ю.М., Пристінська М.С., Большакова І.О. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг.ред. Бібік Н.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ КЕРІВНИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ УПРАВЛІННЯ

Проблема якості освітнього процесу знаходиться постійно в епіцентрі уваги освітян, батьків і суспільства загалом. Для вдосконалення якості сучасної освіти, забезпечення її доступності та ефективності, підготовки молоді до життя й діяльності в інформаційному суспільстві сьогодні доцільно враховувати процеси стрімкого інформаційно-технологічного розвитку різних галузей. У зв'язку з цим значно актуалізується проблема розвитку медіаосвіти підростаючого покоління.

Нині засоби масової комунікації (ЗМК) виконують безліч функцій: інформаційну, виховну, просвітницьку, розважальну та ін. Власне кажучи, сучасні ЗМК стали системою неформальної освіти й просвіти різних шарів населення.

Як зазначено в Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція), в Україні має бути сформована ефективна система медіаосвіти, що має стати фундаментом гуманітарної безпеки держави, розвитку й консолідації громадянського суспільства, протидії зовнішній інформаційній агресії. Метою Концепції є всебічна підготовка дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування в громадян медіаінформаційної грамотності та медіакультури відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей. Відповідно до зазначеної вище Концепції має відбутися проведення широкомасштабного поетапного експериментального й подальшого інтенсивного масового впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях; пріоритетне започаткування шкільної та позашкільної медіаосвіти, яка стане головною інтеграційною ланкою формування цілісної системи медіаосвіти. [4].

Вважаємо, що в людини має бути сформована одна з найцінніших життєвих компетенцій – *медіаграмотність* (критичне сприйняття інформації, аналіз її, визначення чи не маніпулятивна вона).

Розглянемо дефініції, які безпосередньо пов'язані з поняттям «медіа», а саме: медіаосвіта, медіа грамотність, медіакультура.

Медіаосвіта – це необхідність часу. Сьогодні нашу уяву про світ, його сприйняття та моделі поведінки формує медіа. Тому надзвичайно цінними є вміння розрізняти фейки, маніпуляції, навички шукати першоджерела та критично мислити.

За визначенням ЮНЕСКО *медіаосвіта* – це навчання теорії та практичним умінням для опанування сучасними мас-медіа, які розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці [6].

У сучасну школу приходять діти, чиї психологічні особливості сформувалися в умовах нового інформаційного середовища в наслідок поширення мобільних технологій та Інтернету, які стали доступними практично кожній дитині. Без урахування цих змін неможливо організувати ефективне навчання учнів.

Таким чином, медіаосвіта стала невід'ємною частиною освітнього життя. Вважаємо, що керівник має спонукати вчителів до залучення медійних ресурсів у викладанні предметів. І щоб учні стали завзятіше вчитися, активніше шукати шляхи вирішення проблем повинно відбуватися ширше спілкування між педагогами й учнями. Медіаосвіта буде ефективною тільки тоді, коли сам учитель є медіаграмотним і може якісно використовувати можливості сучасні інформаційні технології.

Більшість учених вважають, що *медіаграмотність* – це результат медіаосвіти, коли людина набуває навички з аналізу та оцінки медіа матеріалів [6].

За визначенням Грабовського П. П. *медіаграмотність* – це базовий елемент політики у сфері споживання інформації, охоплює всі категорії людей протягом всього життя [2]. Науковець медіаграмотність керівника навчального закладу розглядає як: уміння аналізувати, критично осмислювати й створювати медіатексти; здатність визначати джерела медіатекстів, їхні політичні, соціальні, комерційні, культурні інтереси й контексти; спроможність інтерпретувати медіатексти й цінності, що несуть у собі медіа; навички добору відповідних медіа для створення та розповсюдження власних медіатекстів і залучення зацікавленої в них аудиторії; вільний доступ до медіа для споживання та виробництва власної медіапродукції [2].

Бабій Л. М. у своїй науковій праці «Інформаційна культура педагога» подає такі компоненти медіаграмотності керівника закладу загальної середньої освіти, як: розуміння важливості міжособистісного професійного спілкування для успішності будь-якої трудової діяльності; прагнення до підвищення рівня комунікаційної та медіакомпетентності; уміння спілкуватися з використанням для цього телекомунікаційних каналів зв'язку [1].

Як зазначає шеф-редактор «Детектора медіа» Наталя Лигачова, що під час формування медіаграмотності учня, мають бути враховані сучасні медіатенденції. Нині користувач шукає інформацію вже не в конкретному ЗМІ, а послуговуються агрегаторами новин, пошуковиками, соціальними медіа. Небезпека таких джерел полягає в тому, що там ніхто не перевіряє інформацію, і важливо аби учні усвідомлювали це й шукали традиційні ЗМІ, які витрачають час на перевірку інформації.

Медіакультура – сукупність духовних цінностей, створених інформаційно-комунікаційними засобами, що функціонують у суспільстві, щодо елементів культури комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передачі інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом у цілому [6]. Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Секрет успіху всієї школи на 100 % залежить від успіху команди

творчих педагогів, яку впевнено поведе до перемог професіонал своєї справи. Тому вважаємо, що в керівника закладу загальної середньої освіти має бути сформована медіаосвітня компетентність, як складова професійної компетентності.

Управлінець повинен забезпечити умови для підвищення рівня медіаграмотності педагогічного колективу, який буде працювати над створенням цілісної системи шкільної медіаосвіти, що має охопити учнів з 1 по 11 класи. Так, наприклад, учнів початкових класів можна залучити до курсу *«Перші кроки в медіаграмотності»* чи спецкурсу *«Я в медіапросторі»*. Для учнів базової школи ввести курс *«Основи медіаграмотності»*, а для старшої школи запропонувати курс *«Медіакультура»*.

Також не слід забувати про важливу роль позакласної роботи, бо саме через участь у наукових проектах, творчих конкурсах, через проведення гурткової роботи у здобувачів освіти формуються практичні навички медіаграмотності, а саме: уміння аналізувати, критично осмислювати й створювати медіатексти, інтерпретувати їх тощо. Таким чином, пріоритетними напрямками роботи керівника ЗЗСО має стати створення наскрізної системи медіаосвіти.

Модель медіаосвіти ЗЗСО

Керівник закладу загальної середньої освіти, який прагне розвинути медіаграмотність як свою, так і педагогічного та учнівського колективів, повинен мати уяву про:

- Медіа та як воно на нас впливає?
- Медіаграмотна людина – це ...
- Психологічні засади медіаграмотності
- Шляхи убезпечення себе та дітей в інтернеті
- Правила захисту дітей від кібербулінгу
- У чому полягають завдання медіаосвіти у школі?
- Як шкільні проблеми та їх вирішення може працювати на формування позитивного іміджу закладу освіти?
- Як освітянам використовувати можливості медіа для професійної діяльності?

Тому серед основних завдань керівника є:

1. Формування інформаційної культури. Інформаційна культура – показник загальної та фахової культури людини. Складовими інформаційної культури є комп'ютерна грамотність, медіакомпетенція, медіакультура, бібліотечно-бібліографічна грамотність, а також культура читання. Для її формування необхідно розвивати інформаційну компетентність, що передбачає:

- вивчення різноманітних джерел інформації;
- здійснення аналітико-синтетичної переробки інформації;
- застосування прийомів та способів самостійного ведення пошуку за допомогою новітніх технологій.

2. Ознайомлення учнів із розмаїттям засобів опрацювання інформації.

3. Вироблення медіаімунітету, як спроможності протистояти агресивному медіасередовищу й збереженню відчуття психологічного благополуччя при споживанні медіапродукції.

4. Формування рефлексії і критичного мислення, як психологічних механізмів, які забезпечують свідоме споживання медіа-продукції на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіа потреб.

5. Створення здатності до медіаторчості для компетентного і здорового особистісного самовираження, реалізації життєвих завдань, покращення якості міжособової комунікації й приязності соціального середовища тощо [3].

Для набуття відповідних знань пропонуються на платформі Prometheus курс «Медіаграмотність для освітян», метою якого є мотивація педагогів, учителів, керівників шкіл, шкільних управлінців бачити, що світ навколо різко змінився, став цифровим, а відтак потрібно розвивати нові медіаосвітні компетентності.

Отже, починати процес медіаосвіти в закладі загальної середньої освіти необхідно якнайраніше. Діти приходять до школи, маючи вже достатній досвід спілкування з різноманітними медіапродуктами та медіазасобами. Тому виховувати медіакультуру, медіасмаки учнів із початкової школи – наш обов'язок. Школяр повинен навчатися вибирати якісний контент зі ЗМІ, давати йому аргументовану оцінку, уміти порівнювати, добирати необхідні ресурси, управляти своїм спілкуванням із медіа, розвивати медіаторчість. І допомогти дітям у цьому можуть їхні найкращі порадики-педагоги.

Упровадження медіаосвіти в школі залежить від підтримки всього педагогічного колективу, готовності до впровадження освітніх інновацій, а результативність цієї роботи – від успіху спільної роботи команди однодумців

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій Л. М. Інформаційна культура педагога / Бабій Л. М., Вітріченко О. Є., Полякова А. І. [Електронний ресурс]. URL: http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/2566/1/Бабій_Вітріченко_Полякова_Інформаційна%20культура%20педагога.pdf
2. Грабовський П. П. Медіакомпетентність педагога : презентація для педагогічних працівників позашкільних, дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів.

URL:

<http://www.slideshare.net/medialiteracy/1-30866333#14290364020271&fbinitialized>

3. http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/43755
4. https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya
5. <https://studfiles.net/preview/1623494>

УДК: 378.046.4:371.113.1

Лукіна Т.О.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НОВОЮ УКРАЇНСЬКОЮ ШКОЛОЮ

Проблема формування й розвитку професійної компетентності педагога, зокрема керівника закладу загальної середньої освіти, упродовж багатьох років знаходиться у полі зору українських дослідників (В. Бондаря, Л. Даниленко, І. Ільїної, Г. Єльнікової, Л.Карамушки, В. Локшина, В. Маслова, Е. Нікітіна, В. Олійника, П.Олешка, В. Пікельної, Т. Сорочан та багатьох інших). Актуальність даної проблематики сьогодні зумовлена невідповідністю (недостатністю або застарілістю) наявних компетентностей керівника закладів освіти тим, які необхідні для реалізації реформ у сфері освіти, які призводять до постійних змін умов функціонування освітніх закладів, розширення завдань і функцій керівника закладу освіти тощо. Розвиток та удосконалення професійної компетентності керівника закладу загальної середньої освіти може здійснюватися у різних спосіб в межах формальної, неформальної та інформальної освіти. Чималу роль у цьому процесі відіграє система післядипломної педагогічної освіти.

Усіх визначенням поняття компетентності наголошується на здатності, спроможності фахівця *ефективно* виконувати певну діяльність, функцію або комплекс завдань. Наприклад, в Енциклопедії державного управління (2011) компетентність визначається як «спроможність за рахунок набутих знань виконувати певний комплекс робіт або керувати його виконання з відповідною швидкістю, якістю та *ефективністю*, що являє собою певний процес або певну частину процесу, функцію або певну частину функції» [3, с. 207].

Актуальним в контексті нашої доповіді є визначення місця інформаційної компетентності в структурі професійної компетентності керівника закладу освіти. Наприклад, П.Олешко зазначає, що професійна компетентність керівника навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти структурно складається з управлінських, педагогічних, комунікативних, діагностичних і дослідницьких компонентів діяльності і визначається рівнем сформованості професійних знань і умінь, ступенем розвитку професійно значущих особистісних якостей, що необхідні для оптимальної реалізації управлінських функцій з досягнення цільових настанов

[7, с. 89]. Г.Білянін у структурі управлінської компетентності розглядає чотири основні функціональні компоненти: когнітивну, організаційну, комунікативну та рефлексивну [1].

На нашу думку, інформаційна компетентність є однією з складових професійної компетентності керівника закладу загальної середньої освіти є, що являє собою сукупність вмінь, навичок роботи з інформацією в усіх її формах і способах подання. Певним підтвердженням правильності наших міркувань є визначені у програмі навчання керівників Нової української школи фахові компетентності, що спрямовані на здатність орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і потреб закладів загальної середньої освіти, вимог сучасного інформаційного суспільства, ефективного використання можливостей інформаційних і web-технологій [8]. Це зумовлено тим, що в сучасних умовах надшвидкого накопичення та застарівання інформації [5] дана здатність будь якого фахівця і особливо керівника освітнього закладу набуває дуже важливого значення, оскільки визначає його спроможність своєчасно отримувати актуальну інформацію про новітні методики управлінської діяльності, постійно збагачувати свої знання, опрацьовувати, відфільтровувати, аналізувати, оцінювати і, нарешті, використовувати отриману і опрацьовану інформацію для вироблення власного управлінського рішення, створення нової моделі управління або взаємодії з різними суб'єктами управління і учасниками освітнього процесу, формування стратегії розвитку закладу освіти в умовах децентралізації влади або розбудови об'єднаних територіальних громад тощо. Усе це неодмінно позитивно впливає на підвищення ефективності та результативності управління закладом освіти загалом і загальної середньої освіти зокрема.

У контексті зазначеного варто наголосити, що тлумачення інформаційної компетентності в науковій літературі часто роблять з акцентом на оволодіння інформаційно-комунікативними технологіями, компетентностями суто технічного характеру, які передбачають формування навичок використання інформаційно-комунікативних технологій і відповідних засобів. Так, зокрема О.Ворон зазначає, що «розв'язання завдання підготовки юного покоління до життя і діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства потребує комплексного підходу до інформатизації навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах і зумовлює нагальну потребу у високоосвічених педагогічних кадрах, спроможних ефективно використовувати потенціал сучасних комп'ютерно-орієнтованих систем навчання в різних напрямках професійної діяльності, активно створювати інформаційне навчальне середовище в освітньому закладі» [2].

Ми вважаємо необхідним розглядати інформаційну компетентність керівника закладу освіти значно ширше, не зводити його до здатності використовувати ІКТ в управлінській діяльності, які виступають лише засобами, технічним приладдям, яке допомагає, прискорює доступ до необхідної інформації та її обробку. Інформаційну компетентність доцільно

розглядати як основу формування інформаційної культури особистості (людини, педагога, керівника закладу освіти), яка, у свою чергу, виступає складовою загальної культури людини [6].

Таким чином, від того наскільки сформованою буде інформаційна компетентність як складова інформаційної культури керівника закладу освіти, якою буде його здатність опрацьовувати отриману інформацію, оцінювати її достовірність і надійність, настільки ж ефективним буде і використання цієї інформації для здійснення професійної діяльності, тобто для управління закладом освіти, зокрема Новою українською школою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білянin Г.І. Управлінська компетентність менеджера в системі безперервної освіти // Народна освіта. – 2013. – Вип. № 3 (21). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=1508
2. Ворон Ольга. Удосконалення інформаційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної педагогічної освіти. URL: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19293-udoshkonalennya-informacijnoi-kompetentnosti-kerivnikov-znz-u-sistemi-pislyadiplomnoi-pedagogichnoi-osviti.html>
3. Енциклопедія державного управління: у 8 т. – Т.6 : Державна служба / Нац. акад. держ. упр. при Президентів України; наук.-ред. колегія: Ю.В.Ковбасюк (голова) та ін. Київ: НАДУ, 2011. 524 с.
4. Локшин В. С. Професійна компетентність майбутніх менеджерів соціокультурної сфери в контексті модернізації вищої освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Київ, 2015. 42 с.
5. Ми споживаємо щодня у п'ять разів більше інформації, ніж 20 років тому, створюємо – у 200 разів більше. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/research/mi_spozhivaemo_schodnya_u_pyat_razi_v_bilshe_informatsii_nizh_20_rokiv_tomu_stvoryuemo_u_200_raziv_bilshe/
6. Мигович С. М. Інформаційна компетентність – необхідна умова використання мережевих технологій в освіті. URL: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-iknuvmt.pdf
7. Олешко П.С. Структура професійної компетентності керівника навчального закладу у системі післядипломної педагогічної освіти. *Международный научный журнал «Интернаука»*. 2017. № 2 (24), 1 т. С. 88 -91.
8. Яким має бути директор Нової української школи. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2569-yakim-ma-buti-direktor-novo-ukrainsko-shkoli>

УДК 130.2: 37.013.73

Ляхоцька Л. Л.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Усвідомлюючи важливість і актуальність на нинішньому етапі цивілізаційного розвитку цифровізації усіх сфер суспільного життя та керуючись метою сталого розвитку 4 Декларації ЮНЕСКО «EDUCATION – 2030» (Інчхон, Корея, 2015 р.), зазначимо, що в інформаційно-цифровому

освітньому просторі України відбуваються процеси цифрової трансформації освітнього і наукового простору України, які стають ключовим фактором суспільного прогресу і сталого розвитку країни, зростання її конкурентоспроможності у глобалізованому світі. Виклики сучасного цифрового суспільства в Україні особливо гостро постають перед системою професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації як керівника закладу освіти, так і вчителя Нової української школи, які виступають провайдером освітніх реформ в усіх її ланках, що відображено у ключовій ідеї Концепції Нової української школи [1]. Адже цифрова школа 21-го століття – це впровадження нових інформаційних і освітніх технологій, застосування прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також навчально-методичних матеріалів, що відповідають цифровому світовому рівню.

Досвід показує, що за допомогою медіа- та інтерактивних засобів освітнього процесу (використання «е-кейсів», дослідницько-пошукової роботи, методу проєктів, інформаційно-освітнього середовища в Інтернеті, гейміфікації, різноманітних систем управління освітнім процесом тощо) при підвищенні кваліфікації керівних та педагогічних кадрів освіти їх знання засвоюються швидко та активно, удосконалюються цифрові компетентності. Як результат – здобувачі освіти набагато краще засвоюють інформацію, перебуваючи в емоційно-комфортному середовищі, не втрачають бажання навчатись, створювати нові знання та інновації.

Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його. Таким заняттям властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання. Інноваційні структурні компоненти (кафедри дистанційної освіти, цифрової освіти, відкритих освітніх систем, інформаційно-комунікаційних технологій, відповідного змісту центри та відділи) закладу післядипломної педагогічної освіти сприяють оновленню змісту, якості підвищення кваліфікації здобувачів освіти відповідно до вимог часу. Так, кафедра відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій (кафедра ВОСІКТ) Центрального інституту післядипломної освіти Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України підвищує кваліфікацію здобувачам освіти відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) з дистанційного навчання та інформаційно-комунікаційних технологій, яка базується на компетентнісному підході, поділяє філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу євроінтеграції вищої освіти та в міжнародному Проєкті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). Зміст підвищення кваліфікації здобувачів освіти зазначено вище ОПП здійснюється на основі вимог цифрового суспільства, цифрових трендів та завдань Концепції Нової української школи: відповідно до запиту здобувачів освіти щорічно розробляються та оновлюються тематичні авторські курси (2020

рік: «Хмарні технології та хмарні сервіси в закладах освіти», «Проектування та створення електронних освітніх курсів», «Новітні технології та цифрові засоби в освітньому процесі», «Цифрова компетентність вчителя Нової української школи», «Створення віртуального освітнього простору закладу освіти», «STEM-освіта» у педагогічній практиці», «Відкрита освіта та технології дистанційного навчання», «Сучасні медіа-технології та персональні Веб-ресурси педагога» та інш.), проводиться підвищення кваліфікації за напрямом «Педагогічні, науково-педагогічні працівники та керівники закладів освіти галузі знань 01 «Освіта» за категоріями педагогічних професій майбутнього: Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання закладу освіти, Куратори-тьютори навчальних груп закладів освіти. Викладачами кафедри ВОСІКТ для комфортного навчання здобувачів освіти дистанційно розробляються цифрові комплекси занять, тематичних модулів, авторських спецкурсів. Науково-педагогічними працівниками кафедри ВОСІКТ для здобувачів освіти створено інформаційно-освітнє середовище в Інтернеті, яке поєднує компоненти, що забезпечують інформатизацію основних видів діяльності кафедри: освітньої (процес навчання), управління (освітнім процесом, контингентом здобувачів освіти, матеріально-технічними, інформаційними, кадровими ресурсами), забезпечення комунікації (повноцінний інформаційний обмін), автоматизації управлінських та освітніх процесів, узгоджене оброблення та використання інформації; передбачає наявність нормативно-організаційної бази, технічного і методичного супроводження.

Таким чином, удосконалення цифрових компетентностей у керівних та педагогічних кадрів освіти через підвищення кваліфікації в закладах післядипломної педагогічної освіти сприяють розвитку здібностей самостійно розв'язувати освітні проблеми у динамічному режимі відповідно до реалізації державної політики цифровізації освітніх процесів та стимулювання цифрових трансформацій у системі освіти [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. [Електронний ресурс]. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми, що розглядається у статті, обумовлена досить високими вимогами, що висуваються сьогодні до керівника ЗЗСО. Це і мотивація на безперервний професійний розвиток, прояв особистісних якостей і здібностей, рівень професійної зрілості керівника, відповідальність, яскраво виражені лідерські характеристики, уміння впливати. Реалізація перелічених якостей потребує високого рівня розвитку комунікативної компетентності як здатності забезпечувати ефективні комунікації в колективі, уміння взаємодіяти не тільки через механізми субординації, а й координації.

За словами класика теорії сучасного менеджменту П. Друкера, основне соціальне завдання менеджера – генерувати людську енергію й надавати їй спрямованості [4]. Менеджер в освіті повинен створювати умови, при яких спостерігалось б особистісне і професійне зростання педагогів, з'являлися б мотиви до самовизначення та самореалізації у професійній діяльності.

Для будь-якого менеджера, зауважував Л. Якокка, неприпустимим є невміння налагоджувати стосунки з людьми. Саме невміння взаємодіяти зі своїми колегами й підлеглими є причиною того, що талановитим менеджерам не вдається кар'єра [10]. З цим перекликається і точка зору П. Друкера на пріоритетні характеристики керівника, який говорив, що «основне завдання менеджменту - зробити людей здатними до сумісних дій для досягнення *головної мети* – ефективної (результативної) роботи організації» [4].

Ще у 30-ті роки ХХ століття М. П. Фолетт виділила принципово нові якості керівника, які можна розглядати як характеристики його комунікативної компетентності: уміння керувати собою, своїми емоціями; уміння проявляти гнучкість, досягати компромісу; здатність усвідомлювати власні почуття та почуття інших людей; здатність мотивувати самого себе та інших; здатність управляти своїми емоціями [11]. Тобто мова йде про уміння налагоджувати ефективну взаємодію як важливого ресурсу побудови партнерських стосунків у колективі.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема комунікативної компетентності досліджувалася багатьма науковцями. Детально розглядалася психологами у контексті практичної психології, психології управління, в тренінгових програмах. На теоретичному і методологічному рівнях комунікативна компетентність досліджувалася у працях Г. Андрєєвої, О. Бодальова, О. Куніциної, О. Леонтьєва, Н. Сухарєвої та ін.

В різних аспектах комунікативну компетентність розглядали Ю. Ємельянов (як категорія, що регулює систему стосунків людини з природним і соціальним світом, а також із самим собою), О. Залюбовська (комунікативні бар'єри), Ю. Жуков (психологічна характеристика людини як особистості), І. Зимня, Н. Кузьміна (багатокомпонентність професійної

компетентності фахівця), А. Маркова (у контексті педагогічної діяльності й комунікації особистості учителя), Л. Петровська (умови ефективного протікання процесу комунікації), О. Прозорова (комунікація у контексті лінгвістичного дослідження).

Мета статті полягає в тому, щоб розкрити зміст комунікативної компетентності керівника закладу загальної середньої освіти як здатності забезпечувати ефективні комунікації в колективі.

Виклад основного матеріалу. Поняття «комунікація» походить від лат. *communicare* – радитися з кимось, робити щось спільним, приєднувати, обговорювати; *communication* (спілкування) – основна передумова людського існування; взаємодія (соціальна діяльність) за допомогою символів розглядається як спілкування, що ґрунтується на взаєморозумінні інформації, що передається від однієї людини до іншої або кількох інших [3].

Комунікація в Українському словнику медіа культури розглядається як поняття, близьке до поняття «спілкування», але більш розширене..., це зв'язок, у ході якого відбувається обмін інформацією між системами.

М. Федотова пропонує принципи встановлення ефективної формальної комунікації в організації:

- проведення регулярних досліджень щодо ставлення персоналу до організації роботи закладу й управлінських дій керівника, що дозволить виявити проблеми до настання кризи;
- послідовність і регулярність комунікацій;
- персоніфікація комунікацій;
- обговорення проектів розвитку організації;
- інноваційність і креативність у виборі комунікаційних рішень [9].

Похідною від «комунікації» є така характеристика особистості як «комунікативність». Її часто визначають як процес міжособистісної взаємодії, формування міжособистісних зв'язків. Під комунікативністю також розуміють набутий навик, який людина удосконалює протягом всього свого життя.

У контексті сучасного розуміння ефективності будь якої діяльності через поняття «компетентність», як здатності до виконання певного виду діяльності [6], набуває актуальність поняття «комунікативна компетентність».

Первинним був термін «комунікативна компетенція», який почав вживатися у лінгвістиці у працях Д. Хаймса і Н. Хомського і розглядався як успішна комунікативна діяльність на основі засобів і стратегій мовленнєвого спілкування. Пізніше з терміном «комунікативна компетенція», як синонімічного поняття, стали вживати термін «комунікативна компетентність». У сучасній лінгвістиці комунікативна компетентність визначається як інтегративний особистісний ресурс, що забезпечує успішність комунікативної діяльності. І цей ресурс включає інтелект, загальний кругозір, систему міжособистісних стосунків, спеціальні професійні знання, а також потенціал особистісного розвитку та зростання у процесі комунікативної діяльності.

Комунікативна компетентність у загальному розумінні передбачає усвідомлення власних потреб і ціннісних орієнтацій, специфіку особистої

праці; перцептивні уміння, тобто здатність сприймати те, що відбувається навколо тебе, без спотворень, без прояву стійких упереджень щодо тих чи інших проблем, поглядів, позицій; готовність сприймати нове у навколишньому середовищі; власне розуміння норм і цінностей інших соціальних груп; свої способи персоналізації зовнішнього середовища. У контексті управлінського спілкування комунікативна компетентність вимагає від керівника знання певних законів і правил міжособистісної взаємодії, правильного вибору психологічної позиції, розвинених комунікативних здібностей, умінь і навичок. Тобто, комунікативна компетентність керівника виступає інтегральною якістю, що синтезує у собі загальну культуру й її специфічні прояви в професійній управлінській діяльності.

Спираючись на Національну рамку кваліфікацій, комунікативну компетентність ми розглядаємо як здатність керівника забезпечувати ефективні комунікації в колективі. Вона проявляється у таких наскрізних компетентностях як *знання*: знання теоретичних основ налагодження комунікацій (спілкування), функцій, видів і типів спілкування; *уміння*: забезпечення ефективної взаємодії з різними організаціями, органами влади та управління, їх представниками; виконання представницьких функцій; використання сучасних форм і методів комунікації; розв'язання конфліктних ситуацій; *комунікації*: переконлива та результативна взаємодія з усіма учасниками навчально-виховного процесу (дітьми, батьками учнів, співпрацівниками); *автономність і відповідальність*: демонстрація ефективних стратегій спілкування залежно від ситуації, технології говоріння і слухання, ділового мовлення.

Р. Дафт, британський дослідник, у переліку особистісних якостей керівника виділяв контактність, тобто уміння налагоджувати з іншими стосунки, взаємодіяти, доброзичливість, уміння розуміти, довіряти, розвивати позитивні стосунки, реагувати на чужі емоції, впливати [2].

За останніми дослідженнями американських соціопсихологів К. Андерсона і Г. Кілдаффа компетентність, як професійні знання, ніколи не стояла на першому місці в ознаках керівника-лідера. Головним чинником, що впливає на лідерську позицію керівника є уміння спілкуватися з людьми.

Комунікативна компетентність керівника транслюється на всі рівні управлінської системи школи і проявляється в реалізації ключових функцій управління. Саме через налагодження ефективної взаємодії всіх структурних компонентів успішно реалізуються ключові завдання закладу загальної середньої освіти.

Планування роботи школи, розробка програми її розвитку, цільових проектів за напрямками діяльності передбачає дію принципу партисипації – залученості, зацікавленості, вмотивованості працівників. Партисипативність стає одним з елементів нової управлінської етики, сприяє утвердженню взаємоповаги в колективі, відповідає на професійні потреби педагогів, сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень [8]. В планах методичної роботи з педагогами (особливо першого року реалізації Концепції НУШ) керівник

звертає увагу на виявлення труднощів, потреб і освітніх запитів вчителів у впровадженні нового державного стандарту початкової освіти, щодо забезпечення вчителів необхідними інформаційними та науково-методичними ресурсами, виявленню найбільш цінного досвіду роботи колег, створення мотивуючих умов, сприятливих для професійного розвитку і розв'язання нових завдань професійної діяльності.

Функція мотивації у контексті управлінської діяльності директора школи реалізується через уміння керівника впливати, сприяти прояву ініціативи педагогів, залучати їх до активної співпраці, встановлювати ефективну взаємодію, сприяти утвердженню духа партнерства в закладі освіти.

Реалізація контрольно-аналітичної діяльності в умовах Нової української школи переорієнтує адміністративну діяльність на забезпечення зворотного зв'язку з об'єктом контролю, стає інструментом мотивації і розглядається у такому контексті як послуга, яку керівник надає своїм співпрацівникам; як інструмент, за допомогою якого здійснюється визнання результатів праці педагогів; як умова впевненої і безпечної роботи, стимулятор особистої продуктивності та прогресу.

У сучасних умовах побудови Нової української школи комунікативна компетентність керівника практично орієнтована на зміну системи ціннісних орієнтацій і установок у педагогічному колективі. Вона впливає на мотиваційну сферу педагогів, на ступінь прийняття ними значущих організаційних проблем і реалізується через спілкування і взаємодію. Спілкування спрямоване на створення атмосфери, формування відносин неформального впливу, а взаємодія передбачає не тільки обмін емоціями та інформацією, а й певну діяльність, що приводить до необхідного результату.

Комунікативна компетентність керівника школи включає також всі види інформаційної активності: роботу з документами, зустрічі й переговори, переписку (по e-mail), поїздки, телефонні розмови. Тому важливими вміннями є уміння легко вступати в контакт і підтримувати його, уміння задавати питання, володіння навиком активного слухання (вміння слухати і розуміти), володіння навиком зворотного зв'язку, мовна гнучкість, тобто вміння розуміти смисловий і контекстний ряд мови різних людей, уміння вести дискусію і діалог, вирівнювати емоційне напруження, володіння навиками аргументації і переконання, необхідними для того, щоб не ламати людей і не вдаватися до адміністративного ресурсу.

Висновки. Отже, комунікативну компетентність керівника ми маємо розглядати як системно-інтегруючу якість особистості керівника закладу загальної середньої освіти. Саме комунікативна компетентність керівника сприяє правильному вибору стилю спілкування, організації уваги колективу до ключових завдань закладу; стимулює комунікативну активність усіх учасників навчально-виховного процесу, допомагає у встановленні й підтримці ефективних контактів з людьми.

Комунікативна компетентність керівника – це й механізм активної соціальної адаптації, які сприяє усвідомленню власних мотивів поведінки,

адекватному сприйняттю ситуації спілкування, усвідомленню особливостей власного впливу на процес спілкування, внутрішніх ресурсів, що необхідні для ефективних комунікативних дій у широкому діапазоні ситуацій міжособистісної взаємодії. Вона потребує постійного вдосконалення, неперервного розвитку, є ключовою умовою реалізації лідерської позиції керівника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баришполець О.Т. Український словник медіа культури. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ: Міленіум, 2014. 196 с.
2. Дафт Р. Менеджмент. СПб : Питер, Серія : Классика МВА, 10-е издание, 2012. 656 с.
3. Дорошенко Т. Великий комплексний словник української мови. Харків: Торсінг, 2010. 768 с.
4. Друкер Питер. Энциклопедия менеджмента : пер. с англ. М. : Издательский дом «Вильямс», 2004. 432 с.
5. Диагностика и развитие компетентности в общении : практ. пособие / Ю. М. Жуков, Л. А. Петровская, П. В. Растянников. Киров : ЭНИОМ, 1991. 94 с.
6. Національна рамка кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>
7. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*: Бібліотека освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. К. : «К.І.С.», 2004. С. 66–72.
8. Смирнова М.Є. Розвиток управлінської компетентності керівника як важливого ресурсу забезпечення якості роботи закладу освіти : тематичний збірник праць; упоряд. І.В. Ветров, О.В. Власюк / за ред. А.Л. Черній, І.В. Ветрова. Рівне : РОІППО, 2019. С. 38-44.
9. Федотова М. Г. Коммуникационный менеджмент: учеб. пособие. Омск : Изд-во ОмГТУ, 2006. 76 с.
10. Якокка Л. Карьера менеджера. ЛитРес, 2005. 550 с.
11. Follett, M. P. The New State-Group Organization: The Solution for Popular Government [Text] / M. P. Follett. – London : Longmans, Green, 1918. – 373 p.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 372.851.9

Василюк А.В.

ПОКОЛІННЯ M-LEARNING ЯК НОВИЙ ВИКЛИК ДЛЯ ШКОЛИ

Як відомо, система освіти не є безпечним полем для швидких змін і експериментів, оскільки їх невдачі інколи мають незворотній вплив на дітей і молодь. Упровадження будь-яких освітніх змін має бути еволюційним із обґрунтуванням перевірених знань і результатів ретельних досліджень. На жаль, важко поєднати цей постулат із коротким строком актуальності знань, зокрема у циклі шкільної освіти.

Завдяки розвитку мобільних та інформаційних технологій перед школою постають нові виклики. Стає технологічно здійсненним мобільне навчання (*m-learning*), під яким розуміється широкий спектр освітніх можливостей, створених поєднанням мобільних технологій, бездротових мереж і технологій е-навчання з широким використанням цифрових мобільних пристроїв. До цих пристроїв належать:

- кишенькові комп'ютери (*palmtops*) із широкими мультимедійними, мережевими та інтеркомунікаційними можливостями, керовані сенсорними екранами із системою розпізнавання рукописного тексту та ін.;
- сучасні мобільні телефони та смартфони, технічні можливості яких дозволяють створювати, зберігати і передавати тексти, звук, зображення і навіть фільми, використання інтернет-ресурсів і запускання програм, завантажених з будь-якого джерела або написаних вручну за допомогою сучасних мов програмування;
- широке розмаїття портативних персональних комп'ютерів (субноутбуків, ноутбуків), які оснащені операційними системами, подібними до стаціонарних. Перевагами мікрокомп'ютерів є малі габаритні розміри і вага (щоб утримувати в руках і носити в кишені), оснащення автономним живленням (що дозволяє багатогодинне використання без доступу до електромережі), мініатюрні екрани;
- електронні книжки та ін.

Найбільш активними користувачами їх різноманітних функцій (текстових, мультимедійних та інтернетних) є діти від 10 до 15 років. Сучасні підлітки є першим поколінням, яке народилося і сформувало свої перцепційні можливості та навички в середовищі цифрових інформаційних технологій. Постійний контакт із технологіями розвинув у них комплекс загальних

властивостей психіки і мислення, зокрема: кращу здатність до одночасного виконання різноманітних завдань, селективність та більш короткі періоди концентрації уваги. А також здатність самостійно знаходити, сканувати і обробляти великі обсяги інформації, прагнення до автономності та індивідуальності, гіперобізнаність про навколишній світ тощо. Психолог Тім Елмор називає цей феномен «мисленням в 4D».

Відтак, стиль навчання сучасних дітей і молоді відрізняється від попередніх поколінь короткою тривалістю, випадковістю й здатністю майже одночасного виконання кількох дій. Особливості передачі мобільних пристроїв викликають далекосяжні зміни у способі використання тексту та зображення. Діти дуже багато пишуть (напр. через інтернетні комунікації та SMS), однак довгий текст і книжний стиль мовлення програють перед поширеним мультимедійним повідомленням і спрощеною мовою коротких текстових повідомлень.

Учителі помічають різючі зміни у поведінці, навичках і сприйнятті своїх учнів, спричинених впливом нових медій, однак відношення до мобільних пристроїв у школі часто залишається негативним. Звичайно, легше побачити їх недоліки та ризики, ніж переваги та перспективи використання у навчальному процесі. Основними причинами такого ставлення вчителів є істотна відмінність між молодим поколінням цифрових медіа і попередніми поколіннями. Ситуація дуже яскраво відображена в термінах, які популяризував М. Пренський: молодь є цифровими тубільцями (як носії цифрової мови), натомість старше покоління – цифровими іммігрантами [4]. Використовуючи результати психологічного та неврологічного дослідження, він показує аналогії між навчанням спілкуванню за допомогою нових засобів і вивченням мови. Автор робить висновок, що найбільшою проблемою сучасної освіти є те, що вчителі – цифрові іммігранти, які говорять архаїчною мовою доцентричної ери, намагаються навчити підростаюче покоління, яке оперує абсолютно новою мовою.

Таблиця 1.

Зіставлення окремих ознак і переваг поколінь «цифрових іммігрантів» та «цифрових тубільців»

Учителі – цифрові іммігранти	Учні – цифрові тубільці
Мають проблеми з розумінням віртуальної поверхні, видимої через вікно екрана, переміщеного над ним	Можуть уявити і зрозуміти, що віртуальна поверхня, видима через вікно екрана, переміщується над ним
Можуть уявити і зрозуміти зміст довгого лінійного тексту з книги	Мають проблеми з розумінням довгого і складного тексту
Краще розуміють друкований текст	Звичніше читання з електронного екрану
Надають пріорит тексту, а не зображенням і звуку.	Віддають перевагу зображенням і звуку, а не тексту.
Переважає лінійне мислення та послідовна обробка інформації.	Віддають перевагу вільному (гіпертекстовому і гіпермедіальному) доступу і паралельній обробці інформації.

Переважає терплячість, систематичність і очікування кумулятивних передбачуваних результатів.	Віддають перевагу випадковому, короткостроковому навчанню, експериментуванню, багатозадачності і очікуванню швидких результатів.
Використовують базові стандартні функції власних традиційних мобільних пристроїв, але до нових технологій ставляться з недовірою.	Виявляють всі функції своїх пристроїв, вигадують нові додатки, творчо і впевнено сприймають нові технології. Ставляться до своїх мобільних пристроїв як до особистих речей чи інструментів.

Однак в умовах вимог сучасної школи учителі такі змушені до більш активного використання цифрових мобільних пристроїв та інформаційно-комунікаційних технологій. Середовище мобільного навчання включає мультимедійні уроки, сучасні методи навчання і знання, представлені в цифровому форматі, що є для учнів світом, наповненим новими можливостями. Навчальний процес стає принципово іншим: отримання знань, осмислення, їх перевірка – все змінюється на очах, стає інтерактивним і блискавичним. М-learning надає можливість здійснення моніторингу навчання в реальному часі, високу насиченість контенту, сприяє спільній діяльності. Інформаційно-комунікативна спроможність є вирішальною у формуванні вмінь, досвіду, отриманні знань. Учитель тут виступає у ролі консультуючого керівника, який спрямовує навчальну діяльність своїх учнів на отримання важливої інформації.

Отже, моделі m-learning визначають нову дидактичну парадигму, яка необхідна в навчанні сучасних дітей і молоді. Хоча лише поєднання традиційного та мобільного навчання спроможне формувати в учнів необхідний комплекс ключових компетентностей, необхідних для ефективної життєдіяльності у прийдешньому суспільстві знань ХХІ ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мазурок І.Е., Мазурок Т.Л. Использование мобильных коммуникационных устройств в образовательных целях // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: зб. наук. пр. Кривий Ріг: НМетАУ, 2005. Том 3. С. 175-179.
2. Мобільне навчання: завжди та всюди.
URL: http://lib.iitta.gov.ua/704217/1/шокалюктеплицькийтеплицькийсемеріков_стаття.pdf
3. Сліпухіна І.А., Поліхун Н.І., Чернецький І.С. Педагогіка ХХІ століття: формування цифрової дидактики. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_83/part_1/45.pdf
3. Hojnacki L. Pokolenie m-learningu – nowe wyzwanie dla szkoły. E-mentor nr 1 (13), 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/13/id/239>
4. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants, On the Horizon, NCB University Press 2001, tom 9, nr 5.

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ (ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

У сучасній науці про соціум, соціальні комунікації, освітній контент сьогодні з'явилася низка досліджень, присвячена проблемам формування медіаграмотної, професійно зорієнтованої особистості, що є соціально активною та морально сталою. Саме впровадження медіаосвіти до програм післядипломної освіти керівних кадрів, працівників освіти є об'єктивною умовою для успішної реалізації нових програм в сучасній українській освіті.

Підвищення рівня медіаграмотності має відбуватися за умови залучення педагогів та керівників до волонтерської діяльності та інших соціальних медійних проектів, оскільки соціальна активність є необхідним чинником формування медіаграмотної особистості. У таких умовах робота працівників освіти у волонтерських організаціях, співпраця з такими організаціями сприятиме удосконаленню навичок самоосвіти, не є виключенням і медійна галузь.

Формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості починається з морального виховання. Адже на ґрунті моральних переконань реалізується духовна спрямованість особистості, складається система морально-етичних цінностей, більшістю з яких керуватиметься в житті та професійній діяльності майбутній спеціаліст. Саме тому тема волонтерства – доброчинної діяльності на користь суспільства – є дуже актуальною для сучасної України.

У науці про інноваційні технології сьогодні сформувалось розуміння необхідності вивчати культуру медіа, формувати вміння орієнтуватися у медійному просторі, зможти визначити якісні та надійні джерела інформації, розрізняти факти та фактоїди, відверті фейки тощо. Частиною вмінь і має стати волонтерський рух.

Процеси духовного відродження національної самосвідомості, які відбуваються в українському суспільстві в останні десятиліття, спричинили розробку принципово нової технології гуманізації навчально-виховного процесу в Новій українській школі. Сучасний керівник не бере участі у формуванні уже дорослої особистості, він може корегувати систему цінностей, показувати найкращий шлях для гармонійного розвитку особистості, допомагати у становленні медіаграмотного працівника. Але вибрати має сама людина.

Така концепція добре сполучається з концепцією волонтерського руху передусім як національного та соціального явища, оскільки свобода вибору та гуманістичні ідеали входять до кола загальнонаціональних цінностей, якими має оволодіти кожна людина.

Для сучасних соціокультурних студій, концепції медіаосвіти характерною є спрямованість на дослідження людського фактору. Як наслідок, одну з провідних позицій віддано вивченню ролі, місця та значення соціально-

організаційних процесів, шляхів та форм реформування людиною світу та власної сутності. Такий підхід започаткований у працях В. Гумбольдта, О.О. Потебні, Е. Сепіра, Ф. де Соссюра тощо. У центрі уваги сучасної науки перебувають такі питання, як-от: соціо професійна комунікація (Г.П. Джинджолія, С. Я. Єрмоленко, Л. Т. Масенко, Г. В. Молодиченко); складові та критерії комунікації (Ф.С. Бацевич, О.І. Михальчук, В. О. Риганова); методологія соціолінгвістичних досліджень (Ф. С. Бацевич, М. П. Бобро, О. С. Гаврилів, М. П. Кочерган, Є. М. Степанов), соціально детерміновані вияви дискурсів (Л. В. Кравець, Н. Г. Сидяченко, Л. О. Науменко); медіаграмотності в сучасному освітньому просторі (Л.О. Іванова, Л. І. Мацько). Бачимо, що інтерес до діалектичного взаємозв'язку людини й суспільства, медіа та ідеологічних впливів не зменшується, крім того, одним з таких феноменів синтезу соціального, психічного, культурного є саме волонтерський рух.

Волонтерська діяльність у галузі надання соціальних послуг (волонтерська діяльність) – це добровільна неприбуткова діяльність фізичних осіб – волонтерів. Така діяльність спрямована на надання допомоги особам, котрі перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, і сприяє самореалізації волонтера як гармонійної особистості. Людину, яка добровільно та конфіденційно надає безоплатну соціальну допомогу та послуги особам (індивідуумам, групам, спільнотам), що опинилися в складній життєвій ситуації, називають **волонтером**.

У волонтерській діяльності є низка принципових позицій: добровільність та доброчинність здійснюваної роботи; відповідність законодавчій базі, конфіденційність; гуманність та шанобливе ставлення; спільність інтересів і рівність; відповідальність та відкритість.

Сучасна ситуація в Україні, коли спостерігаємо надзвичайну активізацію волонтерського руху, закладалася в українському суспільстві десятиліттями, а доброчинність має вікову історію. Але активізація цього феномену відбувається під час соціальних, історичних, природних катаклізмів. Існуванню волонтерів в Україні сприяє відновлення активного громадянського суспільства, котре пропагує систему цінностей, ґрунтованих на національно-патріотичних засадах та історичній необхідності.

Сучасний волонтерський рух вибудовує зручні структури, внутрішні взаємовідносини, що працюють ефективно, прості та зрозумілі як спонсорам, так і волонтерам. Цей механізм самоорганізації є гнучким та оперативним.

Як відомо, частина соціально активних працівників медіа, освітян беруть участь у низці волонтерських проектів («Станція Харків», «Єдина Родина», «Help Army», «Сестра Милосердя»), а також у деяких медійних проектах з фактчекінгу та медіаосвіти (Академія Української Преси, «БезБрехні»).

Ефективна діяльність волонтерських організацій пов'язана також з вмінням правильно орієнтуватися в сучасних медіа, вірно аналізувати отриману інформацію, обробляти та перевіряти факти, отримані з різноманітних джерел, тобто бути медіаграмотною особистістю. Можна стверджувати, що поєднання

соціально активної позиції громадянина та вміння орієнтуватися в сучасному медіапросторі сприятиме збереженню високого рівня демократичності та здатності до оперативної самоорганізації, є запорукою життєвості сучасного українського суспільства, якісного освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація / Л. С. Павлюк. Львів : ПАІС, 2007. 168 с.
2. Печончик Т. Постправда. URL:[http:// archive.chytomo.com/news/postpravda-slovo-2016-roku-vid-oxford-dictionaries](http://archive.chytomo.com/news/postpravda-slovo-2016-roku-vid-oxford-dictionaries). – Назва з екрану.
3. Піддубний О. Що таке постправда? URL: piddubny.com/scho-take-postpravda.
4. Почепцов Г. Г. Фейки и другие гибридные коммуникации. URL: https://zn.ua/SOCIUM/feyki-i-drugie-gibridnye-kommunikacii-274856_.html

УДК 378.046.4

Ілляхова М. В.

СТВОРЕННЯ КРЕАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАСОБАМИ ВИДЕОКОНТЕНТУ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Характерною ознакою інформаційного суспільства є візуалізація, в якій ми, думаємо образами і втрачаємо, таким чином, лінгвістичний характер реальності. Відтак, цифровому суспільстві на перший план виходять візуальні коди і репрезентативні системи медіа. Сьогодні проблема впливу цифрового суспільства на освіту знаходиться в центрі уваги міжнародних організацій. У дослідженні експертів ЮНЕСКО «The Virtual University: Models and Messages» визначено, що в сучасному світі цифрові технології відкривають безмежні можливості для нових форм налагодження зв'язків і співпраці, оскільки знання і інформація можуть бути цифровізовані і передано електронними каналами зв'язку. Вони трансформують навчання і викладання, повсякденне життя вчених і студентів [1].

Створення відеоконтенту, вміння змінювати, покращувати і ефективно використовувати цифрові медіа належать до сфери цифрової творчості. Реалізація механізмів цифрової творчості в освітньому процесі уможливорює приєднання до цифрової екосистеми шляхом спільного створення нового освітнього контенту та втілення креативних ідей у життя за допомогою цифрових технологій. Цифровим контент – це інформаційний зміст будь-якого цифрового ресурсу, представленого у вигляді інформаційного продукту (відео, текстового документа, електронної таблиці сайту, макета, аудіозапису і тощо). Втім, поняття цифрового контенту сьогодні найчастіше пов'язують з мультимедійними ресурсами. Таким чином, цифровий контент передбачає створення, розсилку і отримання контенту в цифровому вигляді, включаючи онлайн-курси, відеоматеріали, цифрові бібліотеки і тексти, ігри та програми. В

освіті цей контент характеризує перенесення статичного відтворення навчальних матеріалів до сфери програмного забезпечення цифрових освітніх засобів.

Найефективніша форма освітнього цифрового контенту представлена освітніми платформами, сайтами, блогами викладача. Їхній зміст може бути наповнений креативними текстами, відеороликами, статтями, прес-релізами, новинами, інфографікою та іншими формами. На основі аналізу наукових досліджень, вітчизняних освітніх стандартів, а також авторитетних джерел, що займаються досліджуваною проблемою, нами виокремлено типологію освітнього відеоконтенту, що дозволяє інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття інформації, розуміння, засвоєння знань за допомогою цифрових інструментів. У 2017 році створено відеотеку кафедри філософії і освіти дорослих ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Реалізація цифрової творчості кафедри узгоджується з напрямками цифровізації національної освітньої політики та пріоритетними орієнтирами європейського освітнього розвитку. Таким чином, освітній відеоконтент розподілено на три види: маркетинговий, розважальний та інформаційний.

Маркетинговий освітній контент передбачає залучення споживачів освітніх послуг до інформативного поля. Найефективнішими для залучення користувачів є креативні візуальні образи, картинки, короткі відео. Тексту відводить другорядне значення. Такий контент має займати приблизно 30% від усього обсягу. Він має бути демократичним, дружнім, легким, визивати довіру та позитивні емоції. Можна використовувати модель AIDA: 1) Attention – привернення уваги; 2) Interest – пробудження інтересу; 3) Desire – виклик бажання; 4) Action – заклик до дії.

Розважальний освітній відеоконтент базується на матеріалах, що викликають позитивний настрій, посмішку і бажання поділитися постом або статтею з однодумцями. Навіть корисну і наукову інформацію можна оформити сучасно і яскраво у вигляді креативних образів та інфографіки. Розважальний освітній контент має займати приблизно 20% від загального обсягу. Його завдання – забезпечити якнайбільше охоплення аудиторії і пізнаваність освітньої платформи. Типи розважального освітнього контенту: меми, жарти, цікаві факти; опитування і тести; інфографіка, цитати; конкурси і розіграші; відео естафети, флешмоби; провокаційні заяви; збірки картинок-демотиваторів; смішні відео (приклад: відеоролики «Хабар» <https://www.youtube.com/watch?v=rgmft2RNMbs>, «Мистецтво чи креативність?» <https://www.youtube.com/watch?v=iYjEFkzDqxA>

Інформаційний освітній відеоконтент уможливорює зміцнення статусу експерта в освіті, поширення інформаційного впливу і привернення цільової аудиторії. Такий контент має займати приблизно 50% від загального обсягу. Він допомагає формувати довіру у споживача освітніх послуг. Виокремлюються наступні типи інформаційного освітнього цифрового контенту:

- думки експертів (приклад: відеоролик «Нова українська школа: виклики для професійного розвитку педагогічних працівників» <https://www.youtube.com/watch?v=yhPNfWT7eIc&t=23s>); відеоролик «Фехтування – мистецтво володіти собою» <https://www.youtube.com/watch?v=kFrqo6yR-il&t=1s>);
- мультимедійні посібники (приклад: Мультимедійний науково-методичний комплекс «Про актуальне в методичній діяльності: думки й поради експертів» <http://nmcbook.com.ua/Arhiw1/Mul/golowna/golovna.htm>;
- огляди сайтів, матеріалів (приклад: відеоролик «Віртуальна кафедра андрагогіки» <https://www.youtube.com/watch?v=fLhMUshGDDg&t=1s>);
- огляд заходів (приклад: II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія. Теорія, технології» <https://www.youtube.com/watch?v=jyglRd0D3Jw>);
- відео інструкції, відео презентації (приклад: «Креативний цифровий контент для забезпечення освітнього процесу» <https://www.youtube.com/watch?v=53hCQ7UJ4eg> ;
- буклети, брендбуки (приклад: «Брендбук кафедри філософії і освіти дорослих» <https://issuu.com/yaroslavaschven/docs/> _____);
- відео тренінги, майстер-класи;
- художні освітні проєкції (приклад: відео проєкт «Метаморфози війни: контамінація можливого» <https://www.youtube.com/watch?v=cmoVruML0po>);

Цифрова творчість у науково-педагогічній діяльності дозволяє інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння, засвоєння знань. За допомогою креативного відеоконтенту, медіа- та інтерактивних засобів легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання кейсів, дослідницько-пошукової роботи, методу проєктів, освітніх ігор тощо. У такому процесі легше засвоюється інформація, створюється емоційно-комфортне середовище, актуалізуються креативні якості педагога, зокрема: здатність до вирішення проблемних завдань; винахідливість; гнучкість і критичність мислення; самобутність і впевненість; здатність ставити і вирішувати нестандартні завдання; позитивне мислення; інтуїція; асоціативність, уява, відчуття новизни; емпатійність; уміння бачити відоме в невідомому; уміння долати стереотипи мислення; мати прагнення до творчої свободи.

ЛІТЕРАТУРА

1. The Virtual University: Models and Messages [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000146558>

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА НУШ З ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Актуальність. Заклад загальної середньої освіти в умовах створення Нової Української школи потребує постійної турботи з боку суспільства та держави. На жаль, останнім часом, не має чіткого уявлення про важливість завдання створення безпечного освітнього середовища освітнього закладу. Відсутні підходи до формування відповідальності кожного члена суспільства за охорону праці та безпеку життєдіяльності у повсякденному житті. Все це заважає забезпеченню суспільства кваліфікованими фахівцями, які б цінували своє життя та життя оточуючих. Відсутній детально розроблений підхід до системи збору та використання даних з безпеці освітнього процесу та гігієни праці у навчальному закладі. Неопрацьоване правове середовище інформаційної діяльності керівника закладу освіти.

Наявність цих та інших вад не тільки стримує виконання окремих завдань інформатизації закладу освіти, а й уповільнює розвиток освіти та науки, економіки та соціальної сфери в цілому. Низький рівень інформатизації означає загрозу інформаційній безпеці суспільства і держави. Тому заходи з усунення їх мають бути у числі найпріоритетніших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний час питання інформаційної діяльності керівника підприємства висвітлені в роботах авторів: Білий Р.М., Варенко В. М., Гогіташвілі Г.Г., Зеркалов Д.В., Кулицький С.П., Куценко С.П., Лазарева С.Ф., Мендерецький В.В. та ін. Головне положення, що представлено у роботах зазначених авторів, полягає у необхідності активізації інформаційної діяльності у сфері управління будь-якою організацією без урахування особливостей сьогодення для закладу загальної середньої освіти.

Метою даної статті є опрацювання рекомендацій з активізації інформаційної діяльності керівника закладу освіти щодо створення дієвої системи збору та використання даних з безпеці освітнього процесу та гігієни праці у закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Керівник Нової Української школи крім того, що організує освітній процес та адміністративно-господарську роботу школи, є відповідальним за створення безпечного освітнього середовища. Інформаційна діяльність у цьому, дуже відповідальному напрямку, охоплює всі види інформації за змістом [3]. Треба пам'ятати що не можна надавати перевагу тому чи іншому виду інформації із майже десяти її видів. Тому при створенні в закладі освіти служби охорони праці, безпеки життєдіяльності треба забезпечити функціонування дієвої системи управління охороною праці, спрямованої на гармонійний розвиток усіх напрямів безпечного освітнього середовища. При цьому бажано звернути увагу на те, що за даними Державної служби статистики України в період з 2014 по 2017 роки зросли витрати підприємств, зумовлені нещасними

випадками пов'язаними і непов'язаними з виробництвом. Якщо в цілому по Україні ці витрати зросли на 3,5 % (з 18836342 грн. у 2014 році до 19496946 грн. у 2017 році), то в галузі освіти вони зросли на 80,2 % (з 103197 грн. у 2014 році до 185973 грн. у 2017 році) [4].

Згідно за ст. 23 закону України «Про охорону праці» керівник підприємства, установи, організації зобов'язаний інформувати працівників про стан охорони праці, причини нещасних випадків і професійних захворювань і про заходи, яких вжито для їх усунення та для забезпечення в установі сприятливих умов праці і безпеки освітнього процесу на рівні нормативних вимог. Аналогічна інформація направляється також особам, уповноваженим на здійснення громадського контролю за дотриманням вимог нормативно-правових актів з охорони праці та на адресу Фонду соціального страхування України [2].

Для забезпечення внутрішніх і зовнішніх зв'язків з охорони праці в освітній установі в межах системи управління охороною праці з урахуванням досвіду промислових підприємств України бажано створити автоматизовану систему аналізу травматизму і захворювань (АСАТіЗ), яка забезпечить керівництво школи відповідними даними. Це дасть можливість директору школи оперативно впливати на ситуацію, що склалася, й усувати причини негативних явищ. Автоматизована система контролю виконання розпорядчої документації (АСКРД) дозволить одержувати перелік невиконаних заходів з охорони праці, безпеки життєдіяльності із зазначенням прізвищ відповідальних осіб, а також: кількості прострочених робочих днів; переліку робочих місць працівників, що потребують атестації умов праці; переліку осіб, відповідальних за безпеку об'єктів підвищеної небезпеки, що звільнилися, з нагадуванням про необхідність їхньої заміни; назви документів, що підлягають розробці тощо [1].

При запровадженні перелічених автоматизованих систем в освітній установі треба провести кропітку підготовчу роботу, яка полягає у заповненні довідників за групами документації, а саме: структурно – адміністративна документація; нещасні випадки, що сталися в освітній установі; причини нещасних випадків та професійних захворювань; дані про педагогічних працівників і робітників освітнього закладу; розпорядча і кадрова документація освітнього закладу; дані про хід навчально-виховної і адміністративно-господарської діяльності керівництва; періодичність і види навчання осіб, що виконують роботи підвищеної небезпеки; періодичність і види навчання керівництва і спеціалістів закладу освіти, що проводять інструктажі підлеглих і здобувачів освіти; періодичність і види навчання робітників школи; періодичність і види навчання здобувачів освіти (вихованців); державні санітарні правила і норми, що використовуються при плануванні заходів з охорони праці, безпеки життєдіяльності; періодичність медичних оглядів працівників тощо [1]. Можливості автоматизованих систем дозволять вести журнал реєстрації нещасних випадків і в будь-який момент отримати аналіз шкільного травматизму за визначений період за головними показниками.

Висновки. Отже, в статті підкреслено важливість завдання по збору та використанню даних з безпеці освітнього процесу. З урахуванням досвіду промислових підприємств України запропоновано створити систему збору і розповсюдження інформації. Сформовано примірний перелік довідників за групами документації з охорони праці, безпеки життєдіяльності закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Автоматизовані системи управління охороною праці обліку, аналізу та дослідження травматизму. URL: http://yaneuch.ru/cat_56/avtomatizovan-sistemi-upravlnnya-ohogopoju-prac/86255.1526486.page2.html
2. Закон України «Про охорону праці» / Відомості Верховної Ради України від 08.12.1992 — 1992 р. № 49, стаття 668.
3. Закон України «Про інформацію» / Відомості Верховної Ради України від 01.12.1992 — 1992 р. № 48, стаття 650.
4. Травматизм на виробництві в Україні у 2017 році. Статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_tv_2017.pdf

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.046.4:004.77

Андрос М.Є.

Е-ТЕСТУВАННЯ ЯК ОСНОВА МОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Використання Інтернет-технологій для проведення такої форми контролю та оцінювання рівня знань як тестування стає все більш поширеним явищем. Стрімкий розвиток дистанційних систем тестування зумовлений введенням ЗНО та вступом вищих навчальних закладів України до Болонської системи вищої освіти. Об'єктивність результатів, отриманих за допомогою комп'ютерних (дистанційних) систем тестування, залежить від двох чинників: професійно складених тестових завдань та якості функціонування системи дистанційного тестування, що використовується. Відсутність єдиних вимог до Інтернет-ресурсів (web-ресурсів) тестування освітніх досягнень призвела до появи великої кількості програм, багато з яких не відповідають сучасним потребам. Тому є актуальною розробка якісних систем он-лайн тестування.

Метою даної статті є висвітлення практичних аспектів організації контролю та перевірки знань із застосуванням веб-сервісу «Формс» платформи MS Office 365 в системі післядипломної педагогічної освіти.

Основна частина. Необхідно зазначити, що в сучасному Інтернет-просторі представлені ресурси для забезпечення проведення дистанційного тестування як із, так званим, «закритим», так і «відкритим» кодом застосування тестів. Зазначене вище означає: в першому випадку, – здобувач освіти користується веб-ресурсом, що містить в собі перелік тестів за різними напрямками діяльності, створених модератором даного ресурсу без можливості внесення змін до контенту тесту; в другому випадку, – веб-ресурс виступає для авторизованого користувача як конструктор самостійного створення тесту та тестового наповнення безпосередньо в он-лайн режимі.

Досить часто в українському Інтернет-просторі зустрічаються веб-ресурси дистанційного тестування змішаного типу, що містять в собі як перелік тестів із «закритим кодом», так і виступають як платформа для створення власних тестів (як приклад, [Майстер-тест](#), [Online Test Pad](#)).

Крім цього, веб-ресурси по створенню дистанційного тестування, можуть входити як складова частина (як специфічний сервіс) до платформ дистанційного навчання, або іншими словами – відкритих систем управління навчанням (як приклад Moodle, EFront, WebTutor). Також веб-ресурси по створенню дистанційних тестів можуть бути складовими «хмарних» платформ для створення освітнього середовища (як приклад, сервіс Google Forms, або Office 365 Forms). На останньому сервісі зупинимось детальніше.

Зазначений сервіс було використано під час проведення дистанційної форми курсів підвищення кваліфікації, що відбулися на базі Борзнянського районного відділу освіти Чернігівської області. Була застосована можливість анкетування (на початковому етапі навчання) та тестування на завершальному етапі проведення курсів підвищення кваліфікації. На початковому етапі доцільно проводити так зване «вхідне» опитування, що має наступний інтерфейс:

Forms Предварительный просмотр Темы Поделиться

Вопросы Ответы 30 Сохранено

ВХІДНА АНКЕТА ДЛЯ ОН-ЛАЙН-СЛУХАЧІВ

1. Ваша освіта:

- ☐ середня:
- ☐ вища, бакалавр:
- ☐ вища, фахівець:
- ☐ вища, магістр:
- ☐ аспірантура:
- ☐ докторантура

2. Профіль за дипломом:

- ☐ технічний:
- ☐ гуманітарний:
- ☐ управління.

Так зване «проміжне» та «підсумкове» дистанційне тестування застосовується після проведення певної он-лайн лекції чи практичного заняття та має наступний вигляд:

Forms

Предварительный просмотр Темы Поделиться

Сохранено

Тест для слухачів КПК (Борзна)

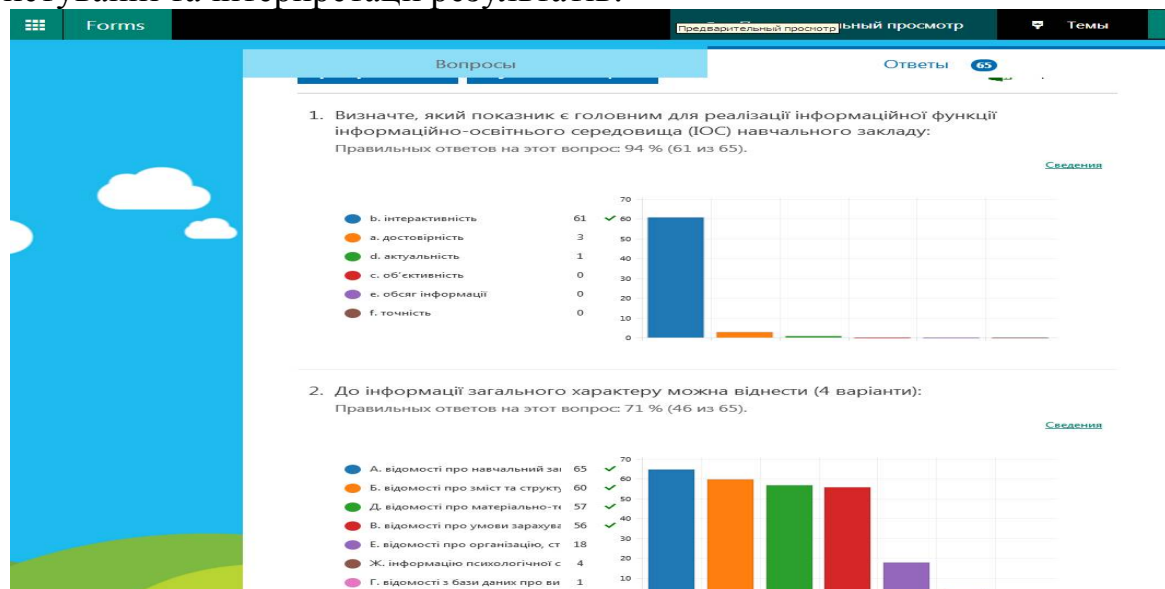
1. Визначте, який показник є головним для реалізації інформаційної функції інформаційно-освітнього середовища (ІОС) навчального закладу:

- ☐ a. достовірність
- ☒ b. інтерактивність
- ☐ c. об'єктивність
- ☐ d. актуальність
- ☐ e. обсяг інформації
- ☐ f. точність

2. До інформації загального характеру можна віднести (4 варіанти):

- ☒ A. відомості про навчальний заклад
- ☒ Б. відомості про зміст та структуру освітньої діяльності
- ☒ В. відомості про умови зарахування та реєстрації слухачів
- ☒ Г. відомості з бази даних про викладачів навчального закладу
- ☒ Д. відомості про матеріально-технічне забезпечення

Статистичні результати відображаються майже миттєво та зручні у користуванні та інтерпретації результатів:

Підсумком он-лайн опитування «Рівень інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників» стала матриця ключових показників інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників. На рівні освітнього процесу контроль стратегічної діяльності здійснюється через ключові показники компетентності, що виступають вимірниками досяжності цілей, а також характеристиками ефективності освітніх процесів і роботи кожного окремого педагогічного працівника. Як засвідчило опитування, рівень сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності даної категорії педагогічних працівників знаходиться на середньому рівні, за виключенням показника «Розробка: технологій удосконалення використання ІКТ у певній предметній області, участь у проведенні експертизи сучасних ІКТ для удосконалення навчально-виховного процесу», що перебуває у зоні розвитку, тобто потребує особливої уваги з точки зору його удосконалення та проведення відповідного навчання.

Визначення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників				
П.І.П.	Слухачі КПК (Борзнянський район, Чернівецька область, 03-14 квітня 2017 року)			
Інструкція	Важливо! Кожен ПОКАЗНИК Компетентності оцінювати за трьохбальною оцінкою (як вказано на закладці знизу "Приклад")			
Компетентність	ПОКАЗНИКИ	Оцінка		
		на високому рівні	на середньому рівні	важко сказати
		3	2	1
1	Мастер уявлення про ІКТ			
	Застосування: власних сил і бажання для підтримки інноваційного розвитку навчального закладу та впровадження ІКТ у навчально-виховний процес	0,44	0,50	0,06
	Використання: історичних фактів для розуміння ролі та значення ІКТ для здійснення педагогічної діяльності	0,25	0,75	0,00
	Створення: моделі навчального процесу з використанням ІКТ	0,19	0,81	0,00
	Здійснення: залучення учнів/студентів до вирішення реальних проблем і задач за допомогою ІКТ	0,31	0,69	0,00
	Розробка: і реалізація заходів для підвищення власного рівня ІКТ	0,25	0,63	0,13
2	Знання мінімальні базові			
	Застосування: технологій для активізації пізнавальної діяльності учнів/студентів із використанням ІКТ	0,31	0,69	0,00
	Використання: у конкретній предметній області комп'ютерних програм та пакетів прикладних програм	0,19	0,56	0,25
	Створення: банку методичного забезпечення діяльності педагогічного працівника з використанням ІКТ	0,31	0,56	0,13
	Здійснення: презентації навчальних занять, поза навчальних заходів за допомогою ІКТ на мінімальному базовому рівні	0,69	0,31	0,00
	Розробка: опису потреб в ІКТ для організації власного робочого місця	0,25	0,63	0,13
3	Базові знання			
	Застосування: передового педагогічного досвіду використання ІКТ у своїй педагогічній практиці	0,13	0,75	0,13
	Використання: ІКТ технологій і різноманітних стилів навчання для розвитку здібностей і індивідуалізації навчання учнів/студентів	0,31	0,63	0,06
	Створення: власного банку педагогічної майстерності для ефективного просування ІКТ у предметну область	0,31	0,56	0,13
	Здійснення: активної співпраці з батьківським комітетом і демонстрації вільного володіння технологічними системами передачі інформації	0,25	0,63	0,19
	Розробка: і впровадження технологічно насиченого навчального середовища	0,50	0,31	0,19
4	Поглиблений рівень ІКТ			
	Застосування: сучасних інноваційних технологій необхідних для цифрового суспільства	0,00	0,88	0,13
	Використання: ІКТ для розв'язання нестандартних, інноваційних професійних задач теоретичного й практичного характеру, демонстрація власного стилю використання ІКТ	0,06	0,69	0,25
	Створення: умов для активної співпраці з колегами, батьками, учнями/студентами засобами ІКТ	0,38	0,63	0,00
	Здійснення: оцінювання, аналізу і узагальнення навчальних досягнень учнів/студентів, впровадження різних навчальних і тестових програм засобами ІКТ	0,06	0,75	0,19
	Розробка: заходів і стратегій для налагодження взаємодії з педагогами-новаторами, науковцями засобами Інтернет-ресурсів	0,00	0,75	0,25
5	Дослідницький рівень ІКТ			
	Застосування: сучасних технологій для організації онлайн, дистанційного навчання учнів/студентів з особливими потребами	0,00	0,56	0,44
	Використання: у своїй роботі технологій взаємодії педагогічних працівників і учнів/студентів в Інтернет-проектах	0,13	0,75	0,13
	Створення: умов для впровадження проектно-методики навчання, участь у конкурсах педагогічної майстерності з використанням ІКТ	0,13	0,63	0,25
	Здійснення: популяризації власного педагогічного досвіду з використання ІКТ у певній предметній області і відображення результатів у засобах масової інформації	0,00	0,69	0,31
6	Рівень експерта			
	Застосування: знань, умінь для демонстрації лідерства в питаннях інтеграції технологій у предметну область	0,00	0,75	0,25
	Створення: умов для розвитку особистості обдарованих учнів/студентів засобами ІКТ, презентація результатів діяльності на наукових конференціях	0,06	0,56	0,38
	Здійснення: наукових досліджень з питань використання ІКТ, підтримка власного професійного розвитку і дотримання принципів «освіта упродовж життя»	0,06	0,56	0,38
	Використання сучасних ІКТ для популяризації педагогічного досвіду, оновлення професії, постійного підвищення професійного рівня ІКТ	0,13	0,63	0,25
	Розробка: технологій удосконалення використання ІКТ у певній предметній області, участь у проведенні експертизи сучасних ІКТ для удосконалення навчально-виховного процесу	0,00	0,44	0,56

Практичне використання веб-сервісу Office 365 Forms засвідчило його як достатньо надійний та ефективний ресурс для створення простих у використанні тестів контролю та перевірки знань (або анкетувань, опитувань з різних питань). Його недоліками можна вважати лише обмежену варіативність використання варіантів та форм надання відповідей.

Висновки. Можна виділити принцип, специфічний для навчання в системі післядипломної освіти – це випереджальний принцип. Слухачі, які навчаються в системі післядипломної педагогічної освіти, як правило, вже мають вищу освіту, є фахівцями у своїй галузі, але потребують удосконалення своїх професійних компетенцій (в тому числі інформаційно-комунікаційної компетентності), що мають відповідати вимогам сучасності. Тому випереджальний принцип дозволяє будувати зміст, форми й методи навчання таким чином, щоб вони не тільки задовольняли, а й випереджали вимоги сучасних техніки, технологій та суспільства в цілому. Саме ці вимоги може забезпечити використання он-лайн тестування як одна із основних складових ефективності застосування дистанційної форми навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болюбаш Я.Я., Булах І.Є., Мруга М.Р., Філончук І.В. Педагогічне оцінювання і тестування: правила, стандарти, відповідальність: наук. вид. Київ : Майстер-клас 2007. 272 с.
2. Жалдак М.І., Лапінський В.В., Шут М.І. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики: посібник для вчителів. *Вкладка газети «Інформатика»*. 2004. С. 41-48 (281-288).
3. Захлюпаний В.М. Роль комп'ютерних технологій у вивченні потреб клієнтів загальноосвітнього навчального закладу. Інформаційно-методичний збірник. Ірпінь, 2009. 24 с.
4. Тестові технології у навчальному закладі: метод. посібник. Київ :ТОВ «Майстерня книги», 2006. 217 с.
5. Холод Е.Г., Савчук Л.Н., Ризун Н.О., Ярмоленко Л.И. Инновационные технологии контроля знания студентов в высших учебных заведениях. Вестник ХГТУ №1(7), 2000.
6. Шишкіна М.П. Тенденції розвитку та використання інформаційних технологій в контексті формування освітнього середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2006. № 1. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em1/emg.html>.

УДК 371

Антонченко М.О.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Однією з головних задач освіти в умовах Нової української школи (НУШ), є підготувати фахівців, що активно використовують інформаційні технології у своїй роботі та готові опановувати новітні технічні засоби і технології на протязі всієї професійної діяльності. Вирішення цієї задачі залежить не тільки від рівня професійної підготовки спеціалістів, а й від їх постійного професійного розвитку шляхом самоосвіти та перепідготовки в системі післядипломної освіти.

Післядипломна педагогічна освіта (ППО) спрямована на підвищення професійного рівня вчителів до світових стандартів, вимог часу, індивідуально-особистісних та виробничих потреб; удосконалення наукового та загальнокультурного потенціалу особистості вчителя. Сучасна вітчизняна система післядипломної педагогічної освіти є не просто системою підвищення кваліфікації, а єдиним механізмом переорієнтації педагогів щодо змісту, форм навчання, системи ціннісних орієнтирів, засобів комунікації тощо.

Для реалізації цієї задачі в у системі післядипломної педагогічної освіти в освітній процес педагогічних працівників широко впроваджуються сучасні інформаційні технології (ІТ). Зміщення акцентів з ретранслятивної функції на функцію продуктивну, значно підвищує вимоги до рівня підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, до розвитку їх інформаційної компетентності (ІК), яка є однією з ключових складових професійної компетентності педагога.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що питання розробки і впровадження у освітній процес сучасних ІТ висвітлені у працях таких дослідників, як В.А. Баженов, П.В. Беспалов, В.М. Білик, В.Ю. Биков, П.С. Венгерский, Л.М. Горбунова, Л.М. Дибкова, Е.И. Дмитрієва, А.А. Єлізаров, М.І. Жалдак, В.О. Колмакова, Т.О. Кучерява, О.В. Малишевський, Н.В. Морзе, Н.В. Насирова, О.Ю. Новиков, О.В. Овчарук, Е.С. Полат, А.М. Семибратов та інші, але ж вони стосуються, в основному, навчання учнів та студентів. Але аналіз сформованості ІК педагогічних працівників, що вже працюють, досліджено недостатньо і є досить актуальним.

Крім того, у зв'язку з тим, що ІТ постійно розвиваються й достатньо швидко поновлюються, то актуальною задачею освіти педагогів є розвиток їх ІК на протязі всієї професійної діяльності. З огляду на вищезазначене, нові завдання, що стоять перед післядипломною педагогічною освітою, вимагають перегляду підходів до змісту навчання педагогічних працівників та підвищення рівня розвитку їх ІК в умовах неперервної освіти.

Тому метою статті є аналіз розвитку інформаційної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти.

З огляду на компетентнісний підхід до освіти спеціалістів (В.А. Адольфа, Л.Ю. Благодаренко, Л.С. Ващенко, О.Я. Савченко, О.І. Пометун та ін.), фахівець окрім знань, умінь та навичок, повинен мати певні професійні компетентності, та повинен проходити оцінювання відповідності його професійної діяльності певному освітньо-кваліфікаційному рівню (на основі наявності в них компетенцій, що визначені стандартами). Таким чином, компетентнісний підхід спрямовує освітній процес підвищення кваліфікації педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти, не стільки на поглиблення знань та вмінь у певної галузі, а, значною мірою, на розвиток професійних компетентностей педагогів, а саме на оволодіння інноваційними освітніми та інформаційними технологіями, які зумовлюють принципові зміни в організації навчання, збагачують досвід особистої професійної діяльності педагогічного працівника, сприяють розвитку життєвих цінностей.

Педагог виступає головним джерелом наукової, світоглядної і морально-естетичної інформації. Для вчителя важливо широта кругозору, ерудиція, глибоке знання предмета викладання, методику його викладання, володіння практичною стороною знань, що позитивно позначається на формуванні певних компетентностей у школярів.

Ми бачимо, що ІК є однією з ключових компонент професійної компетентності педагога. Її важливість підкреслена у державних цільових програмах з освіти та інформатизації [2, 4, 5].

Наряду з терміном «інформаційна компетентність» існують, схожі за змістом, терміни «інформаційно-комунікаційна компетентність» та «інформаційно-цифрова компетентність». В науковій літературі ці поняття мають різноманітне трактування, але їх аналіз показує [1], що відмінності термінів незначні і полягають у формулюванні визначень, а не у сутності.

В нашій роботі будемо користуватись наступним визначенням: інформаційна компетентність педагога (ІК) – це інтегрований результат особистості педагогічного працівника по оволодінню сучасними інформаційними технологіями та застосуванню їх у власній професійній діяльності, який формується на основі оволодіння ним змістовим, діяльнісним і мотиваційним компонентами досвіду роботи з різноманітною інформацією [1].

Розвиток ІК педагогічних працівників здійснюється під час навчання у вищих навчальних закладах, шляхом самоосвіти, під час проходження курсів підвищення кваліфікації в умовах післядипломної педагогічної освіти, курсів, що проводяться окремими потужними міжнародними ІТ-корпораціями тощо.

Що стосується розвитку ІК педагогів у системі післядипломної освіти, вона реалізується в процесі навчання дисциплінам інформаційної ланки через навчання з використанням цифрових та інформаційних технологій.

Н.В. Морзе підкреслює, що формування ІК педагогів є складною, але надзвичайно актуальною проблемою. До вирішення задачі розвитку ІК педагогів необхідно підходити системно з урахуванням вхідних параметрів, процесів та змістовного наповнення кожного елемента такої системи. Етапами системи розвитку ІК педагогів будуть: визначення змісту ІК, яке здійснюється за умов постійного розвитку інформаційних технологій і їх впровадження у освітній процес; визначення рівнів розвитку ІК, показників та критеріїв, що їх характеризують; оцінювання рівня володіння ІК педагогів, яке передбачає вибір методу оцінювання, формування бази матеріалів для оцінювання (анкети, тести, завдання, індикатори тощо), вибір програмного забезпечення для здійснення оцінювання; корегування навчальних планів та робочих програм з врахуванням результатів оцінювання та з метою подальшого розвитку ІК педагогів, яке реалізується за допомогою проведення семінарів, тренінгів, дистанційних електронних курсів, майстер-класів тощо [3].

Найповніше структура ІК-компетентностей педагога описана в рекомендаціях ЮНЕСКО [6] і яка включає 6 модулів: розуміння ролі ІКТ в освіті, навчальна програма й оцінювання, педагогічні практики, технічні і програмні засоби ІКТ, організація й управління навчальним процесом, професійний розвиток. Пропонується розглядати ІК-компетентності викладачів у кожному з шести модулів у трьох категоріях: застосування ІКТ, засвоєння знань та виробництво знань.

У Концепції «Нова українська школа» виділяють наступні складові ІК: впевнене та критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність та культуру; володіння основами програмування, роботи з базами даних; алгоритмічне мислення; навички роботи та безпеки в Інтернеті та кібербезпеки; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [5, с.11].

Аналіз сутності дефініції ІК [1], світових й державних програмних документів [2, 4-6 та ін.] та узагальнення сучасних науково-педагогічних досліджень (І.О. Зязюна, І.Д. Беха, М.І. Жалдака, Н.В. Морзе, К.О. Морозовой,

О.В. Овчарука, Л.Є. Петуховой, С.А. Ракова та інших) з питань розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників, дозволяють нам охарактеризувати ІК педагогів наступними компонентами (критеріями): мотиваційною, когнітивною, діяльнісною. Ці компоненти (критерії) передбачають володіння відповідними характеристиками та деталізуються за допомогою певних показників.

Як ми зазначали вище, різні педагоги у різній мірі володіють сучасними інформаційними технологіями, тому для оцінки їх ІК доцільно визначити наступні рівні розвитку ІК: низький (ознайомчий), базовий (репродуктивний), високий (продуктивний). Ці рівні умовні, але потрібні для подальшого оцінювання ІК педагогів.

Підбиваючи підсумки, ми можемо зробити висновок, що ІК педагога потрібно розвивати постійно та цілеспрямовано на протязі всієї професійної діяльності вчителя. Для оцінювання ІК педагогів нами було виділено наступні рівні її розвитку: низький (ознайомчий), базовий (репродуктивний) та високий (продуктивний). Кожен з вищезазначених рівнів характеризується за допомогою мотиваційного, когнітивного і діяльнісного компонентів (критеріїв).

Перспективами подальших розвідок у даному дослідженні можуть бути розробка показників, що характеризують та уточнюють вищезазначені рівні за допомогою визначених компонентів (критеріїв).

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонченко М.О. Сутність поняття «інформаційна компетентність педагога» : матеріали І Всеукраїнської науково-методичної конференції «Особистісно-професійна компетентність педагога: теорія і практика» (28 лютого 2017 р.). Суми, Ніко, 2017. С. 21-24.
2. Закон України від 02.12.2012 № N 5463-17 «Про Національну програму інформатизації». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>
3. Морзе Н.В., Воротникова Н.В. Модель ІКТ компетентності вчителів. *Scientific Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2016. №10 (6). С. 4-9.
4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень, В. І. Луговий, А.М. Гуржій, О.Я. Савченко] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с.
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf> (дата звернення: 20.11.2018). – Назва з екрана.
6. Структура ИКТ-компетентности учителей. Рекомендации ЮНЕСКО (2011 г.). URL : <https://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214694.pdf> (дата звернення 12.11.2018). – Назва з екрана.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗЗСО В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Актуальність статті обумовлена масовою комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів життя, у тому числі наскрізним застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі за формулою Нової української школи.

Питанням формування й розвитку цифрової грамотності та інформаційно-комунікаційної компетентності людини присвячено праці вітчизняних дослідників В. Бикова, В. Петрук, Л. Петухової, С. Сисоєвої, О. Сороко, О. Спіріна та ін. Проблеми оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності досліджували О. Гриценчук, І. Іванюк, С. Литвинова, І. Малицька, Н. Морзе, М. Лещенко, О. Кравчина та ін. [5].

Інформатизація освіти – один з основних напрямів процесу реформування школи, продиктований потребами сучасного суспільства, у якому головним рушієм прогресу є індивідуальний розвиток особистості. Високий рівень інформаційно-цифрової компетентності дозволить людині бути успішною в сучасному інформаційному просторі, оперувати і управляти інформацією, швидко приймати рішення, пристосовуватись до потреб ринку праці.

У Концепції Нової української школи зазначено, що педагогіка партнерства і компетентнісний підхід потребують нового освітнього середовища. Таке середовище допомагають створити, зокрема, новітні цифрові технології, які підвищують ефективність роботи педагога, ефективність управління освітнім процесом та роблять можливим індивідуальний підхід до навчання.

Реалізація Концепції Нової української школи та дотримання Закону України «Про освіту» потребують успішної управлінської діяльності керівника закладу освіти, яка обумовлюється його інформаційно-аналітичними навичками, оскільки якісний аналіз і синтез інформації є умовою прийняття ефективного управлінського рішення. Тому в умовах розвитку інформаційного та інноваційного суспільства в освітньому середовищі необхідні фахівці, які широко застосовують інформаційні технології у своїй професійній діяльності.

Представимо *інформаційно-цифрову компетентність* за концепцією Нової української школи наочно, на розвиток якої спрямована діяльність фахівців системи післядипломної педагогічної освіти [2] (рис. 1).

Рис. 1 – Структура інформаційно-цифрової компетентності

Світовою спільнотою підтримки впровадження інформаційних технологій в освіту розроблено Стандарти в галузі інформаційних технологій для керівників закладів освіти [6, 8]. Розглянемо їх.

I. Управління та стратегічне бачення. Керівники закладів освіти просувають та популяризують ідеї інформатизації, розвивають ІК-компетентності, забезпечують формування освітнього середовища, яке сприяє реалізації цих ідей. Керівники:

- сприяють формуванню загального бачення цілей та доцільності використання ІКТ у освітньому процесі в учасників освітнього процесу;
- здійснюють управління процесом створення, реалізації та контролю виконання стратегічного плану інформатизації школи, яке забезпечує досягнення поставлених цілей;
- стимулюють та підтримують свідомі ризики в інноваційній діяльності, яка пов'язана з впровадженням ІКТ;
- використовують інформаційні ресурси та технології при прийнятті управлінських рішень;
- підтримують використання науково-обґрунтованих, перевірених практикою методик застосування ІКТ у освітньому процесі.

II. Викладання та навчальна діяльність учнів. Керівники закладів освіти прагнуть до того, щоб ІКТ, що впроваджуються в освітній процес, методики навчання та освітнє середовище, максимально сприяли ефективності викладання та освітній діяльності учнів.

Керівники:

- підбирають, використовують, оцінюють та просувають ІКТ, які сприяють підвищенню якості навчання, організації освітнього

процесу відповідно до встановлених стандартів навчання та орієнтовані на високій рівень навчальних досягнень учнів;

- підтримують та створюють умови для створення освітнього середовища, яке об'єднує технологію кооперативного навчання (навчання у співробітництві) з ІКТ, спрямованого на розвиток інноваційних процесів удосконалення освітньої діяльності учнів;
- створюють умови для розвитку освітнього середовища для особисто-орієнтованого навчання, де ІКТ використовуються для задоволення індивідуальних та різних потреб учнів;
- стимулюють використання ІКТ для удосконалення методик навчання, що розвивають навички мислення вищих рівнів, що спрямовані, зокрема, на формування навичок вирішення проблем та прийняття рішень;
- створюють умови для обов'язкового навчання педагогічного та адміністративного складу використанню ІКТ для підвищення якості навчання та навчальної діяльності учнів.

III. Ефективність професійної діяльності.

Керівники:

- планують та забезпечують щоденне, цілеспрямоване та ефективне використання ІКТ в школі;
- використовують ІКТ для обміну інформацією та організації спільної діяльності колег, персоналу, батьків, учнів та мешканцями своєї громади;
- власно створюють професійні спільноти (в тому числі мережеві) та беруть участь у спільнотах, які сприяють та стимулюють використання вчителями та персоналом ІКТ для підвищення ефективності своєї праці;
- постійно підвищують свою професійну кваліфікацію, використовуючи ІКТ та ресурси мережі;
- знайомляться з новинками ІКТ на предмет їх використання у освітньому процесі.
- використовують технології для удосконалення управлінської діяльності.

IV. Забезпечення інформатизації школи, організація освітнього процесу та управління. Керівники:

- забезпечують сумісність ІКТ, що використовуються;
- впроваджують та використовують програмні комплекси, що мають за мету допомогти в організації адміністративної діяльності;
- розподіляють фінансові ресурси так, щоб забезпечити повну та стабільну реалізацію плану інформатизації школи;
- погоджують плани розвитку школи, плани інформатизації та інші плани розвитку та інноваційної діяльності для більш ефективного використання ресурсів;

- забезпечують постійне удосконалення технологій, які використовуються у освітньому процесі та управлінні, їх обґрунтування та заміну.

V. Експертиза та оцінювання результатів. Керівники:

- використовують різні методи для експертизи та оцінювання адекватності вибору інформаційних ресурсів та ІКТ, що використовуються для ефективного навчання та комунікації;
- використовують ІКТ для збирання та аналізу інформації, інтерпретування результатів та ознайомлення з ними учасників навчального процесу з метою покращення навчання та результатів навчальної діяльності учнів.
- оцінюють рівень знань та навичок співробітників, вміння застосовувати ІКТ у професійній діяльності та використовують результати цього оцінювання для організації підвищення кваліфікації персоналу;
- використовують ІКТ для експертизи, оцінювання та управління педагогічної та управлінської діяльності.

VI. Соціальні, правові та етичні питання. Керівники:

- забезпечують рівний доступ до інформаційних ресурсів всіма учасникам освітнього процесу;
- розробляють розпорядження, що регулюють соціальні, правові та етичні аспекти відповідального використання ІКТ у школі, та забезпечують їх використання;
- забезпечують конфіденційність інформації та безпеку при використанні ІКТ, в тому числі при роботі в мережі Інтернет;
- забезпечують виконання санітарно-епідемічних та екологічних норм при використанні ІКТ;
- сприяють забезпеченню охорони авторських прав та права інтелектуальної власності на продукти, вироблені з використанням місцевих ресурсів.

Оскільки на даний час в Україні створена та працює робоча група з розроблення опису цифрової компетентності педагогічного працівника (наказ Міністерства освіти і науки України від 15.01.2019 №38), будемо спиратися на досвід зарубіжних країн в дослідженні даного питання.

У 2016 р. Європейська комісія запровадила Рамку цифрової компетентності для громадян (скорочена назва – DigComp), (DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens) [7, 10], а у 2017 р. її було оновлено та представлено на конференції у Брюсселі під назвою «Рамка цифрової компетентності для громадян: вісім рівнів майстерності з прикладами використання» (DigComp 2.1: Digital Competence Framework for Citizens) [9].

Вивчення робіт зарубіжних досліджень показує, що в більшості випадків використовується два терміни – *цифрова компетентність* (digital competence) та *цифрова грамотність* (digital literacy). В обох випадках володіння цифровою грамотністю або компетентністю передбачає «впевнене

та критичне використання доступних технологій інформаційного суспільства для повсякденного спілкування, роботи та відпочинку» [1].

Керуючись останніми розробками у сфері оцінювання та стандартизації інформаційно-комунікаційної компетентності та цифрової компетентності, серед яких – DigComp, при підготовці та підвищенні кваліфікації педагогічних працівників варто враховувати наступне:

- *керування інформацією* (Information management), що охоплює знання, вміння й навички для пошуку необхідних відомостей та даних, їх аналізу та використанню відповідно до цілей професійної діяльності;
- *співробітництво* (Collaboration), що охоплює знання, вміння й навички для відповідальної участі в онлайн-спільнотах та взаємодії з іншими користувачами у мережі Інтернет;
- *комунікація* (Communication), що охоплює знання, вміння й навички для спілкування за допомогою онлайн-інструментів, з урахуванням конфіденційності, безпеки та мережевого етикету;
- *створення контенту і знань* (Creation of content and knowledge), що охоплює знання, вміння й навички для творчості та створення нових знань та контенту через використання ІКТ, які поширюються за допомогою сервісів Інтернет;
- *етика та відповідальність* (Ethics and responsibility), що охоплює знання, вміння й навички для належної етичної поведінки в мережі Інтернет;
- *оцінювання та вирішення проблем* (Evaluation and Problem-solving), що проявляється у доцільному підборі ІКТ для оцінювання та самооцінювання знань, вмінь й навичок в межах різних навчальних дисциплін для вирішення проблем, опрацювання результатів оцінювання за допомогою ІКТ й надання відповідних консультацій;
- *технічне оперування* (Technical Operation), що охоплює знання, вміння й навички, необхідні для ефективного, безпечного та доцільного використання ІКТ у професійній та навчальній діяльності [4].

Хмарні сервіси для професійної діяльності включають в себе такі категорії: інструменти для спільної діяльності, інструменти для створення Веб-сайтів, аудіо- та відеоресурси у вільному доступі, інструменти для управління освітньою діяльністю, інструменти для створення ресурсів, інструменти для створення інтерактивних тестів та анкет.

Підготовка керівників у системі післядипломної педагогічної освіти до сучасного управління школою за допомогою ІКТ є дієвим складником ефективного освітнього менеджменту, який суттєво вплине на створення конкурентних умов застосування наукових знань та інформації для соціально-економічного розвитку країни, визначення та обґрунтування шляхів становлення педагога-професіонала та керівника – менеджера в умовах

освітнього ринку, нарощування інтелектуального потенціалу нації шляхом забезпечення конкурентоспроможності освіти в суспільстві, що змінюється.

Отже, в умовах сучасних викликів та швидкого розвитку цифрових технологій перед системою післядипломної педагогічної освіти постає важливе питання підготовки керівників до професійної діяльності в цифровому світі. Керівники та педагоги мають мобільно вирішувати такі питання та виклики, як, наприклад, забезпечення власної та учнівську конфіденційності, захист особистих даних в онлайн середовищі, взаємодія та обережність в Інтернеті; як боротися з Інтернет-ризиками, як відкрити для дітей можливості створення власних ресурсів та розширення цих можливостей, що пропонує цифровий світ? Всі ці питання лежать в межах необхідності формування інформаційно-цифрової компетентності громадянина та професіонала у конкретній галузі [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / Биков В. Ю. / *Інформаційні технології і засоби навчання*: електронне наукове фахове видання / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України, ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В. Ю. Биков. – 2010. № 1 (15). URL: <http://www.ime.edu.ua/em15/emg.html/>
2. Нова Концепція української школи / Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С., Коберник І., Ковтунець В. та ін. // за заг. ред. М. Грищенко. URL: www.oblosvita.mk.ua/attachments/article/3935/
3. Овчарук О. В. Рамка цифрової компетентності для громадян: європейська стратегія визначення рівня компетентності у галузі цифрових технологій URL: Режим доступи: http://lib.iitta.gov.ua/711597/1/Рамка_цифрової%20компетентності%20для%20громадян.pdf.
4. Овчарук О. В. Рамка цифрової компетентності: інструмент для підвищення рівня компетентності громадян у галузі цифрових технологій *Інформаційний бюлетень* №3, 2017 р. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України URL: <http://iitlt.gov.ua/upload/medialibrary/4e9/4e98178912cf9558aac84b388fd9da39.pdf>.
5. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України : метод. рекомендації/ [Биков В. Ю., Білоус О. В., Богачков Ю. М. та ін.]; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. К. : Атіка, 2010. 88 с.
6. Стандарти в галузі інформаційних технологій для керівників навчальних закладів. Електронний ресурс: http://www.iste.org/Libraries/PDFs/NETS-A_Standards.sflb.ashx
7. DigCompEdu. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/digcompedu> (дата звернення: 17.04.2018).
8. National educational technology standards for administrators. Електронний ресурс: <http://cnets.iste.org/administrators>.
9. Stephanie Carretero, RiinaVuorikari, YvesPunie. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 48 p.
10. Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Vanden Brande, G. (2016). DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. doi:10.2791/11517/. 44 p.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Одним з актуальних напрямків сучасної вищої освіти є впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес. Дистанційне навчання – це спосіб отримання освіти із використанням комп'ютерних та сучасних інформаційних технологій, що надає студентам змогу навчатися на відстані, без відриву від роботи та виїзду за кордон. Серед інших назв дистанційного навчання використовуються і такі, як «відкрита освіта», «електронна освіта», «віртуальне навчання». Таким чином вирішується існуюча потреба отримання вищої освіти людьми з обмеженими можливостями та тими, що перебувають за кордоном або у місцях позбавлення волі. Дистанційний спосіб отримання знань передбачає комфортну та зручну для кожного студента обстановку [1].

На відміну від заочного навчання, з яким часто порівнюють дистанційну форму, остання передбачає не лише постійну самоосвіту та роботу з засвоєння знань, а і постійний контакт як із викладачами, так і з іншими студентами, в той час як заочна форма освіти передбачає спілкування з викладачем лише декілька разів на рік [2].

Сьогодні на дистанційну освіту зроблена величезна ставка. Актуальність дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного процесу, раніше зосереджені в сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері. Виходячи з того, що професійні знання старіють дуже швидко, необхідно їх постійно вдосконалювати. Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією.

Слід розглядати дистанційне навчання як нову форму навчання і, відповідно, дистанційну освіту як нову форму освіти, хоча вона не може розглядатися як абсолютно автономна система. Дистанційне навчання будується відповідно до тих самих цілей і змісту, що і очне навчання, але форми подачі матеріалу і форми взаємодії суб'єктів навчального процесу між собою суттєво відрізняються.

Студенти мають можливість не відвідувати навчальні заняття, а навчаються у зручний для себе час та у зручному місці. В основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, яка відповідає потребам студентів. Індивідуалізація навчання, яка дозволяє реалізувати для студента індивідуальну навчальну програму й індивідуальний навчальний план. Можна самостійно вибирати послідовність вивчення предметів на основі індивідуального графіку [3].

Ефективність дистанційного навчання безпосередньо залежить від тих викладачів, хто веде роботу зі студентами в Інтернет-просторі. Це повинні бути

викладачі з універсальною підготовкою, які володіють сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, психологічно готові до роботи із студентами у новому навчально-пізнавальному мережевому середовищі. Дистанційний курс викладається на WEB-порталі, що перетворює його на загальнодоступний не тільки для студентів, але й інших користувачів [4].

Безумовно, як і в кожній формі отримання знань, у дистанційній є і свої недоліки, але їх подолання стає можливим завдяки рокам практичного застосування цієї форми не лише як допоміжної та однієї з побічних, а як можливо рівної класичній формі здобуття освіти.

На Заході ця форма з'явилася вже досить давно і має велику популярність серед студентів через її економічні показники і навчальну ефективність. Дистанційну форму навчання ще називають «освітою протягом усього життя» через те, що більшість тих, хто навчається це дорослі люди. Багато хто з них вже має вищу освіту, проте через необхідність підвищення кваліфікації або розширення сфери діяльності у багатьох виникає потреба швидко і якісно засвоїти нові знання і набути навички роботи. Саме тоді оптимальною формою може стати дистанційне навчання [5].

Зважаючи на викладене вище, ми можемо спрогнозувати певні тенденції розвитку дистанційного навчання, такі як збільшення кількості масових відкритих дистанційних курсів, розробка програм дистанційного навчання, комбінування переваг дистанційного навчання із класичною формою освіти, моніторинг досягнень вищих навчальних закладів не лише в межах України, а і в усьому світі і подальше використання корисного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.). URL : <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
2. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? URL : <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazhuje>.
3. Положення про дистанційне навчання (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>.
4. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : 2007. 144 с.
5. Морзе Н.В. Інформаційні технології в навчанні : навч. посіб. за ред. Н.В. Морзе. Київ : Видавнича група BVH, 2004. 240 с.

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні інформаційні технології відіграють одну з ключових ролей в сучасному світі. Дані технології націлені на вирішення багатьох завдань, таких як підвищення ефективності в навчанні педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти із застосуванням хмарних технологій. Завдяки своїм перевагам хмари є одним з найбільш динамічно зростаючих напрямів в сучасній освіті. Хмарні технології являють собою розподілену обробку даних, в якій комп'ютерні ресурси та потужності надаються користувачеві як інтернет-сервіс.

За допомогою хмарних сервісів можна отримати доступ до інформаційних ресурсів будь-якого рівня та будь-якої потужності, з наданням прав різним групам користувачів відповідно до рівня їх доступу, використовуючи тільки підключення до Інтернету та веб-браузер.

До переваг систем електронної освіти та хмарних технологій в навчанні педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти можна віднести наступне: управління великими інфраструктурами, забезпечення безпеки, висока відмовостійкість, швидкість обробки даних, зниження витрат на апаратне та програмне забезпечення, на обслуговування та електроенергію, економія дискового простору, відсутність залежності від модифікацій комп'ютерів та програмного забезпечення та ін.[1].

Необхідно відзначити, що на практиці використовується три базових моделі для побудови хмари, однак найчастіше освітні установи використовують модель хмари «Software as a Service (SaaS)», тобто модель надання хмарних сервісів, при якій користувач використовує додатки постачальника, запущені в хмарній інфраструктурі, яка доступна клієнту за допомогою web-інтерфейсу або інтерфейсу програми. До переваг використання даної моделі можна віднести наступні фактори: не вимагає від освітньої установи створення власного центру обробки даних та його обслуговування, дозволяє скоротити фінансові та організаційні витрати, а також дає можливість встановлювати власні додатки на платформі провайдера. При цьому використання хмарних технологій в навчанні педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти забезпечить[2]:

- ефективне використання навчальних площ (відпадає необхідність виділяти окремі та спеціально обладнані приміщення під традиційні комп'ютерні класи);
- кардинальне скорочення витрат, необхідних на створення та підтримку комп'ютерних класів;
- якісно інший рівень отримання сучасних знань – педагоги у системі післядипломної педагогічної освіти отримують унікальну

можливість перебувати в процесі навчання в будь-який час й в будь-якому місці, де є Інтернет;

- більш ефективний інтерактивний навчальний процес;
- можливість швидко створювати, адаптувати та тиражувати освітні послуги в ході навчального процесу;
- можливість для педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти здійснювати зворотній зв'язок з викладачем шляхом оцінки та коментування пропонованих їм освітніх сервісів;
- гарантія ліцензійної чистоти використовуваного в процесі навчання ПО;
- мінімізацію кількості необхідних ліцензій за рахунок їх централізованого використання;
- централізоване адміністрування програмних та інформаційних ресурсів, що використовуються у системі післядипломної педагогічної освіти.

У даний час найбільш поширеними системами сервісів на основі технології хмарних обчислень, що застосовуються в освітньому процесі, є Microsoft Live @ edu та Google Apps Education Edition. Вони являють собою web-додатки на основі хмарних технологій, надають педагогам у системі післядипломної педагогічної освіти інструменти, використання яких покликане підвищити ефективність спілкування та спільної роботи [3].

Таким чином використання застосування хмарних технологій в освітньому процесі дозволить навчальним закладам значно скоротити витрати, а також підвищити ефективність використання обчислювальних ресурсів, адже хмарна парадигма має на увазі оплату за фактом їх використання. При цьому доступ до інформації, що зберігається на хмарі, може отримати будь-який користувач, який має комп'ютер або мобільний пристрій, підключений до мережі Інтернет, з будь-якої точки земної кулі. Крім того, застосування хмарних технологій дозволить скоротити штат обслуговуючого техніку персоналу, а також позбавить від необхідності залучення сторонніх програмістів та фахівців у сфері ІТ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Системы электронного образования и облачные технологии в образовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/sistemy-elektronnogo-obrazovaniya-i-oblachnye-tehnologii-v-obrazovanii>
2. Шекербекова Ш.Т., Несипкалиев У. Возможности внедрение и использование облачных технологий в образовании // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2015. – № 6–1. – С. 51–55; URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=6841> (дата обращения: 18.04.2019).
3. Сейдаметова З.С., Сейтвелиева С.Н. Облачные сервисы в образовании // Информационные технологии в образовании. – 2011. – № 9. – С.105–111.

ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Як відомо, освітні електронні ресурси (ЕОР) є одним з головних елементів сучасного інформаційно-освітнього середовища [1]. Під ЕОР розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації освітнього процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами. [1]. За функціональною ознакою розрізняють ЕОР: навчально-методичні, методичні, навчальні, допоміжні та контролюючі. Власне до навчальних ЕОР належать електронні підручники та навчальні посібники [1, 2, 3].

Просте перетворення матеріалу звичайного друкованого підручника або посібника в електронний вигляд надає деякі переваги – наприклад, суттєво зменшуються витрати на його оприлюднення та розповсюдження, оскільки ЕОР не потребують обов'язкового дублювання у паперовому варіанті. Також полегшуються можливості доступу до ЕОР, порівняно з його традиційним аналогом. Але, поряд з цим, присутні і недоліки. Наприклад, великі обсяги текстових матеріалів складно сприймаються з екрану монітора звичайного персонального комп'ютера, не кажучи вже про екрани мобільних пристроїв. Крім того, для деяких навчальних дисциплін типовою є ситуація, коли традиційний друкований підручник суттєво застаріває ще до його оприлюднення, тобто навчальний курс вимагає постійного, майже безперервного оновлення. В цьому випадку динамічне навчальне середовище фактично є єдиним варіантом навчально-методичного забезпечення дисципліни «в реальному масштабі часу».

Одним з найбільш ефективних інструментів для створення таких ресурсів є системи електронного навчання, загальновизнаним лідером серед яких є LMS Moodle. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment — модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) — навчальна платформа призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і студентів в інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища [4, 5].

Динамічність навчального середовища, створеного засобами LMS Moodle, забезпечується наступним:

- підтримується як швидке додавання нових навчальних та навчально-методичних матеріалів, так і модифікація вже існуючих;
- при необхідності структура курсу може бути оперативно змінена або вдосконалена.

- завдяки тому, що при розробленні ЕОР можуть бути використані довільні інструментальні програмно-технічні та апаратні засоби за умов дотримання вимог щодо створення і використання об'єктів авторського права і суміжних прав [1], забезпечується просте розміщення існуючих навчальних матеріалів – конспектів лекцій, завдань до лабораторних та практичних занять, планів семінарів, матеріалів та вказівок для самостійної роботи; додаткових матеріалів у різних форматах, в тому числі специфічних через додаткові плагіни.

Хоча використання ЕОР у освітньому процесі допускається лише після проведення науково-методичної експертизи та отримання відповідного документа [1], але, на наш погляд, електронний курс навчальної дисципліни може частково використовуватися для підтримки освітнього процесу ще до формального його завершення та проведення вказаної експертизи.

Наприклад, в [6] пропонується наступна послідовність створення електронного навчального курсу:

1. Створення електронного конспекту лекцій – наприклад, розташування на електронному ресурсі розгорнутих презентацій лекцій – наборів слайдів з коментарями, бажано у форматі PDF, який гарантує відображення складних текстово-графічних документів без перекручень, а також можливість читання перших сторінок документу ще до повного його завантаження. На цьому етапі ресурс вже може використовуватися принаймні для інформаційної підтримки вивчення дисципліни студентами очної форми навчання.

2. Доповнення курсу завданнями та іншими матеріалами для проведення практичних, семінарських та лабораторних занять, при необхідності – програмними засобами – утилітами, симуляторами, емуляторами (або гіперпосиланнями на них), що забезпечують можливість не тільки підготовки до занять студентами очної форми навчання, але й самостійного виконання завдань студентами-заочниками. Найбільш складні завдання на лабораторні роботи доцільно супроводжувати мультимедійними матеріалами, що наочно пояснюють послідовність та особливості виконання завдань в цілому або їх фрагментів.

3. Доповнення курсу «розгорнутими» авторськими матеріалами – електронними аналогами виданих раніше посібників, підручників та/або посиланнями на відповідні інтернет-ресурси, що, разом із методичними вказівками до самостійної роботи, фактично й утворює електронний підручник з дисципліни. При необхідності, курс також може містити деяку кількість необхідних довідкових матеріалів, або посилань на такі матеріали.

4. Останнім етапом є формування «підсистеми тестування знань» тих, хто вивчає даний курс. Реалізація даної підсистеми виглядає найбільш відповідальним етапом. Нажаль, при тестуванні взагалі обмежена можливість формування у студентів навичок формулювання та логічного пояснення власної думки, при тестуванні дистанційному ще й ускладнена можливість

ідентифікувати особистість студента, існує ймовірність використання чужих знань, довідкового матеріалу.

Таким чином, на наш погляд, доцільним при створенні ЕОР навчального призначення, є «еволюційний» підхід, що дозволяє, по-перше, частково використовувати його для оперативної інформаційної підтримки освітнього процесу; по-друге, провести його «апробацію» та усунути виявлені недоліки ще до формального його завершення та проведення науково-методичної експертизи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення «Про електронні освітні ресурси» від 01.10.2012 за № 1060. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>.
2. Електронний освітній ресурс – Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронний_освітній_ресурс.
3. Що можна віднести до освітніх електронних ресурсів? Використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі. URL: <https://uk.trendxmexico.com/obrazovanie/81143-cto-mozhno-otnesti-k-obrazovatelnyim-elektronnym-resursam-ispolzovanie-elektronnyh-obrazovatelnyh-resursov-v-obrazovatelnom-processe.html>
4. Moodle — Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle>.
5. About Moodle. URL: https://docs.moodle.org/27/en/About_Moodle#Built_for_learning.2C_globally.
6. Тиртишніков О.І. Технологія створення електронного навчального курсу з дисципліни «Архітектура комп'ютерів» засобами LMS Moodle. Відкрита та дистанційна освіта: від теорії до практики : зб. матер. II Всеукр. електронної наук.-практ. конф., 27 верес. 2018 р. Київ : УМО НАПН України, 2018. – С. 134-135. URL: https://drive.google.com/file/d/1pkLd3uVMsTRzXYaxVYJikFnGR_QB155e/view.

Відющенко І.Л.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ. МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Ми живемо у потужному інформаційному потоці. Щодня, щогодини та щохвилини ми опрацьовуємо безліч різноманітної інформації. Кількість повідомлень зростає щодня. Рух інформаційного потоку не спинити. Наше завдання – не потонути у щоденному вирі. Ми маємо усвідомити та підкорити цей потік.

Для освітян ці процеси важливі ще й тим, що наші учні подекуди знають про сучасні інформаційні технології більше за своїх вчителів. Саме тому медіаосвіта освітянської спільноти надзвичайно важлива. Ми маємо не тільки знати, які небезпеки несуть із собою цифрові технології та як на нас впливає інформаційний тиск. Надзвичайно важливо вміти користуватися можливостями, які надають медіа. І не тільки самим вміти, але й вчити цьому наших дітей.

За останні декілька століть шкільна система освіти майже не зазнала змін: класно-урочна система, нагромадження знань, жорстка система дисципліни, підкреслена значущість помилок та покарання за них, учитель – центрова фігура в класі та ін. За таких умов неважко визначити позицію учня на занятті – це пасивний слухач, якому іноді надається можливість продемонструвати свої знання.

Організуючи навчальний процес, учитель традиційної школи насамперед турбується про зміст власної діяльності. Навіть у планах-конспектах уроків зазвичай чітко й докладно прописана лише діяльність педагога. І в плані, і на самому занятті педагог є центральною дійовою особою, яка керує дітьми, показує, розповідає, запитує, вимагаючи тиші в класі й обмежуючи рухи учнів.

Однак, ми живемо в ХХІ ст., у якому старі догми та правила існування школи не діють. Віддаючи дитину до школи, батьки розраховують на атмосферу довіри та поваги до учня, натхнення та комфортне перебування в школі.

Зміна позицій учня й педагога в результаті запровадження інтерактивного навчання призводить до змін у змісті діяльності учасників освітнього процесу. Взаємодія між учителем і учнями заснована на паритетності. Паритетні стосунки допускають прийняття педагогом думок і активної позиції учнів, визнання за ними права на самостійність суджень, відмову від переконання в тому, що єдино правильна думка належить учителеві.

Стратегія інтерактивного навчання бачить насамперед учня в ролі активного учасника освітнього процесу. Дуже важливо, на думку К. Венцеля, «щоб викладали, показували, розповідали й запитували більше самі діти, щоб педагогові більше доводилося слухати..., щоб діти весь час були активними особами, а не спостерігачами...».

На сучасному етапі входження України до європейської спільноти великого значення набуває не сама освіта, а саме вміння вчитись. Наразі відбувається масштабне оновлення освітнього процесу, перехід від «шкіл пострадянського простору» до НУШ – нової української школи.

Міністр освіти й науки України Лілія Гриневич зазначила, що «нова українська школа стане можливою лише тоді, коли ми змінимо саму сутність освітнього процесу – від багаторічних розмов про компетентнісний підхід перейдемо до щоденного пошуку таких видів навчальної діяльності, які б сприяли б невпинному поступові кожного учня і кожної учениці» [2, с. 5].

З 1 вересня 2018 року в Україні застосовується новий Державний стандарт початкової освіти, де обов'язкові результати навчання передбачають, що школяр Нової української школи має засвоїти навички зі сприйняття, аналізу, інтерпретації, критичної оцінки інформації в текстах різних видів, у тому числі-медіатекстах.

Мета навчання медіаграмотності та критичного мислення учнів початкових класів – це формування практичних навичок із розуміння, аналізу й оцінювання змісту медіа, здатності створити власний медіапродукт і оцінити власну медіаактивність.

Школа готує людину до подальшого життя. Це дуже відповідальна місія. І особлива роль тут належить початковій школі, бо саме вона закладає підвалини успішного навчання в середніх та старших класах, дає алгоритм дій на всі шкільні, а часто і на всі подальші роки. Саме тут прививається любов до навчання, навички роботи з медіа, реакції на різні типи повідомлень.

Зміст початкової освіти сьогодні має вирізнятися міжпредметною інтеграцією і формуванням практичних навичок, що дозволить врахувати особливості молодших школярів, забезпечувати баланс між емоційною, інтелектуальною, духовною, соціальною та фізичною сферами, побудувати навчання дитини на формуванні в неї трьох орієнтирів: «відчуваю», «думаю» та «дію» завдяки використанню різноманітних організаційних форм навчання. Враховуючи те, що вчителю тепер надається більше свободи при плануванні навчально-виховного процесу з метою реалізації програм та забезпечення цілісної системи знань, умінь і ставлень, спрямованих на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь, він може проводити раз на тиждень так звані тематичні дні, присвячені розвиткові критичного мислення, удосконаленню вмінь досліджувати навколишнє середовище, у якому мешкають діти, дослідницько-пізнавальним проектам, екскурсіям, формуванню медіаграмотності або іншим навчальним потребам, що дозволить забезпечити якість освітнього процесу.

Інтеграція тематики медіаосвіти скерована на досягнення цілей середньої освіти, сформульованих у концепції Нової української школи, і, зокрема, на розвиток критичного мислення.

На думку фундатора Інституту критичного мислення США Метью Ліпмана, критичне мислення є «вміле відповідальне мислення, що дозволяє людині формулювати надійні вірогідні судження, оскільки воно:

- а) ґрунтується на певних критеріях;
- б) є таким, що само коригується;
- в) впливає з конкретного контексту».

Виходячи з цього виділяють такі вміння критично мислячої людини:

- оцінювати надійність джерел інформації;
- виділяти необхідну інформацію та її обробляти;
- аналізувати та оцінювати власні чи чужі висловлювання, припущення, висновки, аргументи, гіпотези, переконання;
- ставити запитання з метою одержання точнішої інформації або її перевірки;
- розглядати проблеми з різних точок зору та порівнювати різні позиції і підходи при їх вирішенні;
- висловлювати власну позицію, влучно обирати мовленнєві засоби для побудови висловлювань;
- приймати обґрунтоване рішення.

Отже, задля задоволення інформаційних та освітніх потреб населення фахівцями та науковцями було розроблено «Стандарт повної загальної середньої освіти», який визначатиме «орієнтири навчального поступу учнів від

початкової до старшої школи» [2, с.4]. За основу даного документу було взято компетентнісний підхід, який передбачає ефективну взаємодію та поєднання школи та життєвих навичок. Усього було виділено десять ключових груп компетентностей, які повинні пронизувати «червоною ниткою» весь курс шкільної освіти.

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що інтегроване навчання було і залишається одним із найефективніших засобів реалізації ключових компетентностей концепції Нової Української Школи (НУШ). Одна з компетентностей – інформаційно-цифрова компетентність (її складова частина – медіаграмотність) залежить від вміння людини аналізувати, міркувати, оцінювати та створювати нове. А для цього треба вчити учнів критично мислити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакка Т., Голошапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешенко Т, Шкребець О. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / за редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. Київ: ЦВП, АУП, 2017. 197 с.
2. Нова українська школа: основи Стандарту освіти / Л. М. Гриневич, В. Бриндза, Н. Дементієвська та ін.; Львів: Львів, 2016. 64 с.
3. НУШ. Інтегроване навчання як освітній пазл. URL: <http://nus.org.ua/view/integrovane-navchannya-yak-osvitnij-pazl/>
4. НУШ. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи (частина 1). URL: <http://nus.org.ua/articles/integrovane-navchannya-tematychnij-i-diyalnisnij-pidhody-chastyna-1>
5. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / Ліра – Дніпропетровськ, 2016.
6. Пометун О.І.. Навчаємо мислити критично. Ліра – Дніпропетровськ, 2016.

УДК 37.013.83:374.71

Дегтярьова Г.А.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИЦИПЛІН У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Нині, коли в суспільстві відбувається глобальна інформатизація, а в освіті набуває поширення концепція компетентнісного підходу, одним із напрямів післядипломної педагогічної освіти є розвиток загальнопрофесійних компетентностей педагогів, зокрема такої важливої компетентності сучасної людини, як інформаційно-комунікаційна, на заваді формування й розвитку якої стоїть розрив між здобутою вчителем у вишах професійною підготовкою, суто традиційними професійними знаннями, набутим практичним досвідом і новими вимогами, що висуває сьогодення. Подолати зазначені невідповідності допомагає післядипломна педагогічна освіта, що мобільно реагує на такі

виклики, забезпечуючи організоване й систематичне навчання саме дипломованих фахівців з урахуванням їхньої предметної специфіки, спрямоване на приведення професійної компетентності педагогів у відповідність до вимог часу та вимог Нової української школи.

Формування й розвиток ІК-компетентності вчителів у курсовий і міжкурсовий періоди має розглядатися як цілісний процес їхнього особистісного та професійного зростання, який спирається на такі методологічні підходи, як синергетичний, системний, андрагогічний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, диференційований, акмеологічний, соціокультурний та аксіологічний, що дозволяє максимально повно врахувати суть і особливості структури ІК-компетентності, яка, на нашу думку, є поєднанням взаємопов'язаних структурних компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивного, нормативно-правового, операційно-діяльнісного, дидактико-методичного, особистісно-творчого, аксіологічного й комунікативного, що враховують змістове наповнення навчальних дисциплін і особливості методики викладання та які об'єднано в три групи за значущістю та змістовим наповненням.

Метою статті є висвітлення підвалин розробки концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти, її характеристика та результативність упровадження.

Поступове та неперервне підвищення й постійне вдосконалення рівня знань і умінь педагогів у галузі ІКТ знайшло відображення у триступеневій моделі рівнів сформованості ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін, де базовий, предметно-функціонально-орієнтований рівні та рівень професійної ІКТ-активності відповідають етапам її набуття (рис. 1).

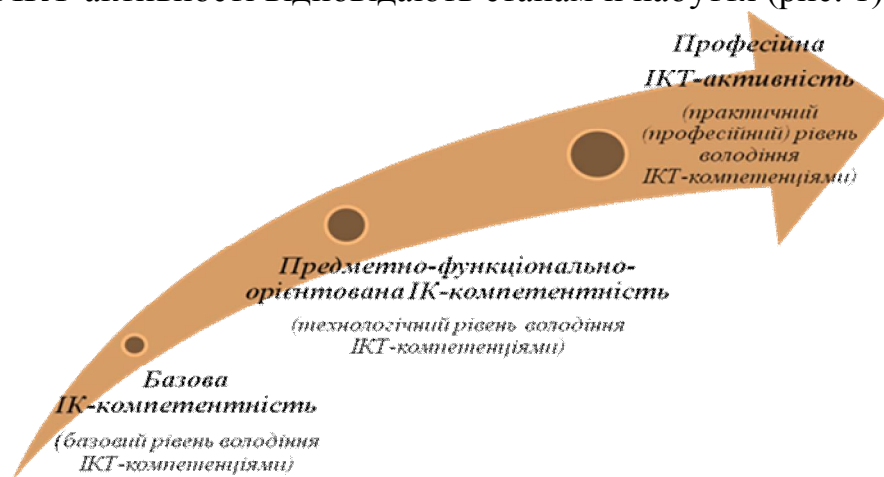

Рис. 1 Трирівнева модель формування й розвитку ІК-компетентності в системі післядипломної освіти

На жаль, на заваді формування й розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін як під час навчання в курсовий, так і в міжкурсовий періоди стають бар'єри, які були нами враховані при розробці концептуальної моделі. До них ми віднесли: фахову підготовку, вік педагога, педагогічний стаж, проходження курсів/спецкурсів із питань опанування ІКТ та застосування цих технологій у професійній діяльності, наявність сучасних засобів

персональної та колективної комунікації вдома і на робочому місці, доступ до Інтернету, частотність і творчу активність у використанні ІКТ.

Загально визнано, що розвиток педагогічної майстерності та професіоналізму вчителя-словесника в просторі післядипломної освіти відбувається через гнучку й варіативну систему заходів курсового та міжкурсового періодів, проте дуже важливо, щоб у цій системі була продумана чітка система неперервної інформатичної підготовки, котра буде мобільно реагувати на всі зміни, що відбуваються в галузі ІКТ. Це спроможна забезпечити концептуальна модель розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти.

Слід зазначити, що кожний заклад післядипломної освіти України у практику роботи впроваджує власну модель формування й розвитку ІК-компетентності педагогічних працівників області, яка враховує регіональні можливості.

Побудову концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти ми здійснили на основі врахування структури та змісту ІК-компетентності; з'ясування особливостей формування й розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у курсовий і міжкурсовий періоди; визначення основних завдань, які потребують розв'язання, а саме: виявлення істотних властивостей процесу навчання педагогів у галузі ІКТ у курсовий і міжкурсовий періоди, що забезпечать його неперервність, виділення основних складових (підсистем) моделі, осмислення зв'язків між ними та суттю самого освітнього процесу; визначення та врахування організаційно-педагогічних умов, за яких модель розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти буде ефективною.

При розробці концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності педагогів у системі післядипломної освіти (рис. 2) були визначені чотири її структурні підсистеми, щільна взаємодія яких дозволяє їй ефективно функціонувати. Це концептуальна, змістово-структурна, технологічна підсистеми і підсистема моніторингу й оцінки показників рівня ІК-компетентності.

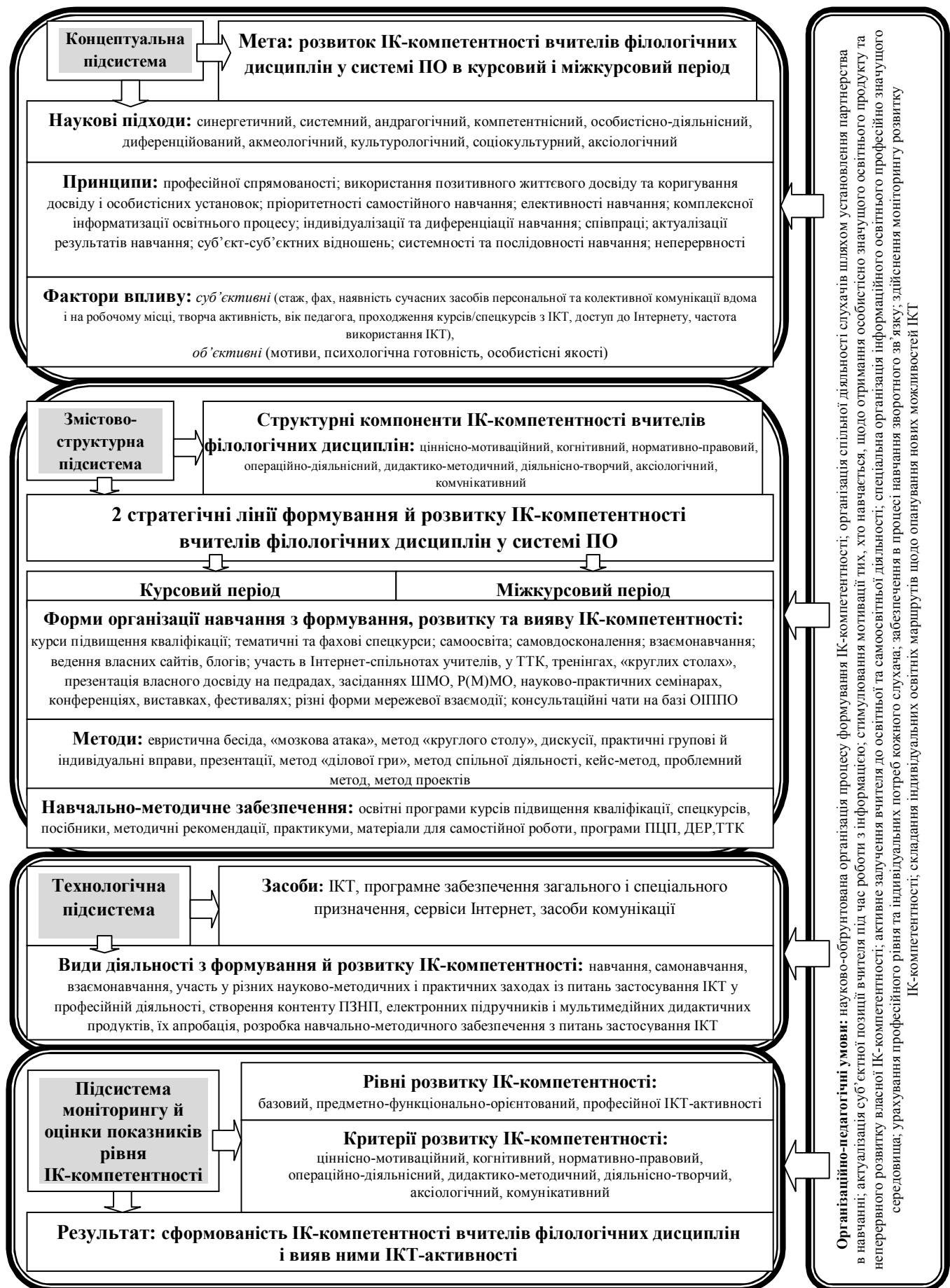

Рис. 2 Концептуальна модель розвитку ІКТ-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти

Призначенням концептуальної підсистеми є обґрунтування мети і завдань розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти; виокремлення тих наукових підходів, принципів навчання, які зумовляють ефективне функціонування самої моделі.

Змістово-структурна підсистема є основою моделі, що окреслює зміст і технологію розвитку ІК-компетентності вчителя-філолога в системі післядипломної освіти на підставі врахування структурних компонентів ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін, двох стратегічних ліній формування й розвитку в них цієї компетентності в системі післядипломної освіти в міжкурсовий і курсовий періоди, форм, видів і методів навчання з її формування й розвитку, розробку змісту навчання вчителів філологічних дисциплін у галузі ІКТ та його навчально-методичного забезпечення.

Технологічна підсистема концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти визначає засоби ІКТ, що добираються залежно від мети і стратегічних завдань взаємодії, та види навчальної діяльності з формування й розвитку ІК-компетентності.

Підсистема моніторингу й оцінки показників рівня ІК-компетентності містить рівні та критерії розвитку цієї компетентності, які дозволяють визначити результативність роботи з розвитку її протягом усього андрагогічного циклу.

Для науково-методичного супроводу реалізації концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у курсовий період розроблено: освітні програми традиційних курсів підвищення кваліфікації вчителів філологічних дисциплін, а також тематичних курсів підвищення кваліфікації «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках української мови та літератури», «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках світової літератури та російської мови», «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках англійської мови», які увійшли до програмно-методичного комплексу з використання ІКТ у навчальному процесі курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Підготовка педагогів до запровадження ІК-технологій», який рекомендовано МОНМС України; програму авторської творчої майстерні вчителів української мови та літератури «Формування професійної компетентності вчителя-філолога засобами інформаційно-комунікаційних технологій»; освітні програми тематичних спецкурсів «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках української мови та літератури», «Формування професійної компетентності вчителів мов і літератур», «Використання ІКТ учителем філологічних дисциплін у професійній діяльності», «Хмарні технології в системі роботи вчителя-філолога».

Слід окремо зазначити, що в аспекті становлення Нової української школи особливого значення набуває проблема самовдосконалення вчителів і саме міжкурсовий період спрямований на її розв'язання.

З метою забезпечення науково-методичного супроводу розвитку ІК-компетентності в міжкурсовий період розроблено: ПЦП «Комп'ютерно орієнтовані методичні системи навчання у професійно-педагогічній діяльності вчителя загальноосвітнього навчального закладу» (2007–2011), ПЦП «Створення системи неперервної інформатичної підготовки педагогів у післядипломній педагогічній освіті» (2012-2016), програми пілотного проекту з апробації в загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області електронного навчально-методичного комплексу «Сходинки до ЗНО. Українська мова. 8–9 клас» у 2014/2015 н.р., що став одним із результатів, діяльності ТТК учителів української мови та літератури за програмою «Підвищення ефективності навчально-виховного процесу шляхом створення комп'ютерної підтримки уроків української мови та літератури», ТТК учителів англійської мови «Розробка та впровадження в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів ігор-маніпуляторів для учнів, які вивчають англійську мову як першу та як другу іноземну»; програми проведення різноманітних науково-методичних заходів: семінарів, майстер-класів, тренінгів, Інтернет-конференцій, конференцій, вебінарів і підготовлено матеріали до них; практикуми з ІКТ, навчально-методичні посібники для вчителів і викладачів системи післядипломної освіти (наприклад, науково-методичний посібник «Підготовка вчителя до проведення сучасного уроку в умовах інформатизації освіти») тощо.

Дуже важливо для нас було з'ясувати ефективність організації навчання в системі післядипломної освіти за різними його формами і видами, спрямованими на підвищення кваліфікації вчителів філологічних дисциплін у галузі ІКТ для набуття ними різних рівнів ІК-компетентності в курсовий і міжкурсовий періоди на підставі запропонованої концептуальної моделі.

У межах реалізації першої стратегічної лінії було організовано навчання вчителів у галузі ІКТ у межах курсової підготовки. Так, у процесі організації навчання з питань використання ІКТ на очному етапі курсів підвищення кваліфікації (традиційних, тематичних) проводилися навчальні заняття з використанням колективних форм організації навчальної діяльності (лекції, семінарські, практичні й тренінгові заняття: робота в інформаційно-комунікаційному освітньому середовищі, виконання проєктів, проведення конференцій з обміну досвідом); на заочно-дистанційному етапі слухачі проходили навчання самостійно в індивідуальному режимі. Контрольні заходи були обов'язковими, оскільки дозволяли визначити рівень ІК-компетентності вчителів до початку проведення курсів і після навчання на них, виявити прогалини в знаннях слухачів і з'ясувати, чи відбувся приріст у знаннях (рис. 3).

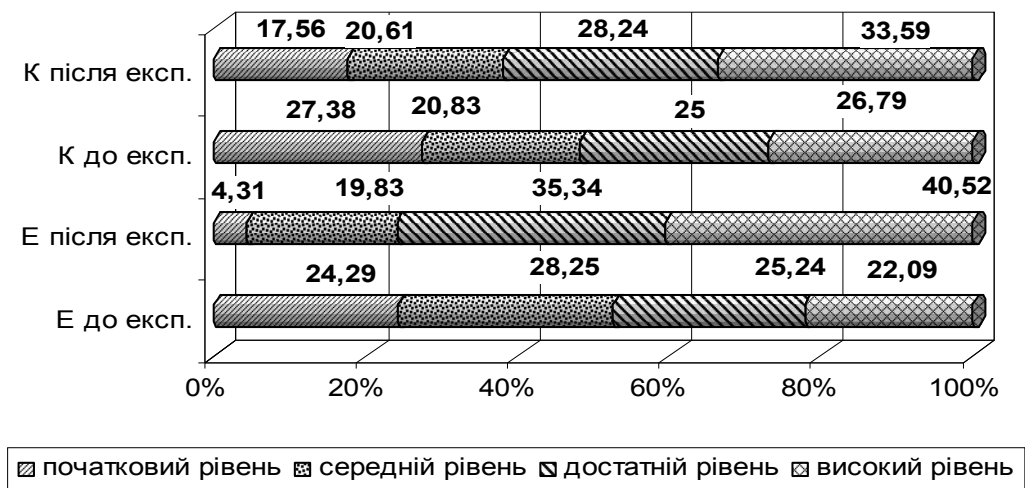

Рис. 3 Порівняльний зріз щодо розподілу вчителів експериментальної та контрольної груп на базовому рівні ІК-компетентності (у %) (до початку та по завершенні експерименту)

Експеримент дозволив підтвердити, що саме тематичні спецкурси є найбільш вдалою формою організації навчання з розвитку ІК-компетентності вчителів у системі післядипломної освіти.

Реалізація другої стратегічної лінії концептуальної моделі саме в міжкурсовий період передбачала самоосвіту, взаємонавчання (учитель – учитель, школа – школа); участь у консультаційних чатах на базі закладів післядипломної освіти, проведення відкритих уроків, майстер-класів, презентація власного досвіду з використання ІКТ у професійній діяльності на педагогічних радах, засіданнях ШМО, шкільних науково-практичних семінарах, в освітніх Інтернет-спільнотах; долучення до участі в різних науково-методичних заходах, спрямованих на розвиток компетентності в галузі ІКТ (ТТК, дослідно-експериментальних програм, ПЦП, авторських творчих майстернях, тренінгах, «круглих столах», науково-практичних семінарах, конференціях, виставках, фестивалів, вебінарах, відео й Інтернет-конференціях із питань застосування ІКТ та освітніх ресурсів мережі Інтернет); самостійне створення дидактичних матеріалів за допомогою ІКТ тощо (рис. 4).

Завдяки проведенню анкетування, опитування, спостереження й обробки даних анкет, опитувального листа, листів спостережень, факторно-критеріальних моделей, контрольних робіт з ІКТ було отримано дані, що дозволили відслідковувати динаміку зростання показників складових ІК-компетентності вчителів-філологів, з'ясувати, що якість науково-методичного супроводу навчального процесу, яка забезпечувала реалізацію концептуальної моделі за двома стратегічними лініями, суттєво впливає на підвищення рівня ІК-компетентності вчителя-філолога, та визначити ступінь впливу участі вчителів філологічних дисциплін у різних науково-методичних заходах і видах діяльності в міжкурсовий період, спрямованих на набуття нових знань і вмінь у галузі ІКТ та застосування їх у професійній діяльності, на рівень сформованості ІК-компетентності вчителів (рис. 5).

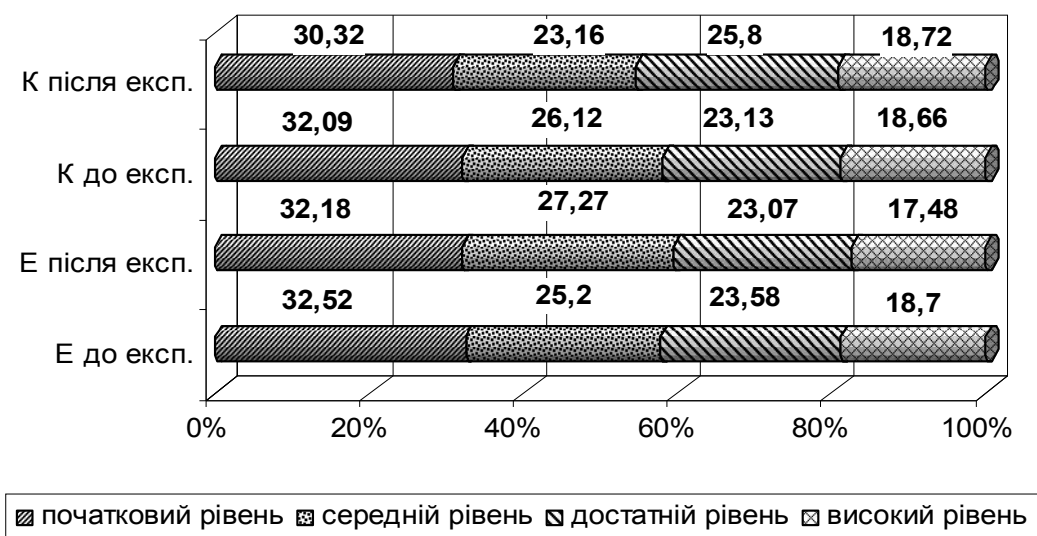

Рис. 4 Порівняльний зріз щодо розподілу вчителів експериментальної та контрольної груп на предметно-функціонально-орієнтованому рівні ІК-компетентності (у %) (до початку та по завершенні експерименту)

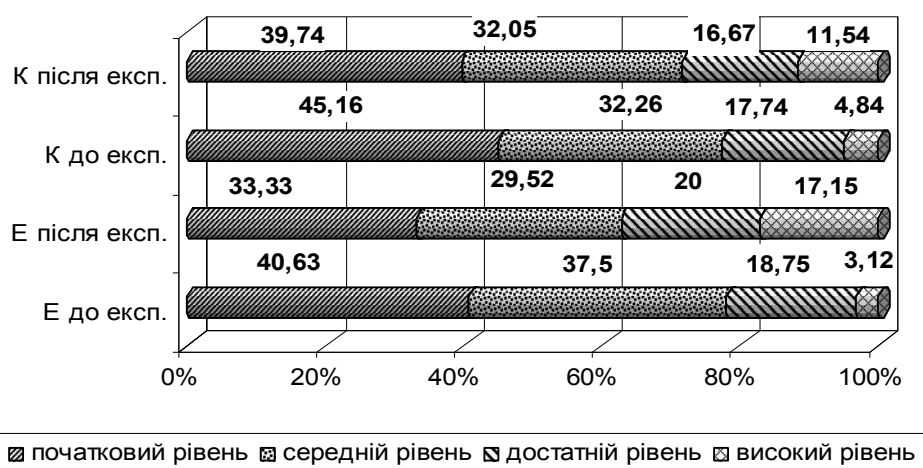

Рис. 5 Порівняльний зріз щодо розподілу вчителів експериментальної та контрольної груп на рівні професійної ІКТ-активності (у %) (до початку та по завершенні експерименту)

Отже, ІК-компетентність вчителів у системі післядипломної освіти потребує постійного вдосконалення, оскільки вона залежить від стану розвитку ІКТ.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Впровадження низки інноваційних, інформаційних технологій, новітніх засобів навчання, проектів у системі Нової української школи – перспективна форма роботи, яка не тільки уможливить вирішення проблеми розвитку професіоналізму, вдосконалення професійної компетентності вчителів, але й допоможе учням без зайвого напруження й негативного ставлення здобувати й засвоювати нові знання, удосконалювати культуру мовлення, правильно формулювати й висловлювати власні міркування, використовувати набутий життєвий досвід. Адже в центрі уваги Нової української школи має бути творча особистість, визначальними характеристиками якої є «духовність, громадянськість, інтелектуальність, конкурентоспроможність» [3, с. 60].

Відомо, що педагогічна компетентність інтегрує низку складників, з-поміж яких особливе місце відведено саме інформаційному. Цілком солідаризуємося з думкою Л. Дзеги та М. Янголя про те, що інформаційна компетентність учителя, яка є компонентом інформаційної культури особистості, «визначається наявністю як ключової, так і спеціальної інформаційно-технологічної компетентності, його вмінням вирішувати за допомогою сучасних навчальних технологій завдання, що виникають у реальних ситуаціях повсякденного життя школи й пов'язані з його педагогічною діяльністю [1, с. 97]. Крім того, це ще й уміння добувати, опрацьовувати й використовувати різні види інформації з різноманітних джерел.

Нове інформаційне середовище, у якому співпрацюють учитель та учень, вимагає від педагога інформаційної компетенції, знань, умінь і способів інформаційної діяльності, адже якість освіти залежить ще й від особливостей організації процесу навчання. Учитель у Новій українській школі стає своєрідним консультантом, помічником, експертом, який разом з учнями досліджує й аналізує матеріал. Основними принципами його роботи є відкритість, упевненість у можливостях і здібностях учнів, бачення внутрішнього світу й можливостей кожного здобувача освіти.

Інформаційне освітнє середовище постійно змінюється, розвивається, адже існує в просторі й часі, крім того на нього справляють своєрідний вплив умови функціонування школи. На сьогоднішній день у закладах освіти активно поширюються технології, що базуються на застосуванні новітніх електронних засобів, передусім інформаційно-комп'ютерних технологій. Підготовка школярів до плідної, ефективної діяльності в рамках інформаційного

суспільства – мета нових інформаційних технологій, що передбачає розв’язання низки важливих завдань, з-поміж яких:

- інтенсифікація всіх рівнів освітнього процесу, підвищення його ефективності та якості;
- побудова відкритої системи освіти, яка забезпечує кожному учневі можливість самоосвіти;
- системна інтеграція галузей знань;
- розвиток творчого потенціалу учня, його здібностей до комунікативної діяльності;
- формування інформаційної культури здобувачів освіти;
- розвиток експериментально-дослідницької діяльності та культури освітньої діяльності;
- реалізація соціального замовлення, обумовленого інформатизацією сучасного суспільства (підготовка фахівців у галузі інформатики та обчислювальної техніки, користувачів засобами нових інформаційних технологій) [2, с. 48].

Сьогодні педагоги з успіхом використовують у своїй практиці комп’ютерні програми, Інтернет. Домінувальну позицію з-поміж сучасних засобів інформаційних технологій навчання займає комп’ютер. Учитель Нової української школи, добре володіючи основами комп’ютерної техніки як засобу освітнього процесу, активно впроваджуючи спеціалізовані програмні засоби та інформаційно-комунікаційні технології у навчальний процес для проведення міні-модулів дидактичної взаємодії з різних предметів, цим самим демонструє свою інформаційну компетентність. Новітні засоби навчання, у свою чергу, дають можливість не лише забезпечити учнів ґрунтовними й міцними знаннями, а й, що вкрай важливо, ознайомити їх із сучасними методами пізнання та підвищити рівень інформаційної культури.

Отже, новітні технології навчання, які дають можливість інтенсифікувати навчальний процес, збільшити швидкість сприйняття, поглибити розуміння й засвоєння великого обсягу інформації, розширити можливості для креативу учителів та учнів, а також підвищити інтерес до предмета, дають потужний поштовх і є надійним стимулом для удосконалення інформаційної компетентності учителя Нової української школи, адже головним завданням освіти ХХІ століття є подальший розвиток ІКТ, що спрямовані на вдосконалення умов мобільності навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзега Л., Янголь М. Інноваційні та інформаційні технології як засіб підвищення ефективності освітнього процесу Нової української школи. *Директор школи : газ.* 2018. № 23/24. С. 89–105.
2. Дзега Л., Янголь М. Інноваційні та інформаційні технології як засіб підвищення ефективності освітнього процесу Нової української школи. *Директор школи : газ.* 2019. № 1. С. 24–83.
3. Паламарчук В., Барановська О. Педагогічні технології навчання в умовах Нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал.* 2018. № 3. С. 60–66.

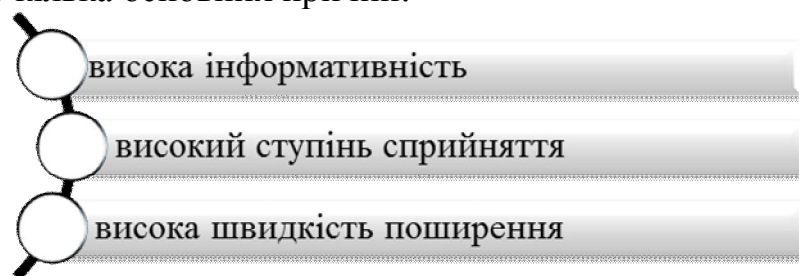
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Інфографіка (інформаційна графіка) – це форма графічної візуалізації інформації, даних, фактів, статистики і знань у вигляді інтуїтивно зрозумілої і лаконічно оформленої схеми, графіка або рисунка. Інфографіка (ІГ) дозволяє структурувати великий об'єм інформації в доступній і зрозумілій формі. З її допомогою можна простежити тенденції або закономірності тієї або іншої події або явища.

Мета інфографіки – це вдосконалення процесу сприйняття інформації, пояснення складної інформації простими і зрозумілими образами, а також передача даних в компактному і цікавому повідомленні, яке виглядає цікавіше, ніж просто друкарський текст.

Інформаційні технології сьогодні дозволяють створювати декілька видів інфографіки, кожен з яких має переваги і недоліки і застосовується в залежності від завдання. Процес візуалізації полягає в перетворенні розумового змісту в наочний образ.

Інфографіка – слово, яке стало модним за останні кілька років. Грубо кажучи, інфографіка, – це спосіб донесення інформації шляхом зображень (графіки, діаграми, картинки). Інфографіка щільно увійшла в бізнес, політику, медіа, мистецтво, освіту. З'явилися програми, що дозволяють легко створювати інфографіку, дизайнерські агентства, які заробляють на створенні інфографіки непогані гроші. Є кілька основних причин:

Якщо міркувати умовно, будь-яка інфографіка – це в першу чергу картинка, а картини з дитинства люблять дивитися все більше, ніж читати. Та й читати те, що написано на картинках набагато цікавіше, ніж читати просто текст. Тому, правильно створена інфографіка здатна переконати більшу кількість людей, ніж будь-який навіть дуже цікавий текст. А на сьогоднішній день – це дуже дорого коштує. Ні для кого не секрет, що саме цікавими картинками (будь то ситуація з життя, бізнес-аналітика, або просто фотографія), ми ділимося найчастіше. Звідси – швидкість поширення інформації за допомогою інфографіки. Інфографіка – інтернаціональна, то, що ви можете побачити, часто не вимагає перекладу, тому ви можете розуміти те,

що хотів сказати той чи інший сайт, просто подивившись його інфографіку. Унікальний, оригінальний образ може привернути увагу великої кількості глядачів. Тому інфографіка стає все більш популярна в бізнесі. За допомогою інфографіки ви можете більш точно, сильно і головне швидко впливати на маси.

При складанні інфографіки важливо розуміти суть зображуваного, враховувати котінгент тих, кому ви збираєтеся донести ту чи іншу інформацію, ну і, відповідно, мета, яку ви збираєтеся досягти за допомогою цього. Найпростіший приклад інфографіки – це графіки, діаграми, презентації, де зображення, грамотно інтегровані з текстом, більш чітко і в легко доступній формі показують саму суть. А використання якого-небудь унікального способу може привернути увагу великої кількості глядачів. Інфографіка базується на певних законах побудови інформаційної графіки, тому далеко не кожне зображення з даними можна назвати інфографікою. Взагалі, існує кілька видів інфографіки. Інтерактивна інфографіка – дозволяє уявити великий обсяг різношерстої інформації в організованому вигляді, який буде зручний для переглядає. Анімована інфографіка – ще один прийом створення якісного ілюстрованого розповіді про вашу інформації [1].

Сучасні платформи для створення високопродуктивних рішень по автоматизації документообігу та бізнес-процесів компаній в різноманітних сферах бізнесу використовують модулі звітів з інфографікою. Це значно спрощує сприйняття цифрової інформації. Та дає можливість швидкого реагування на проведений аналіз даних. Такі платформи мають ефективні засоби контролю за процесами виконання завдань, ходом бізнес-процесів обробки документів, а також відображення зведеної статистичної інформації за станом електронного документообігу компанії. За допомогою конструктора звітів в системі можна побудувати будь-які звіти в табличному або графічному вигляді (діаграми) [2].

Процес створення інфографіки складається з декількох кроків (етапів). Від аналізу і збору інформації йде поступовий перехід до нарисів майбутнього зображення і його кінцевого оформлення (рис. 1).

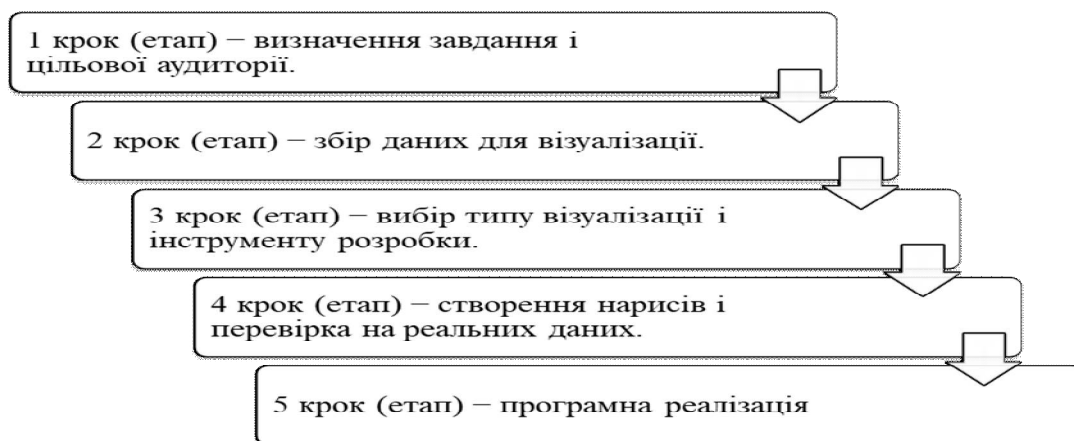

Рис. 1. Процес створення інфографіки

Інфографіку можна створити практично у будь-якому редакторі, який є під рукою, – Ms Office Power Point, Ms Office Word, Paint і т. п. У Інтернеті представлена безліч сервісів, що дозволяють створювати різні віди інфографики як з використанням шаблонів, так і з чистого аркуша. Найбільш популярними серед них є Visual.ly, Piktochart.com, Easel.ly, Infogr.am. Усі вони пропонують створити безкоштовний аккаунт для ознайомлення з можливостями сервісу, а також розширені платні пакети, що дозволяють використовувати усі ресурси для створення інфографіки онлайн.

Сервіси і програми для створення інфографіки (рис. 1) [3-9]:

Piktochart.com
• інструмент безкоштовного створення інфографіки та схем для презентацій на основі введених даних. У нього є власний редактор схем і кольорові палітри, набір шрифтів і можливість завантаження фонів, форм і картинок.
Creately.com
• інструмент, що дозволяє легко створювати діаграми і схеми. Є можливість вибрати відповідну діаграму і накласти на неї свої дані, щоб вийшла абсолютно нова діаграма або графік.
Infogr.am
• безкоштовний інструмент для створення схем, графіків і карт з можливістю завантаження відео та фото для створення інтерактивної інфографіки.
Visual.ly
• пропонує безліч безкоштовних шаблонів для створення інфографіки. Всі структурні елементи майбутньої інфографіки можна налаштувати і відредагувати на свій смак.
Dipity
• сервіс створення, налаштування та публікації інфографіки з можливістю додавання на сторонні веб-ресурси. З його допомогою можна створити інтерактивну інфографіку-хроніку.
Google Developers
• це безкоштовні інструменти для створення графіків і діаграм компанії Google дозволяють вибрати серед набору блок-схем і графіків ті, які підійдуть для конкретного завдання.
Vizualize.me
• створює проекти для резюме. За допомогою цього сервісу можна викласти всю інформацію про себе у вигляді зрозумілої структурованої схеми, виділивши ключові цифри і факти, що стосуються кар'єри.

Рис. 2. Сервіси і програми для створення інфографіки

ЛІТЕРАТУРА

1. Как и для чего использовать инфографику в бизнесе. URL: <http://pro-spo.ru> (дата звернення: 20.09.2018).
2. О системе документооборота TESSA Official site. URL: <https://mytessa.ru/system/about/> (дата звернення: 25.09.2018).
3. Piktochart. Official site. URL: <https://piktochart.com>. (дата звернення: 25.10.2018).
4. Creately. Official site. URL: <https://creately.com/>. (дата звернення: 25.10.2018).
5. Infogram. Official site. Режим доступу: URL: <https://infogram.com/>. (дата звернення: 15.10.2018).
6. Visually. Official site. URL: <https://visual.ly/>. (дата звернення: 05.11.2018).
7. Dipity Official site. URL: <https://te-st.ru/entries/dipity/>. (дата звернення: 02.11.2018).
8. Google Developers Official site. URL: <https://developers.google.com/>. (дата звернення: 01.11.2018).
9. Vizualize. Official site. URL: <http://vizualize.me>. (дата звернення: 25.09.2018).

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ СЛУХАЧІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Стрімкий розвиток ІКТ-технологій, широкий доступ населення до них, починаючи із самого раннього віку, спричинили в Україні ситуацію, характерну для більшості розвинутих країн світу. Мас-медіа породили новий виток цивілізаційного розвитку й одночасно перетворились на «зброю масового ураження». Починаючи з 80-х роках минулого століття ряд вчених-засновників медіаосвіти (Ж. Гоне, Н. Больц, Д. Консідайна, Р. Корнела, Л. Мастермана, К. Уорснопа, Ф. Рогоу, С. Шейбе та ін.) актуалізували питання впливу медіазасобів на людину та суспільство у цілому, правові, ресурсні, психолого-педагогічні, соціальні, фінансово-економічні та інші аспекти їх використання та формування медіакомпетентності [наприклад, 1; 5].

З 1982 року (Грюнвальдська Декларація з медіаосвіти) на конференціях ЮНЕСКО та засіданнях Ради Європи відбувається становлення поглядів, концепцій, програм з медіаосвіти для різних верств населення. У документі, прийнятому конференцією Ради Європи, «Медіаграмотність і права людини» наголошено на важливості розвитку медіаграмотності та медіакомпетентності для підтримання демократії у суспільстві й рекомендовано ввести медіаосвіту у вищих навчальних закладах Європи як обов'язковий компонент [3, с. 89].

В Україні основним змістом медіаграмотності достатньо довго вважали (нерідко й сьогодні) лише підготовку учнів та вчителів до опанування ІКТ й широкого застосування їх у навчально-пізнавальному та виховному процесах. Події останніх років висвітлили нагальність проблеми формування у населення медіакультури з раннього віку як втілення правових засад й компетенцій в аспекті протистояння недоброчесній інформації [9]. Зокрема, у Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) відзначається, що медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління: виступають провідним чинником соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти тощо. Одночасно «медіаосвіта стає фундаментальною складовою інформаційної безпеки країни, відіграє стратегічну роль у вихованні патріотизму молоді, формуванні української ідентичності» [4].

Завдяки працям та активній діяльності Т. Бакки, В. Іванова, О. Волошенюк, Д. Дзюби, В. Дубровського, Т. Іванової, В. Левківського, Л. Найдьонової та багатьох інших сьогодні у країні сформовані мета і завдання, програми, зміст, підручники й посібники з медіаосвіти для різних верств населення та рівнів освіти. Державними та громадськими організаціями й установами налагоджено співробітництво із закордонними партнерами; працює система методичної, проектної роботи, тренінгова система навчання; проводяться вебінари та безкоштовні онлайн-курси [2; 6; 7; 8]. Започатковано всеукраїнський експеримент із медіаосвіти на 2017–2022 роки

«Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (наказ МОН №1199 від 8.08.2017 р.).

Ряд державних та громадських установ (наприклад, Internews в Україні) ведуть широкі моніторингові дослідження ЗМІ, опитування населення тощо. Лабораторія психології масової комунікації та медіаосвіти ІСПП НАПН України проводила щорічні всеукраїнські експериментальні тестування “Медіаграмотність та інформаційна безпека”, “Діагностика рівня медіакультури” для учнів 8 і 10 класів закладів загальної середньої освіти. У лютому 2019 року Київським міжнародним інститутом соціології на замовлення ГО «Детектор медіа» проведено Всеукраїнське соціологічне опитування дорослих (віком від 18 років) на тему «Протидія російській пропаганді та медіаграмотність» [10]. На шостій щорічній конференції з медіаосвіти та медіаграмотності (20-21 квітня 2018 р.), яку організовують міжнародна громадська організація Internews в Україні та Академія української преси (АУП), було зроблені узагальнення та висновки щодо надбань та проблем розвитку медіаграмотності в Україні [11]. . Одним з головних викликів є підготовка вчителів. У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні говориться про потребу «розроблення стандартів медіаінформаційної грамотності педагогів, введення медіакомпетентності у професійні стандарти підготовки педагогів, психологів, спеціалістів з соціальної роботи та інших спеціальностей, відповідне врахування вимог медіаінформаційної грамотності в освітніх і освітньо-наукових програмах фахової підготовки, розроблення спеціалізованих навчальних медіаосвітніх курсів для підготовки і перепідготовки працюючих фахівців» [4].

Проте ми не змогли знайти жодного джерела інформації, який стосується більш-менш системного вивчення рівня підготовленості, медіаграмотності чи медіакультури саме педагогів як і змісту та критеріїв оцінювання рівня їхньої медіакомпетентності. Вочевидь обидві проблеми взаємопов'язані.

Виходячі з актуальності та нагальності проблеми кафедра менеджменту та педагогічних технологій ХОППО почала вибудовувати систему роботи із педагогічними працівниками, які мають бути провідними «агентами змін» у навчальних закладах.

На наш погляд, програма вдосконалення вчителів з медіаграмотності має бути спрямована на формування знань і вмінь щодо:

- теоретичної складової медіакомпетентності, знань нормативно-концептуальних та законодавчих документів тощо;
- створення інформаційно-ресурсної бази;
- розробки або використання «інструментарію» для визначення ступеня сформованості медіаграмотності (чи окремих аспектів, складових) педагогів, учнів чи (та) батьків;
- визначення проблем та постановки конкретних завдань;

- стратегічного прогнозування з урахуванням наявних потреб, умов, ресурсів;
- тактичного планування;
- ефективних змісту, форм, методів, засобів;
- побудови та втілення динамічної системи моніторингу;
- вміння робити висновки та узагальнення, вносити корективи.

Першочерговою нами визначена задача розробки нескладного діагностичного інструментарію (але достатньо валідного) для визначення рівня сформованості та потреб освітянського загалу щодо питань медіаосвіти. Основними формами для початку обрано письмове (тести, анкета з відкритими запитаннями) та усне опитування (бесіда, інтерв'ю), які обов'язкова доповнювали одна одну. Для розробки змісту опитувальника було визначено такі концептуальні аспекти:

1. *Обізнаність* – знання та поняття про медіаосвіту та медіаграмотність (10 тестових питань I блоку).

2. *Поінформованість*: мас-медіа та ЗМІ, їх функціонування, вплив на споживачів (10 тестових питань II блоку).

3. *Мотивація* (усвідомлено-ціннісне ставлення, потреба), *спрямованість* (установка) на запровадження медіаосвіти (10 питань III блоку).

IV блок. Практична діяльність (відкрита відповідь на питання щодо використання інформаційних джерел медіаграмотності в Україні, онлайн-ресурсів; запровадження конкретних курсів, програм, проектів, змісту, різноманітних форм медіапросвіти в їхньому навчальному закладі).

У змісті анкети нами були використані наявні чи адаптовані та авторські тести []. На етапі апробації діагностичного інструментарію було проведено пілотне дослідження на 2-х групах педагогів організаторів (48 осіб – група А) та 2-х групах новопризначених директорів та заступників (40 осіб – група Б). Наше локальне опитування показало наступне:

Блок I. Обізнаність (10 питань).

1.1. З дев'яноста восьми респондентів лише двоє (приблизно 2 %) медіаосвіту пов'язують із здатністю людини критично оцінювати і перевіряти інформацію, що надходить до неї. Решта робить наголос на вміння використовувати ІКТ, спілкуватись у мережах, створювати медіатексти. Щодо медіакомпетентності, то обрали правильні відповіді 37,5 % педагогів-організаторів та 50,0 % новопризначених адміністраторів; ідентифікують термін «медіакомпетенція» 16,7 % та 30,0 %, «медіавиховання» – 25,0 % та 45,0 % відповідно (табл. 1).

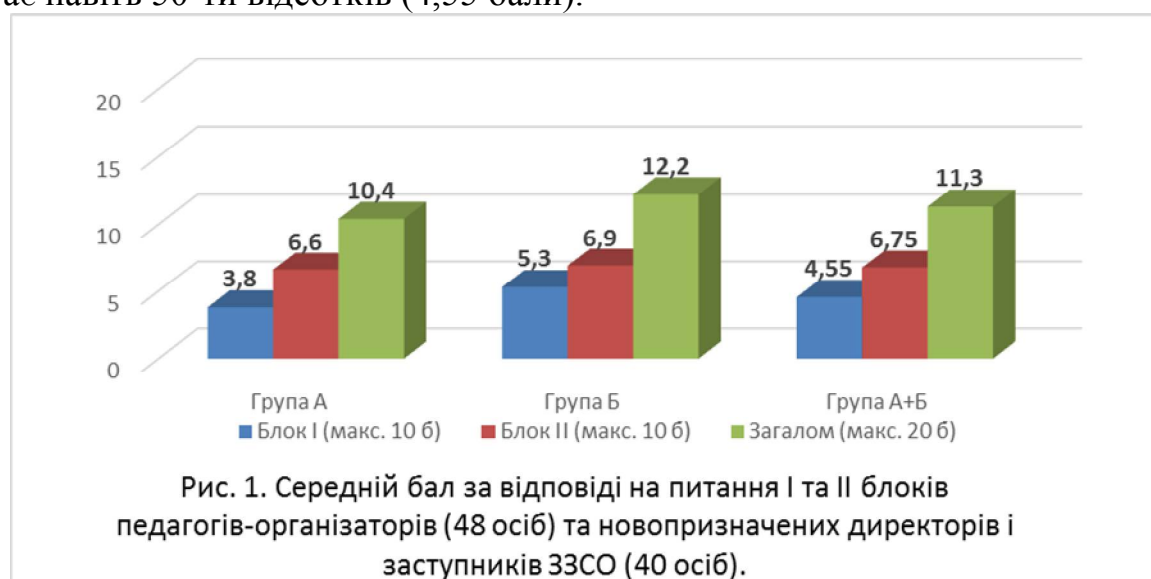
Таблиця 1.

Порівняння кількості правильних відповідей на запитання І блоку педагогів –організаторів (група А) та новопризначених директорів й заступників ЗЗСО (група Б)

Зміст питання	К-сть прав. відповідей	%	К-сть прав. відповідей	%
І блок	Група А (48)	Група А (48)	Група Б (40)	Група Б (40)
1. Медіаграмотність – це.....	4	8,3%	0	0
2. До медіа не відноситься	40	83,3%	38	95,0%
3. Формування світоглядних позицій, інтересів....	12	25,0%	18	45,0%
4. Розуміння видів медіа та їх впливу на людину і суспільство....	18	37,5%	20	50,0%
5. Вміння користуватися різними медіатехнологіями....це	8	16,7%	12	30,0%
6. Здатність людини чинити опір....	32	66,7%	32	80,0%
7. Компетентне і здорове самовираження особистості.....	12	25,0%	10	25,0%
8. Яке з наведених слів не стосується медіаграмотності	36	75,0%	34	85,0%
9. Поняття «нетикет» означає.....	10	20,8%	30	75,0%
10. Нетикет створений для	14	29,2%	16	40,0%

1.2. Не виявлено корелятивного зв'язку між загальним рівнем обізнаності педагогів й адміністрації сільських і міських шкіл, закладів неповної та повної загальної середньої освіти. Аналогічні результати щодо педагогічного стажу роботи. Вочевидь глобальний доступ до інтернету нівелює різницю, яка проявлялась раніше.

1.3. Середній бал з блоку І у новопризначених (група Б) вищий (5,3 бали) ніж у педагогів-організаторів (група А) – 3,8 з 10 можливих (рис. 1). Загалом кількість правильних відповідей з теоретичних питань медіаосвіти не досягає навіть 50-ти відсотків (4,55 бали).

Блок II. Поінформованість (10 питань).

2.1. Відсоток правильних відповідей у цілому вищий, ніж у попередньому блоці. Як не дивно, половина респонденти погано розрізняють факти й судження (50,0 % група А та 55,0 % група Б). До 70,0 % розуміють сутність маніпулятивного впливу медіа, але при цьому майже половина не диференціює такі поняття, як самоцензура, маніпуляція, цензура, фейк, пропаганда (табл. 2).

2.2. Приблизно сімдесят відсотків опитуваних знають, кому належать медіа в Україні, хто найбільше впливає на зміст оприлюдненої інформації; у середньому 60,0 % вміють розпізнати маніпуляції. Приблизно половина не довіряє українським мас-медіа.

Таблиця 2.

Порівняння кількості правильних відповідей на запитання II блоку педагогів –організаторів (група А) та новопризначених директорів й заступників ЗЗСО (група Б)

Зміст питання	К-сть прав відпов. (макс. 10)	%	К-сть прав відпов. (макс. 10)	%
II блок	Група А (48)	Група А (48)	Група Б (40)	Група Б (40)
11. «Маніпулятивний вплив медіа - це ...»	34	70,8%	26	65,0%
12. В якій з наведених фраз міститься помилка...	46	95,8%	36	90,0%
13. Яке з перерахованих повідомлень містить факти.....	24	50,0%	22	55,0%
14. Більшість медіа в Україні належать	34	70,8%	28	70,0%
15. Як би ви оцінили довіру до медіа в Україні.....	22	45,8%	22	55,0%
16. Хто найбільше впливає на те, що виходить в ефір.....	38	79,2%	34	85,0%
17. Контроль державице	40	83,3%	34	85,0%
18. Що можна віднести до пропаганди	30	62,5%	32	80,0%
19. Встановіть відповідність.....	24	50,0%	18	45,0%
20. Що з наведеного має викликати настороження.....	28	58,3%	30	75,0%

2.4. Проте у процесі бесіди з'ясувалось, що ніхто з респондентів не знайомий із Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні; лише кілька опитаних змогли назвати медіа-онлайнресурси; утруднення викликало питання щодо установ й організації в Україні, які опікуються медіаосвітою населення, онлайн-курсів з медіаграмотності тощо. Це надало підстави включити надалі такі питання в анкету, аби визначити необхідність створення відповідної інформаційної бази.

2.3. Середній бал за блок II становив 6,6 для групи А, 6,9 для групи Б, тобто різниця не суттєва (рис.1).

III блок. Мотивація та установка (10 питань).

3.1. Під час опитування, ми з'ясували, що половина освітян проводять за комп'ютером за потребою; 20% - більше 2-х годин щодня і лише 10% до 30 хвилин. Левова частка часу (до 80,0%) витрачається на роботу з інформацією, пов'язаною із професійними потребами.

3.2. Приблизно 30,0% відсотків опитуваних не замислившись виставили б сімейні фото у соцмережу без згоди інших осіб, присутніх на світлинці. Отже є проблеми із правовою культурою. Більшість з них проголошує вміння перевіряти джерела інформації у мас-медіа (у середньому 76,0%).

3.3. Уперше почули про медіаграмотність та медіаосвіту педагоги – організатори на методичних заходах у школі, через ЗМІ (по 25,0 % відповідно), але найбільше (33,0%) – на даних курсах підвищення кваліфікації. Новопризначені – на міських, районних (ОТГ) методоб'єднаннях (35 %); на курсах підвищення кваліфікації в ОІППО та через ЗМІ (по 25,0 %).

3.4. Останні частіше неоднаразово брали участь у семінарах та тренінгах з медіаграмотності (20,0% проти 8,3% педагогів-організаторів), троє з обох груп пройшли спеціальний онлайн-курс, а 70,8 % групи А та 50,0% групи Б ніколи не були учасниками такого навчання.

3.5. Наміри підвищувати власну компетентність за цим напрямом й системно працювати з учнями дещо більше продемонстрували педагоги-організатори (87,5%) порівняно з новопризначеними директорами та заступниками (75,0%). Одночасно вони менше утруднювались із визначенням власного рівня медіаграмотності, що представлено на рис.2. (Для визначення самооцінки рівня медіакомпетентності ми використали додатки з «Практичного посібника з медіаграмотності для мультиплекаторів»)

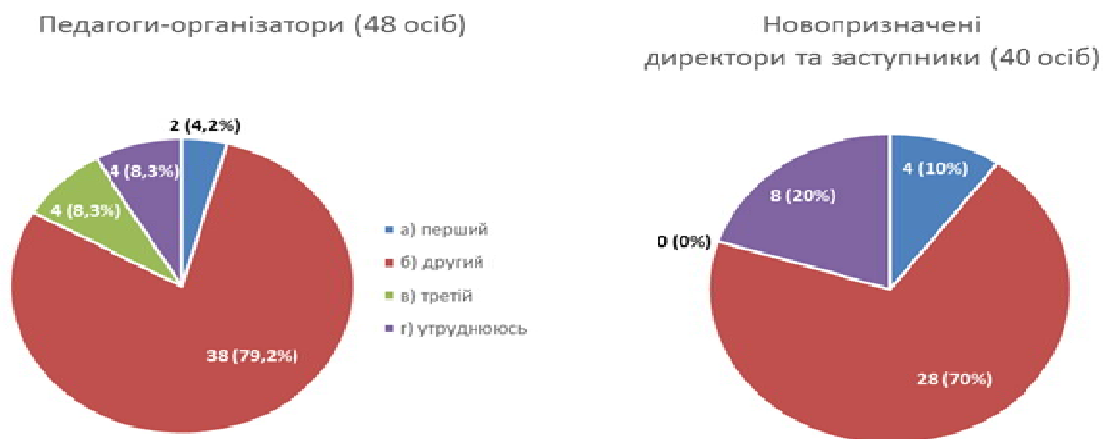

Рис.2 Самооцінка рівня сформованості медіакомпетентності.

3.6. Найпоширенішою формою медіапросвіти у школах є уроки з інформатики та окремі тренінги для учнів й вчителів з вдосконалення компетентності по використанню ІКТ (33,3% та 45,0%). Щодо курсу за вибором «Медіаграмотність», то він не запроваджується у жодній школі (даної вибірки); За обов'язкове викладання курсу «Медіаграмотність» виступає 66,7 % та 45,0%

респондентів грп А та Б відповідно, а 62,5 % групи А та 40,0 % групи Б не змогли дати відповіді як краще впроваджувати медіаосвіту.

Узагальнюючи вище викладене хочемо відмітити наступне.

1. В Україні останні десятиліття складалось уявлення про медіаграмотність як вміння використовувати ІКТ-технології. Аспект знать про роботу медіа та вплив на населення, правові засади та культура використання медіа у цілому залишались поза увагою (що висвітлили події останніх років).

2. Наша розвідка відповідає завданням реалізації Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, яка спрямовує на підготовку і проведення широкомасштабного поетапного експериментального дослідження з подальшим масовим впровадженням медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях.

3. Проте основною проблемою вивчення питання є відсутність обов'язкового змісту та критеріїв оцінювання медіакомпетентності вчителів та відповідних досліджень. А також певна «розпорошеність» й нескоординованість дій державних та громадських установ та відомств, які взяли на себе цю непросту місію.

4. З метою створення системи медіанавчання педагогів Хмельниччини кафедрою менеджменту та освітніх технологій ОІППО розроблена стратегічна програма, першим етапом якої є розробка та апробація діагностичного інструментарію для проведення моніторингу потреб та запитів освітянського загалу.

5. Пілотне дослідження виявило наступні основні проблеми:

- необхідність подальшого вдосконалення змісту та форм моніторингового дослідження: поєднання оффлайн та онлайн опитувань, внесення питань про джерела та ресурси медіаосвіти, правові та інші аспекти тощо;
- мала поінформованість педагогічного загалу про концептуально-нормативні засади, установи, джерела з медіапросвіти, зокрема, про наявність розроблених курсів за вибором «Медіаграмотність та критичне мислення» для школярів початкової школи, середньої та старшої; для студентів непедагогічних та педагогічних закладів вищої освіти;
- недостатня теоретична підготовка педагогів та неволодіння тезаурусом (медіаосвіта, медіаграмотність, медіакомпетентність, медіавиховання, медіастика), розуміння впливу мас-медіа, правова культура тощо;
- розуміння нагальності й необхідності втілення медіаграмотності, навчання критичному мисленню у зміст освіти навчального закладу.

6. Отримані результати потребують подальшого уточнення й перевірки. Але наш пілотаж дозволив побачити актуальні проблеми регіону та окремих закладів, педагогів щодо реалізації Концепції впровадження медіаосвіти в

Україні. Це сприятиме вдосконаленню змісту курсової підготовки та інших форм набуття медіакомпетентності вчителів у міжкурсовий період.

На нашу думку, координаційна діяльність інститутів післядипломної освіти у цьому питанні сприяла б більш ефективному використанню можливостей та ресурсів щодо моніторингу та втіленню ідей медіакультури, медіаосвіти в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Больц Норберт. Абетка медіа / За загал. ред. В. Ф. Іванова; пер. з німецької В. Климченка. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. 177 с.
2. Збірник статей П'ятої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2017. 393 с.
3. Іванов В.Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред. упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за науковою редакцією В.В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) // MediaSapiens. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_a_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
5. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.
6. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т., Голошапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешенко Т, Шкребець О.; за редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. Київ : ЦВП, АУП, 2017. 197 с.
7. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелешенко, О. Мокрогуз; за ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ: ЦВП, АУП, 2016. 243 с.
8. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
9. Нерсесьян Г. Медіаграмотність молоді — запорука протидії інформаційної агресії. *Державне управління*. 2018. № 6. С. 56-60.
10. Протидія російській пропаганді та медіаграмотність: результати всеукраїнського опитування громадської думки Аналітичний звіт. *Детектор медіа*. URL: <http://detector.media/infospace/article/136017/2018-03-27-protidiya-rosiiskii-propagandi-ta-mediagramotnist-rezultati-vseukrainskogoopituvannya-gromadskoi-dumki/>.
11. Як розвивається медіаграмотність в Україні: вісім висновків зі щорічної конференції. URL: <https://internews.in.ua/uk/news/yak-rozvyvajetsya-mediahramotnist-v-ukrajini-visim-vysnovkiv-zi-schorichnoi-konferentsiji/>

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ КЕРІВНИКА ШКОЛИ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Розвиток медіаграмотності директора школи – це одна із актуальних складових професійного розвитку керівника Нової української школи. Під медіаграмотністю, перш за все, розуміють сукупність знань, навичок та умінь, які дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, а також розуміти й аналізувати складні процеси функціонування медіа в суспільстві, та їхній вплив [1].

Щодо розвитку медіаграмотності в Україні, у науковій літературі схиляються до таких думок [2]:

- 1) триває поступове впровадження медіаграмотності в освіту, яке полягає у впровадженні Всеукраїнського експерименту з медіаосвіти, в результаті чого у старших класах з'явився предмет «Медіакультура»; у включенні медіаграмотності у стандарт початкової школи; вивченні розділу «Світ інформації та мас-медіа» у курсі «Громадянська освіта»;
- 2) сучасний виклик – підготовка вчителів, де важливу роль серед громадських організацій у формуванні медіаграмотності відіграє Академія української преси, що працює із вчителями через регулярні тренінги, видає посібники і підручники з медіаосвіти; також інститути підвищення кваліфікації долучаються до цієї тематики;
- 3) у середовищі освітян є однотайність, що критичне мислення й аналіз медіатекстів мають бути інтегровані в різні предмети, найчастіше в гуманітарні дисципліни (частково це впроваджується завдяки проекту «Вивчай та розрізняй», результатом якого стали навчальні матеріали, що згодом інтегруються в освітні програми шкіл);
- 4) спостерігається активність громадянського сектору у сфері розвитку медіаграмотності, насамперед, завдяки громадським організаціям, спеціалізованим онлайн-ресурсам, волонтерським культурно-освітнім проектам тощо;
- 5) процес підвищення медіаграмотності населення здійснюється через освітню систему, паралельно формується «елітарна медіаграмотність», – органів влади, ЗМІ та інтелектуальної спільноти;
- 6) великі медіа не завжди є носієм знання про медіаграмотність, тобто великі канали самі часто поширюють дезінформацію; тому для поширення знань про медіаграмотність, медіа каналам потрібно бути чесним у своїй власній редакційній політиці;
- 7) українські медіа не відповідають на запит молодшої аудиторії, тобто

головною проблемою підлітки називають брак цікавого контенту для них.

У межах зазначених вище проблемних питань впровадження медіаграмотності в Україні, досить важливо відрізнити зміст та напрями розвитку медіаграмотності сучасних директорів шкіл як лідерів освітніх змін в епоху реформування вітчизняної середньої освіти.

Причому, як зазначено вище, якщо медіаосвітою підлітків та населення займаються передусім громадські організації, то директори шкіл повинні ґрунтовно навчатися медіаграмотності в інститутах підвищення кваліфікації, в мережі яких формуються усі компетенції сучасного директора.

Ще один аспект. Крім функції володіння сучасними методиками перевірки правдивості інформаційних джерел, що транслюються суспільству через вітчизняні та зарубіжні ЗМІ, директору школи важливо мати навички презентувати себе та свій колектив у відповідному інформаційному просторі (грамотно планувати та давати інтерв'ю, для різних цільових аудиторій відкривати та грамотно обслуговувати сайт школи, Facebook-сторінку, Instagram-профіль тощо, налагоджувати та спрощувати доступ до інформації про школу з різних ресурсів та електронних і паперових джерел). Основна мета – дати дітям, батькам, громадськості правдиву інформацію, як багато цікавого створюється у школі, тобто зробити заклад освіти помітним в інформаційному полі реформ.

Сайт школи – це одне із джерел надання офіційної інформації про події та персоналії закладу освіти. Директору школи будуть не зайвими знання щодо змісту та форми подання інформації, яка викладається для відповідної цільової аудиторії, простоти дизайну та навігації, корисних тематичних посилань тощо. Якщо у школи є офіційна сторінка у Фейсбук чи Інстаграм, директор повинен володіти знаннями щодо особливостей цільових аудиторій, що підписані або потенційно можуть слідкувати за ними. Якісний контент дописів у соцмережах підвищує авторитет керівника закладу та імідж самої освітньої установи.

Також, як елемент медіаграмотності, в сучасних умовах директор повинен вміти презентувати досвід або давати коментарі до подій журналістам. Журналісту потрібні факти, цифри, думки експертів, цікава історія або цікава інформація для тієї цільової аудиторії медіа-каналу, який представляє журналіст. Крім того, керівник закладу має знати особливості підготовки до телефонного інтерв'ю, радіоінтерв'ю або на телебаченні.

Директор школи повинен бути підготовлений до комунікації у кризових умовах. Це часто трапляється тоді, коли поширена неправдива (частково правдива) інформація щодо подій у закладі освіти, яка стосується керівника, педагогічного колективу, учнів, або певних нестандартних ситуацій всередині школи або на території закладу. Директор має володіти чітким алгоритмом дій, щоб спростувати (прояснити) інформацію, яку вже поширено, часто з метою відновлення довіри та репутації закладу.

Тому вкрай важливо розвинути у керівних кадрів освіти навички медіаграмотності як споживача, так і провайдера або експерта у сучасних

комунікаційних каналах, для кращої інформованості населення, експертної оцінки подій та явищ, що відбуваються у загальній середній освіті, та формування позитивної громадської думки про заклад або систему освіти відповідного регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Медіаграмотність>
2. Дорош Марина. Як розвивається медіаграмотність в Україні: вісім висновків зі щорічної конференції. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/yak_rozvivaetsya_mediagramotnist_v_ukraini_visim_visnovkiv_zi_schorichnoi_konferentsii/

УДК 37.01/.09

Колосова Л.М.

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Модернізація галузі освіти на сучасному етапі здійснюється в рамках ідеї неперервної освіти кадрового потенціалу. Україна стоїть на порозі якісно нової епохи – епохи інформаційного суспільства. Вочевидь, що в нових умовах професійна кар'єра будь-якого педагога залежить від того, наскільки він готовий своєчасно знаходити, сприймати і використовувати нову інформацію в освітньому процесі, наскільки він має внутрішнє прагнення до постійної самоосвіти, самовдосконалення, професійного і особистісного розвитку. Сучасний педагог має вміти критично осмислювати і оцінювати отриману інформацію, дбати про свою інформаційну гігієну, розвивати вміння управляти процесом інформаційної навчальної взаємодії з учнями, використовуючи можливості неперервної освіти.

Інформатизація освіти призводить до трансформації ролі учителя, виникнення нових методів та організаційних форм його підготовки. В цих умовах виникає необхідність в якісно новому методичному супроводі педагогів закладів освіти, оскільки саме методична служба, як складова управлінської діяльності школи, покликана забезпечити розвиток професійної майстерності, творчості і особистості педагога за рахунок інтеграції предметного змісту, психолого-педагогічної науки і професійної практики вчителя в рамках навчально-методичного середовища у міжкурсовий період. Водночас методичний супровід педагогів має позитивний вплив лише тоді, коли спрямований на конкретні зміни в роботі вчителя.

Найбільш затребувані сьогодні є вчителі, які володіють навичками ефективної співпраці з учнями на основі інформаційної взаємодії, вміннями здійснювати підбір, структурування, оцінювання і використання інформації для вирішення освітніх задач, пошуку нових шляхів використання ІКТ з метою

оновлення і збагачення уроку, здатні продукувати нові знання та продукти педагогічної діяльності. Йдеться про інформаційну компетентність вчителя, яка передбачає вміння орієнтуватися в інформаційному полі, знаходити необхідну інформацію і вбудовувати її в педагогічну діяльність для вирішення практичних задач засобами ІКТ-технологій.

Процес формування інформаційної компетентності педагогів безпосередньо пов'язаний з організацією відповідного освітньо-методичного середовища у школі, яке включає готовність і здатність всіх учасників освітнього процесу працювати у інформаційному середовищі, налаштованість на використання ІКТ-технологій, ІКТ-грамотність самих педагогів, і наявність умов для ІКТ-супроводу навчальної діяльності.

На змістовному рівні професійний розвиток педагогів в контексті набуття інформаційної компетентності здійснюється в процесі методичного супроводу їх діяльності у міжкурсовий період при тісній взаємодії із зовнішнім середовищем через структуру внутрішньошкільної методичної роботи, роботу міських професійних об'єднань, участь у обласних творчих об'єднаннях та науково-методичних заходах, через професійні конкурси, інформальну та неформальну освіту, через видавничу діяльність. Найбільш перспективною є робота педагогічних он-лайн спільнот, віртуальні методичні об'єднання, застосування технології аутсорсингу, хмарних технологій. А це означає, що функції методичної служби змінюються і трансформуються у ролі модераторства, тьюторства, консалтингу, віртуального помічника, і спрямовуються на науково-методичну, інформаційну, консультативну та комунікативну допомогу педагогам. Очевидно, що в цих умовах необхідно модернізація структури методичної системи школи, чітке розмежування функцій і повноважень кожного підрозділу, спрямування методичного супроводу на реалізацію заходів з створення інформаційно-освітнього середовища в закладі, на супровід інноваційної діяльності педагогів, на розвиток їх ІКТ-компетентності, на швидке впровадження ІКТ-технологій у освітній процес.

Методичний супровід професійного розвитку педагога сприяє вирішенню завдань відповідності рівня компетентності педагогів потребам інформаційного суспільства, системному та ефективному використанню можливостей інформатизації освіти, підвищенню творчої активності педагогів, спрямованої на отримання продуктів інноваційної діяльності, і призводить до оволодіння педагогами новими видами професійної діяльності, до удосконалення наявних професійних компетентностей педагогів і набуття інформаційної, зокрема, що в кінцевому результаті забезпечує досягнення нової якості освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Модель методического сопровождения профессиональной деятельности педагогов в условиях информатизации образования. *Методист*. 2011. С. 42–48.
2. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів; за загал. ред. В.Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства головною метою інформатизації освіти є підготовка тих, хто навчається, до активної та плідної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, забезпечення підвищення якості, доступності та ефективності освіти, створення освітніх умов для широких верств населення щодо здійснення ними навчання протягом усього життя за рахунок широкого впровадження в освітню практику методів і засобів інформаційних технологій [1]. Актуальність обраної проблеми підсилюється низкою суперечностей, а саме, між: потребою інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у систему освіти та недостатньою обізнаністю переважної кількості освітян із сучасними процесами та парадигмами програмування, традиційним знанням підходом і необхідністю створення сприятливих умов для професійного особистісного зростання (компетентнісний підхід); потребою розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності відповідно до стратегії неперервної освіти та недостатньою теоретичною розробленістю проблеми

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «інформаційна компетентність» (ІК) достатньо широке і визначається на сучасному етапі розвитку педагогіки неоднозначно. Питанням формування, удосконалення та розвитку інформаційної компетентності присвячені праці зарубіжних та українських науковців: П. Беспалова, А. Єлізарова, М. Жалдака, І. Зязюна, Р. Гуревича, І. Зимньої, Л. Карпової, М. Лебедева, А. Макарової, О. Овчарука, С. Сисоєвої, В. Петрука, Л. Петухової, О. Хуторського, О. Шиловата ін.

Метою статті є: спроба проаналізувати шляхи формування інформаційної компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. З огляду на предмет нашого дослідження зазначимо різні підходи до розуміння поняття «інформаційна компетентність». Так, на думку П. Беспалова, інформаційна компетентність – це інтегральна характеристика особи, що припускає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здібність до вирішення завдань в навчальній і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки і володіння прийомами комп'ютерного мислення. Інші вчені розглядають інформаційну компетентність як складову професійної компетентності. О. Овчарук, С. Сисоєва, В. Петрук розглядають інформаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, що має об'єктивну й суб'єктивну сторони. Автори підкреслюють, що інформаційна компетентність має внутрішню логіку розвитку, яка не зводиться до підсумовування її підсистем (елементів) і логіки розвитку кожної підсистеми окремо, а до задач розвитку інформаційної компетенції відносять збагачення знаннями й уміннями з області інформатики і інформаційно-комунікаційних

технологій (ІКТ); розвиток комунікативних, інтелектуальних здібностей; здійснення інтерактивного діалогу в єдиному просторі. Науковець А.Єлізарова під ІК розуміє сукупність знань, умінь і досвіду діяльності, причому саме наявність такого досвіду, є визначальною по відношенню до виконання професійних функцій[1].

Узагальнюючи наведені визначення, ми вважаємо, що інформаційна компетентність педагога – це інтегративна якість особистості, яка є результатом процесів відбору, засвоєння, обробки, перетворення і генерування інформації в особливий тип предметно специфічних знань, який дозволяє виробляти, приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах педагогічної діяльності. Інформаційно-комунікаційну компетентність ми розглядаємо також як здатність особистості орієнтуватися в потоці інформації, уміння працювати з різними видами та джерелами інформації, критично ставитися та аналізувати їх, вирішувати можливу інформаційну та комунікативну проблеми, пов'язані із учительською діяльністю.

Системне, цілісне уявлення про інформаційну компетентність, виділення її структури, обґрунтування критеріїв, функцій і рівнів її сформованості дозволяють цілеспрямовано й ефективно організувати навчальний процес у межах освітньої діяльності, підвищити рівень професійних знань, приймати ефективні рішення в навчальній діяльності. Ми згодні з думкою дослідниці Л. Карпової, що основними елементами процесу формування інформаційної компетентності є: уміння застосовувати інформаційні технології для демонстрації друкованих графічних документів; уміння використовувати інформаційні технології для демонстрації аудіо – і відеоматеріалів на уроці; уміння створювати презентації; уміння систематизувати й обробляти дані за допомогою таблиць, технологічних карт; уміння будувати порівняльні таблиці та виявляти закономірності за допомогою комп'ютера; уміння застосовувати інформаційні технології для моделювання процесів і об'єктів, виконання креслень і ескізів; уміння використовувати комп'ютерне тестування; уміння використовувати мережу Інтернет для вирішення педагогічних питань, збору інформації, участі в телеконференціях, доступу до наукових, педагогічних, методичних даних[2,с.6].

Система підвищення кваліфікації, як одна з складових системи післядипломної освіти, вирішує складне і важливе завдання, що притаманне освіті дорослих: необхідність організації процесу навчання з урахуванням потреб, мотивів і професійних проблем, що постають перед педагогами в практичній діяльності. У КЗ Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти є чітке розуміння того, що необхідною умовою формування інформаційної компетентності педагога є створення інформаційного простору. Створення інформаційного простору відповідає за успіх упровадження інформаційних технологій в освіті на всіх її рівнях та дозволяє перевести управлінську, фінансову, навчально-виховну діяльність на комп'ютерні програми для стандартизації всієї інформації. До основних тенденцій формування інформаційного освітнього простору слід віднести наступне:

забезпечення мобільності інформаційно-комунікаційної діяльності, подальший розвиток мобільних засобів ІКТ і забезпечення їх доступу до електронних даних (мобільні Інтернет-пристрої, мобільні Інтернет-комунікатори, смартфони, планшети, ноутбуки, ультрабуки, великоекранні панелі та інші засоби формування мобільно орієнтованого середовища); розвиток технологій хмарних обчислень і віртуалізації корпоративних, загальнодоступних і гібридних ІКТ-інфраструктур; накопичення та опрацювання значних обсягів інформаційних ресурсів, формування та використання електронних інформаційних баз і систем, зокрема електронних бібліотек і наукометричних баз даних; розвиток ресурсних і сервісних характеристик Інтернету, розгортання топології широкосмугових високошвидкісних каналів електронних комунікацій, розвиток програмно-апаратних засобів для забезпечення налаштування, управління та моніторингу електронних пристроїв за допомогою телекомунікаційних технологій; розвиток робототехніки, роботи технічних систем, зокрема 3D-принтерів і 3D-сканерів [5, с.162].

Практичний досвід роботи в інституті післядипломної педагогічної освіти дає можливість зрозуміти, що викладач сьогодні повинен вміти користуватися різноманітними програмами: графічними, fles – анімації, web-редактора, програмами для створення презентацій, програмами для роботи зі звуком, відео тощо. Справжніми помічниками викладачів інституту стали кабінети, з обладнаними в них інтерактивними дошками. Це дало можливість зробити заняття для слухачів більш яскравими, можливість обирати різні стилі навчання, можливість працювати з різними додатками і ресурсами, орієнтуватися на потреби та враховувати запити слухачів курсів різних спеціальностей. Інтерактивна дошка стала тим незамінним інструментом для активізації пізнавальної діяльності, для організації самостійних і колективних форм роботи, що і сприяє формуванню інформаційних компетентностей слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Підготовлені заняття з використанням діаграм, малюнків, тестів, таблиць, музики дають можливість коментувати, вносити додавання, підтримувати зв'язок з усім світом, маючи вихід в Інтернет. Інтерактивні дошки можна використовувати як у великих лекційних аудиторіях, так і в малих групах. З їх використанням урізноманітнюється процес навчання: викладач може читати лекцію, використовуючи одночасно текст, відео- й аудіо- матеріали, ресурси Інтернету тощо. Писати, робити помітки, можна поверх усіх документів, діаграм, малюнків, веб-сторінок. Будь-яку інформацію, яка відображена на інтерактивній дошці, можна роздрукувати, зберегти, відправити електронною поштою або помістити на сайт.

Практичний досвід проведення занять свідчить, що найбільш вдалимими формами роботи з використанням інтерактивної дошки є: робота в режимі білої дошки; створення записів за наявності можливості їх збереження та подальшого використання; робота з презентаціями, створеними в Microsoft Office: демонстрація презентацій, створення заміток на презентаціях, виділення ключових моментів за допомогою інструментів «Указка» і «Лупа»,

використання виділення іншим кольором тла (фону); робота з готовими конспектами, створеними в програмі інтерактивної дошки (малюнків, «розібраних» малюнків, креслень із включенням графічних об'єктів з бібліотеки, відеофайлів і ін.); проектування зображення на екран інтерактивних дошок і т.д.

На сучасному етапі в Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти все більшою популярністю користується дистанційна форма підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що також є одним з ефективних шляхів формування інформаційної компетентності слухачів курсів.

Дистанційна форма здобуття освіти - це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Суттєвою складністю у процесі реалізації дистанційного навчання є віртуалізація, відсутність особистісного спілкування. Це змушує педагога перенести свою увагу в процес оновлення матеріалу та вдалий вибір методів і форм – електронні форми підручників, відео-лекції, інтернет-конференції, презентації, консультації в режимі он-лайн і т.д. Важливим фактором є також засвоєння нових методик і форм контролю якості засвоєння знань – вебінари, використання режимів форуму, чату, блогу, технологій Skype, а також постійного доступу до консультацій з викладачем при збереженні традиційних форм – тестових завдань, практичних та контрольних робіт, виконання творчих завдань.

Учитель, який сам пройшов курси підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання, прекрасно розуміє і свою нову роль в сучасному суспільстві, адже нові освітні завдання вимагають трансформації ролі вчителя від «джерела та передавача знань» до нових ролей [3,4]:

- контент-менеджер предметних знань – відбирає наукову та актуальну навчальну інформацію для учнів на основі вільного володіння змістом предмету; формує освітній контент; адаптує зміст навчання до постійних змін програмних та технічних засобів;
- організатор пізнавальної активності учнів – сприяє формуванню особистісних мотивів учнів до навчання, до пізнання, до самовдосконалення і самовираження; підтримує інтерес до навчання; сприяє самореалізації учнів в інформаційному просторі;
- конструктор навчання – аналізує цілі навчання, відбирає зміст навчання відповідно до вікових особливостей учнів; проектує результати навчання; вибудовує основні змістові лінії вивчення навчального матеріалу; добирає методи, форми та засоби відповідно до цілей і змісту навчання; удосконалює навчальну програму та методику (або розробляє власну); враховує вже наявний досвід учнів і знання, які вони можуть отримати із зовнішніх джерел; формує освітнє середовище для учнів;

- керівник спільної проектної діяльності – розробляє та реалізує навчальні проекти з метою формування предметної та ключових компетентностей учнів; залучає їх до спільної проектної діяльності; формує в них уміння роботи в команді та відповідальності за результат, навички дослідницької діяльності; здійснює підтримку та науково-методичний супровід освітніх ініціатив учнів;
- фасилітатор – створює умови для розвитку учнів, заохочує їх до рефлексії та творчості; спільно з учнями розробляє персональні освітні траєкторії; формує вміння самостійно визначати освітні цілі; формує загальні вміння роботи з інформацією;
- ініціатор змін – ініціює запровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес та управлінську діяльність навчального закладу; пропонує нові методи та форми організації навчального процесу;
- споживач професійної інформації – орієнтується в тенденціях розвитку інформаційних технологій; самостійно опановує нові програмні та технічні засоби з метою використання в професійній та повсякденній діяльності;
- тьютор – орієнтується в можливостях та технологіях дистанційного навчання; володіє ефективними методами та формами організації навчального процесу з використанням технологій дистанційного навчання, організації ефективної взаємодії учнів за допомогою технологій дистанційного навчання. Усі ці ролі взаємозв'язані, і зміна однієї з них обумовлює зміни інших [3,с.12].

Висновки. Таким чином, аналіз проблеми формування інформаційної компетентності в закладах післядипломної педагогічної освіти засвідчив, що все це зумовлено надзвичайно активним поширенням та використанням в освітній діяльності інформаційних технологій. Саме необхідність використання інформаційних технологій вимагає від педагога оволодіння відповідними вміннями, знаннями та навичками, які і є складовими інформаційної компетентності педагогічного працівника. Сучасні інформаційні технології є не лише важливим напрямком модернізації післядипломної педагогічної освіти, а й сприяють удосконаленню професійної компетентності педагогічних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*: електронне наукове фахове видання / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України; Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В.Ю.Биков. 2010. №1(15) URL: <http://www.ime.eduua.net/em15/emg.html>
2. Карпова Л.Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: автореф. дис.канд. пед. наук: 13.00.04 / Л.Г.Карпова; Харківський держ.пед.ун-т ім. Г.С.Сковороди. Харків, 2004. 20 с.
3. Клясен Н. Л. Діяльність закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах модернізації освітньої галузі в Україні. *Післядипломна освіта в Україні*. 2014. Вип. 2. С. 10-13.

4. Організація освітнього процесу в закладах післядипломної педагогічної освіти з використанням електронних технологій навчання: методичні рекомендації; за заг. ред. Л. Л. Ляхоцької; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». – К., 2017.–198с.
5. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац.акад.пед.наукУкраїни; [ред.кол.: В.Г.Кремень, В.І.Луговий, А.М.Гуржій, О.Я.Савченко]; за заг. ред. В.Г.Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2016. 448с.

УДК 37.013.83

Папернова Т.В., Гулаков Р.С.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМЕТЕНТНІСТЬ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Інформатизація освіти, яка з кожним роком пришвидшує темпи свого розвитку, призвела до об'єктивних вимог до характеру педагогічної діяльності, ролі та кваліфікації вчителя, адже він має спілкуватися з дітьми нового покоління, більшість з яких, навіть вже у шкільному віці, мають досить розвинені навички роботи з сучасними інформаційними технологіями.

Тому сьогодні особливо гостро відчувається необхідність у підвищенні рівня технологічних навичок вчителів, а значить, існує об'єктивна необхідність створення та ефективної роботи системи підготовки вчителя до використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в професійній діяльності.

Тобто одним із завдань післядипломної педагогічної освіти є формування розуміння, прищеплення знань та відпрацювання навичок вчителів щодо використання сучасних технологій при плануванні та прогнозуванні результатів своєї діяльності, при практичному здійсненні свого плану дій, проведенні контролю та аналізі результатів виконаної роботи.

Здатність активно застосовувати інформаційні технології в педагогічній діяльності є проявом і педагогічних здібностей вчителя, і його інформаційної компетентності.

Компетентнісний підхід, з цієї точки зору, треба розглядати як своєрідну «відповідь» на проблемну ситуацію в освіті, що виникла внаслідок протиріччя між необхідністю забезпечити новий освітній результат і неможливістю вирішити це завдання традиційним шляхом за рахунок подальшого збільшення обсягу інформації, що підлягає засвоєнню.

Розвиток процесів інформатизації призводить до того, що система підвищення кваліфікації не в змозі «наздогнати» все зростаючий потік інформації. Сьогодні об'єктивно склалася ситуація, коли необхідним є новий підхід до конструювання змісту післядипломної педагогічної освіти, здатний стимулювати педагога до постійного саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення, аналізу якості своєї педагогічної діяльності, її самооцінки і корекції.

Але і досі залишається відкритим питання, яким чином можна сформувати та розвинути інформаційну компетентність педагогів у системі неперервної освіти і як зробити так, щоб вона переросла в інформаційно-комунікаційну активність?

Володіння педагогом сучасними ІКТ, розуміння їх можливостей та способів застосування, слабких і сильних сторін, вміння організувати не тільки навчальну діяльність учнів, але і свою власну траєкторію саморозвитку та підвищення кваліфікації, забезпечує здатність навчатися протягом життя як основи неперервного навчання в контексті професійного та соціального життя.

Виділяють три найбільш значущі напрями професійної діяльності педагога: самоосвіту та інформаційну діяльність, як необхідні умови професійного розвитку педагога; навчально-методичну діяльність; виховну діяльність.

Через ці напрями розкриваються нові можливості ІКТ, розширюються знання, вміння та навички в галузі ІКТ, здобувається первинний досвід їх використання у вирішенні професійних задач. Тим самим, формуються спеціальні педагогічні ІКТ-компетенції педагога.

Викладачі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» у процесі впровадження компетентнісного підходу до навчання педагогів виходять з того, що важливо зосередити зусилля на:

- освоєнні ІКТ загального призначення в ході розробки дидактичних засобів та навчальних матеріалів,
- проектуванні та моделюванні функціонально орієнтованих компонентів освітньої діяльності,
- удосконаленні, під час відвідування тематичних спецкурсів, умінь та навичок вчителів використовувати сучасні електронні гаджети для розв'язання своїх професійних завдань.

При цьому тематичними напрямами навчання є: педагогічна доцільність реалізації можливостей засобів ІКТ в процесі викладання навчального предмету; інформаційна взаємодія в умовах функціонування локальної та глобальної комп'ютерних мереж, реалізація можливостей розподіленого інформаційного ресурсу; педагогічна практика використання засобів ІКТ в процесі викладання; основні положення використання електронних засобів навчального призначення та оцінка їх змістовно-методичної значущості; особливості застосування комп'ютерних тестових оболонок; організаційні, психологічні, управлінські, санітарно-гігієнічні умови проведення навчальних занять з використанням засобів ІКТ.

Водночас, на наш погляд, слід враховувати умови ефективного формування інформаційної компетентності педагогічних працівників. Вони, насамперед, передбачають:

- підвищення рівня сформованості інформаційної культури;
- тренінгову систему навчання;
- системне використання набутих навичок у педагогічній практиці;
- участь у конкурсах, конференціях, семінарах та ін.

Сьогодні кожен вчитель має відчувати необхідність у застосуванні ІКТ у своїй роботі. Адже ці технології дають можливість створити принципово нові, сучасні підходи в освіті, коли головним завданням стає не стільки оволодіння сумою знань, скільки розвиток творчого мислення школярів, формування вмінь і навичок самостійного пошуку, аналізу та оцінки інформації. ІКТ дозволяють це реалізувати дуже демократично, не нав'язуючи, але надаючи вибір, практично втілюючи особистісно орієнтований підхід в освіті.

Саме тому для вчителів-предметників важливою стає сформована інформаційно-комунікаційна компетентність (ІК-компетентність), яка передбачає наявність у особистості здатності:

- раціонально добирати і свідомо застосовувати певні ІКТ у процесі активного розв'язання різноманітних завдань з досягненням успішного результату в професійній діяльності та повсякденному житті;
- будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів ІКТ;
- давати оцінку процесу й досягнутим результатам технологічної діяльності.

Тому особливу роль при проведенні занять на курсах підвищення кваліфікації вчителів необхідно приділяти моделюванню професійної діяльності з використанням існуючих ІКТ, спрямованої на формування ІК-компетентності педагога.

З цією метою при створенні програм навчання вчителів під час підвищення ними своєї кваліфікації, ми враховуємо, що вони мають містити заняття з узагальнення особистого досвіду використання ІКТ, знайомство зі зразками використання різних інформаційних технологій в освітній практиці, виявлення обмежень традиційної методичної системи в умовах ІКТ-насиченого середовища, освоєння інструментальних можливостей ІКТ. Результатом навчання на таких заняттях є різні моделі професійної діяльності педагога в нових умовах і проектування індивідуального інформаційного простору педагога.

Підхід до формування ІК-компетентності педагога в рамках підвищення кваліфікації передбачає крім змістовної частини, ще й вивчення динаміки її розвитку. Головною метою такого планомірного відстеження є внесення своєчасних коректив у процес навчання. Такий найважливіший інструмент перевірки і оцінки ефективності використовуваних методик навчання педагогів, служить вибору обґрунтованих шляхів усунення недоліків освітньої траєкторії, є основою для прийняття ефективних рішень щодо удосконалення навчального процесу при підвищенні кваліфікації педагогів.

Учитель сучасної школи будь-якої спеціальності після підготовки до використання засобів ІКТ у педагогічній діяльності повинен бути готовий: організовувати навчально-виховний процес, застосовуючи відповідні програмні засоби; розробляти нескладні аудіовізуальні, електронні дидактичні і педагогічні програмні засоби навчання; розвивати методичну систему навчання на базі ІКТ; використовувати можливості комп'ютерних мереж, в тому числі,

Інтернету, для вирішення освітніх, виховних і розвиваючих завдань; підвищувати кваліфікацію з автоматизації інформаційно-методичного забезпечення процесу навчання, а також інформаційної взаємодії вчителя і учнів, учнів між собою, педагогів між собою.

Для підготовки вчителів до вирішення всіх поставлених завдань і розвитку їх ІК-компетентності, діяльність викладацького складу Академії, зосереджена на таких напрямках: розробка і реалізація навчання на очних та дистанційних спецкурсах; організація групових та індивідуальних консультацій; забезпечення методичної підтримки вчителів з недостатнім рівнем знання ІКТ; створення ефективно функціонуючого професійного мережевого співтовариства педагогів Харківської області.

Наприкінці навчання діяльність викладачів та слухачів має бути спрямованою на переосмислення професійної позиції педагога в школі і перегляд змісту, методів і форм педагогічної діяльності з урахуванням ресурсних можливостей ІКТ.

Аналіз результативності діяльності педагогів з освоєння ІКТ в Центрі професійного розвитку працівників освіти Харківської академії неперервної освіти дозволяє зробити наступні **висновки**:

1. При організації навчання педагогічних працівників основам використання ІКТ, необхідно враховувати загальне ставлення вчителів до використання ІКТ у навчальному процесі (мотиваційна складова), рівень набутих знань (інформаційна складова), вміння взаємодіяти з комп'ютерними технологіями (технологічна складова).

2. Вмотивованість вчителів на вирішення професійних завдань засобами ІКТ сприяє цілеспрямованому і глибокому засвоєнню загальних принципів функціонування засобів інформаційних технологій.

3. Реалізація інформаційної діяльності та самоосвіта педагога пов'язані також з розширенням навичок використання Інтернет-технологій та технологій дистанційної освіти.

Отже, ІКТ є ресурсом особистісно-професійного зростання вчителів-предметників, який дозволяє педагогам осмислювати і коригувати свою педагогічну практику, засвоювати сучасний педагогічний інструментарій і визначати перспективні цілі своєї самоосвіти. Вчителі, які володіють достатнім та високим рівнем ІК-компетентності, можуть бути більш активними у реалізації професійно-пошукової діяльності, а рівень цієї компетентності має принципове значення для його професійної діяльності. Професійна самореалізація для сучасного вчителя фактично неможлива без досягнення певного рівня ІК-компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти [Електронний ресурс] / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В.Ю. Биков. 2010. № 1(15). – URL: <http://www.ime.edu.ua.net/em15/emg.html>

2. Кочегарова, Л.В. Особенности ИКТ компетентности педагога в условиях информационно-образовательной среды. Новые информационные технологии в образовании: Материалы междунар. научн.-практ. конф. , Екатеринбург, 26-28 февраля 2008г.: / Рос. Гос. Проф.-пед. Ун-т. Екатеринбург, 2008. Ч. 2. 288с. С. 225-227.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. – 34 с.
4. Покроєва Л.Д. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагога в системі неперервної освіти. *Джерело педагогічних інновацій. Інформатика та інформаційні технології в закладах освіти*: науково-методичний журнал. Випуск № 3(7). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2014. 7 с. 228 с.
5. Сучкова Т.М. Оценка ИКТ-компетентности учителя. URL: http://pedsovet.org/component/option,com_mtree/task,viewlink/link_id,6072/
6. Харченко Г.И. Понятие и сущность информационной культуры педагога URL: http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=2371

УДК 378.14:004

Попович Н.М.

ВИДИ ДИСТАНЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Протягом останніх десятиліть дистанційне навчання стало глобальним явищем освітньої та інформаційної культури, змінивши можливості систем професійної освіти в багатьох країнах світу. Однак, як показує аналіз, більшість зарубіжних і вітчизняних систем дистанційного навчання орієнтоване на модель заочного навчання, прийнятого у вищій освіті.

У сучасних соціально-економічних умовах одним із актуальних завдань, яке стоїть перед українською системою освіти, є надання широким верствам населення якісної і доступної освіти. Дослідження ринку праці в Україні показує, що в кінці ХХ століття оформився контингент осіб, що гостро потребують освітніх послуг, які традиційна система освіти надати не може. Це, наприклад:

- особи, які бажають придбати нове знання або отримати другу освіту;
- великий контингент споживачів освітніх послуг, які готуються до вступу до вищих навчальних закладів;
- особи, які не мають можливості отримати освітні послуги в традиційній системі освіти в силу обмеженої пропускну здатності цієї системи, неможливості поєднання навчання з роботою і інших специфічних умов (сільські жителі, спортсмени тощо);
- корпус викладачів та інших фахівців, які потребують перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- особи, які бажають отримати освіту в зарубіжних освітніх установах;

- іноземні громадяни, які бажають отримати освіту в Україні, але не мають можливості приїхати на навчання з різних причин.

Наведені факти свідчать про те, що необхідно здійснити пошук і впровадження деякої альтернативної форми отримання освіти.

Такою формою отримання освіти може стати дистанційне навчання, під яким в сучасній педагогічній літературі розуміється комплекс освітніх послуг, що надаються за допомогою створення спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища, заснованого на засобах обміну навчальною інформацією на відстані. Сучасні методики дистанційного навчання широко використовують інформаційні технології, супутникове телебачення, комп'ютерні мережі, мультимедіа тощо. Разом з тим, до засобів дистанційного навчання відносяться також паперові видання, мережеві навчально-методичні посібники, комп'ютерні навчальні програми, дидактичні аудіо та відео навчальні матеріали [2].

Розвиток дистанційного навчання почався з 70-х років ХХ століття і пов'язаний із становленням в західноєвропейських країнах освітніх установ нового типу, які отримали назву «Відкриті університети» (університети дистанційної освіти). В даний час у всіх країнах Західної Європи існує певна група навчальних закладів, що реалізують дистанційні освітні програми середньої та вищої професійної освіти.

Дистанційне навчання грає все більшу роль у модернізації освіти. Дистанційне навчання, що здійснюється за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми занять [3].

- Чат-Заняття – навчальні заняття, які здійснюються з використанням чат-технологій. Чат-заняття проводяться синхронно, тобто всі учасники мають одночасний доступ до чату. У рамках багатьох дистанційних навчальних закладів діє чат-школа, у якій за допомогою чат-кабінетів організовується діяльність дистанційних викладачів і студентів.
- Веб-Заняття – дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми й інші форми навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій і інших можливостей "Всесвітньої павутини".

Для веб-занять використовуються спеціалізовані освітні веб-форуми – форма роботи користувачів по певній темі або проблемі за допомогою записів, що залишаються на одному із сайтів із установленою на ньому відповідною програмою.

Від чат-занять веб-форуми відрізняються можливістю більш тривалої (багатоденної) роботи й асинхронним характером взаємодії студентів та викладачів.

- Телеконференції проводяться з використанням електронної пошти. Існують форми дистанційного навчання, під час якого навчальні матеріали висилаються поштою в регіони.

В основі такої системи закладений метод навчання, що одержав назву «Природний процес навчання» (Natural Learning Manner). Дистанційне навчання – це демократична проста й вільна система навчання. Вона була винайдена у Великобританії і зараз активно використовується жителями Європи, для одержання додаткової освіти. Студент, постійно виконуючи практичні завдання, здобуває стійкі автоматизовані навички. Теоретичні знання засвоюються без додаткових зусиль, органічно вплітаючись у тренувальні вправи. Формування теоретичних і практичних навичок досягається в процесі систематичного вивчення матеріалів і прослуховування й повторення за диктором вправ на аудіо та відеоносіях [1].

Варто відзначити, що дистанційна освіта – доступна можливість одержати освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей, оскільки більшість ВНЗ Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна.

Більш широкому розгортанню дистанційного навчання сприяє кредитно-модульна система, де самостійна робота студентів є провідною.

В наш час дистанційне навчання стає одним з пріоритетних напрямків діяльності багатьох університетів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антипина О. Н. Дистанционное обучение на основе Интернет-технологий. *Высш. образование сегодня*. 2003. № 4. С. 50 – 53.
2. Шпаченко И. А. Педагогика. Дистанционное обучение : учеб. пособие. Томск : изд-во Томского государственного педагогического университета, 2008. 120 с.
3. Elaine Allen I. Going the Distance. Online Education in the United States / I. Elaine Allen, J. Seaman. – Wellesley : Babson Survey Research Group, 2011. – 39 p.

УДК 004.418

Руденко О.А.

СИСТЕМА КЕРУВАННЯ КОНТЕНТОМ ЕЛЕКТРОННИХ ДЖЕРЕЛ

Інтернет – найбільша глобальна комп'ютерна мережа, що зв'язує десятки мільйонів абонентів у багатьох країнах світу. Інтернет утворює немовби ядро, яке забезпечує, взаємодію інформаційних мереж, що належать різним установам у всьому світі. Якщо раніше вони використовувалася виключно як середовище для передачі файлів і повідомлень електронної пошти, то сьогодні вирішуються більш складні завдання, які підтримують функції мережевого пошуку та доступу до розподілених інформаційних ресурсів й електронних архівів. Тому з'явилося багато сайтів, що пропонують завантажити книги на цифровий пристрій або почитати їх online. Однак у зв'язку із збільшенням користувачів мережею Інтернет покращуються і веб-технології, тому більшість цих сайтів є застарілими не тільки морально, а й програмно.

Огляд існуючих в Інтернеті бібліотек електронних джерел виявив ряд недоліків: незручна навігація, застарілий дизайн, відсутність можливості завантажити книгу, відсутність можливості пошуку книг.

Тому є необхідність у проектуванні та програмній реалізації online бібліотеки, яка повинна забезпечувати виконання таких функцій:

- реєстрація нових користувачів;
- швидкий та якісний пошук книг;
- відображення нових та популярних книг на головній сторінці;
- скачування книг усіма користувачами;
- завантаження нових книг з їх описом адміністрацією сайту;
- можливість зв'язатися з адміністрацією сайту і надіслати приватне повідомлення;
- можливість редагувати книги адміністрацією.

Структура сторінок сайту: Головна сторінка, Про сайт, Зворотній зв'язок, Реєстрація на сайті, Пошук книг, Панель управління адміністратора, Панель управління менеджера.

Панель управління адміністратора містить функції: додавання книг, додавання жанрів книг, додавання статичних сторінок, додавання віджетів, перегляд профілів зареєстрованих користувачів, додавання нових адміністраторів або менеджерів, редагування доданих книг.

Панель управління менеджера містить функції: додавання книг, додавання жанрів книг, редагування доданих книг, робота з віджетами.

Реєстрація здійснюється один раз на початку роботи в середовищі. Для успішної реєстрації необхідно:

1. Активізувати посилання Реєстрація.
2. Після цього користувач потрапляє на спеціальну сторінку Реєстрація
3. У вікні Реєстрація користувач заповнює наступні поля – ім'я користувача для входу в систему, пароль, адресу електронної пошти. Після цього користувач натисне на кнопку Створити.
4. У разі правильного виконання дій при реєстрації, система викличе повідомлення про успішну реєстрацію.

Авторизація здійснюється на початку кожного сеансу роботи. Для здійснення авторизації необхідно:

1. Активізувати посилання Вхід.
2. Після цього користувач потрапить на спеціальну сторінку Вхід. У вікні Вхід до системи необхідно ввести ім'я та пароль. Після цього потрібно натиснути кнопку Вхід до системи.
3. У разі правильного виконання дій, система видасть повідомлення про успішну авторизацію сеансу роботи.

Для надійного збереження даних користувачів у базі даних необхідно створити дві таблиці, `user`, у якій будуть зберігатися ім'я, електронна адреса та пароль користувача та `user_profile` у якій зберігається прізвище, ім'я, по батькові користувача, а також його стать, аватар та мова.

Генерація базових файлів здійснюється за допомогою фреймворка Yii2.

Yii2 дозволяє згенерувати усі необхідні базові файли такі як модель, контролер та файли для створення, перегляду, редагування та видалення контенту. Після створення базових сторінок їх необхідно доопрацювати, створити зв'язки в базі даних та налаштувати їх зовнішній вигляд.

Для надійного збереження книг потрібно створити дві таблиці, `article` в якій будуть зберігатися назва книги, ім'я автора, рік виходу та ін. та `userarticle_attachment` у якій зберігається шлях до зображення книги.

Після створення базових сторінок їх необхідно доопрацювати, створити зв'язки в базі даних та налаштувати їх зовнішній вигляд.

Головна сторінка сайту повинна містити коротку інформацію про сайт, можливо рекламу, але і водночас має буди не перевантажена зайвою інформацією.

Головна сторінка містить такі основні вкладки: Головна, Книги, Контакти, Реєстрація, Вхід, Мова.

Сторінка книги. На цій сторінці розміщені книги, які були додані останніми, якщо користувача зацікавила якась із них він має можливість переглянути її опис детальніше і завантажити.

Сторінка зворотного зв'язку з адміністратором. Для того, щоб написати листа адміністратору, необхідно ввести своє ім'я, електронну пошту, тему і текст листа, а також код перевірки.

Для того, щоб завантажити книгу необхідно попередньо авторизуватися на сайті. Після авторизації на місці вкладок реєстрація та авторизація з'являється вкладка з налаштуваннями користувача. У вкладці аккаунт користувач має змогу змінити свій пароль та ім'я користувача. Вкладка профіль дає змогу заповнити свій профіль. Натиснувши вкладку вихід користувач вийде із свого профілю.

Якщо користувач призначений як адміністратор або менеджер з'являється вкладка Панель управління, при натисненні на яку відображається Головна панель адміністратора. Головна панель адміністратора – це сторінка з якої виконується управління сайтом. На сторінці мають бути відображені вкладки для керування користувачами, контентом, віджетами та завантаженими файлами.

Структура сторінок панелі адміністратора: Хроніка, Контент, Користувачі; Система.

У вкладці Хроніка відображаються нові користувачі, відсортовані за датою реєстрації. У вкладці Контент користувач має можливість додати чи редагувати книгу, жанр книги, створити статистичну сторінку або віджет.

Структура сторінок вкладки контент: Статистичні сторінки, Книги, Жанр, Текстові віджети, Віджети меню.

Вкладка Статистичні сторінки дозволяє створити, редагувати або видалити статистичну сторінку. Вкладка Користувачі призначена для перегляду, редагування, додавання або видалення сторінок користувачів. Сторінка Жанр дозволяє додавати новий жанр для книги. Сторінка Текстові

віджети дозволяє створити текстовий віджет та інтегрувати його на будь-яку сторінку сайту. Вкладка Віджети меню дозволяє створити віджет меню та інтегрувати його на будь-яку сторінку сайту.

Сторінка Користувачі дозволяє переглянути усіх зареєстрованих на сайті користувачів, дати їм права адміністратора чи менеджера або створити нового користувача.

Вкладка Система дозволяє адміністратору слідкувати за станом сайту та проводити операції із завантаженим контентом.

Структура вкладок сторінки система: Сховище файлів, Кеш, Менеджер файлів, Інформація про систему, Журнал помилок.

Вкладка Сховище файлів дозволяє адміністратору переглядати редагувати та видаляти завантажений контент. Вкладка Кеш потрібна для моніторингу та видалення кеш-ресурсів, які залишає по собі сайт. Менеджер файлів потрібен для контролю через веб-додаток доданих користувачами файлів. Також є можливість перегляду, додавання, редагування усіх файлів проекту через веб-додаток. Вкладка Інформація про систему дає змогу переглянути детальну інформацію про сервер на якому встановлений сайт. Журнал помилок потрібний для моніторингу роботи сайту та для відображення усіх помилок які відбулися на сайті. Це дозволяє швидко відреагувати на проблеми. При виникненні помилки доступна можливість переглянути її в повному вигляді.

Розроблена система керування контентом для бібліотеки електронних джерел забезпечить:

- швидке та якісне обслуговування користувачів;
- зручне та просте додавання контенту;
- простоту доступу користувача до будь-якого електронного джерела.

Переваги такого сайту – приємний зовнішній вигляд забезпечить стабільний потік користувачів, зручна навігація по сайту дозволить швидко знайти необхідну книгу та завантажити її без зайвих проблем, швидкодія веб-додатку забезпечить приємну роботу з системою як простим користувачам так і адміністраторам.

Розроблена система керування контентом дає змогу швидко розширити функціонал сайту або перепрофілювати його. Зручна сторінка адміністратора дозволяє навіть не знайомій з програмуванням людині швидко додати рекламу на будь-яку сторінку сайту або видалити її звідти.

Зручна структура та пошук дозволить користувачу швидко знайти потрібну йому книгу та завантажити її. В свою чергу організована мультимовність зацікавить значно більше користувачів мережі Інтернет.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-МЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні притаманне, крім іншого, стрімке збільшення інформаційних потоків. Значна частина інформації, якою користується сучасна людина, здобувається саме із медіапростору. До медіаполя вчителя, як і до представників інших професійних груп, відносяться не лише засоби масової інформації, а й соціальні мережі, контент Інтернету тощо. Сучасний учитель, пошук, зберігання, переробка та використання інформації яким, як показує їх усне опитування під час проходження курсів підвищення кваліфікації, тренінгів та семінарів з проблем медіаграмотності, знаходиться в медійному просторі не менше декількох годин на добу.

У ході дослідження, яке ми проводили стосовно сутності поняття «інформаційно-медійна компетентність вчителя», виходили з того факту, що медіа – не тільки носії інформації, вони особливим чином організують процес сприйняття інформації; це засоби спілкування. На думку таких вчених як М. Жабський, В. Собкин, К. Тарасов, А. Шаріков медіа як семіотичний засіб є не тільки інструментом спілкування, а й кодами ментальної свідомості.

Інформаційно-медійний простір, який все більше ускладнюється, породжує необхідність в появі нового розуміння грамотності, яке передбачає об'єднання навичок комунікації та роботи з інформацією. Обидва види грамотності – інформаційна і медійна – є життєвоважливими. Ми живемо вже не в інформаційному, а поліінформаційному світі, в якому головна проблема полягає не в отриманні інформації, а в її правильному відборі, в тому, щоб навчитися відокремлювати інформацію від думки. Причому таке навчання має відбуватися все життя. В таких умовах все більш актуальною стає здатність особистості брати участь в інформаційно-комунікативних взаємодіях з найширшого кола проблем, орієнтуватися в інформаційних потоках, критично оцінювати медійний зміст, бути не тільки споживачем, але і творцем інформаційних повідомлень. Таким чином, вбачаємо за необхідне для вчителя поєднання в єдине поняття інформаційну та медійну грамотність.

Інформаційно-медійну грамотність слід розглядати як сукупності мотивів, знань, умінь, здібностей, що сприяють вибору, використанню, створенню, критичному аналізу, оцінці і передачі інформаційних повідомлень, текстів у різних видах, формах, аналізу складних процесів функціонування інформаційних потоків, медіа в соціумі [1, с. 247, 250].

В ході опитування вчителів та спостереження за їх діями під час тренінгів встановлено, що більшість вчителів мають вище середнього рівень сформованості медіаграмотності як складової інформаційної та професійної компетентностей. Ми констатуємо той факт, що відбулася зміна основного джерела отримання більшої частини інформації різного напрямку. Сучасний

вчитель в середньому витрачає понад одну годину в день на пошук та споживання інформації через Інтернет за рахунок стрімкого зниження рівня споживання інформаційних потоків через ТБ та пресу. Підтверджено залежність між віком та емоційним станом вчителя під час роботи з інформацією у системі мас-медіа. Молодь та люди середнього віку здебільшого описують свій стан як задоволений, розслаблений, активний тощо. У більш старших людей в оцінці з'являються такі висловлювання як дратівливий, засмучений, відчуваючий нервову напругу тощо. Прослідковується наявність зворотної залежності між віком та кількістю часу, яку щоденно вчитель відводить на роботу з медіатекстами. Збільшення часу роботи з інформацією із системи мас-медіа призводить до збільшення числа тих (62 %), хто відчуває небажаний негативний інформаційний вплив на власну особистість, спробу маніпулювання власною свідомістю та нав'язування якоїсь думки. Відзначено, що за думкою переважної більшості респондентів, ефективними механізмами захисту від деструктивного інформаційного впливу є їх здатність до мисленевої діяльності (82%) та запровадження «днів (годин) інформаційної тиші» (близька 50%) [2, 248-249].

Формування у частини вчителів та розвиток інформаційно-медійної грамотності більшості педагогів в системі неперервної освіти відбувається через залучення педагогів до участі у проходженні на базі Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ряду спецкурсів та тренінгів як в межах курсів підвищення кваліфікації вчителів, так і в міжтестастійний період. Не дивлячись на наявність величезної кількості дистанційних курсів з медіаосвіти [3], сьогодні саме ІППО взяли на себе зобов'язання з вирішення цієї проблеми. Це пояснюється тим фактом, що реальне підвищення рівня інформаційно-медійної грамотності педагога, не дивлячись на величезне значення його самоосвіти, відбувається здебільшого за умови організації взаємодії, кооперації, комунікації учасників освітнього процесу на засадах андрагогіки. Саме заняття у тренінговій формі, а також залучення педагогів до освітніх проектів надають можливості підвищити результативність освітнього процесу.

На прикладі Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти є можливим прослідкувати шлях розробки та підготовки таких занять. Значну роль у цьому зіграла співпраця співробітників інституту з Академією української преси, яка проводила серію тренінгів з підготовки тренерів з медіаосвіти, матеріали яких були покладені в основу програм спецкурсів для вчителів [4]. Вважаємо, що найбільш актуальними на даний час, особливо для вчителів суспільних дисциплін, таких як історія, правознавство, громадянська освіта, є як теоретичні знання з питання функціонування сучасних медіа, так і сформовані навички з декодування, аналізу медіа контенту, а також проведення дослідження щодо достовірності інформації (фактчеку). Також такі тренінги сприяють розвитку критичного мислення педагогів.

Під час навчального процесу є можливим широко застосовувати матеріали посібників, які розміщені на електронному ресурсі Академії української преси [1]. Значну роль у підвищенні рівня інформаційно-медійної грамотності педагогів відіграє участь вчителів Запорізького регіону в пілотному проекті, який здійснює Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) спільно з Академією української преси та інтернет-проектom StopFake за підтримки Посольства США та Великої Британії в Україні, під назвою «Вивчай та розрізняй: основи медіаграмотності». І хоча проект має на меті сформувати в учнів середніх шкіл України навички медіаграмотності, навчити їх критично мислити та відрізняти факти від дезінформації, на його початку було проведено серію тренінгових занять для вчителів шкіл, які задіяні в ньому. Саме ці вчителі є тією опорною групою, яка задіяна в процесі формування та розвитку інформаційно-медійної грамотності вчителів Запорізького регіону в системі післядипломної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності / [Електронний ресурс] // Академія української преси : [офіційний сайт]. URL: <http://www.aup.com.ua/category/library/>
2. Кутик (Сирцова) О.М. Інформаційно-медійна грамотність як складова професійної компетентності вчителя. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / Запоріжжя : КПУ, 2014. Вип. 36 (89). С. 244-251.
3. Медіаграмотність для освітян // [Електронний ресурс] // PROMETHEUS : [офіційний сайт URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+MEDIA101+2018_T3/about
4. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів; за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ : Академія української преси, 2019. 100 с.

УДК 378.633.018.43:004.78.

Скрильник О.О.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Упровадження дистанційного навчання в систему освіти зумовлюється тим, що дистанційне навчання: спрямоване на перетворення системи освіти на систему відкритої освіти (доступність, неперервність, особистісна орієнтованість, демократичність, варіативність тощо); активізує застосування сучасних інформаційних технологій і телекомунікативних мереж, ініціює формування в Інтернеті вітчизняного Web-середовища.

Перевага дистанційного навчання в індивідуальності такого навчання. Студент самостійно обирає не тільки ритм, темп і час навчання, але й розстановку вивчення предметів. А метою навчання є набуття професійних навичок, нових знань, ступеня кваліфікації, спеціальності.

Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента. Середовище навчання характеризується тим, що студенти, в основному, віддалені від викладача у

просторі або у часі, але в той же час мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікацій [1].

Дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій, що забезпечують студентів матеріалом, який вивчається у повному обсязі, інтерактивна взаємодія студентів та викладачів у процесі навчання, а також надання студентам можливості самостійної роботи для засвоєння навчального матеріалу [2].

Дистанційне навчання – це нова сходинка заочного навчання, на якій забезпечується застосування інформаційних технологій, що ґрунтуються на використанні персональних комп'ютерів, відео-, аудіотехніки і т.д. [3].

Дистанційне навчання – інтерактивна взаємодія як між викладачем та студентами, так і між ними та інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу (наприклад, Web-сайту або Web-сторінки), яка відображає всі компоненти навчального процесу (мета, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), що здійснюється в умовах реалізації засобів інформаційно-комп'ютерних технологій [4].

Правова основа дистанційного навчання в Україні сформована на основі наступних нормативно-правових актів: Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» 31 липня 2000 року №928/2000; Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30 вересня 2010 року №926/2010; Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 5 січня 2007 року №537-V; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки» від 7 грудня 2005 року №1153; Наказ Міністерства освіти і науки України від 07 липня 2000 №293 «Про створення Українського центру дистанційної освіти»; «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» від 20 грудня 2000 року; Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» від 23 червня 2005 року; Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 №466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання»

Потрібно розрізняти і не ототожнювати заочне та дистанційне навчання. Їх головна відмінність у тому, що при дистанційному навчанні забезпечується систематична і ефективна інтерактивність. Слід розглядати дистанційне навчання як нову форму навчання і, відповідно, дистанційну освіту (як результат, так і процес, систему) як нову форму освіти, хоча вона не може розглядатися як абсолютно автономна система.

Характерними рисами дистанційного навчання є:

- інтерактивність навчання: інтерактивні можливості використовуються в системі дистанційного навчання програм і систем доставки інформації, дозволяють налагодити і стимулювати зворотний зв'язок;

- гнучкість навчання студентів, що одержують дистанційну освіту, у виборі навчального закладу, місця і часу навчання.
- в основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, яка відповідає потребам студентів;
- індивідуалізація навчання, яка дозволяє реалізувати для студента індивідуальну навчальну програму й індивідуальний навчальний план;
- економічність дистанційного навчання знаходить прояв у ефективному використанні навчальних площ та технічних засобів,
- використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій;
- інформаційна забезпеченість дистанційного навчання – студенти отримують доступ до комплексу необхідних навчальних матеріалів в електронному вигляді безпосередньо з серверу вищого навчального закладу, де вони навчаються, інших ВНЗ та Інтернет-ресурсів;
- якість дистанційної освіти має бути високого рівня, не поступатися якості очної форми навчання.
- паралельність дистанційного навчання – воно здійснюється одночасно з професійною діяльністю або з навчанням за іншим напрямом підготовки, тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності. Також з'являється можливість одночасного навчання в українському та зарубіжному ВНЗ;
- відкритість і об'єктивність оцінки знань студентів, її незалежність від викладача, оскільки використовуються сучасні комп'ютерні технології і відповідні програми виставлення оцінок за шкалою ЄКТС;
- висока самоорганізація студентів, при якій підвищується творчий і інтелектуальний потенціал, прагнення до здобуття знань, уміння взаємодіяти з комп'ютерною технікою і опанування новітніми інформаційними технологіями. Але дана форма не досконала, і тут також існують проблеми, а саме проблеми організації дистанційної форми навчання, які полягають в наступному:
- ефективність дистанційного навчання безпосередньо залежить від тих викладачів, які задіяні в навчальному процесі в Інтернет-просторі.
- інфраструктура інформаційного забезпечення студента в мережах. Питання про те, якою має бути структура і композиція навчального матеріалу, вирішує конкретний вищий навчальний заклад
- технічна проблема виникає у зв'язку з недостатністю технічних комунікаційних можливостей користувачів [5].

Але необхідно визнати, що саме дистанційна освіта відкриває доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає можливості для поєднання роботи з процесом навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Створення дидактичних матеріалів з дистанційної форми навчання: / П. М. Таланчук, А. Г. Шевцов, В. Т. Бажан, В. М. Генба. – К. : Ун-т "Україна", 2001. – 48 с.
2. Полат Е. С. Дистанционное обучение каким ему быть? / Е. С. Полат, А. Е. Петров. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://distant.ioso.ru/library/publication/razvitie.htm>
3. Антонов Г. Дистанційне навчання: мода чи потреба? / Г. Антонов // Освіта України. – 2003. – 4 квітня (№ 25). – С. 10.
4. Торба Ю. І. Розвиток дистанційного навчання у професійній освіті // Вісник № 133 - Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ [Електронний ресурс] – Режим доступа : nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuP_2016_133_54.pdf
5. І. Адамова, Т. Головачук Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми // витоки педагогічної майстерності 2012. Випуск 10 http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vpm_2012_10_3.pdf

УДК 378.148

Тур О.М.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЇЇ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

У нових соціально-економічних умовах розвитку України важливого значення набувають не лише міцні фундаментальні знання фахівця, але і його здатність оперативно реагувати на запити динамічно змінюваної дійсності, постійно поповнювати свій інтелектуальний багаж новою інформацією, займатися самоосвітою та максимально ефективно використовувати джерела інформації для вирішення професійних, соціальних та побутових проблем. Саме такі вимоги висувають роботодавці випускниками вищої школи.

Але сучасна освітня система, завдання якої — формування нової особистості з універсальними здібностями й ефективною поведінковою моделлю, не забезпечує необхідний рівень розвитку зазначених вище якостей особистості. Тому постає нагальна потреба включення в систему вищої професійної освіти компонента, який би забезпечував формування особистості, здатної грамотно орієнтуватися в умовах постійного нагромадження інформації і застосовувати її для вирішення завдань, що виникають, а також здатної до безперервної самоосвіти. Таким компонентом має стати інформаційна компетентність фахівців-професіоналів.

Інформаційну компетентність ми визначаємо як інтегровану якість особистості, що є результатом відображення процесів відбору, засвоєння, перероблення, трансформації і генерування інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, що дозволяє приймати, прогнозувати та реалізувати оптимальні рішення в різноманітних сферах.

З огляду на загальні дидактичні позиції можна виокремити наступні етапи формування інформаційної компетентності: комп'ютерна грамотність, інформаційна грамотність, інформаційна компетентність.

Комп'ютерна грамотність – це оволодіння мінімальним набором знань і навичок роботи на персональному комп'ютері, розуміння основ інформатики і значення інформаційної технології в житті суспільства. Комп'ютерна грамотність є недостатньою для діяльності особистості в інформаційному суспільстві.

Інформаційна грамотність – це оптимальні способи оперування зі знаками, моделями, даними, інформацією й надання їх зацікавленому споживачеві для вирішення теоретичних і практичних задач; механізми вдосконалення технічних засобів виробництва, зберігання й передавання інформації, розвиток системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів, інформації і телекомунікації.

Аналіз різних трактувань інформаційної компетентності уможливорює виокремлення таких її сутнісних характеристик: інтегровану природу знань й умінь, універсальність (щодо сфери застосування), багатофункціональність (дозволяє вирішувати різні проблеми життя), багатомірність (об'єднує різні розумові процеси й інтелектуальні уміння), інтелектуальну насиченість (для її оволодіння необхідний високий інтелектуальний розвиток – абстрактне мислення, саморефлексія, критичне та креативне мислення тощо), об'ємність (забезпечення зв'язку з актуальними проблемами з погляду особистості), міждисциплінарність і надпредметність (в умовах освіти) [1, с. 25].

Головними якостями інформаційно компетентної особистості є: 1) постійна потреба особистості в інформації, тобто потреба в таких відомостях, які необхідні особистості для її нормального орієнтування в економічній, соціально-політичній, культурно-духовній та інших сферах життєдіяльності; 2) розуміння значущості (цінності) інформації. Цінність інформації – властивість непостійна, її значущість підвищується, якщо вона сприяє досягненню поставленої мети. При цьому, будь-яка нова, невідома раніше інформація має об'єктивну цінність, але не завжди має значення для окремої людини; 3) вміння віднаходити з-поміж великої кількості інформації ту, яка дійсно потрібна. Таким чином інформаційна компетентність особистості об'єднує три основні компоненти: *отримання інформації, її оцінювання та використання* [3, с. 34].

Інформаційна компетентність особистості передбачає набуття досвіду чотирьох типів: 1) досвід пізнавальної діяльності в області інформатики та інформаційних технологій *у формі знань*; 2) досвід здійснення певних способів діяльності у своїй майбутній предметній області *у формі уміння діяти за зразком*; 3) досвід творчої діяльності у сфері професійно орієнтованих технологій *у формі уміння приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях*; 4) досвід здійснення емоційно-ціннісних відносин, пов'язаних із використанням інформаційних технологій в різних сферах *у формі особистісних орієнтацій* [2, с. 65]. Крім того, інформаційна компетентність

особистості може виявлятися в трьох основних сферах людської життєдіяльності — в повсякденному житті як результат інформаційної поведінки й взаємодії, прийняття рішень в життєвих ситуаціях тощо; в освітньому процесі як результат діяльності в типових ситуаціях, а також у зв'язку з інформатизацією освіти; у реальній виробничій діяльності під час виробничої практики, участі в науково-дослідній роботі, поєднання навчання й роботи тощо.

Важливими педагогічними умовами, які забезпечують ефективне формування інформаційної компетентності студентів вищої школи є: розвиток у них інформаційних запитів і потреб, ціннісного ставлення до інформації; використання під час занять адаптованих нових інтерактивних методів, зокрема методу проєктів, дискусій, дебатів, мозкового штурму, круглих столів тощо; підтримка студентів у створенні й використанні ними індивідуального алгоритму та шляхів засвоєння освітньої програми; зміна позиції викладача як транслятора знань на консультанта, фасилітатора, партнера тощо, а майбутніх фахівців як пасивних слухачів на експериментаторів, дослідників, винахідників тощо; побудова взаємовідносин на основі взаємопідтримки, доброзичливості й відповідальності; стимулювання креативності, самооцінки, саморефлексії. Ефективне формування інформаційної компетентності особистості можливе також за умов: забезпечення вільного доступу до комп'ютерної техніки та комп'ютерних ресурсів усіх учасників навчального процесу; використання засобів комп'ютерних та інформаційних технологій під час вивчення дисциплін, які не пов'язані з ними безпосередньо; використання комп'ютерної техніки під час контролю знань студентів; використання комп'ютерної техніки як засобу отримання знань шляхом використання телекомунікацій і застосування електронних підручників. Важливу роль у формуванні інформаційної компетентності особистості відіграє самостійна робота, яка є роботою евристичного типу з переходом на творчий, дослідницький рівень.

Отже, інформаційну компетентність особистості ми визначаємо як інтегровану якість. Сутнісними характеристиками зазначеної компетентності є інтелектуальна насиченість, багатомірність, об'ємність багатофункціональність тощо. Інформаційна компетентність передбачає набуття досвіду у формі знань, умінь діяти за зразком, умінь приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях, у формі особистісних орієнтацій. Інформаційна компетентність особистості об'єднує три основні компоненти: отримання інформації, її оцінювання та використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2004. № 5. С. 21-28.
2. Зіброва В. В. Формування інформаційної компетентності викладача. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 8 (195). С. 64-68.
3. Лау Х. Руководство по информационной грамотности для образования на протяжении всей жизни. М. : МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007. 45 с.

РОЗВИТОК ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Розвиток інформаційного суспільства формує нові вимоги до системи вищої освіти. На сучасному етапі підготовка якісних фахівців неможлива без використання в навчальному процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Як показує досвід розвинених зарубіжних країн, одним з перспективних напрямів розвитку сучасних ІКТ є хмарні технології. За даними MarketsandMarkets, ринок хмарних технологій в освіті досягне 25 мільярдів доларів до 2021 року. Згідно з дослідженням компанії CDW, половина опитаних ректорів університетів планує мігрувати інфраструктуру навчальних закладів в хмару в найближчі кілька років [3]. Тому дані технології є одним із головних світових трендів останнього часу, що активно розвиваються.

У науковій літературі існує безліч визначень поняття «хмарні технології», але найбільш ємне і широке визначення належить Національному інституту стандартів і технологій США (NIST). Хмарні технології (обчислення) – це модель забезпечення на вимогу користувача повсюдного мережевого доступу до пулу обчислювальних ресурсів, що спільно використовуються, які можна швидко надати і впровадити з мінімумом адміністративних зусиль або взаємодії з сервіс-провайдером [1]. Головною особливістю цієї технології є те, що користувач не потребує власних ресурсів, а підключається до «хмари» операційних систем або програмних сервісів.

На сучасному етапі виділяють три основні моделі обслуговування хмарних технологій:

1. Програмне забезпечення як послуга (Software as a Service, SaaS) є найбільш популярною формою обчислення в «хмарі», що підтримує всі функції додатків, доступ до яких здійснюється завдяки Web-браузеру. Прикладами SaaS є Gmail, Google Docs, Netflix, Photoshop.com, Acrobat.com, Intuit Quick-Books Online, IBM LotusLive, Unyte, Salesforce.com, Sugar CRM і WebEx. Реалізацією SaaS є і значна частина зростаючого ринку мобільних додатків.

2. Платформа як послуга (Platform as a Service, PaaS) – модель надання хмарних обчислень, яка об'єднує групу віртуальних серверів, де користувачі запускають додатки, при цьому не витрачаючи коштів та часу на підтримку операційних систем, інших обчислювальних ресурсів і забезпечення збалансованості навантаження. Прикладами послуг платформи служать IBM SmartCloud Application Services, Amazon Web Services, Windows Azure, Boomi, Cast Iron, Google App Engine і ін.

3. Інфраструктура як послуга (Infrastructure as a Service, IaaS) - хмарна модель, яка об'єднує віртуальні сервера, мережі, програми і засоби зберігання, необхідні для роботи центру обробки даних. Прикладами IaaS є IBM SmartCloud Enterprise, VMWare, Amazon EC2, Windows Azure, Google Cloud Storage, Parallels Cloud Server и многие другие [2, с. 142; 5, с. 316].

Хмарні сервіси, що підтримують, наприклад, модель Storage-as-a-Service, знаходять повсюдне застосування в освітньому процесі. Вони надають можливість розмістити на віртуальному диску навчальні та методичні матеріали, посилання на корисні електронні ресурси, домашні або контрольні завдання, журнали відвідування та успішності, аудіо- та відеоресурси і відкрити до них доступ певної групи користувачів. Серед переваг використання цієї моделі можна відзначити те, що її використання не вимагає від освітньої установи створення свого центру обробки даних і його обслуговування, дає можливість скорочувати фінансові та організаційні витрати, а також встановлювати свої додатки на платформі провайдера. Лідерами на світовому ринку з надання хмарних послуг по SaaS-моделі є компанії Amazon, Microsoft, Google [4, с. 156].

В Україні корпорація Microsoft поширює хмарний сервіс Office 365, який становить хмарну версію Microsoft Office (Word, Excel, Power Point, OneNote Web Apps) і інструменти для спільної роботи (Lync Online, SharePoint Online і Exchange Online). Практичний досвід впровадження освітніх програм на основі Microsoft Office 365 у вищих навчальних закладах свідчить, що розширилися можливості мобільної роботи, збільшилася надійність і безпека системи, помітно спростилося взаємодія співробітників і студентів, стало легше користуватися ресурсами та сервісами університету з будь-якого місця і в будь-який час за допомогою різних пристроїв, будь то ноутбук, планшет або смартфон.

Використання хмарних обчислень в галузі освіти має позитивні і негативні сторони. Хмарні технології мають наступні позитивні риси для їх використання в освітній діяльності:

- можливість більш широкого застосування дистанційних освітніх технологій для студентів всіх форм навчання (включаючи людей з обмеженими можливостями), зниження потреби в спеціалізованих комп'ютерних аудиторіях;
- економія фінансових коштів на дорогому технічному і програмному забезпеченні для навчального процесу;
- всі проблеми з технічним, програмним, організаційним забезпеченням вирішуються компанією, що надає хмарні сервіси;
- відсутність необхідності в зовнішніх носіях інформації, простий і легкий доступ з будь-якої точки місцезнаходження до методичного і програмного забезпечення в «хмарі», відсутність необхідності в архівуванні даних, мінімальний ризик втрати даних;
- мінімальні вимоги до апаратного забезпечення (обов'язковою умовою є лише наявність доступу до мережі Інтернет);
- більшість наданих хмарних сервісів високого рівня досить прості в освоєнні та використанні;
- можливість раціональної організації і контролю (в режимі online) спільної роботи студентів і викладачів над спільним проектом;

- хмарні офісні пакети мають функцію спільного доступу, яка може спростити викладачам процес перевірки результатів аудиторної і позааудиторної роботи студентів [5, с. 318; 6, с. 647-648].

Слід зазначити і незначні недоліки використання хмарних технологій в освіті, які не впливають на дидактичні можливості та переваги. До негативних моментів слід віднести: обов'язкову наявність у користувача високошвидкісного надійного доступу до Інтернету; залежність від хмарного провайдера; відсутність спеціальних стандартів і методик забезпечення захисту інформації та законодавчої бази застосування хмарних технологій [6, с. 648].

Хмарні технології в Україні на даний момент не так широко поширені і досвід їх застосування в сфері освіти поки незначний у порівнянні з іншими країнами, проте, їх можливості досить перспективні, оскільки при переході на нові освітні стандарти хмарні технології формують нову інформаційну культуру викладачів і студентів, до того ж дозволяють зробити освітній простір відкритішим.

Таким чином, використання сучасних хмарних технологій в різних формах і на різних рівнях освітнього процесу дозволяє сформувати якісне освітнє середовище. Перспективна участь «хмарних» сервісів в освітній системі вищих навчальних закладів, безсумнівно, буде сприяти належній підготовці сучасних кваліфікованих фахівців, здатних вплинути на інформаційне становлення суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. NIST Definition of Cloud Computing v15. URL: <https://www.google.com/search?q=NIST+Definition+of+Cloud+Computing+v15&oq=NIST+Definition+of+Cloud+Computing+v15&aqs=chrome..69i57j69i60.1908j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>.
2. Винниченко Т.А. О применении облачных технологий в обучении студентов естественнонаучным и техническим дисциплинам. *Научный альманах*. 2018. № 3-1(41). 140–143.
3. Как IaaS и SaaS технологии меняют сферу образования. URL: <https://habr.com/ru/company/1cloud/blog/343198/>.
4. Медведовская О.Г. Программный инструментарий облачного сервиса Dropbox. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2018. Випуск 168. С. 156-159.
5. Онищенко Ю.Н. Облачные технологии в учебном процессе. Perspective directions of scientific researches: Collection of scientific articles. – Coventry: Agenda Publishing House (United Kingdom), 2016. p. 315-320.
6. Штерензон В.А. Облачные технологии в организации НИРС студентов Профессионально-педагогического университета / В.А. Штерензон, А.Л. Соловьева // Наука. Информатизация. Технологии. Образование: материалы XI международной научно-практической конференции, г. Екатеринбург, 26 февраля – 2 марта 2018 г. Екатеринбург : Издательство РГППУ, 2018. С. 639-654.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Наявність медіаграмотності та симетричної інформації дозволяє навчитися інтегрувати знання у різноманітні освітні практики, змістовні заходи щодо набуття компетентності.

Сучасний світ розвивається в період інформаційної епохи. Розрізняють різні джерела походження інформації – це і друковані і графічні, презентаційно-візуальні, звукові та інші. Їх опанування та ефективне використання як інструмента формування компетентностей передбачає наявності медіаграмотності. Від ступеня грамотності залежить якість формування комунікацій у різних соціогрупах, в тому числі учасників освітнього середовища.

Учений Л. Мастерман виокремив ряд причин необхідності медіа освіти у сучасному середовищі, це:

- високий запит на інформаційні продукти мас-медіа;
- миттєве розповсюдження медійної інформації та її вплив на знаннєві ресурси;
- використання медіа ресурсу у формуванні ідеологічної складової суспільства та процесів демократизації;
- швидке оновлення, доповнення знань та необхідність застосування нових технологій і платформ у освітньому процесі. [1, с.12]

До переліку цих причин, на наш погляд, доречно додати аналіз так званої асиметричної інформації. Асиметрія інформації (англ. Asymmetrical information) – це розподіл інформації про об'єкт, продукт між сторонами угоди, учасниками процесу. Зазвичай, один із учасників знає про продукт, процес більше, ніж контрагент. Інформація відіграє ключову роль під час прийняття рішень, правильних висновків і інші.

Лауреат Нобелівської премії 2005 р. Роберт Ауманн вводить у так звану теорію ігор концепцію «загального знання». Вона означає таку інформацію, про яку знають всі учасники взаємодії, при цьому усі вони знають, що вона всім доступна, і всі знають, що вона усім доступна.

Застосовуючи таке знання, можна приймати раціональне рішення на основі неповної інформації. Але ж у більшості ситуацій інформація є або ж не повною, або ж асиметричною. Саме медіаграмотність передбачає вміння правильно користуватись соціальними мережами для розвитку і саморозвитку учасників.

Успішний вчитель, на основі методики і методології загальних знань медіапростору здатний сформувати у учня розуміння правильного, безпечного його користування, сформувати основні принципи медіаграмотності.

Саме ці принципи – свідомість, гуманність, духовність, взаємоповага, людська гідність здатні нейтралізувати негативну, загрозливу для дитини інформацію про боулінг, цькування і таке інше.

Одночасно медіаграмотність як інструмент формування компетентностей здатен формувати критичне мислення, сприяти розвитку громадянського суспільства, підвищувати рівень фахових знань. Наприклад, у Полтавському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського приділяють велику увагу медіаосвіті, створенню мережі експериментальних майданчиків для опробування нових підходів до змісту і інформаційних технологій освітнього процесу.

Зокрема, за допомогою спеціального шолому створюється віртуальна реальність, де можна практично відпрацювати варіанти проведення певних наукових дослідів, які є важливою компонентною формування компетентності учасників освітнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Медіаграмотність: Підручник для вчителів/ Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. Київ: Центр Вільної Преси, АкадеміяУкраїнської Преси, 2017. 316 с.
2. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О.В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г.А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О, Янкович О. І. / за редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с. URL: medialiteracy.org.ua/category/mediaspozhyvach/publication-medsaspozhyvach/.
3. Медіаграмотність: Підручник для вчителів. Критичне мислення у мультимедійному світі. URL: <https://www.prostir.ua/?library=mediahramotnist-pidruchnyk-dlya-vchyteliv>
4. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т.Бакка, О. Бур'ян, О. Волошенюк, Р.Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; за ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ: ЦВП, НУП, 2016. 243с.

УДК 378.018.43

Шкіренко С.В.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У світовій системі освіти, дистанційна освіта має давню традицію і класично відокремлена від освіти в навчальних закладах. Дистанційна освіта передбачає відкритий доступ до ресурсів для підготовки кадрів, звільняючи учнів від обмежень часу та місця, а також пропонуючи гнучкі можливості для навчання окремих осіб та груп учнів [5, с22]. Такі умови відкритості та гнучкості не завжди можуть бути запропоновані вищими навчальними закладами – і, швидше за все, це прерогатива навчальних закладів, які спеціалізуються виключно на дистанційній освіті (заклади з відповідним профілем).

Дослідження провідних інститутів дистанційної освіти, таких як International Council for Open and Distance Education (ICDE), the UNESCO

Institute for Lifelong Learning (UIL), and Study Portals (SP) спрямовані на визначення профілю потенційних студентів серед дорослих учнів, оскільки вони, як правило, основний контингент дистанційного навчання. Досліджуються мотиви та перешкоди у дистанційному навчанні для цього контингенту учнів, а також можливість надання вищими навчальними закладами такої послуги. Програми досліджень вивчають низку питань:

1. Яке дистанційне навчання пропонується?
2. Яка освіта цікавить студентів?
3. Прогноз цільового групового навчання.
4. Профіль сучасного учня.
5. Хто проявляє інтерес до дистанційної освіти?
6. Мотиви учнів дистанційного навчання.
7. Які основні перешкоди для дистанційного навчання?
8. Яку підтримку отримують (очікують) дорослі учні під час навчання?

Останні дослідження базуються на комплексному використанні дослідницьких інструментів, – тріангуляції баз онлайн-анкет з аналітикою вибору інструментів дослідження і статистичним аналізом організації навчання на прикладі провідних країн.

Багато потенційних студентів дистанційного навчання за кордоном мають одну спільну річ: якщо вони хочуть навчатися за програмою дистанційної освіти у вищому навчальному закладі, вони, швидше за все, почнуть з пошуку в Інтернеті, наприклад, через Google, який, ймовірно, приведе їх до відповідних Інтернет ресурсів, наприклад Study Portals/ Distance Learning Portal. При користуванні таким Інтернет ресурсом пропонується заповнення онлайн-анкети, яка використовується в подальшому як дослідницький інструмент. Одночасно з цим, за допомогою розробленої аналітики, на веб-сайтах таких ресурсів вимірюється зацікавленість потенціальних студентів на основі їх дій. Тобто за кількістю переглядів веб-сторінок певної програми навчання робиться висновок щодо показника інтересу до відповідної програми. Наприклад, якщо людина шукає об'єкт на Amazon, вона буде переглядати веб-сайт і читати описи предметів, якими цікавиться. Вибір навчального матеріалу працює так само: якщо студент переглядає веб-сайт з інформацією про програми онлайн та дистанційного навчання, він, ймовірно, зацікавиться приєднатися до однієї з цих програм у певний момент. Таким чином, інструмент аналізу аналітики вибирає поведінку веб-сайтів і дозволяє дослідникам аналізувати цю поведінку. Окрім аналізу веб-сторінок, які відвідуються користувачем, для формування їх профілю аналізуються і інші інформаційні похідні, наприклад IP-адреса. Оскільки інформація на веб сторінках включає в себе показники рівня навчання, плату за навчання, місцезнаходження закладу освіти та дисципліну програми тощо, відвідувач знайомиться з цією інформацією і фільтрувати результати пошуку на основі цих критеріїв. Тому можна виміряти, скільки відвідувачів і з яким профілем цікавиться програмами дистанційного навчання і класифікувати інформацію за відповідними категоріями. Поряд з цим виконується порівняльний аналіз попиту у часі і пропозиції по навчальним

програмам інтернет ресурсів. Звичайно, деякі відвідувачі можуть не бути майбутніми студентами, але, зважаючи на їх кількість, можна припустити, що більшість з них є студентами і що тенденції, що спостерігаються в даних аналітики, відповідають реальному стану.

Аналітичні інструменти дозволяють вивчати ступінь залежності в сполученнях різних категорій отриманої бази даних, наприклад рівня освіти і дисципліни, або дисципліни і місцезнаходження студента, тощо.

Регіональний розподіл зацікавлених респондентів онлайн-опитування на рівні 2015 року виглядає наступним чином [4]: європейці – 47%, інші країни 53%. Найкращі європейські респонденти: Греція (6,56% від усіх), Великобританія (5,85%), далі йдуть Італія (3,51%) та Німеччина (3,04%). Висока кількість респондентів з цих країн обумовлена опитуванням не тільки нових відвідувачів, а й вже зареєстрованих користувачів. Участь в опитуванні респондентів з неєвропейських країн показав подібність висновків по всім іншим критеріям аналізу.

Аналіз профілю респондента виконувався по показникам: вік, країна, професія та рівень освіти. Віковий розподіл респондентів зазначений в наступній послідовності: 25–35 років (39%), 35–44 років (22%), 20–24 роки (21%), 45–54 роки (13%), 15–19 років (3%), 55 і більше (2%). Тобто близько 76,8% респондентів мають вік вище 25 років. Аналіз зайнятості респондентів виглядає наступним чином: працюючі– 50%, студенти– 30%, вільнопрацюючі– 9,62%, непрацюючі– 6,34%, тимчасова відпустка– 1,41%, працюючі студенти 1,17%, інші 0,94%. За цим показником більшість респондентів асоціюється як дорослі учні. Рівень освіти респондентів виглядає наступним чином: бакалаври (bachelor or equivalent level) – 58%, магістри (master or equivalent level) –29%, базова освіта – 11%, доктор філософії (PhD or equivalent level) – 2%. Мотивація та інтерес потенційних студентів надані у вигляді гістограми на рисунку 1.

Аналіз відповідей на це питання може допомогти розділити інформацію про мотивацію як респондентів, так і про ступінь важливості, яку вони надають різним мотиваціям, судячи по частоті згадування. Найчастіше вибраною причиною зацікавленості в дистанційній освіті було «кар'єрне зростання», за яким йшла «самореалізація». Ця тенденція простежується в ході нинішніх досліджень.

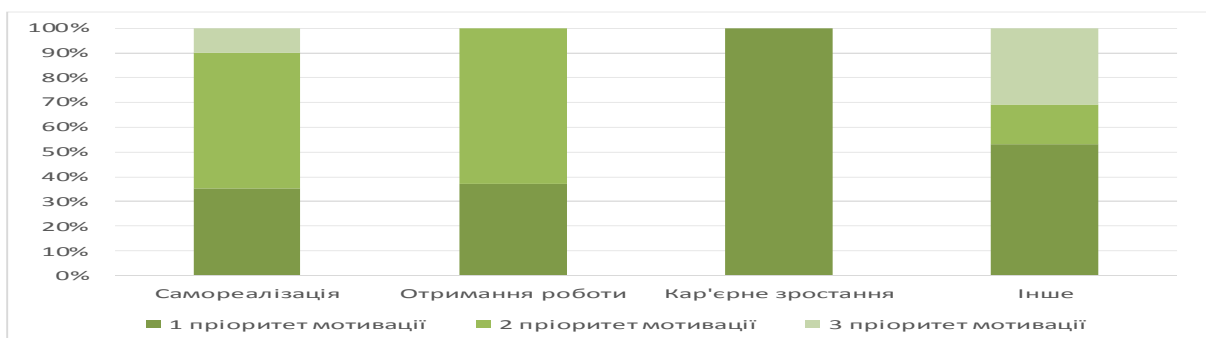

Рис.1. Графічне відображення мотивації респондентів дистанційного навчання.

Деякі респонденти підкреслили, що прагнення до отримання знань має здійснюватися заради самого себе, а не як зобов'язання. Лише декілька респондентів розцінюють дистанційну освіту як інструмент що запобігає безробіттю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. К., 2007. 144 с.
2. Barnett, R. Conditions of Flexibility: Securing a more responsive higher education system. HEA, York. , 2014.
3. European Higher Education Area. 2014. Bologna Process, Ministerial Conferences (documents): <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=43>
4. IDEAL project website: www.idealproject.eu
5. UNESCO, 2002 Open and Distance Learning. Trends Policy and Strategy Considerations, <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001284/128463e.pdf>

РОЗДІЛ 4

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК ОСЕРЕДОК ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

УДК 02:004

Гуркаленко І.В.

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ У РОБОТІ ШКІЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ

QR-код (з англійської Quick Response Code «швидкий відгук») – це графічне зображення, в якому зашифрована певна інформація, посилання на сайт чи окрему його сторінку. [2]

Хоча термін «QR code» є зареєстрованим товарним знаком японської корпорації «DENSO Corporation», використання кодів не обкладається ніякими ліцензійними відрахуваннями, тому є доступним для вільного використання. Наразі ми можемо зустріти ці «чарівні» піксельні фігурки на рекламних буклетах, у транспорті, на вітринах магазинів та у супермаркетах, навіть на екранах банкоматів, щоби за їх допомогою зняти готівку без картки.

Основна перевага QR-коду – легке розпізнавання непрофесійним обладнанням: за допомогою фотокамери мобільного телефону, планшета або ноутбука з відеокамерою, на яких встановлена програма для зчитування QR.

Адже всі ми знаємо, що сучасні учні практично не уявляють життя без смартфона. З його використанням сучасними підлітками здійснюються більшість повсякденних дій: спілкування у соціальних мережах, переглядання фільмів, розваги, пошук потрібної інформації, прослуховування музики тощо. Тому залучення технологій з використанням мобільного телефону на уроках та в шкільній бібліотеці додатково заохотить школярів до вивчення предмету, піднесе авторитет бібліотеки як справжнього інформаційного центру.

Переваги використання QR-кодування:

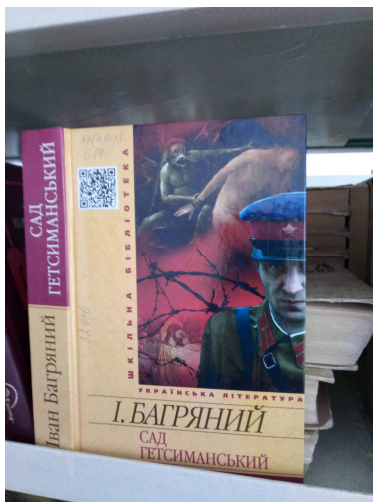
- дозволяє отримати миттєвий доступ до закодованої інформації;
- вміщує великі об'єми відомостей у невеликому зображенні (4296 символів, а це більше, ніж 2 аркуші машинописного тексту);
- розміщувати код можна на будь-якій рівній поверхні (аркуш, стіна, підлога, бетоноване шкільне подвір'я тощо).

Із залученням QR-кодів можна зашифровувати та отримувати швидкий доступ фактично до будь-якої інформації у мережі інтернет: відео на YouTube, певної геолокації на Google картах, e-mail, посилання на сторінку профілю у соціальних мережах, аудіофайл, книгу тощо. Або у такий спосіб може бути закодовано невеличкий текст чи номер телефону, який можна «зчитати» навіть

без доступу до мережі інтернет. Тому ми не могли не звернути уваги на такий сучасний та зручний засіб розповсюдження інформації.

Найголовніше у чому може допомогти QR-код – у рекламі бібліотеці. Уся контактна інформація з даними про сайт бібліотеки, електронну пошту пропонується читачеві на саморобних візитівках як в традиційному форматі, так і за допомогою кодів.

У повсякденній роботі ми вже традиційно генеруємо QR-код у разі недостатньої кількості або відсутності книг автора.

Наприклад, книга І.Багрянного «Сад Гетсиманський» має на обкладинці код, відсканувавши який, учень одразу може прочитати електронний варіант книги «Тигролови» у форматі pdf. За допомогою кодів в нашій бібліотеці можна ознайомитися також з додатковими книгами Л.Ворониної, В.Рутківського, А.Кокотюхи та інших українських дитячих письменників.

QR-коди в нашій бібліотеці можна зустріти на деяких підручниках для старшої школи для швидкого доступу до електронної версії.

Шановний читачу!

Якщо Ви знайшли QR-код на художній літературі або підручнику, у Вас є шанс ознайомитися з додатковою літературою автора або скористатись підручником онлайн у форматі PDF.

Усе, що треба зробити – відсканувати QR-код за допомогою свого смартфона та перейти за посиланням. Для сканування QR-кода використовуйте камеру у iOS або новій системі Android. Для більш старих версій треба завантажити спеціальну програму для розпізнавання QR-кодів (QR Scanner та ін.)

У бібліотеці працює вільна зона Wi-Fi.
З усіма питаннями звертатися до працівників бібліотеки.

**На жаль, у нашій бібліотеці відсутні деякі цікаві книги.
Але Ви можете ознайомитися з ними по QR-коду:**

Книги березня:
П. Коельо – Алхімік
А. Камю – Чума
Б. Космовська – Буба (2 книги)
К. Функе – Чорний світ (3 книги)

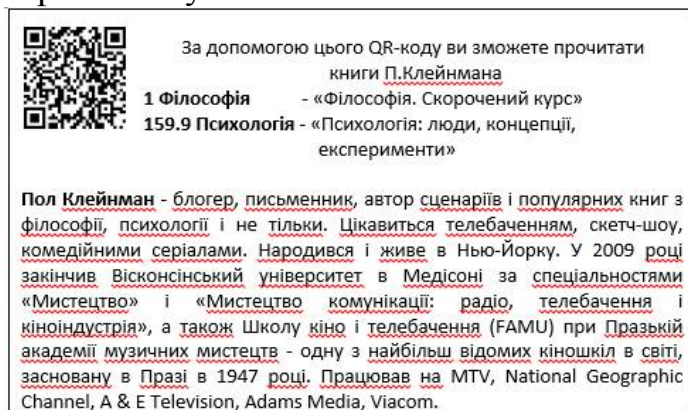
Оголошення у бібліотеці

Звертає на себе увагу читачів пропозиція бібліотеки завантажити через QR-код книги місяця. У березні це наступні твори: П.Коельо «Алхімік», А.Камю «Чума», Б.Космовська «Буба», К.Функе «Чорний світ». На жаль, тільки таким чином ми можемо надати доступ до книг, що відсутні у бібліотеці.

QR-код може доповнювати оформлення персональних виставок, присвячених ювілею письменника або іншої видатної особи. Читач одразу зможе отримати інформацію з біографічними даними, цікаві факти життя та творчості.

Використання кодів допомагає шкільній бібліотеці, яка має обмежені фонди галузевої та довідкової літератури, збагатити їх. Зараз, при переведенні каталогів та фондів шкільної бібліотеки на Універсальну десяткову

класифікацію, звертаємо увагу на розділи із застарілою літературою, яка втрачає актуальність.

Наприклад, розділ **1 Філософія. Психологія** поповнили картки з QR-кодами популярної літератури з цієї теми. Надалі плануємо обирати літературу за запитом читачів, розробляти картки та поповнювати таким чином деякі розділи каталогу (*Картка для каталогу*).

Для того, щоб наші читачі звикли до QR-кодів, використовуємо їх при проведенні масових заходів. Останнє з них було присвячене Міжнародному дню рідної мови. Працівниками бібліотеки були розроблені вікторина, присвячена Україні, у форматі «Своя гра», а також on-line пазли. Свій продукт ми презентували на сайті шкільної бібліотеки, а у приміщенні бібліотеки розмістили у вигляді QR-кодів. При цьому ми відповідаємо на усі запитання, що виникають у читачів, допомагаємо у завантаженні необхідних додатків, консулюємо щодо сучасних web-сервісів.

Для вчителів ми пропонуємо буклет «QR-коди: сучасні тренди в освіті», в якому зібрали основну інформацію щодо переваг кодування, особливостей застосування, навели приклади кодів та надали адресу web-сайту «генератору кодів».

У навчанні можна знайти безліч можливостей для використання кодів: створювати приховані підказки, квести, посилання на домашнє завдання, вікторини, освітні кросворди тощо.

Ці та інші можливості використання QR-кодів в освіті, за нашої ініціативи, обговорювалися на районному семінарі «Школа молодого класного керівника».

Ми тільки починаємо роботу з QR-кодами. Поповнюємо свої електронні ресурси «віртуальної читальної зали» за допомогою Google Drive, плануємо нові цікаві заходи у пошукових або ігрових форматах, розробляємо нові інформаційні матеріали.

Тому, що шкільний бібліотекар, як ніхто інший, розуміє сучасних школярів, яким QR-коди надають змогу зручно зчитувати цікаву інформацію та оперативно зберігати її в пам'яті мобільних пристроїв.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія QR-коду [Електронний ресурс] : відео / DaiFiveTop // YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1ALhzhkMAcY>. – Назва з екрану. – Дата публікації : 5 мая 2016. – Дата перегляду : 05.02.2019.
2. Тренди освіти: як використовувати QR-коди у навчанні. URL: <https://naurok.com.ua/post/trendi-osviti-yak-vikoristovuvati-qr-kodi-u-navchanni>. – Дата публікації : 3 липня 2018. – Дата перегляду : 02.02.2019.
3. Що таке QR код, для чого він потрібен, и як його створити? [Електронний ресурс] : відео навчання-інструкція / Comedytv // YouTube. URL:

- <https://www.youtube.com/watch?v=w0nB8KUwVRc>. – Назва з екрану. – Дата публікації : 25 апреля 2014 г. – Дата перегляду : 06.02.2019.
4. QR-код [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон, дан. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/QR-код>. – Дата перегляду : 05.02.2019. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

УДК 070:01

Жеребкіна З.Г.

МЕДІАГРАМОТНІ УЧНІ, УЧИТЕЛІ, БАТЬКИ – ЗАПОРУКА ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (Огляд бібліотечних видань із питань медіаосвіти)

У контексті постінформаційної реальності, крізь призму Концепції «Нова українська школа», у полі досліджень професійної компетентності вчителя національної школи сьогодні теоретико-методологічні праці Г. Дегтярьової, Г. Клочека, Л. Мацько, В. Мельничайка, О. Семенов, Б. Степанишина, Г. Токмань та ін. Акцентовано на таких професійних компетентностях і особистісних якостях успішного вчителя, як: знання ключових понять НУШ, інноваційність, комп'ютерна грамотність, володіння цифровими технологіями, мобільність, здатність до змін і навчання впродовж життя. Зокрема, О. Приходько виокремлює у форматі НУШ такі обов'язкові параметри в професіограмі сучасного вчителя, як «оперування поняттями, що репрезентують і сучасні тенденції освіти загалом, і актуальні методики й технології у викладанні предмета зокрема (навчальний проект, ментальна карта, інклюзивна освіта, STEAM-освіта, медіаграмотність тощо)» [19, с. 21].

Поняття «медіаосвіта», «медіакультура» все частіше зустрічаються в педагогічній пресі. Як зазначено в Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2010), саме медіаосвіта спрямовує свої зусилля на формування основ медіаграмотності, дозволяє захистити наших дітей від шкідливих ефектів медіа. Медіаосвіта є частиною освітнього процесу, спрямована на формування медіакультури особистості, її критичного мислення, уміння інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти та ін.

І тільки глибоке занурення в цю проблему, опрацювання джерел, що розкривають суть цих питань, допоможе зорієнтуватися в медіапросторі, стати компетентним як учителю, учням, бібліотекарю, так і батькам.

Наше завдання в цій статті – ознайомити педагогічний загал із науково-методичною літературою з питань медіаосвіти, що з'являється на полицях книжкових крамниць, фондів бібліотек, зокрема й бібліотеки Харківської академії неперервної освіти, якою можуть користуватися науково-педагогічні співробітники Академії та слухачі курсів підвищення кваліфікації.

1. Серед книг, які представляємо «**Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ**» Наталії Череповської (2010) – «одна із перших спроб дати учням систему знань і практичних умінь для орієнтування в інформаційних потоках

сьогодення: пошуку, засвоєння, застосування необхідної інформації; адекватного сприймання, критичного осмислення, звільнення від непотрібної інформації та навичок творчого інтерпретування різноманітної медіапродукції» [22, с. 2], тобто виховати компетентного медіаспоживача, сформувати його медіакультуру. Автор пропонує експериментальний варіант медіаосвітнього спецкурсу для старшокласників, матеріали якого можна застосовувати як для факультативної, так і для просвітницької роботи з учнями, батьками, для інтеграції з іншими шкільними предметами. Методично-практичні матеріали призначені для медіапедагогів, шкільних бібліотекарів, соціальних педагогів, шкільних психологів, батьків і всіх тих, кому не байдуже майбутнє молодого покоління в нових умовах інформаційного суспільства.

2. Академією української преси, Центром вільної преси, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти України видано: посібник для вчителя початкової школи **«Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі»** (2017) [8], (на сайті Академії української преси є у вільному доступі); підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів і слухачів курсів підвищення кваліфікації **«Медіаосвіта та медіаграмотність»** (2012) [9]; навчальну програму **«Медіаосвіта (медіаграмотність)»** (2012) [12]; збірник для вчителів і студентів педагогічних вищих навчальних закладів **«Практична медіаосвіта: авторські уроки»** (2013) [17]. У цих виданнях розглядаються актуальні питання медіаосвіти та медіаграмотності, медіабезпеки та інтернетграмотності, виховання культури користувача Інтернету, вплив медіа на розвиток особистості, маніпуляції в медіа, критичний аналіз медіатекстів різних видів. Також запропоновано плани-конспекти інтегрованих уроків у різних класах. **Словник з медіакультури** [2], який складається з трьох розділів («Медіакультура особистості та суспільства», «Інтернет- та кіберкультура», «Медіаосвіта. Медіапсихологія»), подає тлумачення найважливіших термінів з означеної теми й буде корисним для викладачів курсу «Медіакультура», для учнів закладів загальної середньої освіти, студентів закладів вищої освіти (фахової передвищої освіти), для всіх зацікавлених цим питанням.

3. Комунальним вищим навчальним закладом «Харківська академія неперервної освіти» підготовлено й видано: науково-методичний журнал **«Джерело педагогічних інновацій «Упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес навчальних закладів»** (2016) [4]; навчально-методичні посібники **«Формування медіаграмотності педагогів»** (2014) [21], **«Шляхи інтеграції медіаосвіти в навчальні предмети початкової школи»** (2016) [23], у яких висвітлено досвід упровадження медіаосвіти в практику роботи закладів дошкільної та загальної середньої освіти Харківської області.

4. Науково-методичний проект **«Формування медіа-інформаційної компетентності учасників навчально-виховного процесу»**, запроваджений у Дніпропетровській області на 2015 – 2018 рр., ставив за мету сформувати інформаційну грамотність і медіакультуру вчителів, учнів і батьків. Інновації у формуванні медіа-інформаційної компетентності учасників освітнього процесу

реалізуються шляхом упровадження проектів «Медіа-вчитель», «Медіа-учень», «Медіа-родина» [3].

5. У статті **«Медіаосвіта в дошкільному закладі: від теорії до практики»** Лариса Працьовита, завідувач закладу дошкільної освіти Миколаївської області, стверджує, що впровадження медіаосвіти треба починати з дитячого садочка, використовуючи ігрову діяльність (дидактичні, сюжетно-рольові, творчі, ігри-драматизації), екскурсії на радіостанції, телестудії, бесіди за переглядом дитячих мультфільмів, фотосесії для сайта дошкільного закладу, підготовку з вихователем фотоальбомів для сайта, спілкування з іншими дітьми за допомогою електронної пошти, можна проводити ознайомлення дітей із засобами мас-медіа, їх структурою, формуючи таким чином медіакультуру дітей [18].

6. Підручник для слухачів системи післядипломної педагогічної освіти **«Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу»** [13], створений Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України, відповідає тематичному змісту програми спецкурсу з такою ж назвою й може використовуватися як на курсах підвищення кваліфікації, так і для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Управління навчальними закладами». Автори зібрали матеріал із проблем формування системи знань про психологічні особливості інформаційного суспільства, вплив сучасних медіа на психіку дитини в процесі соціалізації, проаналізували питання медіанасильства та появи дитячої агресії у віртуальному світі, висвітлили позитивний вплив медіа на особистісний розвиток дитини. Кожний розділ підручника доповнено медіаосвітнім практикумом із аналітичними, творчими та рефлексивними завданнями.

7. Колективна монографія **«Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів»** [10], створена також науковцями Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, розкриває питання розвитку нової галузі соціально-психологічного знання – медіапсихології. Складається монографія з шести розділів, у яких розкрито психологічні механізми взаємодії освіти зі світом сучасних медіа: виявлено особливості соціалізації дитини під впливом медіа, запропоновано вікову періодизацію медіаризиків, узагальнено принципи формування медіакультури учнів і педагогів, запропоновано модель сімейної медіаосвіти.

8. У випуску № 3 (2013 р.) науково-теоретичного та інформаційного вісника НАПН України **«Педагогіка і психологія»**, рубрика **«Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив»**, надруковано статті українських науковців, які розкривають психологічні механізми самореалізації особистості в медіапросторі, упровадження професійно орієнтованої медіаосвіти у вищій школі, використання віртуальних комп'ютерних середовищ у процесі соціальної реабілітації та корекційної медіаосвіти осіб із обмеженими можливостями. Також розглянуто основні поняття й тенденції розвитку медіаосвіти та медіаграмотності виховання сучасної молоді [1; 5; 7; 14; 15; 19; 20].

9. У статті «**Особливості управління впровадження медіановацій в освітню практику**» О. С. Платоненка проаналізовано українську та зарубіжну літературу з медіаосвітніх технологій, охарактеризовано особливості управління впровадження елементів медіаосвіти в шкільний освітній процес [16].

10. У колективній монографії «**Інтернет орієнтовані педагогічні технології у шкільному навчальному експерименті**» окремий розділ присвячено критичному оцінюванню Інтернет-ресурсів для використання в навчально-дослідницькій діяльності учнів. Акцентовано, що шкільний підручник уже не є єдиним джерелом наукових знань, тому вчителі й учні закладів освіти все частіше для отримання нової інформації використовують Інтернет. Водночас зауважено, що інформація в «Інтернет-мережі найчастіше не є добре організованою і підготовленою для використання в освітніх цілях. Тож роботу в мережі, з постійно зростаючим об'ємом інформації, необхідно використовувати для навчання учнів, розвиваючи навички з *пошуку інформації*, яка потребує попереднього *аналізу, синтезу і критичного оцінювання*» [6, с. 157–158,].

Підсумовуючи огляд науково-методичної літератури з означеної теми, можна резюмувати, що сьогодні одне із основних завдань учителя й бібліотекаря – навчити учнів, які опрацьовують будь-яку інформацію, критично мислити, тобто «навчити їх ставити запитання, формулювати проблеми та вирішувати їх, тому що вміння вирішувати проблеми – шлях до досягнення мети, шлях до успіху» [6, с. 174].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакіров В.С. Креативна модель медіаосвіти: експеримент Каразінського університету / В. С. Бакіров, Л. В. Стародубцева. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 29- 38.
2. Баришполець О. Т. Український словник медіа культури / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Київ: Міленіум, 2014. 196 с.
3. Воротня Н. Медіа-освіта людини ХХІ ст. : науково-методичний проект «Формування медіа-інформаційної компетентності учасників навчально-виховного процесу». *Методист*. 2016. № 4. С. 8-19.
4. Джерело педагогічних інновацій «Упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес навчальних закладів» : науково-методичний журнал. Вип. 1 (13) / відповідальний Дегтярьова Г. А. ; гол. ред. Покроєва Л. Д. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2016. 216 с.
5. Іванова Т. В. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді / Т. В. Іванова, В. Ф. Іванова. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 46-55.
6. Інтернет орієнтовані педагогічні технології у шкільному навчальному експерименті : монографія / автор. колектив: Ю. О. Жук, О. М. Соколик, Н. П. Дементієвська, І. В. Соколова ; за ред. Ю. О. Жука. Київ: Атака, 2014. 196 с.
7. Максименко С. Д. Психічні механізми самореалізації особистості в медіапросторі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 14-17.
8. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі : посібник для вчителя / Бакка Т., Голошапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешенко Т, Шкрбець О. ; за ред. Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванової В.

- Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2017. 197 с. URL: <http://www.aup.com.ua/>.
9. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів і слухачів курсів підвищення кваліфікації / автор. колектив: В. Ф. Іванов [та ін.]. Київ: Академія української преси, Центр Вільної Преси, 2017. 354 с.
 10. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів : монографія; за наук. ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Київ: Міленіум, 2014. 348 с.
 11. Мокрогуз О. П. Медіаосвіта для вчителя суспільних дисциплін / О. П. Мокрогуз, М. М. Коропатник. Харків : Основа, 2015. 112 с.
 12. Навчальна програма «Медіаосвіта (медіаграмотність)» / Лемківський К. М. [та ін.]. – Вид. 2-ге, стереотипне. Київ: ІТЗМО України, Академія української преси, 2012. 96 с.
 13. Найдьонова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу : підручник для слухачів системи післядипломної педагогічної освіти / Л. А. Найдьонова ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Кіровоград : Імекс-ЛТД. 2013. 244 с.
 14. Найдьонова Л. А. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 38-45.
 15. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 55-60.
 16. Платоненко О. С. Особливості управління впровадження медіановацій в освітню практику. *Управління школою*. 2019. № 7-9. С. 33-35.
 17. Практична медіаосвіта: авторські уроки : збірка / автор. колектив: Білик О. М. [та ін.]. Київ: Академія української преси, Центр Вільної Преси, 2013. 448 с.
 18. Працьовита Л. Медіаосвіта в дошкільному закладі: від теорії до практики. *Дитячий садок. Управління: всеукраїнська газета для керівників із дошкільної освіти різних рівнів*. 2018. травень (№ 5). С. 18-19.
 19. Приходько О. Професіограма вчителя української мови й літератури в контексті Нової української школи. *Дивослово*. 2019. № 2. С. 15-21.
 20. Синьов В. М. Потенціал віртуального комп'ютерного середовища в аспекті корекційної медіаосвіти і соціальної реабілітації осіб з обмеженнями життєдіяльності. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 61-65.
 21. Слюсаревський М. М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 18-28.
 22. Формування медіаграмотності педагогів : навчально-методичний посібник / Покроєва Л. Д., Дегтярьова Г. А., Носенко В. В. [та ін.]. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2016. 252 с.
 23. Череповська Н. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ : візуальна медіакультура / Н. Череповська. Київ: Шкільний світ, 2010. 128 с.
 24. Шляхи інтеграції медіаосвіти в навчальні предмети початкової школи: методичний посібник / Коваль О. А., Коченгіна М. В. [та ін.]. ; за ред. Покроєвої Л. Д. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2016. 164 с.

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА В МЕДІА @ ПРОСТОРІ

Майбутнє починається в сучасній бібліотеці!

Швидкий розвиток інтернет-технологій змінює бібліотечну професію та бібліотеки, історія яких налічує не одне тисячоліття. Бібліотека ХХІ століття має новий імідж і новий стиль діяльності, використовує нетрадиційні засоби інформаційних комунікацій. Змінюються і користувачі шкільної бібліотеки: сьогодні це учні нового покоління. І бібліотека, застосовуючи просте та давно відоме правило встановлення доброзичливого контакту й побудови діалогу з читачами, зростає разом з ними, розмовляє їхньою мовою [2, с.24].

Для того, щоб робота з читачами-учнями була ефективною, бібліотекарі постійно осучаснюють її форми та методи. Іноді здається, що все неординарне вже вигадано та випробувано. Чи можна знайти більш цікавий та прийнятний для учнів формат взаємодії з бібліотекою? Так, звісно. Наприклад, використавши для цього сайт бібліотеки. Тут можна реалізувати безліч можливостей:

- заохочення до читання;
- формування медіа- та інформаційної культури читачів;
- ознайомлення користувачів (учнів, педагогів, батьків, колег) із можливостями та діяльністю шкільної бібліотеки [1, с.51, 2, с.22].

У 2009 році було створено сайт бібліотеки «Книгоград ХСШ№80» (<https://school80library.wixsite.com/books>), який у рамках Обласного фестивалю-огляду освітніх Інтернет-ресурсів (2016) відзначений Дипломом І ступеня і є основним джерелом інформації для читачів, які звертаються в бібліотеку віртуально.

Сайт – це віртуальне обличчя шкільної бібліотеки. Створивши його й виставивши на всезагальний огляд, бібліотека стала активним учасником освітнього веб-процесу, а не просто пасивним спостерігачем. Вона отримує практично необмежені можливості розповсюдження інформації, спілкування з колегами та однодумцями. Актуальні потреби та запити користувачів зумовлюють зміст сайту, ознайомитися з яким можна відвідавши сторінку «Подорож сайтом» (<https://school80library.wixsite.com/books/--c1dz9>)

Оцінка ефективності роботи бібліотеки є невід'ємною складовою взаємодії бібліотекаря та користувачів. Свої відгуки, коментарі, зауваження та пропозиції щодо покращення роботи бібліотеки користувачі можуть залишати на кожній сторінці сайту у полі «Коментарі».

На кожній сторінці сайту ведеться статистика відвідувань за допомогою віджетів RevolverMaps та Flag counter, завдяки яким ми бачимо, які сторінки найбільш популярні серед користувачів.

Аналізуючи кількість відвідувань сайту можна зробити висновок, що вони значно перевищують кількість реальних відвідувань бібліотеки.

Електронна пошта є ще одним не менш важливим інструментом професійної діяльності бібліотекарів і залишається найнадійнішим, простим і безпечним засобом зв'язку будь-якої сучасної людини. Вона широко застосовується не лише для листування з друзями, колегами та партнерами, а й для інформаційної підтримки користувачів, реклами й послуг бібліотеки.

На нашу думку, поштова служба Gmail від компанії Google є найбільш надійною. Так вже маємо обліковий запис school80library@gmail.com [4, с.33].

Використання відеоматеріалів також є важливим аспектом роботи шкільної бібліотеки. Для їх представлення в Інтернеті нами створено бібліотечний канал на YouTube, який має назву «Книгоград ХСШ№80 Библиотека г. Харьков»

<https://www.youtube.com/channel/UCpcyVscCPS6oJx0dmf8ijwg/featured>

Відеоматеріали бібліотеки розташовано у тематичному порядку, створено плейлисти:

- Буктрейлери;
- Віртуальні книжкові виставки;
- Відеороліки про бібліотеку.

Присутність бібліотеки в соціальних мережах не мода, а необхідність. Це ненав'язливий спосіб привернути увагу читачів і заохотити їх брати участь у житті бібліотеки. Тут можна публікувати новини, цікавинки, оперативно відповідати на запитання користувачів, проводити опитування, ділитися фотографіями, нагадувати читачам про заборгованість.

У наш час переважна кількість користувачів зосереджена на використанні соціальної мережі «Фейсбук», яка є світовим лідером та найстарішою й найпопулярнішою у світі мережею. З метою співпраці та розширення аудиторії користувачів нами було створено групу «Друзья книги» (<https://www.facebook.com/groups/druzyaknigi/>). Також кожний відвідувач бібліотеки отримав створений бібліотекарем буклет, у якому розміщено інформацію «Ми у соціальних мережах». Використання соціальних медіа допомагає змінити застарілий імідж книжки й читання на новий, пов'язаний зі спілкуванням, отриманням задоволення, високим соціальним статусом, духом сучасності [2, с.27].

Таким чином, бібліотека, як центр користування друкованою інформацією, не витісняється електронними технологіями, а в поєднанні з ними забезпечує ефективне використання інформаційних ресурсів, що сприяє зростанню суспільної уваги, особистому професійному зростанню і, головне, зростаючій затребуваності бібліотечних закладів у сучасних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк С. Веб-ресурс шкільної бібліотеки. *Шкільний бібліотечно-інформаційний центр. Бібліотечна робота.* 2014. №9. С.51
2. Нижник І. Бібліотека в медіапросторі. *Шкільний бібліотечно-інформаційний центр. Повне видання.* 2013. №9. С.24, 27.
3. Проців О. Опановуємо технологію веб 2.0. *Шкільний бібліотечно-інформаційний центр. Повне видання.* 2013. №5. С.22
4. Проців О. Вчимося користуватися електронною поштою. *Шкільний бібліотечно-інформаційний центр. Повне видання.* 2013. №7. С.33

КРАЄЗНАВЧА РОБОТА БІБЛІОТЕКИ ЯК АСПЕКТ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІАЦЕНТРУ

*Історію рідного краю вивчай,
іншим знання передавай.*

Краєзнавство є одним з провідних напрямків діяльності бібліотек, бо людина, яка не знає історії свого роду, становлення та розвитку рідного краю, не може назватися патріотом. Вона не здатна зберегти для майбутніх поколінь звичай та традиції українського народу, його самобутню культуру, історію.

Мета краєзнавчої роботи – виявити, зібрати і надати для використання матеріали про рідний край, забезпечити бібліографічну інформацію за допомогою цікавих форм і методів популяризації краєзнавчої літератури; залучати молодь до активного пізнання рідної землі.

Краєзнавча робота бібліотек України регламентується Законом «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Положенням про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України» (Наказ №314 від 11.06.96 р.).

«Знаю край», – ось так можна трактувати термін «краєзнавство». Тож воно вивчає певні віхи історичного, культурного, економічного, літературного життя й розвитку рідного краю. Бібліотечне краєзнавство має кілька напрямків роботи:

1. Формування та вивченні інформаційно-бібліографічних ресурсів краєзнавчої тематики та їх активного використання читачами.
2. Здійснення пошуково-практичної дослідницької діяльності бібліотек. Змістом цього напрямку є вивчення історії рідного краю. Ці матеріали дають змогу відтворити історію краю, яка є часткою історії області, району, міста. Зібраний матеріал відтворюється в буклетах, пам'ятках, альбомах, довідниках тощо.
3. Пошук нових відомостей, оформлення їх у вигляді літописів, статей, повідомлень, науково-дослідницьких робіт. Реалізується силами бібліотекаря, читацького активу бібліотеки, гуртка «Історичне краєзнавство», що працює при бібліотеці.

Краєзнавча робота бібліотеки починається з формування краєзнавчого фонду. До категорії «краєзнавчі» відносяться документи, краєзнавчі матеріали, книги незалежно від року їх видання та актуальності на даний час. Краєзнавчі фонди виділені із загального фонду на окремих полицях «Де пахнуть полини та м'ята ...». Тут зібрані книжки про рідне селище, про Дергачівський район та місто Харків, представлена література про історичне минуле, буремні роки Громадянської і Другої Світової воєн, знаменні і пам'ятні дати Харківщини, тематичні папки-досьє, в яких зібрано газетний матеріал з історії району та селища. Особливого значення в краєзнавчому фонді мають не книжкові

видання: рукописні матеріали (рукописи та рукописні книжки), буклети, виготовлені дітьми, предмети побуту, ксерокопії окремих статей з періодичних видань, дайджести, реферативна база, кінофотофонодокументи. Цікава форма – фотофіксація, мультимедійні видання.

Максимально розкрити краєзнавчий фонд, дізнатися про свій рідний край допомагає цикл книжково-ілюстративних виставок:

- виставка-подорож “Стежками рідного краю”;
- виставка-вікторина “Відкрий для себе рідне село”;
- фото-виставка “Квітни, мій краю”;
- виставка-реклама “Нові матеріали про рідний край”;
- виставка-спогад “Мій край – моя історія жива” з розділами:
 - ✓ Сторінки історії розповідають (про історичне минуле краю);
 - ✓ Рідний край – гордість моя (про славетних земляків);
 - ✓ Земля квітучої краси (про екологію);
 - ✓ У вінку духовної краси Козачої Лопані (культура, літературне життя);
 - ✓ Наших оберегів кольори (народні традиції, звичаї, побут, фольклор).

Велику увагу бібліотека приділяє популяризації історико-краєзнавчої роботи, під час якої досліджуються пам’ятки культури, народна творчість, місцевий фольклор, як найважливіший засіб естетичного і патріотичного виховання молоді. І цьому сприяють такі масові заходи, як краєзнавчі уроки, історичні мандрівки, літературні та краєзнавчі вікторини, відтворення історичних подій, фактів, імен визначних людей краю, збирання легенд, переказів, спогадів старожилів, пошук старовинних книг, періодичних видань (на допомогу прийдуть інтернет-видання), фотографій, речей побуту, вишивок, взірців одягу тощо.

Щороку беремо участь у різноманітних історико-краєзнавчих експедиціях та конференціях, таких як «Моя Батьківщина – Україна», «Пізнай себе, свій рід, свій нарід», у військово-патріотичних акціях «Слобожанські дзвони Перемоги», «Чорний біль Афганістану», «Видатні місця та люди Дергачівщини», та інші. Науково-дослідницька робота Туз Анни «Петро Болбочан – характерник нової України» у цьому навчальному році посіла I місце у III етапі Всеукраїнської краєзнавчої акції учнівської молоді «Українська революція: 100 років надії і боротьби». Роботи вихованців закладу надруковані у відповідних тематичних збірках, що зберігаються на полицях бібліотеки.

Дослідницька робота «Історія селища Козача Лопань» була представлена на конкурс «Історія міст і сіл України» і стала переможцем Всеукраїнського рівня.

Участь у роботі МАН дає змогу старшокласникам відчувати себе науковцем, створює умови для їх інтелектуального, духовного, творчого розвитку, сприяє формуванню активної громадянської позиції, виховує самостійність, наполегливість, вміння формулювати і захищати власні творчі ідеї. У 2018/2019 навчальному році учениця 11-го класу Туз Анна взяла участь у роботі МАН з науково-дослідницькою роботою «Військова діяльність Петра

Болбочана та історична пам'ять про неї» (відділення «Історія» секція «Історичне краєзнавство») і виборола II місце в обласному етапі. У програмі вивчення історії України за 10-й клас у цьому навчальному році постаті П. Болбочана приділяється мало уваги, а ось в наступному про нього будуть говорити більш детально. Буклет та навчальний фільм «Петро Болбочан – характерник нової України», які створила Анна при підготовці до захисту своєї МАНівської роботи, містить інформацію, яка в повній мірі розкриває роль цього видатного військового та політичного діяча в боротьбі за незалежність та самостійність української держави.

Знати літературу рідного краю допомагає спілкування з письменниками, які працюють та творять поруч з тобою. У закладі працює вчителем зарубіжної літератури та російської мови Скребець Н.С., член Національної спілки письменників України, яка запрошує на зустрічі з вихованцями ліцею літературних митців Дергачівщини. Ці зустрічі мають свої плоди – подаровані авторами книги для шкільної бібліотеки. А до ювілею Тараненко О.С. учні самі виготовили рукописну книгу з її віршами.

Сучасний світ – це світ мультимедіа. Тому з вихованцями беремо участь не тільки в дослідницькій роботі, а й у конкурсах, що популяризують створення власних медійних проєктів. Участь в обласному етапі конкурсу «В об'єктиві натураліста» принесла перемогу Прядці Світлані за фільм «Вода – це життя», Ситніковій Юлії за слад-фільм «Блакитні очі Козачої Лопані» (2015 р.), відеофільм, створений Туз Анною, «Знай, люби та бережи свій рідний край» у 2017 році посів III місце, у 2018 році разом з учнями 6-а класу створили мультфільм «Якщо дерева зникнуть», який зайняв II місце. У 2019 році відеоролики, створені учнем 5-го класу Федоренком Денисом «Моя маленька Батьківщина» та ученицею 7-го класу Котенко Катериною «Історію рідного селища змалку вивчай, другим знання передавай», визнані абсолютними переможцями районного етапу конкурсу та направлені для участі в обласному етапі. Відеоролик Федоренка Дениса посів II місце в обласному етапі. Відеофільм Котенко Катерини став гарною підмогою для вихователів дитячого садочка при знайомстві з рідним селищем вихованців дошкільного відділення, тому що в ролик засобами мультиплікації Катерина розповідає молодшому чотирирічному брату про історію заснування селища та природу рідного краю.

Створені учнями 8-х класів презентації про селище Козача Лопань «Історія селища», «7 екологічних чудес Козачої Лопані», «7 історичних пам'яток селища», «7 односельців, що прославили Козачу Лопань», «7 традиційних свят селища Козача Лопань» дають змогу учням краще знати історію рідного краю, пишатися своєю малою Батьківщиною. Для вчителів використання даних презентацій під час освітнього процесу дає змогу урізноманітнити форми роботи.

Нема в людини місця дорожчого, ніж рідний дім, вулиця, селище. Якщо ти любиш свою малу Батьківщину, то ти повинен добре знати його історію, мову, культуру. Тому краєзнавча робота має важливе місце в діяльності кожної бібліотеки для того, щоб за допомогою краєзнавчих матеріалів сприяти вихованню у молоді патріотизму, національної свідомості, високої моральності.

ШБЦ – МОДЕЛ ІНФОРМАЦІЙНО-МЕДІЙНОГО ЦЕТРУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇСЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В інформаційному суспільстві змінюється розуміння завдань освіти. Нові інформаційні технології впевнено закріплюються в освітньому процесі. Навчання стає особистісно-орієнтованим, зростає роль самостійної роботи користувачів у пошуку, опрацюванні інформації.

З першого вересня 2018 року в Україні діє новий Державний стандарт початкової освіти, згідно з яким школярі Нової української школи мають засвоїти навички зі сприйняття, аналізу, критичної оцінки інформації в текстах на різних носіях інформації. Для вдосконалення якості сучасної освіти, забезпечення її доступності та ефективності, підготовки учнів до життя і діяльності в інформаційному суспільстві шкільні бібліотеки мають стати модернізованими сучасними інформаційно-медійними центрами загальних закладів середньої освіти. Нинішнє покоління учнів, народжених після 2000 року, – це перше повністю цифрове покоління. Їх називають «покоління Z», «цифрові люди», бо вони пов'язані між собою за допомогою мережі Інтернет, YouTube, мобільних телефонів, соціальних мереж. Навчити таких користувачів шкільної бібліотеки орієнтуватися в сучасних інформаційних потоках, познайомити з особливостями різних засобів масової інформації, допомогти їм стати медіаграмотними і медіакомпетентними і є основними завданнями сучасної шкільної бібліотеки.

На сьогодні є значна кількість освітніх закладів, де бібліотеки модернізовані в шкільні бібліотечно-інформаційні центри, медіатеки, в яких створені умови для роботи користувачів з інформацією: достатня кількість комп'ютерів з відповідним програмним забезпеченням, Інтернет, зона Wi-Fi, пристрої для сканування, тиражування та запису інформаційних матеріалів. Головною метою всіх інновацій, які впроваджуються у шкільні бібліотеки сьогодні, є якісне та оперативне обслуговування користувачів, що створює повноцінний інформаційний простір для навчання, сприяє розвитку пізнавальних і творчих здібностей учнів та підвищенню педагогічної майстерності вчителів.

У 2010 році постановою Президії Національної академії педагогічних наук України була схвалена Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція схвалена у 2016 році), відповідно до якої «...медіаосвітою вважається частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіа культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.» [4, с.12] Саме модернізовані шкільні бібліотеки мають давати учням необхідні знання про інформаційне

середовище, формувати медіакультуру і новий інформаційний світогляд, заснований на розумінні визначальної ролі інформації в житті людини.

Трансформація бібліотеки нашого ліцею в ШБІЦ здійснювалася за проектом «Сучасна бібліотека — інформаційно-методичний центр навчального закладу» (2012 рік), який передбачав створення ресурсної бази, електронного довідково-пошукового апарату, впровадження сучасних форм популяризації документів, оптимізацію довідково-бібліографічного обслуговування, формування інформаційної та медійної культури користувачів, створення умов для позитивної мотивації до читання. Центральне місце у побудові ШБІЦ відводилось інформаційному забезпеченню освітнього процесу, спрямованого на розширення та поглиблення знань учнів з конкретних навчальних тем, розширення інформаційного простору педагогічних працівників для підвищення їх професійного рівня, тобто створення інформаційно-ресурсної бази. Електронні складові фонду документів ШБІЦ значно збільшили спектр послуг, що стало одним з основних чинників удосконалення роботи по формуванню єдиного інформаційно-освітнього простору ліцею.

У сфері бібліотечно-інформаційного обслуговування були реалізовані наступні завдання:

- моделювання універсального бібліотечного фонду, що відповідає профілю закладу, змісту освітнього процесу, його інформаційним, виховним та культурологічним функціям, а також інформаційним потребам користувачів;
- створення довідково-пошукового апарату для багатоаспектного розкриття фонду через систему каталогів і картотек та фонду довідкових та інформаційних видань, включаючи електронні бази даних;
- максимальне розкриття фонду бібліотечних документів через сучасні форми наочної популяризації документів та оптимізацію довідково-бібліографічного обслуговування;
- формування інформаційної та медійної культури користувачів;
- формування медіаграмотності ліцеїстів засобами медіаосвіти;
- упровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій та використання медіа-ресурсів у практичній роботі;
- створення умов для позитивної мотивації до читання.

Це в цілому відповідає головній функції бібліотечно-інформаційного центру — інформаційно-методичному забезпеченню навчально-виховного процесу, вихованню медійної та інформаційної культури учнів.

Вирішальним фактором для створення шкільного бібліотечно-інформаційного центру в ліцеї стала інформаційна оснащеність бібліотеки, пріоритетним — інтереси і потреби головних споживачів інформації. Дати дітям необхідні знання для творчого застосування отриманої інформації в освітньому процесі, підвищити рівень конкурентоспроможності у сучасному світі — це і стало визначальною метою.

На сьогодні ШБІЦ ліцею – це структурний підрозділ, складовими частинами якого є бібліотека, мультимедійний центр, два комп'ютерних кабінети, лабораторії. Бібліотека ліцею заснована у 1983 році і включає: абонемент, читальну залу, книгосховище для підручників, комп'ютерну зону.

Мультимедійний центр містить відеотеку передового педагогічного досвіду, фонд електронних видань на допомогу освітньому процесу, тут проводяться уроки медіаграмотності з використанням комп'ютерних технологій. Це – осередок створення авторських програм; який досліджує можливості використання мультимедійних курсів у вивченні різних предметів, видавничий центр ліцею.

Ми поступово вибудовуємо нову модель бібліотеки, впроваджуємо електронні технології обробки, зберігання і опрацювання інформації, систематизації документів, мультимедійний супровід при проведенні масових заходів.

Головні задачі, які вирішує ШБІЦ ліцею сьогодні:

- збір, накопичення, обробка, систематизація інформації, доведення її до користувачів;
- виявлення інформаційних потреб користувачів та задоволення їх запитів у галузі нових інформаційних технологій, інноваційної діяльності;
- комп'ютерна каталогізація й обробка інформаційних засобів;
- створення медійної продукції: презентацій, дайджестів, буктрейлерів на твори за шкільною програмою, відеороликів;
- створення збірки аудіовізуальних матеріалів за темами: «Кібергігієна: основні правила кіберзахисту», «Булінг в дитячому середовищі»;
- випуск друкованої продукції: інформаційних бюлетенів, покажчиків літератури, буклетів тощо;
- застосування мультимедійного обладнання під час проведення уроків інформаційної культури та медіаграмотності, культурно-виховних заходів;
- виховання медіаграмотності через медіаторчість;
- супровід веб-сторінки на сайті ліцею.

До послуг користувачів ШБІЦ відкритий доступ до фондів абонементу. Тут розташована література для молодших школярів, галузева література. У читальній залі зібрана довідкова література: словники, енциклопедії, довідники. Фонд розкривається за допомогою книжкових виставок і тематичних полиць. Популярністю користуються 24 тематичні папки, що містять матеріали періодичних видань та Інтернет-ресурси.

Користувачі завжди мають змогу отримати консультацію щодо пошуку інформації, роботи в мережі Інтернет. Для поліпшення пошуку необхідної інформації в Інтернеті створено покажчик «Освітні Інтернет портали: від ресурсних до навчально-методичних», інформаційні бюлетені для працівників

предметних кафедр ліцею. У процесі розробки — електронний варіант покажчика у вигляді гіперпосилань.

Користувачі бібліотечно-інформаційного центру ліцею мають можливість користуватися інформацією на різноманітних носіях, роздрукувати її на принтері, копіювати на зовнішні носії.

Вагомим чинником модернізації бібліотеки ліцею стала зміна пріоритетів розвитку фондів. На сьогодні склад інформаційно-освітніх ресурсів ШБІЦ різноманітний. Основу складає фонд документів, який включає друковані видання, аудіо, відео документи, електронні ресурси. Цей фонд розрахований на ліцеїстів, учителів. Фонд документів на електронних носіях поступово поповнюється енциклопедіями, довідниками, ППЗ, текстами художніх творів, вторинними електронними ресурсами, програмними навчальними документами. Інтернет надає нові можливості для формування фонду освітніх електронних ресурсів. На сьогодні електронна база документів складає більше 180 примірників видань. Це навчальні програми, тренажери, тобто програмні продукти, призначені для вивчення навчальних дисциплін. У кожному кабінеті початкової школи є електронні ресурси для проведення уроків та позакласних заходів. ШБІЦ працює над створенням фонду предметних електронних баз даних, які включають набір навчальних, методичних матеріалів за темами, презентації, відеофільми. Велику допомогу в цьому напрямку надає фахове видання «ШБІЦ». Таким чином, знайдено ще один шлях поповнення фонду сучасними інформаційними ресурсами.

Медіаосвіта відкриває великі можливості для розвитку дитини, її інтелектуального і творчого потенціалу, самостійного мислення. розвиває вміння орієнтуватися в сучасних інформаційних потоках, змінює її позиції при сприйнятті текстів на різних носіях інформації — з пасивного поглинання до критичного аналізу одержуваної інформації. Тому одним з перспективних напрямів роботи стали навчально-видові уроки інформаційної та медіакультури з використанням мультимедійних засобів навчання. Учні і вчителів зацікавили заняття з тем: «Новий формат книги — аудіокнига», «Права дитини в інформаційному просторі», «Джерела інформації», «Електронні словники і довідники», «Інтернет — найсучасніше джерело інформації», «Періодичні видання для дітей: друковані та електронні». Готуючись до цих уроків, ми використовуємо впроваджені в освітній простір навчальні програми: «Я в медіапросторі», «Сходинки до медіаграмотності» для початкової школи. Ці уроки проводяться з використанням інтерактивних програм, музики, анімації і не тільки викликають неабияку зацікавленість у дітей, бажання дізнатись більше, але й підвищують рівень інформаційної та медіаграмотності.

Впровадження ІКТ в діяльність ШБІЦ дозволяє створювати власні інформаційні продукти, які допомагають користувачам орієнтуватись в інформаційно-освітньому просторі. Це - довідкові бази даних, рекомендаційні списки освітніх ресурсів, покажчики літератури з позакласного читання, пам'ятки, буклети, дайджести.

Улюбленою роботою молодших школярів стало створення нових форм книги: лепбуків, артбуків та їх перегляд. Цей вид діяльності дає змогу шукати, осмислювати, опрацьовувати, використовувати інформацію з різних джерел та узагальнювати здобуті знання з конкретних тем. В процесі такої роботи формується не тільки читацька культура учнів, а й медіаграмотність. Лепбук «Харків'янином бути престижно» учнів 2-Б класу посів 1 місце на обласному фестивалі лепбуків у 2018 році.

З метою популяризації читання ми використовуємо нові форми рекомендації книжок: бібліомарафон, бібліомікс, бібліофреш, буккросинг, буктрейлер, бібліоквест.

Участь ліцеїстів у різноманітних проектах, дослідженнях, змаганнях заохочує здобувачів освіти старших класів скористатись перевагами Інтернету як інформаційного ресурсу та засобу для співпраці. Щорічно в нашому ліцеї проводиться фестиваль проектів «Ліцейська весна». Ліцеїсти індивідуально та в групах працюють разом зі своїми вчителями протягом визначеного часу, розробляють інтерактивні презентації з обраної теми, сайти, відеоролики, програми. Використовуючи свою фантазію, дослідницькі здібності та творчість, вони вчаться працювати в команді, кожен привносить свої характерні таланти в проект та розвиває власну самоповагу. В цьому навчальному році учні 10 А класу працювали над проектом «STEAM на долонях». Реалізуючи проект, була створена інтерактивна експозиція, присвячена історії розвитку інформаційних технологій. STEM-крокує в ногу з часом та розвивається, відкриваючи нові можливості. Учителя та учні для проектної діяльності використовують хмарні технології.

Такі проектні роботи навчають ліцеїстів розробляти зміст і самостійно працювати з доступними для них ресурсами, формують інформаційну та медіакультуру, стимулюють позитивну мотивацію до читання, сприяють вдосконаленню навичок роботи з різними джерелами інформації, розширюють коло читацьких інтересів.

Одним із напрямків роботи ШБІЦ є рекламна діяльність. Особливість її полягає в тому, що це, перш за все, інформація про ресурси ШБІЦ, можливості задовольняти інформаційні потреби різних груп користувачів.

У рекламній практиці ШБІЦ Харківського ліцею №149 використовуються такі форми: відео-спіч реклама, віртуальні виставки, друкована реклама та різноманітні засоби наочної, усної, друкованої та комплексної реклами.

З метою реклами, інформування, інтегрованого спілкування з користувачами створено веб-сторінку на сайті ліцею. Завдяки їй здобувачі освіти, батьки, учителі отримують інформацію про послуги ШБІЦ, ресурсну базу, масові заходи. Це – імідж ШБІЦ в інформаційному просторі.

Таким чином, ШБІЦ ліцею – інформаційно-медійний центр, який ефективно сприяє взаємодії користувачів з сучасною системою медіа, центр, де вчать учитися самостійно, економити час на пошук, опрацювання інформації та створення нових інформаційних продуктів. Це осередок по формуванню у випускників ліцею вмінь і навичок творчого підходу до вирішення

нестандартних завдань, використовуючи засоби масової комунікації, сучасного світосприйняття, комунікативних вмінь, здатності брати на себе відповідальність, будувати міжособистісні відносини, міцні моральні устої, вміння долати стресові перешкоди, високу мотивацію на досягнення успіху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко С.Т. Медіаграмотність як основа інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. № 6. 2015. С.18-24.
2. Концепція інформатизації мережі бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <http://www.library.edu-ua.net/id/382/>
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/> mediaosvita/kontsepsiya_vprovadzheniya_mediasviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
4. Кочарян А.Б. Виховання культури користувачів Інтернету. Безпека у всесвітній мережі URL: <http://www.onlfnidia.com.ua>
5. Литвин Н.Н. Комп'ютерні технології – складова інноваційна складова діяльності шкільного бібліотекаря URL: <http://www.bescholib12.at.ua.ua>
6. Матвійчук О.Є. Шкільний бібліотечно-інформаційний центр: теоретичний аспект URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голошапова В. В., Дегтярьова Г.А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О, Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
8. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід: навчально-методичний збірник / О. Т. Баришполець, Л. А. Найдьонова, Г.В. Мироненко, О. Є. Голубєва, В. В. Різун та ін.; За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. Київ: Міленіум, 2009. 440 с.
9. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О.В.Волошенюк; За науковою редакцією В.В. Різун. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
10. Навчальна програма «Сходінки до медіаграмотності»; Київ 2014. Ліпостанський В.В., Даниленко В.І., Мележик В.П., Іванова Т.В., Волошенюк О.В., Іванов В.Ф.
11. Рибіна Ю.О. Модель розвитку медіаграмотності учнів у процесі створення та функціонування шкільного медіа / Матеріали V Міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ, 2017. С. 231-236.
12. Челомбітько Т.Л. Медіаосвіта як актуальний компонент нової школи / Матеріали V Міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ, 2017. С. 274-277.

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК ОСЕРЕДОК ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасна шкільна бібліотека – інформаційний центр навчального закладу, мета якого – забезпечити інформаційні потреби і запити учнів і вчителів. Бібліотечний центр сприяє розвитку навчально-виховного процесу, забезпеченню базового рівня освіти, вихованню в учнів відповідальності, національної свідомості, формуванню в них потреб саморозвитку і вдосконалення. У сучасних умовах завданнями шкільного бібліотечно-інформаційного центру є не тільки бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів у забезпеченні всіх напрямків освітнього процесу у засвоєнні як програмних, так і позапрограмних вимог, у самоосвіті та дозвіллєвій діяльності, а і виховання в учнів інформаційної культури – сталого прагнення до пошуку інформації, свідомого добору джерел.

Бібліотечно-інформаційний центр Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №167 Харківської міської ради – це інформаційний, культурно-освітній, науково-дослідницький центр з новітніми технологіями, комфортними умовами для користувачів, автоматизованими технологічними процесами.

Для нас сьогодні найвищими цінностями є гідність, духовність, свобода, рівність, солідарність, демократична, правова держава, міжнаціональна та міжконфесійна злагода, взаємна повага і толерантність, справедливість та добро. І якщо ми хочемо зробити світ кращим, розпочинати потрібно з дітей. Усім добре відомо, що саме в дитинстві формується світогляд людини, формуються основи її інтелекту, культури, освіти. Однією з основних складових розвитку є читання, тому шкільні бібліотеки, бібліотечно-інформаційні центри пропагуючи істину, добро і красу, сіючи зерна духовності, покликані удосконалювати та розвивати внутрішній світ дитини, сприяти її всебічному і гармонійному розвитку.

Медійний центр є частиною інформаційно-освітнього середовища навчального закладу ХЗОШ №167. Робота в БІЦ орієнтована на застосування нових інформаційних технологій, сучасних технічних засобів, що дозволяють підвищити рівень інформаційної культури учнів, їх самостійної активності, а також кваліфікацію вчителів.

Користувачам запропоновано нові послуги. Серед них – безкоштовний доступ до мережі Інтернет, WI-FI зони, отримання інформації з першоджерел, періодики, електронних носіїв. Існує послуга отримання індивідуальних консультацій від бібліотекаря для пошуку інформації. Виконуються заявки на підбір необхідної інформації як із друкованих джерел, так і з ресурсів мережі Інтернет. Надається й послуги ксерокопіювання, сканування, друку матеріалів з електронних носіїв.

Оперативно надається учням і вчителям відкритий і вільний доступ до різноманітних інформаційних носіїв. Ефективність бібліотечного

обслуговування залежить від знання працівниками читацьких потреб та інтересів.

Основною метою діяльності є повне і якісне задоволення всіх інформаційних запитів користувачів.

Застосування інформації на нетрадиційних носіях дозволяє організувати нові форми пізнавальної діяльності користувачів.

БІЦ ХЗОШ №167 – місце, де і дітям, і вчителям можна почитати книгу, зайнятися самоосвітою, здійснити спілкування за допомогою Інтернету, переглянути навчальний фільм, перевірити власні знання за допомогою тестів на комп'ютері, намалювати стінгазету, виконати домашнє завдання.

Однією з головних задач БІЦ є забезпечення можливості швидкого і якнайповнішого доступу до інформаційних ресурсів: друкарському матеріалу, відео-, аудіо-, електронним носіям, надання допомоги у використуванні інформаційних ресурсів (електронних підручників, енциклопедій, довідників, комп'ютерних тестів, телекомунікаційних сітей) для вирішення будь-якої задачі. Користувач ознайомиться зі всією інформацією, вибере те, що йому потрібно.

У межах БІЦ працюємо тільки з освітніми, пізнавальними програмами з предметів.

Частіше за все використовуються електронні підручники, навчальні фільми, енциклопедії, конструктори, електронні лабораторні практикуми, тести по предметах, електронні бібліотеки, тренажери.

Учителі займаються самоосвітою, здійснюють пошук методичного матеріалу, працюють у проектах, створюють власні презентації. Учні беруть участь у олімпіадах і проектах.

При підготовці до написання роботи в Малої академії наук учень обирає свою тему, яка цікавить його, разом з учителем-наставником формулює її і починає самостійний пошук потрібної інформації. У результаті цієї роботи розвивається культура спілкування дитини з різними інформаційними носіями, уміння орієнтуватися і знаходити у величезному інформаційному просторі необхідні дані.

Наприклад, на диференційованих уроках географії, біології, історії застосовуються одночасно всі форми роботи з інформацією. Урок проводиться з підготовкою мультимедійного устаткування, довідкового матеріалу, для установки електронних програм на комп'ютері. Діти розподіляються на групи. Кожна з яких працює з різними носіями інформації: друкарські видання, електронні підручники, електронні довідники, енциклопедії, Інтернет, відеозаписи, аудіозаписи – і здійснюють пошук додаткової інформації по даній темі, у кінці уроку роблять міні-звіт по кожній групі. Група, що має домашнє завдання – приготувати презентацію по темі, – показує її.

При такій формі роботи використовуються всі можливості, які надає інформаційний центр, задіяний весь парк технічних засобів: Інтернет, принтер, ксерокс, сканер, проектор, комп'ютери. Діти вчатьсЯ здійснювати пошук інформації, відбирати потрібну інформацію, використовуючи уміння і навички

роботи з технічними засобами, зокрема, з комп'ютером. Підсумковим результатом є конференція на цю тему, яка проводиться вже в навчальному кабінеті, із запрошенням працівників бібліотечного центру.

Послугами БІЦ користуються адміністрація школи, учителі математики, літератури і мови, хімії, фізики, англійської та німецької мови, трудового навчання, мистецтва та художньої культури, початкової школи. Усі послуги, які надаються в БІЦ, безкоштовні.

З утворенням бібліотечного медійного центру тепер жоден відкритий захід не проходить без його участі. Проводяться творчі лабораторії по обміну досвідом, конференції, семінари, методичні об'єднання, будь-якого рівня.

Педагогічна рада "Контекст роботи загальноосвітнього навчального закладу з формування медіаграмотності особистості як необхідної життєвої компетентності сучасної людини"

Педагогічна майстерність учителя тісно пов'язана з рівнем використання та поширення інформації. Рівень інформаційної культури вчителя безпосередньо впливає на його готовність до використання інноваційних педагогічних технологій, тому підвищення інформаційної культури педагогів є одним із важливих напрямків роботи нашого бібліотечно-інформаційного центру.

Інформаційне забезпечення освітнього процесу, у першу чергу, полягає в налагодженій чіткій роботі щодо систематичного інформування вчителів, учнів про нові надходження літератури, підручників, періодичних видань; готуються інформаційні списки літератури за темами: «Урок – як цілісна система», «Інтерактивні технології в освітньому процесі», «Роль педагога у формуванні особистості дитини», «Організація методичної роботи в школі», «Робота з обдарованими дітьми», «Робота з важковиховуваними дітьми», списки літератури до педрад, інформаційні бюлетені: «Учителю: досвід, технології», «Огляд педагогічної преси», тривають виступи на педрадах з інформаційними повідомленнями: «Стан забезпеченості учнів підручниками». У жовтні кожного року традиційно проводиться акція «Подаруй книгу шкільній бібліотеці». Учні та батьки школи дарують підручники, книги на різноманітну тематику. Швидко та якісно подати потрібну інформацію допомагає картотека віртуального ресурсу. Бібліотечний центр надає допомогу вчителям, класним керівникам у підготовці і проведенні масових заходів з учнями (Дні знань, предметні тижні,

вікторини, конкурси). Така робота центру сприяє підвищенню рівня бібліотечно-інформаційної культури педагогів та учнів.

Результатом роботи центру є те, що було зроблене за допомогою медіаресурсів і в плані виховної роботи. Свої виховні заходи Світашова В.В. готує разом з активом центру та учнями гуртка «Інформаційна культура». Завжди цікавими є масові заходи: літературні кав'ярні, флешмоби, інформаційні квести, ігри, вікторини, марафони, уроки- проекти, уроки-подорожі з використанням комп'ютерної техніки.

Уроки із застосуванням проектної технології дають можливість активізувати та розвивати розумові та мовленнєві здібності дітей, їхнє мислення, пам'ять, привчають до уважності, спостережливості, відповідальності. Крім того, проектна робота в бібліотечно-інформаційному центрі дає учням великі можливості для успішної реалізації в майбутньому, сприяє розумінню потреби досягати мету шляхом свідомих зусиль.

З метою популяризації літератури, підвищення культури читання, збільшення відвідувань до центру, виховання толерантності людських взаємин, завідувач БЦ організовує виставки присвячені визначним датам, актуальним проблемам, святam, інтерактивні виставки-презентації, нових надходжень. Школярі початкової школи з зацікавленням ознайомлюються з новинками дитячої літератури. Особливою увагою та популярністю користуються тематичні полиці «Країна добрих казок», «Новини з книжкової полиці», «Разом з книгами до нових знань», «Дитина читаюча – людина успішна».

За допомогою медіаресурсів створюється відео та аудіо супровід різноманітних заходів, присвячених життю та творчості видатних письменників, співаків, композиторів; на відзначення всесвітньовідомих і значних дат в історії людства. Цікаво те, що при такій підготовці та проведенні заходів діти стають не простими споглядачами, а й активними творцями сценарію заходу.

Бібліотечні виховні заходи

Широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує повноту й оперативність бібліотечно-інформаційного обслуговування всіх категорій користувачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід, Л.І., Кудіна, Н.С. Сучасний бібліотечно-інформаційний центр. *Шкільний бібліотекар*. 2016. № 2 (лютий). С.813.
2. Виноградова, В.М. Про користь від сайта шкільної бібліотеки. *Шкільний бібліотекар*. 2013. № 3 (березень). С.13-17.
3. Захарова, Р.І. Комп'ютерні технології у шкільній бібліотеці: сьогодення й майбутнє. *Шкільний бібліотекар*. 2012. № 11 (листопад). – С. 35-38.
4. Інформаційна культура. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
5. Кондратова, Л. Навчаємося в позаурочній проектній діяльності / Л.Кондратова. – Х. : Вид. група «Основа», 2011.- 128 с.
6. Світашова, В.В. ІБЦ – осередок виховання школярів. *Шкільна бібліотека*. 2017. № 3. С.7
7. Світашова, В.В. Професійний розвиток бібліотекаря (творча лабораторія) *Шкільний бібліотекар*. 2017. № 3 (березень). – С.9-11.
8. Світашова, В.В. Форми підвищення професійного рівня сучасного шкільного бібліотекаря. *Шкільний бібліотекар*. 2015. №7 (липень). С.7-8.
9. Формування інформаційної культури учнів як головна складова роботи шкільної бібліотеки в умовах реформування сучасної освіти. URL: <http://sas1.at.ua/publ/13-1-0-91>.

УДК 004:371.315

Семисошенко С.В.

УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛЮДИНИ

У світі нових інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа формування інформаційної компетентності людини є одним із найбільш актуальних завдань сучасної освіти в умовах Нової української школи.

Характерною ознакою сучасного інформаційного суспільства є активне й широке застосування в різних сферах людської діяльності мережі Інтернет, яка є одночасно глобальним інформаційним простором, частиною світової культури і багатоаспектним медіумом, що містить багато різних конфігурацій міжособистісної та масової комунікації, тому сьогодні все більше місце в реальному житті посідає віртуальне спілкування [1].

Мета статті – розглянути особливості формування інформаційної компетентності людини через уміння працювати з інформацією.

На офіційному рівні термін «*інформаційна компетентність*» з'явився 1992 року в проекті Ради Європи «Середня освіта в Європі» [3], у межах якого було сформовано перелік «сучасних ключових компетенцій» і до яких була віднесена й інформаційна компетентність, котра передбачає володіння комп'ютерною технікою, готовність до її застосування, здатність до пошуку й аналізу знайденої інформації.

Питання інформаційної компетентності розглядають як вітчизняні (А. Хуторський, Н. Абакумова, І. Малкова, О. Кизик, Т. Гудкова, І. Зимня), так

і закордонні (Н. Хенц (N. Heinze), Т. Спор (T. Sporer), Т. Дженет (T. Jenert) науковці. Так Т. Дженет говорить: «*Інформаційна компетентність* – це *метакомпетентність*, що містить різні окремі компоненти і є набором конкурентних, індивідуальних здібностей (медіаграмотність, цифрова грамотність, комп'ютерна грамотність, традиційна грамотність (читання, письмо й арифметика), здатність самостійної роботи з ресурсами бібліотеки, культурна грамотність, критичне мислення, планування термінів роботи тощо), що дозволяють ефективно знаходити, критично оцінювати й відповідально використовувати інформацію та її різні джерела» [8].

Завдяки швидкому розвитку сучасних технологій люди мають доступ до найрізноманітнішої інформації в будь-якій точці планети, обмінюються інформацією, спілкуються в режимі реального часу. Для вільної орієнтації в інформаційних потоках сучасний фахівець будь-якого профілю повинен уміти одержувати, обробляти і використовувати інформацію за допомогою комп'ютерів та інших засобів зв'язку. Але для цього необхідно знати правила навігації по величезній кількості доступної інформації і володіти певною інформаційною культурою [6].

Володіння інформацією, способами її отримання, обробки та використання – необхідна умова успішного входження людини в сучасне суспільство. Саме тому інформаційна компетентність сьогодні віднесена до розряду ключових, а створення умов для становлення інформаційної компетентності стає одним із пріоритетних завдань освіти.

Поняття інформаційної компетентності пов'язане з інформаційною культурою. Інформаційна культура повинна включати культуру споживання інформації, культуру вибору інформації, культуру пошуку, культуру переробки інформації, культуру освоєння і використання інформації, культуру створення бібліографічної інформації; культуру передачі та розповсюдження інформації.

Робота з джерелами інформації припускає:

- *пошук необхідної інформації* (орієнтація в інформаційних потоках і комунікаціях, уміння користуватися довідковим апаратом електронних бібліотек, проведення первинного і вторинного відбору інформації і т. ін.);
- *знання основ бібліографії в електронних бібліотеках* (уміння користуватися джерелами бібліографічної інформації – каталогами, картотеками, знання системи науково-допоміжної і рекомендаційної, галузевої і міжгалузевої, поточної, ретроспективної і перспективної бібліографії: навички бібліографічного опису документів, складання бібліографічних списків і т. ін.);
- *уміння працювати з джерелом інформації* (володіння різними методиками читання, а також методиками конспектного, тезового, реферативного викладання матеріалу);
- *робота з різними видами та типами літератури* (довідкової, навчальної, методичної, наукової, науково-популярної, художньої, книгами, періодикою);

- *використання технічних засобів у навчальних і практичних цілях.*

Зміст інформаційної компетентності містить: аналіз і синтез одержаної інформації; уміння виділяти головне з безлічі другорядного; переробка (осмислення) інформації; запам'ятовування інформаційних одиниць; подальше відновлення в пам'яті; перетворення одержаної інформації; процес створення нової інформації і знань [6].

Під час забезпечення розвитку інформаційної компетентності вчителів протягом андрагогічного циклу важливо використовувати різноманітні засоби:

- *специфічні – технічні засоби* (комп'ютерну техніку, апаратні гаджети (графічні планшети, смартфони), мультимедійний проектор, інтерактивну (сенсорну) дошку, сканер, цифрові камери, стерео гарнітуру (навушники, колонки) і т. ін.),
- *базове програмне забезпечення* (операційні системи, пакети прикладних програм, зокрема засоби загального призначення та програмні засоби лінгвометодичного призначення (програми-словники, програми-перекладачі, текстові редактори), браузер);
- *педагогічні програмні засоби навчання* (інтерактивні програмні засоби, програмні засоби навчального призначення з предмета, електронні хрестоматії, комп'ютерні тренажери й тести тощо) [1].

Коротко зупинимось на культурі пошуку, переробки, накопичення, освоєння і використання інформації.

1. У першу чергу, необхідно чітко сформулювати запитання, на які ми хочемо відшукати відповіді. Від цього залежить, що шукатимемо, і в якому обсязі.

2. Читаючи будь-який текст, одночасно опрацьовуємо та систематизуємо інформацію. Позначаючи матеріал, який містить визначення, або той, що можна застосувати як ілюстративний чи допоміжний, а також той, що зараз неактуальний, проте може бути використаний надалі.

3. Розробляємо власну систему символів і позначок, за допомогою яких буде зручно орієнтуватися в накопичених масивах даних (шрифт, кегель, колір) або зберігаємо спеціальними блоками чи в окремих файлах.

4. Обов'язково необхідно розробити зручну систему фіксації і зберігання матеріалів. Дуже часто, шукаючи інформацію, ми зустрічаємо іншу, цікаву, якої наразі не потребуємо, але зберігаємо на «потім».

5. Сучасні хмарні технології дозволяють накопичувати великі обсяги даних і не перевантажувати комп'ютер. Треба не забувати час від часу видаляти з неї файли, бо можливості Інтернету не безмежні [7].

При обробці та використанні інформації необхідно точно формулювати свої думки, рішення, висновки, а це потребує від кожного певних літературних навичок, бо правильне оформлення (редагування) наочного матеріалу (презентації), текстів, статей, таблиць, брошур, методичної та наукової літератури вимагає від виконавця не тільки глибоких фахових знань, а й відповідної мовної підготовки та практичних навичок, необхідних для письмового закріплення результатів своєї діяльності.

Інформаційна компетентність передбачає, що кожна людина повинна вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. А саме:

- *створювати*: текстові документи, таблиці, малюнки, діаграми, презентації;
- *використовувати*: Інтернет-технології, локальні мережі, бази даних;
- *здійснювати*: анкетування, діагностування, тестування, пошук необхідної інформації в мережі Інтернет;
- *розробляти* власні електронні продукти (демонстраційний матеріал);
- *поєднувати* готові електронні продукти (електронні підручники, енциклопедії, навчальні програми, демонстраційні програми тощо) у своїй професійній діяльності [2].

Сьогодні, ураховуючи стрімке проникнення в життя людини інформаційно-комунікаційних технологій, на перше місце виходить саме *комп'ютерне редагування*.

Редагування (від. лат. *redactus* – привести в порядок) – перевірка та виправлення будь-якого тексту, його кінцева обробка (редагування тексту); виробничий процес опрацювання повідомлень у засобах масової інформації [5].

Виділяють три галузі редагування: редагування науково-технічних, художніх і публіцистичних текстів.

Незалежно від того, чи здійснюється редагування повідомлення традиційними (ручними) методами, чи автоматизованими (на комп'ютері), відбуватися без участі людини (редактора) воно не може.

Так само незалежно від технології (ручної чи автоматизованої) для редагування повідомлення слід використовувати чотири засоби: *мову, нормативну базу, методи й правила*.

Кожне видання, якої б фахової спрямованості не було воно, мусить видаватися тільки зразковою літературною мовою й правописом [5].

Отже, в основі інформаційної компетентності лежать уміння роботи з інформацією, які виявляються через здатність людини використовувати інформаційно-комунікаційні технології для доступу, обробки, оцінки, створення та розповсюдження інформації, а також для задоволення власних індивідуальних потреб і успішного розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних, завдань у певній предметній галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дегтярьова Г.А. Теоретичні і методичні основи розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти: дис... доктора пед. наук: 13.00.04 / Г.А. Дегтярьова. – Харків, 2017. – 735 с.
2. Лист МОНмолодьспорту «Щодо організації навчання вчителів з використання інформаційно-комунікаційних технологій» від 24.06.2011 р. № 1/9-493 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dokumenty/2011?start=3>. – Назва з титул. екрана.

3. Нагимова Н. И. Формирование и развитие у учащихся базовых компетентностей / Н. И. Нагимова // Профессиональное образование. – 2003. – № 8. – С. 21-27.
4. Семисошенко С.В. Основи редагування: навчально-методичний посібник / Семисошенко С.В., Писаренко Т.І. – Харків: ХОНМІБО, 2006. – 136 с.
5. Формування інформаційної компетентності учнів на уроках інформатики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/formuvanna-informacijnoi-kompetentnosti-ucniv-na-urokah-informatiki-11982.html> – Назва з титул. екрана.
6. Шукати, аналізувати, систематизувати. Секрети роботи вчителя з інформацією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/shukati-analizuvati-sistematizuvati-sekrety-roboti-vchitelya-z-informacieyu>. – Назва з титул. екрана.
7. Heinze N. Modell zur Förderung von Informations kompetenz im Verlauf des Hochschul studiums [Електронний ресурс] / Nina Heinze, Thomas Sporer, Tobias Jenert. – Augsburg, 2008. – Режим доступу: http://www.imb-uniaugsburg.de/files/Heinze_Fink_. – Назва з титул. екрана.

УДК 028:004.9

Срибна В. Л.

РОЛЬ ІКТ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ЧИТАННЯ

**Логотип
бібліотеки**

Сучасний світ дуже складний. У школі діти не лише навчаються, але й готуються до дорослого життя. Школярам недостатньо дати самі лише знання, їх необхідно ще навчити користуватися ними. У переліку Десяти ключових компетентностей Нової Української Школи є «інформаційно-цифрова компетентність» та «уміння вчитись впродовж життя».

Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні, інформаційну й медіа-грамотність, знання основ програмування, алгоритмічне мислення, вміння працювати з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо). Уміння вчитись впродовж життя – це здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок, організація навчального процесу зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання. І саме

шкільна бібліотека може і повинна допомогти дітям у формуванні цих компетентностей! Сучасна бібліотека - це інформаційний центр, посередник між користувачами та світовим ринком мультимедійних засобів, баз даних та Інтернетом, який забезпечує школярам та педагогам вільний доступ до інформації. Комп'ютерні технології – необхідна умова формування сучасного іміджу шкільної бібліотеки, провідник до активізації читання молоді.

У нинішньому суспільстві зменшується кількість часу, який діти, підлітки, юнацька аудиторія проводить з книжкою в руках. На сьогодні для того, щоб вони читали, бібліотеці необхідно докладати багато зусиль, тому підтримка та пропаганда читання як основи інтелектуального та особистісного розвитку учня є пріоритетом. Вміння читати є не просто важливим фактором, а навіть життєвою необхідністю. Мене, як бібліотекаря, дуже турбує ставлення дітей до книги і читання. Я намагаюся виховати у них потребу в постійному спілкуванні з книгою, бо це допоможе їм правильно зробити перші кроки в житті. Саме книга здатна допомогти школярам опанувати знання, вибрати правильний шлях, реалізуватися як особистість, підвищити рівень культури.

У зв'язку з цим проблема пошуку шляхів активізації учнів до читання стає особливо актуальною. Для вирішення цієї проблеми необхідно формувати в учнів позитивну мотивацію до читання. Одне з найголовніших завдань шкільного бібліотекаря – зробити бібліотеку привабливою для учнів, щоб їм хотілося приходити туди знову і знову, бо велику роль у прищепленні дітям любові та поваги до книги відіграє саме шкільна бібліотека.

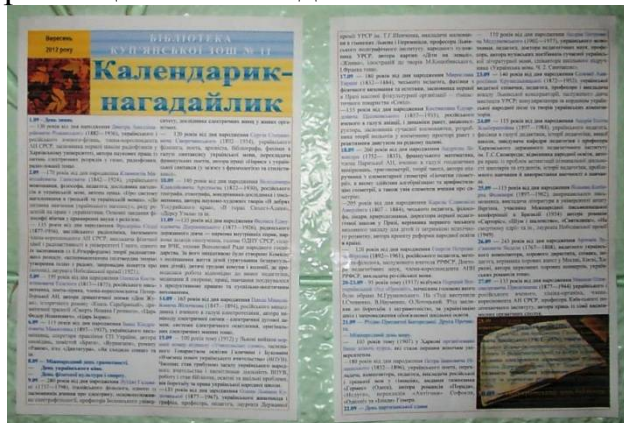
Сучасні бібліотеки використовують у своїй роботі з читачами різноманітні медіаресурси, за допомогою яких поступово формується і розвивається нова інформаційна освіта – медіаосвіта. Основними завданнями сучасних бібліотекарів на шляху розвитку медіаосвіти є формування у читачів цілого комплексу вмінь, а також пошук форм і умов його реалізації. Медіаосвітня робота нашої бібліотеки проводиться в напрямку медіаторчості – створенні власних медіапродуктів, як самостійно, так і в співавторстві з учнями, тому я не буду зупинятися на використанні готових навчальних відео, буктрейлерів, віртуальних екскурсій тощо, які щедро пропонує Інтернет.

Зовнішній вигляд бібліотеки повинен нести в собі інформаційне навантаження. Нашу бібліотеку оформлено з метою прищеплення в дітей любові до книги, розширення кругозору та створення затишних та комфортних умов для користувачів бібліотеки. Перед входом до бібліотеки та у читальному залі вивішено експозиції “Пам'ятники літературним героям”, “Великі люди - бібліотекарі” та “Образ бібліотекаря в світовому кіно”.

Експозиції “Пам'ятники літературним героям” та “Великі люди - бібліотекарі”

Щомісячно оновлюється календар знаменних і пам'ятних дат “Календарик-нагадайлик”. З метою інформування учнів та вчителів про послуги, які надає бібліотека, розроблено рекламу шкільної бібліотеки та розміщено на стенді.

Календар знаменних і пам'ятних дат “Календарик-нагадайлик”

Реклама шкільної бібліотеки

У шкільній бібліотеці налагоджено випуск власної поліграфічної продукції. Так, було випущено збірки куп'янських поетів М. Шевченка та А. Шевельова, антологію творів місцевих літераторів «Привіт з Куп'янська», брошуру, присвячену творчості художника Опанаса Заливахи (уродженця с. Гусинка Куп'янського району), зроблено копії збірок віршів М. Болдира, Фламельі та В. Відченка. Для учнів 2-7-х класів створено ілюстровану картотеку “Путівник до Країни книжок”.

**Ілюстрована картотека “Путівник до
Країни книжок” та власна поліграфічна
продукція**

Іншим засобом реклами книги є постери, які використовуються для оформлення бібліотеки. Їх можна знайти в Інтернеті, але ми робимо їх власноруч (скан обкладинки книги + анотація). Ці постери періодично замінюються, а використані збираються в папку «Прочитай эту книгу!!!». Окрім цього бібліотека також випускає іншу поліграфічну продукцію: плакати, календарі, буклети та інше.

Плакати та календарі

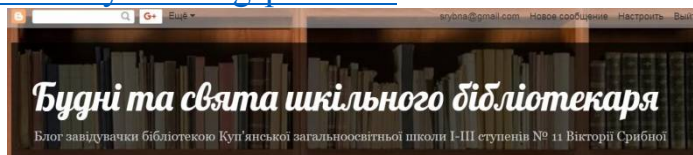
До свят та ювілеїв видатних людей випускаються стіннівки. Всю наочність створено у програмі Microsoft Publisher, вона доступна в шкільній бібліотеці для використання у навчально-виховному процесі та для скачування на сайті [LibraLand](#).

Стіннівки

Ми опановуємо створення книг нових форматів. В минулому році створено тревелбук «Полтава» з враженнями про подорож, артзін «Жнива скорботи», присвячений Голодомору 1932-1933 років на Куп'янщині, та «Бунтівний талант» про долю актриси Л.П. Ліницької, нашої землячки.

У 2014 році почав функціонувати сайт бібліотеки Куп'янської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 11 LibraLand. Його електронна адреса <http://lib11.jimdo.com/>. Метою створення сайту LibraLand є задоволення інформаційних потреб усіх учасників навчально-виховного процесу і саме тому пріоритетними завданнями визначено висвітлення подій бібліотечного життя, популяризацію професії бібліотекаря в учнівському середовищі, співпрацю з іншими навчальними закладами. Це своєрідна візитівка, новий зручний інструмент узаємодії шкільної бібліотеки з усіма учасниками навчально-виховного процесу. Сайт став потужним інформаційним ресурсом, що працює на залучення всіх відвідувачів бібліотеки до актуальної інформації. На ньому розміщено інформацію про бібліотеку, світлини з виховних заходів, рекомендаційні списки художньої літератури, календар знаменних і пам'ятних дат з розповідями про свята, краєзнавчу інформацію, віртуальні книжкові виставки та багато іншого. В цьому навчальному році змінено оформлення нашого сайту та перекладено розміщені на ньому матеріали українською мовою. Маю власний блог «Будні та свята шкільного бібліотекаря», розташований за адресою: <https://librariansrybna.blogspot.com/>.

Оформлення сайту та блогу

Налагоджено співпрацю з місцевою газетою «Куп'янчанка+Десятка». Там опубліковано мої статті краєзнавчої тематики «Два генія: Шевченко VS Заливаха», «Бунтарський талант», «Стиль життя», «Библиокурьезы» та замітки з життя школи та селища.

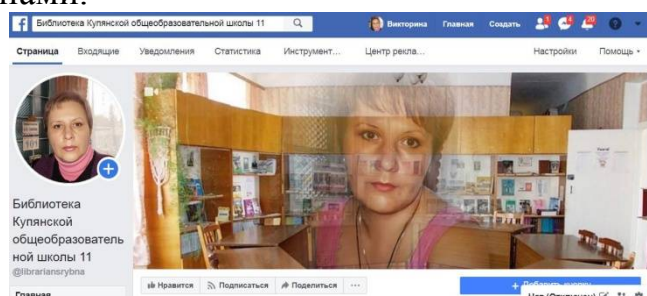
Світовий кінематограф не особливо балує бібліотекарів своєю увагою, тому ми зняли відеофільм «Бібліотека в потоці історії», який розповідає про людей «самої мирної професії». Також створено відеопрезентацію «Библиотека Купянской ООШ № 11 – это...», яку розміщено на шкільному та бібліотечному сайтах і в мережі YouTube на каналі бібліотекаря «Regina Nigrae». При зйомці та монтажі використано цифровий фотоапарат та програму MovieMaker.

Велике значення у роботі бібліотеки має наочна форма популяризації книги. На сайті шкільної бібліотеки розміщено віртуальні книжкові виставки «Інновації в педагогіці: модульно-розвивальне навчання», «Воїн Світла Пауло Коельо», «Куп'янськ – третя столиця України», «Чому я?» та «З днем народження, Книго! Книги-ювіляри». В розробці знаходяться віртуальні виставки «Книги, которые читают знаменитости» та «Друзі мого дитинства».

Соціальні сайти - це мережеві сервіси, які проектується для створення та підтримки соціальних комунікацій, для об'єднання людей, що мають спільні інтереси і діяльність, для людей, які готові спілкуватися, або бажають дізнатися, які інтереси мають інші люди у всьому світі. Використання мережевих інтерактивних технологій для заохочення читання і просування літератури та ресурсів представляється одним з найбільш перспективних напрямків роботи з школярами, тому що дозволяє не тільки залучати до читання, а й формувати навички інформаційної грамотності, а також навички групової роботи і співпраці. В соціальній мережі Facebook організовано флешбук «Дневник Марии Башкирцевой», присвячений 155-й річниці української художниці, та сторінку художника Опанаса Заливахи. Також на Facebook є сторінка «Библиотека Купянской общеобразовательной школы 11», де можна ознайомитися з нашими новинами.

Сторінка художника Опанаса Заливахи у Facebook

Сторінка шкільної бібліотеки у Facebook

Для популяризації книги використовують буктрейлери. Буктрейлер – це короткий відеоролик за мотивами книги, кліп по книзі. Основне його завдання – яскраво і образно розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача, привернути увагу до книги за допомогою візуальних засобів, спонукати до її читання, створити аудиторію читачів та сформувати персональний бренд письменника. Буктрейлери можна робити самому, для цього є відповідні програми. Нашою бібліотекою створено буктрейлери за повістю М.В. Гоголя «Вій», романом Олеса Гончара «Собор», книгами «Видання Національного Олімпійського комітету» та «Щоденник Марії Башкирцевої». Для їх створення використовуються різні матеріали: фото, намальовані ілюстрації, відеофрагменти із фільмів, аматорська зйомка, відповідний музичний супровід, текстові слайди, ілюстрації, розвороти книг, фотографії. Готові ролики викладую на популярні відеохостинги та сайт бібліотеки, що сприяє їхньому активному поширенню в мережі Інтернет. Використовуючи буктрейлери, маю на меті – показати учням у близькій їм високотехнологічній формі кліпу, що є ще цілий світ книгочитання, і що він може бути не менш захоплюючим, ніж обмін фотографіями чи спілкування з друзями в Facebook.

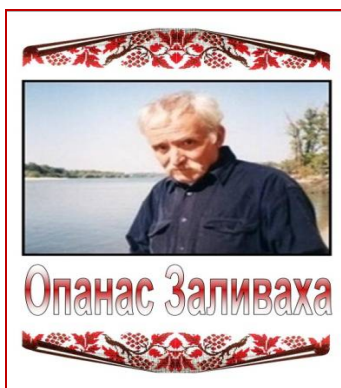
У бібліотеці школи знайшли використання й ідеї проектного навчання. Сьогодні метод проектів визнано як один із найефективніших засобів активізації пізнавальної діяльності учнів, тому він досить широко застосовується у практиці роботи бібліотек. Цей метод завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів. Працюючи над проектом, учні проводять невеличку дослідницьку роботу з обраної теми чи проблеми. Зосереджуючи

увагу на темі, діти мають можливість збагатити власні знання, порівняти власні уявлення з набутими знаннями. Під час реалізації проекту учні:

- займають активну творчу позицію;
- набувають досвіду дослідницької діяльності;
- широко використовують бібліотечні фонди та ресурси мережі Інтернет;
- аналізують та систематизують зібраний матеріал;
- працюють у групі, усвідомлюючи відповідальність за результати спільної роботи;
- планують власну діяльність, розподіляючи час;
- вчаться виступати перед аудиторією;
- презентують та оцінюють результати своєї проектної діяльності.

Школярі з задоволенням сприймають такий тип навчання, бо він змушує дітей по-новому подивитись на свої можливості, дає відповідь на запитання «А навіщо мені це потрібно?».

Особливістю проведення таких заходів у бібліотеці Куп'янської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 11 є використання місцевого матеріалу, розповідь про видатних людей рідного міста. Так, була проведена робота над реалізацією проекту, кінцевим результатом якого стало створення щедро ілюстрованої брошури «Опанас Заливаха» та слайд-шоу, присвячених творчості видатного українського художника-шістдесятника, уродженця с. Гусинка Куп'янського району. У реалізації проекту брали участь учні віком 15 – 17 років, які вже отримали навички роботи на комп'ютері в курсі інформатики. Під час роботи над проектом учні опанували пошук інформації в Інтернеті, використали на практиці свої знання з побудови презентацій Microsoft PowerPoint, створення публікацій за допомогою програми Microsoft Publisher та відео у програмі Picasa, розширили свої знання з курсів «Інформатика», «Історія України», «Мистецтво» та історії рідного краю.

Брошура «Опанас Заливаха»

Наш логотип України

10 травня 2018 року на засіданні Кабінету міністрів було затверджено новий рекламний бренд для України, створений київським рекламним агентством «Banda». В циклі заходів, присвячених Місячнику шкільних бібліотек - 2018, був реалізований проект, в ході якого школярі мали змогу

спробувати себе у ролі дизайнерів та рекламистів та створити наш власний логотип України. У ньому брали участь учні 5-11 класів Куп'янської ЗОШ I-III ступенів № 11, члени бібліотечного активу «Юні читайлики». Під час роботи діти опанували пошук інформації в Інтернеті, навчилися створювати графічні об'єкти за допомогою програми Microsoft Publisher, розширили свої знання з курсу «Інформатика» та «Мистецтво».

Сформувати позитивне ставлення учнів до читання допомагають форми роботи, що цікаві для їх віку. Це – вікторини, літературні подорожі, конкурси уважних та начитаних, літературні аукціони, ток-шоу, інформаційні хвилинки тощо. Завжди цікавими є масові заходи з використанням комп'ютерної техніки. Під час підготовки до бібліотечно-бібліографічних занять використовую презентації Microsoft PowerPoint, інфографіки «Все про книгу» і «Як народжується книга?» та постери «Поради школярам», створені за допомогою програми Microsoft Publisher. Вносять різноманітність ребуси та кроссворди, які зроблено за допомогою інтернет-сервісів Генератор Ребусів та Кросворд.

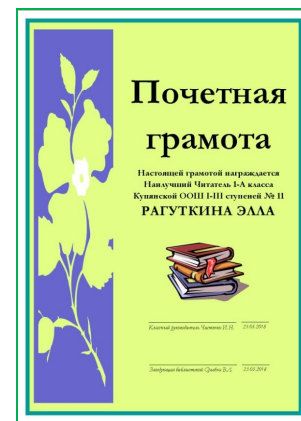
Інфографіка

Велике значення щодо виховання бережливого ставлення до книг відіграє масова робота шкільної бібліотеки, позакласна робота. Наприклад, під час екскурсії учнів 1 класу до шкільної бібліотеки можна подарувати їм саморобне «Свідectво читача», яке слугуватиме ще й пам'яткою, як потрібно вести себе в бібліотеці та поводитись з книжками. Задля виховання любові і поваги до книги та людей, які її створюють, підготовки малюків до школи, проводяться екскурсії вихованців дитячого садочка «Теремок» до шкільної бібліотеки «Книжчин дім». На пам'ять про перше відвідування бібліотеки кожному малюку була подарована наша фірмова закладка, яку створено у програмі Fast Stone Image Viewer. Грамоти для учнів за перемогу у бібліотечних конкурсах також роблю власноруч.

*Екскурсія вихованців
дитячого садочка
«Теремок».*

*Зразок почесної грамоти
«Найкращий читач»*

Ефективними технологіями масової роботи шкільної бібліотеки є книжкові виставки. Велике пізнавальне і виховне значення мають тематичні виставки, присвячені актуальним проблемам сучасності, виставки на допомогу навчальному процесу, до знаменних і пам'ятних дат тощо. Їх мета – за допомогою художньої книги розширювати кругозір учнів. Назви книжкових виставок роблю кольорові, з підходящою до неї картинкою або фотографією, такі, наприклад, як «Жизнь и творчество А.С. Пушкина», «Україна. Роки скорботи» та «Друзі мого дитинства», для оформлення використовую іграшки, квіти та інші речі.

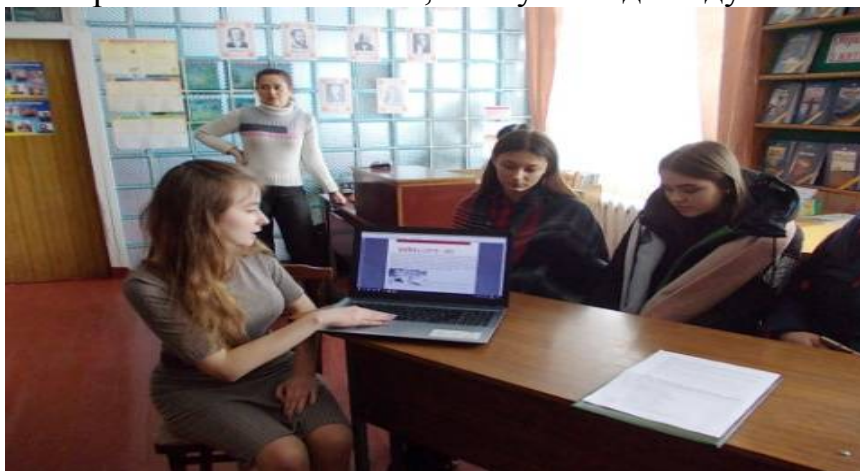
Зразки оформлення книжкових виставок

Зразки оформлення книжкових виставок

Практика показала, що сьогодні неможливо підходити традиційно до мотивації дітей до читання. Нові завдання сучасної освіти потребують інноваційних підходів, підвищення ефективності до надання бібліотечних послуг. Інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології дають

бібліотекарю необмежені можливості через велику їх різноманітність, сприяють всебічному розвитку особистості учня, формуванню ключових компетентностей. Залучення до процесу навчання усіх учнів класу, побудова бібліотечних заходів на основі діалогу забезпечує тим самим простір для осмислення школярами не тільки свого, а й чужого досвіду.

Учнівська конференція «Мій біль – Афганістан!»

УДК 027.

Тимченко Г.Ф.

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК ОСЕРЕДОК ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасна людина не може уявити життя без отримання інформації з різноманітних джерел: преси, телебачення, радіо, кіно, відео, комп'ютерних мереж. І обсяги цієї інформації постійно збільшуються. Перетворення сучасної цивілізації в інформаційне суспільство актуалізує, перш за все, проблему формування інформаційної компетентності особистості. [5, с. 9]. Сучасна освіта повинна підготувати молодь до життя в цьому інформаційному середовищі та навчити ефективно використовувати його можливості.

З 1 вересня 2018 року в Україні застосовується новий Державний стандарт початкової освіти, що вперше містить змістову лінію медіаграмотності, тобто школяр Нової української школи має засвоїти навички зі сприйняття, аналізу, інтерпретації, критичного оцінювання інформації в текстах різних видів та медіатекстах. [2, с. 5]

Основне завдання медіаосвіти – системне і компетентне виховання дітей і молоді, які повинні навчитися не лише доречно користуватися різноманітними медійними засобами, а й розуміти закономірності їх функціонування, знати, як впливають медіа на формування особистості та навчити їх критично мислити в процесі сприйняття медіапродукції для розвитку особистісного, оцінного ставлення до продукції мас-медіа загалом і спиратися на етично-естетичні орієнтири. [1, с. 5]

Результатом медіаосвіти має бути підвищення рівня медіакомпетенції, або її ще називають медіаграмотністю, яка полягає в сукупності мотивів, знань,

умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві.

Цілі і завдання медіаосвіти достатньо повно розкриті в документах, в енциклопедичних виданнях, в матеріалах вітчизняних і міжнародних конференцій.

Питання в тому, як визначити роль бібліотек в їх реалізації.

У підростаючого покоління традиційну школу все більше замінюють телевізор, комп'ютер, мережа Інтернет. Останнім часом застосовується навіть визначення «Паралельна школа». Під цим розуміється як середовище спілкування, зокрема віртуального, так і різні медіазасоби.

Ті програми навчання, що сьогодні діють в середній школі, досі змушують вчителів надавати учням інформацію про досягнення окремих наук і сфер людської діяльності. У школі не приділяється достатньої уваги методам самостійної роботи з інформацією, навчанню прийомам пізнання, формуванню культури взаємодії з інформацією.

Професійно підготовлені бібліотекарі можуть і готові прийти на допомогу читачам: проконсультувати, надати можливості для розвитку необхідних для життя в сучасному інформаційному просторі умінь, для формування у школярів медіаграмотності і інформаційної компетентності.

Бібліотека має різні ресурсні можливості, в тому числі, і можливість отримання інформації з Інтернету, тому вона здатна надати користувачеві матеріали, що відображають різні авторські позиції з того або іншого питання. Це розвиває його пізнавальну активність людини, сприяє формуванню критичного мислення. При виконанні конкретного завдання набувається досвід застосування різних способів освоєння матеріалу, самостійного вироблення критеріїв оцінки, способів переробки інформації і створення власних інформаційних продуктів (рефератів, конспектів, презентацій). А бібліотекар завжди готовий надати консультацію або потрібну літературу.

Сучасна шкільна практика ґрунтується на передачі вчителем учням готового знання, але зараз вона все більше відходить від такого навчання і переходить до компетентнісної парадигми освіти. У цій парадигмі ніяк не зменшується значення знань, але провідна роль відводиться способу та стимулюванню самостійності в отриманні цих знань і набуттю досвіду їх застосування для вирішення навчальних і життєвих завдань. Вчитель стає не транслятором певного об'єму інформації, а провідником, супроводжуючим школяра на шляху пізнання.

У цьому ж напрямі повинні відбуватись зміни і у діяльності бібліотекаря, що працює з учнями. Сьогодні нам слід займатись не стільки обслуговуванням інформаційних потреб, що виникають в процесі навчання, скільки педагогічним супроводом інформаційної діяльності учнів. Виконуючи конкретне завдання, учень повинен намагатись самостійно обрати технологію підбору і оцінки літератури та інших матеріалів. Така взаємодія та співпраця з читачем надає

шкільному бібліотекареві різноманітні можливості розширення особистого інформаційно-освітнього простору школяра. І це потрібно пов'язувати не тільки з кількісним збільшенням об'єму інформації, але із змінами якісного характеру.

В роботі з навчання медійно-інформаційній культурі бібліотекарі мають як сильні, так і слабкі сторони. Бібліотекарі добре орієнтуються в різноманітті інформаційних ресурсів, знають алгоритми інформаційного пошуку в традиційному і електронному інформаційному середовищі, володіють методами аналізу і синтезу інформації.

Проте бібліотекарі можуть відчувати брак психолого-педагогічної підготовки та певний дефіцит знань у сфері педагогічних технологій і методів проведення занять з різними віковими категоріями школярів. Тому при проведенні бібліотечних уроків бібліотекарі часто використовують монодисциплінарний підхід, тобто приділяють увагу навчанню або основам бібліотечно-бібліографічних знань, або комп'ютерній грамотності, або оволодінню раціональними прийомами роботи з книгою і тому подібне, що перешкоджає цілісному формуванню медійно-інформаційної грамотності і інформаційної культури школярів.

Тому велику допомогу у проведенні занять з медіаграмотності з учнями різних вікових категорій надають видання з медіаосвіти Академії української преси, зокрема розробки уроків і занять. Наприклад, такі, як:

- Найдавніший представник медіа – книжка [1, с. 32]
- Народження та життя книжки [1, с. 51]
- Аналіз дитячої книжки [1, с. 67]
- Формування вмінь роботи з інформацією [2, с. 157]
- Джерела інформації [2, с. 160].

Наша шкільна бібліотека також проводить роботу з навчання основ медіаграмотності, намагається стимулювати учнів до самостійного пошуку та аналізу інформації з різних джерел, створюванню власних медіапродуктів. Цікавою стала саме така робота над великим проектом «Чорнобильська трагедія в історії та мистецтві». Учні шукали та аналізували матеріали про трагічні події 1986 року та про те, яке відображення знайшли вони в пресі, літературі, музиці, кіно, образотворчому мистецтві. Була створена чудова презентація. Разом з завідувачем бібліотеки над проектом працювала Решова В.І., викладач музичного мистецтва та сольфеджіо.

Менш масштабним, але теж цікавим, став проект «Перечитуючи улюблену казку» за казкою Ш.Перро. Учні 5 класів було запропоновано знайти цікаву інформацію, яка має відношення до казки «Попелюшка» (сюжет, музика, костюми, танці, ілюстрації, кіноверсії). Потім за допомогою бібліотекаря знайдені матеріали були проаналізовані та систематизовані. Головним у цьому проекті був не стільки аналіз медіа, скільки навчання самостійному пошуку інформації у книгах, енциклопедичних виданнях, мережі Інтернет; вивчення та оцінювання різних інтерпретацій казки.

Діяльність бібліотеки в цьому напрямку продовжуватиметься далі.

Для того, щоб бібліотеки стали медіацентрами, а не просто книгосховищами, щоб бібліотекарі могли навчати інших людей медійно-інформаційній грамотності і інформаційній культурі, їм потрібно оволодіти новими професійними знаннями і новими інформаційними компетенціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Книжка у світі Медіа: Програма факультативного курсу з медіаграмотності для закладів загальної середньої освіти. 5 клас. Розробки занять. / Дегтярьова Г.А., Білик О.М., Кукленко О.С. / за заг. ред. О.В.Волошенюк, Г.А.Дегтярьової, В.Ф.Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2018. 116 с.
2. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голошапова В.В., Дегтярьова Г.А., Іванова І.Б., Кожанова А.Ю., Пиза Г.Ю., Шкребець О.О., Янкович О.І. / за редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; За науковою редакцією В.В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
4. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. 447 с.
5. Тимченко, Г. Ф. Медіатека в школі (для учнів 8-х класів) / Г.Ф.Тимченко // Шкільний бібліотекар. 2013. № 10 (34). С. 9-10.
6. Тимченко, Г.Ф. Перечитуючи улюблену казку (для учнів 5-6 класів) / Г.Ф.Тимченко // Шкільний бібліотекар. 2018. № 11 (95). С. 15-18.
7. Тимченко, Г.Ф., Решова, В.І. Чорнобильська трагедія в історії та мистецтві (пам'яті трагічних подій 1986 року в Чорнобилі) / Г.Ф.Тимченко, В.І.Решова // Шкільний бібліотекар. 2018. № 2 (86). С. 35-41.

РОЗДІЛ 5

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК СУЧАСНА ПОТРЕБА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

УДК: 007: 304: 659.3.001

Бойко В.В.

ЩОДО ПОНЯТТЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

Розширення контактів між пересічними громадянами було обумовлено, в тому числі, і поживавленням міжнародних, міждержавних відносин, що позначилося не тільки на професійній, соціальній сферах життєдіяльності, але й на повсякденні. Так, в практичному житті це проявилось через появу та значне збільшення медіа, які активно поширюють інформацію різної якості й різного рівня відповідності істині, з об'єктивними й необ'єктивними коментарями і т. д. Такі медіа оснащені найсучаснішим технічним обладнанням, яке використовують для поширення потрібної інформації за допомоги новітніх інформаційних технологій. З цієї причини вони можуть бути вельми привабливими для людей з низьким рівнем медіаграмотності, чим збільшуватимуть кількість прихильників своїх інфоматеріалів. Деякою мірою стан речей з медіаграмотністю відображає зростання напруженості серед населення під час обговорення тих чи інших подій, як вітчизняних, так і зарубіжних. Саме це і зумовлює актуальність вивчення проблематики медіаграмотності нашого суспільства загалом та визначення сутності даного поняття, зокрема.

Взагалі, вважається що термін «медіаграмотність» був утворений від термінів «критичне бачення» та «візуальна грамотність». Також використовуються такі терміни, як «технологічна грамотність», «інформаційна грамотність», «комп'ютерна грамотність» тощо. Д. Консидайн говорить про те, що у США терміни «медіаграмотність» та «медіаосвіта» використовуються паралельно, причому перший більш відомий широкій публіці. Під терміном же «медіаосвіта» часто розуміють набуття учнями знань про медіа. Але значна частина вчених дотримується думки, що медіа грамотність – це частина медіаосвіти. К. Ворсноп вважає, що медіа грамотність – це результат медіаосвіти, вивчення медіа. Чим більше вивчає медіа (за допомогою медіа), тим більш ви медіаграмотні, тобто медіа грамотність – це здатність експериментування, інтерпретації/аналізу та створення медіа текстів.

Інші вчені вважають, що медіаграмотність виступає зате, щоб людина була активною та грамотною, яка має розвинуту здатність до сприйняття, створення, аналізу, оцінки медіа текстів, до розуміння соціокультурного та

політичного контексту функціонування медіа у сучасному світі, кодових і репрезентаційних систем, які використовуються медіа; життя такої людини у суспільстві та світі пов'язане з громадянською відповідальністю. Р. Кьюбі вважає, що медіаграмотність – це здатність використовувати, аналізувати, оцінювати та передавати повідомлення у різних формах [1].

Тобто фактично всі вчені сходяться на тому, що медіаграмотність – це набуті під час навчання навички аналізу та оцінки медіа. О. Федоров вважав, що медіаграмотність допомагає людям спілкуватися з медіа під критичним кутом зору, зрозумінням значущості медіа в їхньому житті. Медіа грамотна особа має бути здатна критично та усвідомлено оцінювати медіа тексти, підтримувати критичну дистанцію відносно популярної культури та чинити супротив маніпуляціям.

Навчання медіаграмотності дає можливість: розвивати здатність, знання та відносини, що необхідні для аналізу способів, за допомогою яких медіа активно конструюють реальність; отримувати знання соціального, культурного, політичного та економічного значення цих конструкцій та цінностей, які вони розповсюджують; розвивати рівень оцінки та естетичного сприйняття медіа текстів; декодувати медіатексти, щоб розпізнати та оцінити культурні цінності, практичну значущість, ідеї, що містяться в них; розпізнавати, аналізувати та застосовувати різноманіття технічних засобів для використання та створення медіа текстів; усвідомлювати, що ті, хто створюють (конструюють) медіатексти, роблять це, виходячи з багатьох мотивів (контроль, тиск тощо) – економічних, політичних, культурних, організаційних, технічних, соціальних; розуміти, що кожна людина залучена до селективного та аналітичного процесу дослідження медіатекстів. Цей процес та пов'язані з ним смисли та значення залежать від психологічних, соціальних та природних факторів [2].

Важливу роль в трактуванні поняття медіаграмотності відіграють принципи що виокремлюються науковцями як такі, що ведуть до розвитку в даній сфері. Так, протягом тривалого періоду, різними дослідниками виокремлювалися різні принципи, що ведуть до розвитку медіаграмотності: від п'яти, сформульованих у Канаді в 1987 році, до яких повертається у своїй, визнаній однією з кращих у 2014 році, тематичній публікації S.Goodman, шести, на які опирається Національна асоціація медіаосвіти США, восьми принципів J.Pungente, взятих до уваги українськими авторами підручника з медіаосвіти та медіаграмотності. Зазначені автори у своїх працях розглядають низку питань, у тому числі технології конструкції та деконструкції медіатекстів у напрямі зміни їх впливовості, підвищення соціальної компетентності у медіапросторі, зв'язку з розвитком педагогічних технологій. Вітчизняною педагогічною наукою вже розпочатий пошук точок дотику медіаосвіти і професійної підготовки, зокрема застосування медіаосвітніх технологій та формування медіаграмотності майбутніх соціальних педагогів, проте дослідження проблематики медіаграмотності як невід'ємного органічного елемента вищої освіти не провадяться [3].

Таким чином, підсумовуючи вище зазначене, можемо зауважити, що медіа-революція поглинає наш освітній простір, тому ми не можемо стояти осторонь. Навчальний процес має бути не тільки логічним, але критичним. Тому, необхідно працювати в тому ж напрямку, для того щоб продовжити впровадження медіаосвіти та підвищувати рівень обізнаності. Адже медіаграмотність є широким поняттям, яке, окрім власних прямих змістів, як-от навички аналізувати й оцінювати медіа, на включає також ширшу філософсько-освітню проблему посередництва в системі «інформація-особистість-інформація».

ЛІТЕРАТУРА

1. ШейбеС., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу / Перекл. з англ. С.Дьома; за загал. ред. В.Ф.Іванова, О.В.Волошенюк. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с.
2. Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів / В.Ф. Іванов, О. Я. Шкоба // Інформаційне суспільство. – 2012. – Вип. 16. - С. 41-52. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/is_2012_16_10
3. Збірник статей Четвертої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. – 504 с. - Режим доступу: http://www.aup.com.ua/ml/Zbirnuk_konf_2016.pdf

УДК 681.3:378.146

Гайтан О.М.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРОГРАМУВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Викладання програмування у вищій школі вимагає застосування сучасних та прогресивних інформаційних технологій. Дана стаття присвячена розгляду основних технологій, які використовуються в навчальному процесі як для навчання навичкам програмування, так і для керуванням навчальним процесом та ефективної комунікації між викладачем та студентом.

Інформаційні технології, які застосовуються при викладанні програмування у вищій школі, можна умовно розділити на такі категорії:

1. Системи управління навчанням.
2. Програми для розвитку навичок з програмування.
3. Середовища розробки.

Розглянемо кожну категорію детально.

Сучасні діти знаходяться в світі цифрових технологій з раннього віку, тому значну роль грає забезпечення ефективної комунікації між викладачем і

учнем за допомогою інформаційних технологій. Для управління процесом навчання і комунікації можна використовувати інтегровані системи управління навчанням (LMS), наприклад Moodle або Web CT, або платформи власної розробки, за допомогою яких можна видавати завдання, перевіряти їх виконання і спілкуватися з викладачем. Такі системи поєднують в собі можливість надання навчального матеріалу і контролю успішності, забезпечують повний контроль за навчальним процесом та можливість отримання статистики навчання за заданим критерієм.

Проаналізувавши використання інтегрованих систем управління навчанням та платформ власної розробки, можна виділити їх переваги і недоліки.

Переваги використання інтегрованих платформ:

1. Широкий функціонал. Інтегровані системи, як правило, включають систему управління навчальним курсом, підсистему тестування, що підтримує імпорту завдань та різні формати підготовки тестів, форуми для обговорення з широкими можливостями управління; чати; систему обліку дій користувачів; систему обміну повідомленнями, в тому числі систему підписки і повідомлень тощо.

2. Відносна легкість розробки нових курсів. Додавання у систему нових курсів зі стандартними можливостями не вимагає навичок програмування та ґрунтового знання системи.

3. Широка апробація. Інтегровані системи використовуються тисячами викладачів по всьому світу для забезпечення організованого інтерфейсу електронного та дистанційного навчання.

Недоліки використання інтегрованих платформ:

1. Вартість. MOODLE – програмний комплекс, який поширюється з відкритим вихідним кодом і доступний для модифікації, але ліцензія Web CT коштує близько 3000 доларів.

2. Необхідність фахівця для установки системи, її налаштування і адміністрування.

Власні платформи розробляються або безпосередньо в даному навчальному закладі або на його замовлення, тому інтерфейс і функціонал такої системи відразу заточений під потреби конкретної освітньої організації. Однак розробка таких систем вимагає значних витрат часових і фінансових ресурсів.

Деякі навчальні заклади використовують для видачі та перевірки завдань електронну пошту або загальнодоступні хмарні сховища Google Диск, однак такі сервіси не мають спеціалізованих навчальних функцій таких, як система управління навчальним курсом або наявність вбудованої підсистеми системи тестування, і використовуються в навчальному процесі лише для передачі інформації та спільного доступу до матеріалів. У цьому випадку викладач веде статистику успішності вручну.

У навчальних системах зазвичай використовуються два основні підходи до організації контролю знань [2]:

1. Оцінка дій студента застосовується в експертно-навчальних системах,

тобто навчальних системах, що ґрунтуються на знаннях. Знання про предметну область і правила оцінки дій студента дозволяють системі визначати рівень знань в ході діалогу. За допомогою методу можна на високому рівні моделювати взаємодію викладача зі студентом.

2. Стандартизований контроль знань полягає в тому, що студенту пропонується вибірка спеціальних завдань і з відповідей на неї виносяться судження про його знання. Для вимірювання здібностей даним методом необхідно проводити періодичні перевірки. Стандартизовані методи контролю знань мають наступні позитивні властивості, що визначають доцільність їх застосування:

- короткочасність перевірки;
- стандартність проведення перевірки та аналізу результатів;
- можливість представлення результатів перевірки в числовій формі та їх математичної обробки.

Тестування дозволяє перевірити знання учнів, в той час як при вивченні програмування основною метою є придбання відповідних умінь. Основними методами придбання умінь з програмування за допомогою інформаційних технологій є використання тренажерів та ігрова форма навчання.

Типовий тренажер для перевірки навичок програмування включає:

- редактор завдань;
- редактор коду;
- систему підказок;
- підсистему перевірки і оцінювання.

За обраною темою надається теоретичний матеріал і генерується набір завдань, що охоплює весь обсяг викладеного матеріалу.

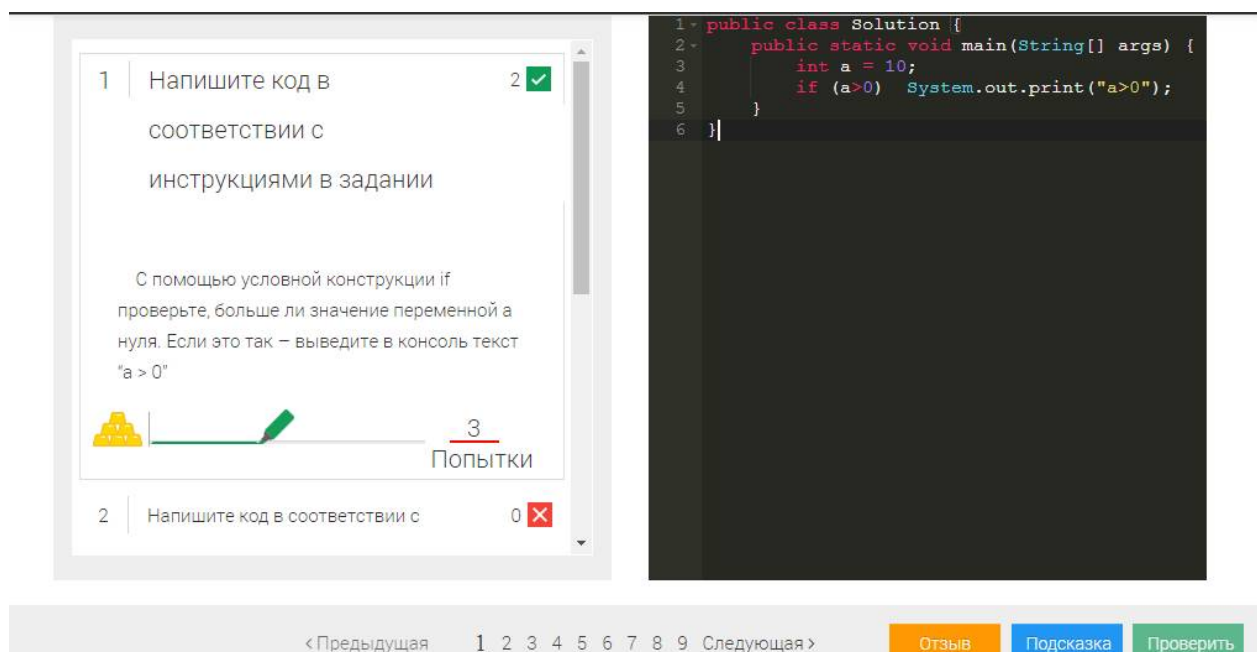

Рисунок 1. Приклад задания та редактору коду для введення відповіді на курсах програмування ITVDN

Для кожного завдання формується еталонна модель відповіді. Введений в редактор коду текст перетворюється в дерево розбору за допомогою лексичного і синтаксичного аналізу, на підставі чого формується поточна модель відповіді, яка порівнюється з еталонною в підсистемі перевірки і оцінювання. При виявленні помилок система видає відповідну підказку і перенаправляє студента на повторне виконання завдання. Результати заносяться в статистику навчання.

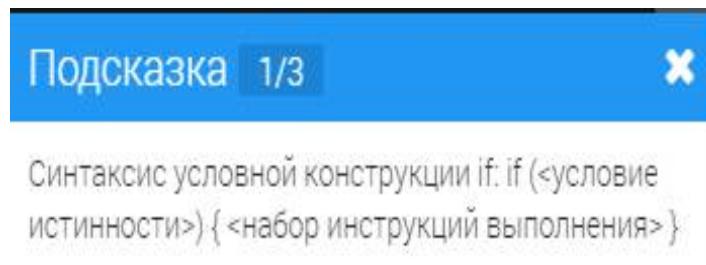

Рисунок 2. Підказка при невірній відповіді на курсах програмування ITVDN

Такий метод дозволяє перевірити практичні навички студентів з програмування, але вимагає створення еталонної моделі для кожної мови програмування окремо та побудову лексичного та синтаксичного трансляторів. Розробка таких механізмів – досить трудомісткий і наукомісткий процес.

Схематично навчальний процес з вивчення окремих розділів курсу можна представити у вигляді DFD-діаграми (рис. 3. – рис. 4).

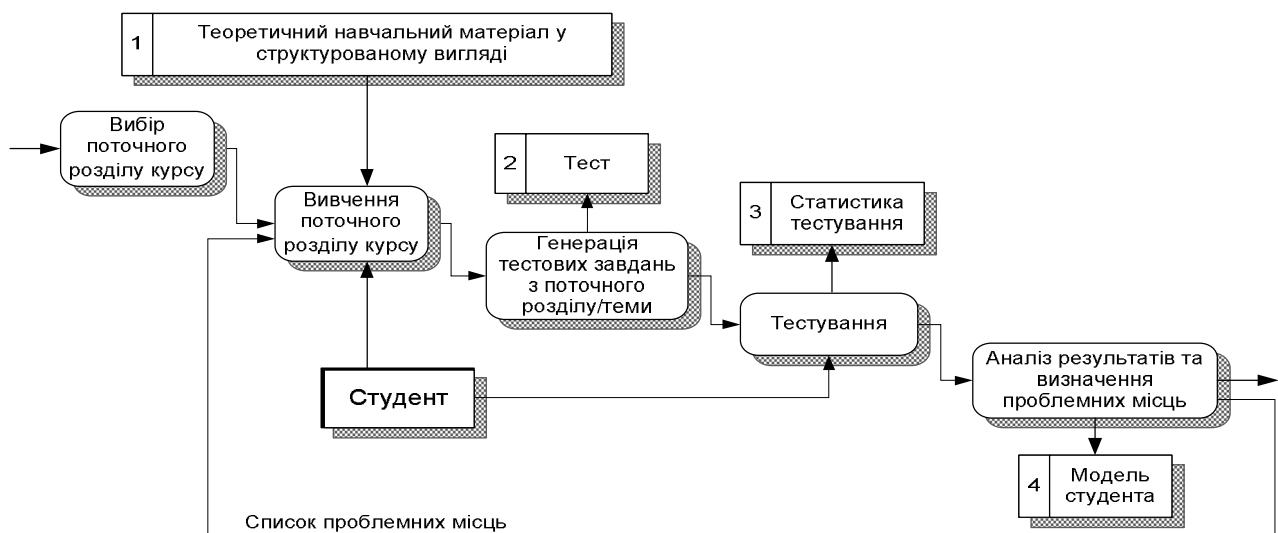

Рисунок 3 Схеми навчального процесу з перевіркою теоретичних знань студентів з програмування за допомогою тестування

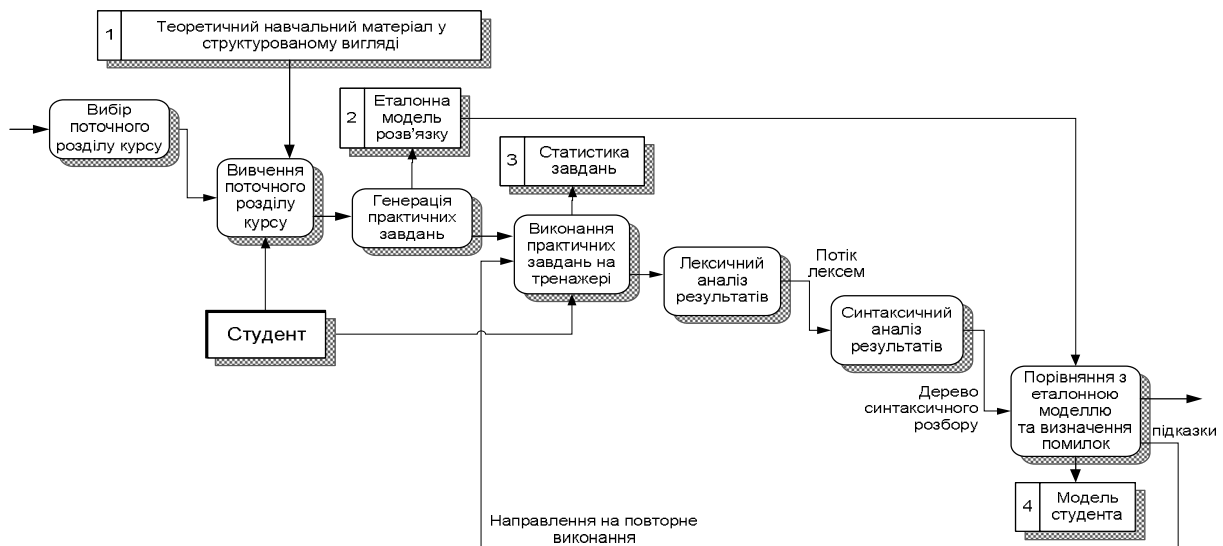

Рисунок 4. Схема навчального процесу з перевіркою практичних навичок студентів з програмування

Ігрова форма навчання використовує комплексний підхід, в якому поєднується використання теоретичних і практичних навичок, індивідуальної та колективної роботи. При цьому навчання відбувається в більшості на підсвідомому рівні, а засвоєння теоретичного навчального матеріалу, отримання практичних навичок і процес тестування отриманих знань відбуваються практично одночасно в процесі гри. Наприклад, в американських школах було проведено дослідження з вивчення математики за допомогою ігрової комп'ютерної програми Reasoning Mind [6]. Reasoning Mind – комп'ютерна система, призначена для навчання математики американських школярів. У системі присутній ряд анімованих персонажів, з якими відбуваються різні історії й пригоди. Головним серед цих персонажів є «комп'ютерний джін», якого діти вважають одночасно своїм другом та наставником, що допомагає вивчати математику. Результатом застосування програми в навчальному процесі стало підвищення успішності в експериментальних групах на 16 – 19% за підсумками тестів, розвиток уміння думати в учнів (на думку 100% опитаних вчителів) і суттєве поліпшення ставлення учнів до математики (на думку 94% опитаних вчителів). Крім того, опитування учнів показало, що 75% дітей віддали перевагу використанню Reasoning Mind в навчальному процесі у порівнянні зі звичайними уроками.

Використання ігрових сюжетів і анімації в навчальному процесі також застосовується в середовищі Alice (Аліса) [7] – безкоштовного інноваційного програмного середовища, розробленого в університеті Карнегі-Меллона для навчання основам програмування.

Alice – це об'єктно-орієнтована система з відкритим вихідним кодом, розроблена в останнє десятиліття. Вона має інтерфейс перетягування (drag-and-drop), який дозволяє студентам створювати тривимірні середовища і наповнювати їх різноманітними простими в програмуванні об'єктами і персонажами з використанням комп'ютерної анімації та 3D-моделей.

Alice 3 включає персонажі, анатомічні рухи та інші художні об'єкти з Sims

™ – однієї з найбільш продаваних комп'ютерних відеоігор.

Компоненти анімації Аліси:

Компонент	Визначення	Приклад
Об'єкт	Рухомий чи нерухомий персонаж, що розміщується і / або програмується для переміщення і дії	Тварини, машини, люди, дерева
Сцена	Місце (або «світ» в Алісі), де відбувається історія	Парк, бібліотека, школа
Дії	Вказівки, як повинен діяти кожен об'єкт на сцені	Пройдіть метр, поверніть направо і скажіть «Привіт!»
Взаємодія з користувачем	Способи, якими користувач може маніпулювати об'єктами в анімації	Команди клавіатури або клацання миші для переміщення об'єктів
Специфікації дизайну	Як повинні виглядати об'єкти і декорації в анімації	Розмір, положення, колір

Основні переваги Alice:

1. Високорівнева анімація, що дозволяє користувачам програмувати соціальні взаємодії між персонажами.
2. Підручник на основі розповіді знайомить користувачів з програмуванням через створення сюжету.
3. Галерея 3D-персонажів і декорації з призначеною для користувача анімацією дозволяють «оживляти» ідеї історії.

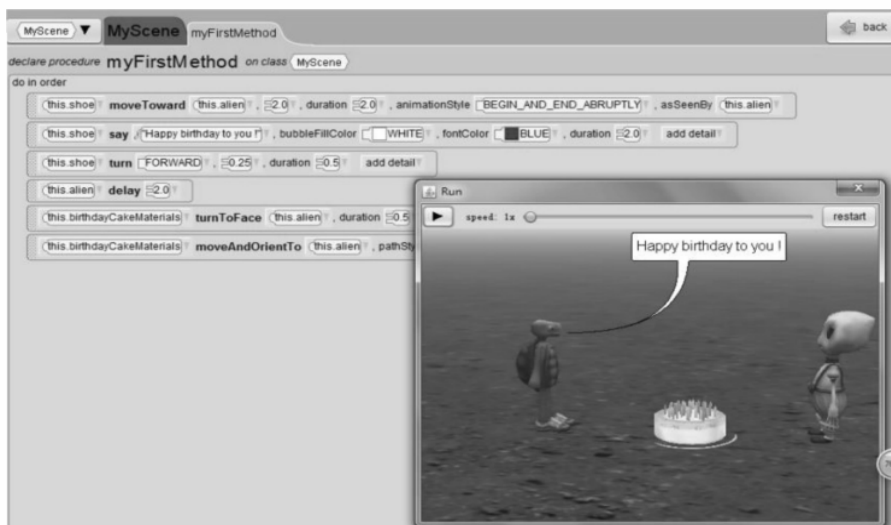

Рисунок 5. Анімація в Alice

Таким чином, за допомогою даного середовища студенти вчаться програмувати, одночасно отримуючи задоволення від створення 3D-анімації, історій і відеоігор.

За результатами досліджень в коледжі Ітаки і університеті Св. Йосипа з вивчення курсу «Комп'ютерні науки» студентами без досвіду програмування середня успішність покращилася з С до В, засвоєння інформації збільшилася з 47% до 88%. Також підвищився інтерес до програмування без будь-яких змін в основних програмних завданнях. Збільшення часу заняття програмуванням склало 42%.

Близько 15% коледжів та університетів США використовують Алісу для

навчання комп'ютерного програмування. Експерти в ІТ-галузі вважають, що його революційний підхід може оживити освіту в області комп'ютерних наук в Сполучених Штатах, починаючи з рівня середньої школи і закінчуючи коледжем.

CodeCombat [8] – одна з найпопулярніших ігор, що навчає програмуванню (Python, основи створення інтерактивних веб-сайтів з використанням HTML, CSS і JavaScript, розробка ігор у стилі CodeCombat). Додаток використовується в освітніх установах для навчання розробці комп'ютерних програм та містить курси з програмування для різних вікових груп.

Рисунок 6. Інтерфейс ігри в CodeCombat

Скорочення аудиторних годин на вивчення навчальних дисциплін, у тому числі програмування, призводить до підвищення ролі самостійної роботи у навчанні. На допомогу студентам при самостійному вивченні програмування приходять сайти для вивчення програмування. На даний момент існує безліч платних та безкоштовних курсів, які присвячені різноманітним розділам програмування, починаючи від програмування і закінчуючи веб-розробкою та програмуванням ігор. Найкращі безкоштовні ресурси для вивчення програмування, кожний з яких має свої переваги: BitDegree, Code Academy, MIT Open Courseware, Free Code Camp, Code School, Codewars, Dash General Assembly, Code Conquest, The Odin Project, Code.org, Code Avengers, Khan Academy, edX, Web Fundamentals by Google, Codeasy.net, Hack.pledge (), aGupieWare, Coursera, Upskill, Udemy.

Для компіляції програми необхідна наявність середовища розробки. Середовище розробки програмного забезпечення – це сукупність програмних засобів, що використовується програмістами для розробки програмного забезпечення. Інтегроване середовище розробки включає в себе редактор тексту, компілятор і / або інтерпретатор, засоби автоматизації збирання і відладчик. До складу комплексу крім перерахованих вище компонент можуть входити засоби управління проектами, система управління версіями, різноманітні інструменти для спрощення розробки інтерфейсу користувача, стандартні заготовки (майстри), що спрощують розробку стандартних завдань,

а також браузер класів, інспектор об'єктів і діаграма ієрархії класів.

У навчальному процесі доцільно використовувати середовища розробки, призначені для декількох мов, зокрема Eclipse та Microsoft Visual Studio.

Таким чином, сучасні інформаційні технології в навчальному процесі при викладанні програмування допомагають оптимізувати навчальний процес, переклавши рутинні операції, наприклад по проведенню тестування, з викладача на комп'ютер, та зробити його прозоріше. Використання тренажерів та ігрової форми в процесі навчання дозволяє підвищити мотивацію студентів і зацікавленість у навчальному предметі, оскільки процес переведення складного для учня процесу навчання в ігрове середовище полегшує важку роботу і робить її більш привабливою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайтан Е. Н. Функциональные возможности современных систем автоматизации контроля качества обучения. Сравнительный анализ. *Проблеми програмування*. 2015. № 2. С. 101–118.
2. Гайтан О. М. Элементы технологии реализации автоматизованного адаптивного контроля знаний студентов в компьютерных системах обучения. *Радиоэлектронні і комп'ютерні системи*. 2014. № 4. С. 97–105.
3. Автоматизированные обучающие системы. URL: <http://www.ssl.obninsk.ru/web/002/index.nsf/index/aos> (дата звернення: 15.04.2019).
4. Агеев В. Н. Электронные учебники и автоматизированные обучающие системы. Москва, 2001. 79 с.
5. Проектування і керування процесом контролю знань на основі онтології предметної області. URL: <http://chito.in.ua/nacionalenij-tehnichnij-universitet-ukrayini-kiyivsekij-polite-v2.html?page=4> (дата звернення: 15.04.2019).
6. Reasoning Mind – компьютерная система обучения математике американских школьников. URL: http://mat.1sep.ru/view_article.php?ID=201000609 (дата звернення: 15.04.2019).
7. Alice – Tell Stories. Build Games. Learn to Program. URL: <https://www.alice.org/> (дата звернення: 15.04.2019).
8. Самый захватывающий способ обучения реальному программированию. URL: <https://codecombat.com/> (дата звернення: 15.04.2019).

УДК 371.2:070:005.3

Гришанова Т.К.

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ Я РУШІЙНОЇ СИЛИ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

І. Мотиваційний блок.

Модернізація освіти стала одним із найважливіших завдань нашого часу. Інструментом модернізації є інноваційна діяльність на всіх рівнях освіти. Одним із напрямків модернізації є формування медіаграмотності всіх учасників освітнього процесу. Медіаосвіта – це актуально й цікаво.

Л.Гриневич про медіаосвіту – презентація проекту «Вивчай та розрізняй».
https://youtu.be/KieOdJRz_I

Медіаосвіта як засіб формування медіаграмотності всіх учасників освітнього процесу – один із процесів, що може стати стала рушійною силою розвитку закладу освіти. Можливості медіаосвіти як рушійної сили розвитку закладу освіти.

II. Етапи впровадження медіаосвіти.

Пошуки чогось нового завжди починаються із внутрішнього незадоволення.

1. Згуртування однодумців. Один із варіантів – створення творчої групи. Надання колективу «інформації для роздумів».

2. Проходження педагогічними працівниками закладу спецкурсу «Медіаграмотність педагогів» у КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», а також online курсів.

3. Включення до річного плану роботи розділ «Упровадження медіаосвіти», який передбачає заходи з формування медіаграмотності учнів, учителів, батьків та заходи щодо включення школи в освітній медіапростір.

4. Включення до варіативної частини робочого навчального плану спецкурсів з основ медіаграмотності в 8-х та 10-х класах і спецкурсу "Я у медіапросторі" в 2-4-х класах.

5. Включення медіаосвітніх заходів до планів методичної та виховної роботи.

6. Інтеграція медіаосвіти у викладання предметів.

7. Створення шкільного прес-центру, організація роботи кінозалу.

8. Проведення засідань педагогічних рад на медіаосвітню тематику.

Досвід проведення педагогічних рад. Відхід від традиційної схеми: доповідь-виступи-рішення – звернення до нестандартних, а саме медіаформ: ток-шоу, тележурнал, рекламна агенція, реаліті-шоу.

Проведення засідання педагогічної ради «Створення системи взаємодії сім'ї та школи як основи успішності освітнього процесу» в формі тележурналу «Сім'я та школа»,

Зустріч співробітників рекламної агенції зі своїми клієнтами – вчителями Есхарівської школи, які звернулись до агенції з проханням прорекламувати використання медіазасобів в освітньому процесі – в такій формі пройшло засідання педради «Медіа як засоби набуття знань, умінь і навичок в освітньому процесі».

У режимі реального часу було створено рішення педради «Оптимізація інноваційної діяльності школи в умовах упровадження державних стандартів початкової, базової та загальної середньої освіти», яка пройшла в формі ток-шоу.

Засідання педагогічної ради за темою «Медіа в системі професійного й особистісного розвитку вчителя. (Один день із життя сучасної української школи)» мало на меті показати можливості засобів медіа в самореалізації та самовдосконаленні вчителя, накреслити шляхи подальшого розвитку

педагогічного колективу та школи в цілому. Воно пройшло у формі прямого репортажу з Есхарівської ЗОШ,

9. Участь у Всеукраїнському експерименті «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику».

10. Заходи з формування медіаграмотності батьків.

11. Включення школи в освітній й не лише освітній інтернет-простір.

III. Підсумковий етап.

Процес формування медіаграмотності охоплює весь шкільний колектив – як учительській, так учнівській та батьківській. Рушійною силою впровадження будь-якої інновації є керівник. Саме він має стати тим, хто силою власного прикладу, захопленістю та наполегливістю веде колектив уперед. Вибору немає. Життя подібне до їзди на велосипеді: щоб утримати рівновагу, треба постійно рухатись уперед.

УДК 004.75

Дегтярьова Л.М.

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Хмарна інфраструктура зберігання даних або хмарне сховище даних – це модель онлайн-сховища, в якому дані зберігаються на численних розподілених в мережі серверах [1, с.13; 4].

Поняття хмаро-орієнтоване навчальне середовище згідно з твердженням Литвинової С. Г., формулюється як "штучно побудована система, що складається з хмарних сервісів і забезпечує навчальну мобільність, групову співпрацю педагогів і учнів для ефективного, безпечного досягнення дидактичних цілей" [3, с. 28].

Можливості використання хмарних технологій в освіті ґрунтуються концепції хмарної інфраструктури, яка являє собою модель сховища даних, при цьому цифрові дані зберігаються в логічних пулах, а фізичне зберігання відбувається на декількох серверах, які можуть знаходитися у різних місцевостях.

Хмарна інфраструктура може використовуватися для досягнення багатьох цілей, наприклад, резервне копіювання даних, тестування та розробка програмного забезпечення, тощо. В залежності від цього виділяють наступні моделі обслуговування хмарної інфраструктури [2, с. 154]:

1. Програмне забезпечення, як послуга (SaaS): користувач отримує лише програмні засоби – прикладні додатки провайдера, які виконуються на стороні серверу. Прикладами програмного забезпечення, як послуги, що працює на основі обчислювальної хмари, є сервіси Gmail та Google docs;

2. Платформа, як послуга (PaaS): користувач отримує засоби для розгортання власних або сторонніх додатків, які розроблені з підтримкою

технологій (інструменти, мови програмування) провайдера. Наприклад, Google Apps надає додатки для бізнесу в режимі онлайн, доступ до яких відбувається за допомогою Інтернет-браузера, тоді як програмне забезпечення та дані зберігаються на серверах Google;

3. Інфраструктура, як послуга (IaaS): користувач може використовувати хмарну технологію як для звичайного зберігання даних, так і для розгортання зменшеного аналогу хмарної інфраструктури.

Проте, до хмарної інфраструктури висувається ряд вимог:

- надійність – гарантоване збереження даних;
- доступність – дані повинні бути доступні в будь-який час;
- безпека – дані повинні бути зашифрованими як при зберіганні, так і під час передачі, використання системи облікових засобів для розмежування прав доступу.

Не зважаючи на всі позитивні риси, хмарні інфраструктури мають також ряд недоліків: при використанні віртуального програмного забезпечення, яке надається провайдером інформацію автоматично отримує також розробник цього забезпечення, існує проблема інтеграції даних між різними хмарними сервісами.

Проте, позитивні риси даної технології переважають її недоліки. Реалізації цих нових технологій дозволяє знизити витрати за рахунок використання віртуалізації обчислювальних можливостей, зменшення часу на адміністрування і зниження витрат на інфраструктуру і саме це можна вважати необхідними і достатніми вимогами для використання хмарних технологій в освітніх закладах. Цьому сприяють і властивості, якими характеризуються хмарні сховища даних. Ці властивості мають спільні риси з загальними властивостями та характеристиками хмарних технологій та мають ряд унікальних рис: керованість, метод доступу, продуктивність, мультитенантність, масштабованість, висока готовність даних, ефективність зберігання даних.

Керованість – здатність клієнта контролювати і управляти тим, як зберігаються його дані, і пов'язаними з цим витратами. Численні постачальники хмарних послуг пропонують засоби управління, які забезпечують користувачам підвищений контроль над витратами.

Вартість управління прихована, але у видку використання хмарних технологій вступає в дію довгостроковий компонент загальної вартості. З цієї причини хмарна система зберігання повинна бути в значній мірі самокерованою. Вирішальне значення надається можливості додавання нових накопичувачів, коли система автоматично реконфігурується для їх розміщення, і здатність системи знаходити і автоматично виправляти помилки.

Метод доступу є відмінністю між хмарною і традиційною системою зберігання даних є засоби доступу до них. Більшість постачальників пропонує різні методи доступу, однак загальноприйнятими є API Web-сервісів. Багато з них реалізовані на принципах REST, що має на увазі об'єктно-орієнтовану схему, розроблену поверх HTTP (з використанням HTTP в якості транспорту).

Проблема API Web-сервісів полягає в тому, що для використання переваг хмарної системи зберігання, вони потребують інтеграції з додатком.

Продуктивність хмарних сховищ характеризується багатьма аспектами, але головне завдання хмарної системи зберігання даних – це переміщення даних між користувачем і віддаленим постачальником хмарних послуг. Це дозволяє використовувати хмарні сховища для надання дистанційних освітніх послуг: зберігання великої кількості інформації у вигляді відео- та аудіо-файлів, формування та архівне збереження літератури в структурованому вигляді для систематизації та групування літературних джерел по темах або за науковими напрямками тощо.

Для приватної системи використовуються хмарні сховища, які дозволяють отримати доступ до сховища через мережу Інтернет з будь-якого пристрою при проходженні процедури ідентифікації та автентифікації.

Зручність використання хмарних технологій в освіті полягає в тому, що дана модель зберігання та опрацювання даних забезпечує зручний доступ на вимогу у будь-який час і місцезнаходження користувача, через мережу, до спільного пулу обчислювальних ресурсів, що підлягають налаштуванню (до комунікаційних мереж, серверів, засобів збереження даних, прикладних програм та сервісів), і які можуть бути оперативно надані та звільнені з мінімальними управлінськими затратами та зверненнями до провайдера.

ЛІТЕРАТУРА

1. Antonopoulos N. Cloud Computing: Principles, Systems and Applications / N. Antonopoulos., 2010. – 389 с.
2. Дегтярьова Л.М. Аспекти та вимоги проектування хмарної інфраструктури зберігання даних / Л.М. Дегтярьова, І.Ю. Яблуновський // Тези 70-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. – Полтава : ПолтНТУ, 2018. – Т. 2. – С. 154-155.- <http://reposit.pntu.edu.ua/handle/PolNTU/4213>
3. Литвинова С. Г. Поняття й основні характеристики хмаро орієнтованого навчального середовища середньої школи [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – №2 (40). – С. 26-41. – Режим доступу до журн. : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/970/756>.
4. Лобанов А.К. Методы построения систем хранения данных [Электронный ресурс]. – *Jet Info Online* №7, 2003. – Режим доступа: <http://citforum.ck.ua/hardware/data/db/>

УДК 007:373.321

Дивак В.В.

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ ЯК СУЧАСНА ПОТРЕБА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. Мета дослідження – розглянути потенціал медійних ресурсів у новій українській школі. Результати дослідження свідчать, що в Україні розпочато процес використання медіа освітніх технологій для активізації пізнавальної діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації: активно

розробляються комплекси мультимедійного продукту для цієї аудиторії, новітні електронні навчальні посібники, інтерактивні мультимедійні програми, ігри тощо. У висновках узагальнено можливості медіа освітніх технологій для підвищення ефективності самоосвітньої діяльності керівників і педагогів НУШ.

Ключові слова: медіа освітні технології, нова українська школа, інформаційне суспільство.

Актуальність дослідження. Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними.

Медіа освітні технології впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації. Медіа вже стали невід’ємною частиною загальної культури людства, що створює нові виклики у науковій психологічній спільноті й вищій освіті. [1, с. 156].

Одним із стратегічних завдань сучасної освіти, відповідно до Програми розвитку освіти в Україні у XXI столітті, є досягнення якісно нового рівня мобільності та професійно-практичної підготовки фахівців, адже оптимальним засобом соціальної адаптації людини до життєдіяльності в умовах медіа-інформаційного простору є її професійна підготовка як фахівця, здатного критично аналізувати, відтворювати та грамотно використовувати нову інформацію [2, с. 60].

З розповсюдженням у світі нових інформаційних і технічних засобів навчання у закладах вищої освіти склалися передумови появи і розвитку нового напрямку в освіті – медіа навчання, що ґрунтується на медіа освітніх технологіях.

Поняття «*медіа освітні технології*» розглядають як засоби організації діяльності із застосуванням медіа для досягнення педагогічних цілей.

Останнім часом дуже часто вживаються терміни «технологія», «інформаційні технології», «інформаційно-комунікаційні технології», «медіа технології», незважаючи на відсутність єдиних трактувань і визначень. Та кожна з них має право на існування, вивчення і впровадження.

Технологія (з грецької *téchne* – мистецтво, майстерність, уміння й *logia* – вивчення) – сукупність методів і інструментів для досягнення бажаного результату; спосіб перетворення даного в необхідне. [5, с.67].

Медіа освітні технології можна класифікувати на апаратні та програмні групи засобів. До *апаратних засобів медіа освітніх технологій* віднесемо: 1) основні: комп’ютер, мультимедіа-проектор, маніпулятори (миша, клавіатура та ін.), 2) додаткові: пристрої CD і DVD, відео плеєри, аудіо плеєри, відео-та аудіозаписуючі пристрої, акустичні системи. До *програмних засобів*, застосування яких є актуальним і доступним у викладанні філологічних дисциплін, віднесемо мультимедійні додатки і засоби створення мультимедійних медіапродуктів [6, с.321].

Мультимедійні програми включають: мультимедіа презентації, мультимедіа доповіді, електронні мультимедіа видання та мультимедійні

вікових сегментів аудиторії загостило питання щодо їхнього впливу на людську свідомість. Збільшується занепокоєння вірогідністю негативного впливу відеоігор на психіку дітей, які складають велику частку споживачів цієї електронної продукції. [5, с. 39].

Інтернет – багатоаспектний медіум. Це означає, що він містить багато різних конфігурацій комунікації. Інтернет-комунікація може набувати різних форм: від веб-сторінок, контрольованих основними медіаорганізаціями (приміром, інтернет-представництвами телеканалів чи газет), до інтернет-спільнот, зацікавлених якимись конкретними темами, й електронного листування між колегами та друзями. [5, с. 43].

Телеканали, відеоігри та інтернет подають інформацію яка може потенційно зашкодити користувачеві. Для убезпечення шкідливого впливу інформаційного контенту на користувача в Європі запроваджена рейтингова система комп'ютерних ігор та іншого розважального програмного забезпечення (рис. 2). Ця система була розроблена Європейською Федерацією інтерактивного програмного забезпечення і почала роботу в квітні 2003 року, і отримала назву PEGI (Pan European Game Information). Суть цієї системи зводиться до того, що розробники інформаційної продукції (відео, анімація, комп'ютерні ігри, Інтернет сайти) повинні маркувати свою продукцію з огляду небезпеки яку вона може містити для користувача тощо. Виокремленні типові види небезпек: «нецензурні вислови», «дискримінація», «наркоманія», «страх», «азартні ігри», «секс», «насилля», а також вікове обмеження від 3 до 18 років.

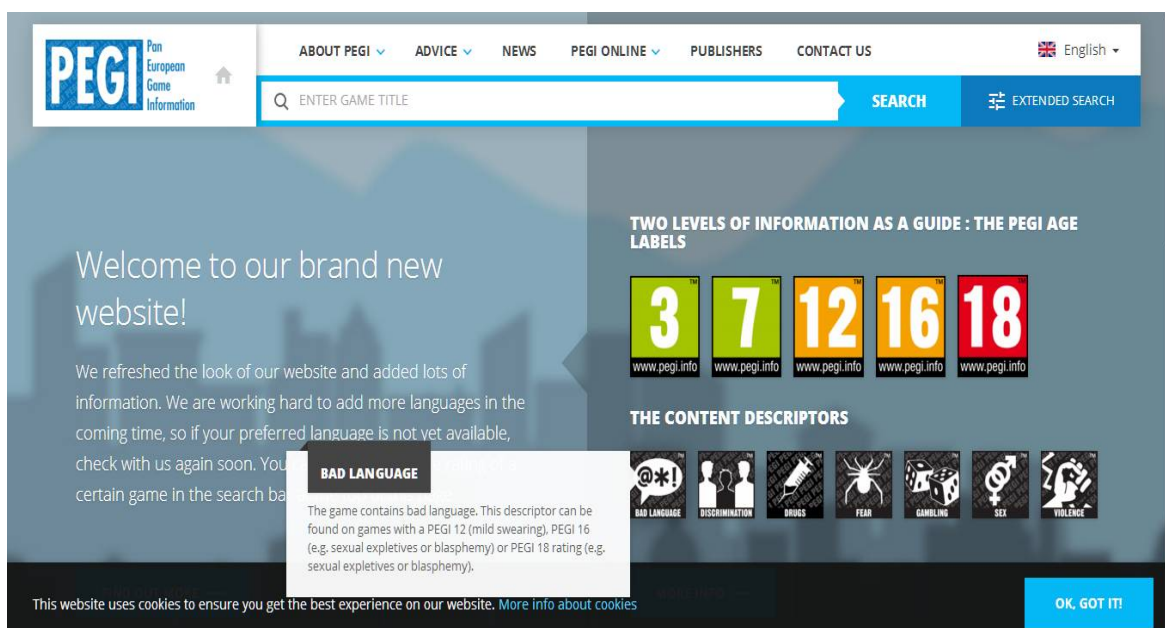

Рис. 2. Європейська рейтингова система комп'ютерних ігор та іншого розважального програмного забезпечення PEGI

Мультимедійні презентації можуть бути проведені людиною, показані через проектор або інший локальний пристрій відтворення, завантажені з Інтернету, відтворені за допомогою технологій потокового передавання даних, адаптовані для трансляції по телебаченню чи використані як екранна заставка

на комп'ютері. Чергування або комбінування в презентації тексту, графіки, відео та звукового ряду дає можливість донести до слухачів потрібні відомості максимально наочно та полегшує сприйняття її змістової частини. Крім того, перевагами використання мультимедійних презентацій є економічна вигода та багатофункціональність.

Основою будь-якої мультимедійної презентації є сюжетна лінія, сценарій та навігаційна структура. Навігаційна структура є особливою рисою мультимедійних презентацій, оскільки забезпечує користувачеві можливість безпосередньо керувати процесом показу мультимедіа (інтерактивність). До елементів інтерактивності можна віднести використання гіперпосилань та кнопок дій. За допомогою засобів навігації можна, наприклад, організувати швидкий доступ до потрібних даних та переміщення до потрібного слайда або розділу (рис. 3.). [4, с.103].

Як приклад мультимедійної презентації наведемо гру «Интерактивная мозаика» Сам себе – «спасатель»: <http://pedsovet.su/load/151-1-0-38940>) (рис. 3).

Рис. 3. «Интерактивная мозаика» Сам себе – «спасатель»

Однією з перспективних медіа технологій на сучасному етапі розвитку освіти є **3D-моделювання**. Програми для тривимірного моделювання допоможуть перетворити цікаві нариси в красиві прототипи і моделі, які можна буде потім використовувати в найрізноманітніших цілях. Суть моделювання в тому, щоб розробити вигаданий об'єкт в об'ємному вигляді. Така робота кожен день набуває все більше популярності. І не дарма, адже робота цікава і високооплачувана. Щоб створити придатну модель потрібно слідувати певному плану.

Використання 3D-технологій в освітньому процесі дозволить суттєво підвищити його ефективність завдяки наближенню віртуального комп'ютерного середовища до реального тривимірного світу. 3D-друк дозволяє

створити тривимірну модель деякого виробу на комп'ютері та за короткий час отримати повноцінний фізичний об'єкт, що відповідає заданим параметрам.

Платформа Mozaik надає можливості створення, перегляду 3D-моделей та інтерактивних книг тощо (рис. 4).

Цікавою є пропозиція розробника mozaWeb в якості 3D—моделей та сцен з освітньою метою. Більш детально ознайомитись з функціями та моделями можна за посиланням: <https://www.mozaweb.com/uk/>

Висновки. Використання мультимедійних презентацій не тільки дозволяє зробити освітній процес більш ефективним завдяки доступності інформації, більшій наочності навчання, психологічного комфорту і, як наслідок, підвищенню мотивації до навчання; але і допомагає організувати діяльність керівних та педагогічних кадрів освіти на якісно новому рівні, максимально наблизивши їх освітню діяльність до реальних професійних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібник] / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
2. Заворотна Я. Роль інноваційних технологій навчання у програмі підготовки майбутнього вчителя. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*: зб. наукових праць. Умань : ПП Жовтий О. О., 2011. Випуск 4. Частина 1. С. 60–65.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник.; за ред. О. І. Пометун. Київ: Видавництво А. С. К., 2004. 192 с.
5. Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. Київ: АУП, ЦВП, 2011. 58 с.
6. Федоров А. В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. М.: Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2007. 616 с.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА, ЯК МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТНІХ УПРАВЛІНЦІВ

Як зазначає О. Коневщинська, інтеграційні процеси, які відбуваються у суспільстві, зумовлюють необхідність інформатизації і медіатизації освітньої галузі, висувають нові вимоги до підготовки конкурентоспроможних фахівців з різних галузей, серед яких – уміння користуватися сучасними технологіями; здатність знаходити потрібну інформацію для використання у своїй професійній діяльності; уміння використовувати нетрадиційні методи, форми й засоби для вирішення питань стосовно професійних компетентностей, отримання знань, набуття вмінь та навичок тощо [2].

Досягати зазначеної мети покликана медіаосвіта, яка, за визначенням державного документу «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», підготовленою Національною академією педагогічних наук України, є «частиною освітнього процесу, спрямованою на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної й ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мережні сервіси і технології, мобільна телефонія тощо) медіа».

В оновленій редакції (2016 року) Концепції зазначено, що майбутнє суспільство все більше спиратиметься на інформаційно-комунікаційні технології: web-технології, хмарні обчислення і bigdata, смартфони та «Інтернет розумних речей», штучні інтелекти та інші гаджети. На взаємодію з різноманітними медіа (електронні видання, радіо, кіно, телебачення, Інтернет) припадає все вагоміша частка вільного часу громадян України, чим зумовлюється значний вплив медіа на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти. [3].

Утім, на думку дослідника О. Гарматія, не доцільно обмежувати контингент тих, на кого зорієнтована медіаосвіта, тільки молоддю. Адже медіаосвіта якнайточніше відповідає гаслу: «Освіта для усіх упродовж усього життя!» Саме тому медіаобізнаним має бути в ідеалі кожний громадянин нашого суспільства, в тому числі і освітні управлінці.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та ЗМІ, а також останні події, які відбуваються в нашій країні, входження в європейське співтовариство, інтеграція в світовий інформаційний простір спричинили певні проблеми, пов'язані з розумінням, усвідомленням, опрацюванням і переосмисленням відомостей про соціальні, політичні, економічні, культурні та

інші події й процеси сьогодення, що їх оприлюднюють органи державної влади для широкого загалу.

З думкою дослідника О. Гарматія погоджуємося, що пріоритетними напрямками в медіаосвіті освітніх лідерів є формування і розвиток умінь і навичок для ефективної взаємодії з усіма видами ЗМІ – від друкованих до аудіовізуальних та Інтернет-медіа, а також створення власної медіапродукції. Практика державних комунікацій засвідчує, що для здійснення ефективних комунікаційних актів саме владний суб'єкт повинен виступати найдіяльнішою стороною, визначати предмет і способи комунікативних зв'язків, формати взаємодії з мас-медіа, широко пропонувати власну медіапродукцію, підготовлену з урахуванням читацької/слухацької/глядацької аудиторії та специфіки конкретного засобу масової інформації [1].

Ще одним важливим механізмом професійності є інформаційна компетентність, як основа ефективного використання мережевих технологій відкритої системи освіти та основи успішної професійної діяльності фахівців.

На думку О. Миронової інформаційна компетентність визначається як здатність ефективно виконувати інформаційну діяльність (при вирішенні професійних завдань, навчанні, у повсякденному житті) з використанням ІКТ, що передбачає володіння інформаційною компетенцією та сформованою готовністю (що містить й особистісні якості) до розв'язання відповідних завдань з урахуванням набутого досвіду, з можливістю самостійної організації власної діяльності, зі здійсненням самоконтролю та усвідомленням особистої ролі при їх реалізації та можливих наслідків її здійснення [4, с.169].

На думку дослідниці, формування інформаційної компетентності передбачає розвиток таких здатностей: знання понять, що пов'язані з інформацією, особливостей відповідних процесів, основою яких вона постає, та інформаційно-комунікаційних засобів її опрацювання; застосовувати ІКТ при реалізації навчальної, професійної діяльності та в повсякденному житті; обирати оптимальні шляхи розв'язання завдань (та їхнє безпосереднє вирішення), об'єктом у яких постає інформація; володіти методами та способами, що дозволяють здійснювати пошук, збирання, оцінювання, перетворення, опрацювання, аналіз, подання, зберігання, поширення інформації та підвищення якості реалізації цих дій за рахунок набутого досвіду; самостійно організовувати власну інформаційну діяльність та реалізовувати самоконтроль при її здійсненні; оцінити важливість інформації на сучасному етапі розвитку суспільства та особистого внеску при здійсненні інформаційної діяльності та відповідно ефективно і відповідально її реалізовувати [4, с.170].

Формування таких здатностей (за Мироною О.) не може відбуватись фрагментарно, потрібна постійна систематична робота, спрямована на розвиток загальної інформаційної культури особистості та інформаційної компетентності зокрема. На нашу думку це можливо здійснити у процесі неперервної освіти упродовж життя, питання дослідження якої є нині актуальними. Система неперервної освіти надає широкі можливості для розвитку особистісних

потенцій індивідів шляхом постійної самоосвіти, самовдосконалення та саморозвитку.

Отже, на підставі вищезазначеного, можна дійти певних висновків.

Для ефективних державних комунікацій саме владний суб'єкт повинен виступати найбільш активною, діяльною стороною, визначати предмет і способи комунікативних зв'язків, формати взаємодії з мас-медіа, пропонувати широкий асортимент власної медіа продукції та мати інформаційну культуру.

Застосування Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, яка хоч і не передбачає медіаосвіти за професійним спрямуванням, є важливою складовою модернізації освіти, що сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства.

Є також необхідність у розробці методики та технології формування інформаційної компетенції у фахівців відповідно до галузей знань та дослідження подальшого розвитку ключових життєвих компетентностей особистостей у зв'язку з бурхливим розвитком інформаційного суспільства й глобалізаційними впливами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарматій О. В. Медіаосвіта державних службовців як тренд сучасності / О.В.Гарматій // Наукові записки / Scientific papers. – 2015. - / № 1 (50). С. 7-14.
2. Коневщинська О. Е. Розвиток медіаосвіти і медіакультури в умовах сучасного інформаційного суспільства / О. Е. Коневщинська // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2016. - / Том 54, №4. С. 32-41.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні Редакція 2016 року [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_u_kraini_nova_redaktsiya/
4. Миронова О. І. Формування інформаційної компетентності студентів як умова ефективного здійснення інформаційної діяльності / О. І. Миронова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 17 (204). – С. 165-175.

УДК 37.07:070

Дух Л.І.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА МЕДІА ГРАМОТНІСТЬ КЕРІВНИКА НУШ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Процес визначення рівня сформованості інформаційної компетентності сучасного керівника НУШ та його готовності до створення і функціонування демократичного інформаційного простору в закладі освіти охоплює велике коло соціологічних, педагогічних, філософських, гносеологічних і методологічних проблем, пов'язаних із пізнанням загальних закономірностей становлення та розвитку наукового дослідження рівня знань, умінь та навичок, які мають бути сформовані у процесі педагогічної діяльності. Потужний внесок у розробку даної теоретичної

проблематики та практичне забезпечення інформаційної компетентності та медіа грамотності було здійснено неприбутковою, неурядовою та незалежною організацією міжнародним благодійним фондом - Академією української преси (The Academy of Ukrainian Press).

Стан дослідження. У сучасній науковій дискусії питання теорії і практики інформаційної компетентності та медіа грамотності педагогічних працівників є предметом дослідження багатьох учених у працях про мас-медіа, моделі й методи медіа освіти, формування медіакомпетентності таких авторів, як. Л. Мастерман, Л. Симэли, В. Іванов, О. Волошенюк, О. Мокрогуз тощо.

Один із найбільш авторитетних медіапедагогів і теоретиків медіа Л. Мастерман (L. Masterman) обґрунтував сім причин пріоритетності й актуальності інформаційної та медіа грамотності: високий рівень медіа і насиченість сучасних суспільств засобами масової інформації; ідеологічна важливість медіа та їхній вплив на свідомість аудиторії; швидкі темпи зростання кількості інформації, посилення механізмів управління та її розповсюдження; інтенсивність проникнення медіа в суспільні процеси; підвищення значення візуальної комунікації й інформації в усіх сферах; необхідність навчання учнів та орієнтування на відповідність майбутнім вимогам; посилення національних і міжнародних процесів приватизації інформації [4].

Схожої позиції дотримується медіапедагог Л.М. Сімелі, який, зокрема, вказує, що критична медіаграмотність сприяє розвитку критичної позиції викладачів і учнів, коли вони сприймають медіа тексти або розмірковують про них. І, щоб розширити цю практику, важливо заохочувати учасників освітнього процесу ретельно досліджувати їх початкові уявлення про медіа тексти та залучати в критичному аналізі їх власне (ідеологічне) сприйняття ситуації, описаної або прихованої в тексті який розглядається, а також, відокремлювати правду від напівправди, коректність від некоректності, факти від вигадки, дійсність від міфу, об'єктивність від упередженості. [16, с. 26-27].

Метою дослідження є аналіз інформаційної компетентності та медіа грамотності керівника НУШ у контексті професійної діяльності. Відповідно до зазначеної мети нами були поставлені такі завдання: проаналізувати стан науково-методичного забезпечення керівника НУШ щодо медіа освіти та визначити основні можливості курсів підвищення кваліфікації у формуванні медіа грамотності педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. В інформаційному суспільстві медіаосвіта визначається як навчання теорії та практичним умінням для опанування сучасними мас-медіа, які розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці, як процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалах сучасних мас-медіа з метою формування комунікативних здібностей, критичного мислення, культури спілкування, вміння в повній мірі сприймати, інтерпретувати, аналізувати та оцінювати медіаінформацію, навчати розпізнати фейкову інформацію, пропаганду та маніпуляції в медіа просторі.

Як відомо, медіакомпетентність формується як результат процесу медіаосвіти і є рівнем медіакультури й допомагає людині активно користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції та маніпуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують. [3]. Саме так зазначено у Концепції впровадження медіа-освіти в Україні від 20 травня 2010 року (протокол № 1-7/6-150), і той факт, що Президія Національної академії педагогічних наук України 21 квітня 2016 року схвалила нову редакцію Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, свідчить про беззаперечну важливість медіаосвіти для сучасного українського суспільства в умовах світової глобалізації та інформатизації, для формування медіакомпетентності підростаючого покоління. Особливо, зважаючи на те, що нинішнє покоління дітей живе в умовах інформаційного суспільства, і, не випадково це покоління ще називають «поколінням Zet», або «поколінням центеніалів», які формуються саме завдяки доступу до інформаційних технологій. Це сучасні учні, які менше задають питань, бо шукають відповіді в Інтернеті, «гуглять», це діти які, з раннього дитинства мають доступ до величезної кількості інформації, які одночасно можуть виконувати домашні завдання, користуючись багатьма джерелами і спілкуючись з однокласниками в соцмережах та меседжерах. Вони живуть і діють в умовах легкої доступності до будь-якої інформації, проте, на жаль, вони часто не можуть поділити світ, який їх оточує на віртуальний та реальний.

У документах ЮНЕСКО пропонується об'єднувати поняття медійної та інформаційної грамотності в одне ціле: «медіа-інформаційна грамотність», що означає володіння компетенціями (знаннями, вміннями і ціннісними установками), що дозволяють громадянам ефективно взаємодіяти з медіа та іншими інформаційними службами, розвивати критичне мислення і навички навчання протягом усього життя для спілкування і реалізації активної громадянської позиції [15, с. 6-10]. Л.Найдьорова, заступниця директора з наукової роботи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, завідувачка лабораторії психології масової комунікації та медіа освіти окреслила головні причини внесення змін та ключові новації нової редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні. Вона вказала, що за шість років від прийняття відбулися суттєві зміни як на міжнародному рівні, так і у вітчизняних реаліях практики розвитку медіаосвіти, які потребували переосмислення. Виділено три групи причин: здобутки медіаосвіти на міжнародному рівні впродовж 2010–2016 рр., досвід експериментального впровадження медіаосвіти, зворотній зв'язок від педагогічної практики, умови зовнішньої інформаційної агресії, висвітлення в медіа збройного конфлікту на сході країни й анексії Криму, потреба долати психологічні наслідки війни.[8].

Головною метою Концепції визначено сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти, що має стати фундаментом гуманітарної

безпеки держави, розвитку і консолідації громадянського суспільства, протидії зовнішній інформаційній агресії, всебічно підготувати дітей і молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати у громадян медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей. У Концепції зазначається, що медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, перетворюючись часто на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. До цього додаються вседозволеність інформаційного ринку, засилля низькопробної або сумнівної медіапродукції, низькоморальних ідеологем та цінностей, що спричиняє зниження в суспільстві імунітету до соціально шкідливих інформаційних впливів. Відтак постає гостра потреба в розвитку інформаційної компетентності та медіа грамотності керівника сучасної української школи.

Основними принципами інформаційної компетентності та медіа грамотності є: *особистісний соціально-психологічний підхід, перманентне оновлення змісту, орієнтація на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, пріоритет морально-етичних цінностей, пошанування національних традицій, патріотизм, громадянська спрямованість, естетична наснаженість, продуктивна мотивація*. Зокрема, важливим є зазначення, що *громадянська спрямованість* медіаосвіти, в міру набуття нею форми медіаосвітнього руху, сприяє розвитку в країні громадянського суспільства та спирається на потенціал громадських об'єднань і асоціацій, узгоджує свої зусилля з розвитком інших громадських рухів. При цьому медіа-інформаційна грамотність громадян перетворюється на важливий складник політичної культури суспільства.[3].

Важливою є думка, що інформаційна компетентність та медіа грамотність сприяють розвитку та усталенню критичного мислення. Справді, сучасні медіа в усьому світі часто використовують так звані маніпулятивні технології для впливу на аудиторію. Жити в демократичному суспільстві означає, крім усього іншого, вміти робити усвідомлений вибір, в тому числі і по відношенню до відео ресурсів, медіа текстів та й, щодо інформації в цілому. Навчити учасників освітнього процесу розпізнавати способи і форми маніпулятивного впливу сучасного інформаційного простору, орієнтуватися в сучасному інформаційному потоці це вкрай важливі завдання нової української школи.

Для слухачів курсів підвищення кваліфікації в Харківській академії неперервної освіти протягом двох останніх років проводиться тематичний спецкурс за матеріалами академії української преси, «Практична медіаграмотність як складова професійної компетентності педагогів», який розрахований на 12 або 15 навчальних годин. Такий тематичний спецкурс проводиться за бажанням слухачів різних напрямків, директорів, заступників директорів, вчителів, шкільних бібліотекарів. Потреба в такому тематичному спецкурсі певною мірою викликана тим, що на сьогодні простежується ситуація, коли учні можуть знати і вміти більше щодо сучасних медіа технологій, і можуть мати сучасніше, ніж у вчителя, технічне оснащення, і є

недостатньою теоретична та практична готовність вчителя до сучасних викликів інформаційного суспільства.

У навчальній програмі запропонованого спецкурсу визначено очікувані результати щодо освітньої діяльності педагогічних працівників з медіа освіти. Так, мають бути сформовані такі знання і розуміння: свобода слова, інформація, мас-медіа(медіа), медіатекст, суспільне мовлення, пропаганда, реклама, соціальні мережі, фейк, маніпуляція, джерела інформації, факт, судження, «мова ворожнечі». Сучасний педагогічний працівник має вміти характеризувати функції медіа в демократичній державі та наводити приклади їхнього впливу на прийняття рішень; пояснювати як медіа впливають на формування громадської думки; описувати ознаки замовних матеріалів в медіа, а також, буде здатний пояснити базові стандарти подання інформації в медіа; знатиме можливості Інтернету та усвідомлюватиме небезпеку, пов'язані з його використанням. Також, мають бути сформовані вміння та навички: усвідомлювати різницю між реальною подією та її відображенням у медіа тексті, володіти базовими технологіями запобігання впливу маніпулятивних та пропагандистських медіа повідомлень, розуміти і розпізнавати ознаки «мови ворожнечі» і здатний її розпізнати, вміти перевірити достовірність джерел інформації, володіти базовими технологіями критичного аналізу медіа текстів знати переваги і ризики під час користування соціальними мережами.

Для сучасного українському суспільству необхідне покоління громадян, які сприйматимуть громадянські цінності як власну важливу складову, як власне кредо; які зможуть приймати відповідальні рішення в ситуаціях вибору; матимуть розвинуте почуття відповідальності за долю країни та бачитимуть себе саме як громадянина України. Тобто, матимуть сформовану якість – громадянську компетентність, і невід'ємною її складовою є медіа компетентність. Зокрема про це йдеться в Концепції розвитку громадянської освіти в Україні від 03 жовтня 2018 р. [4]. Її ефективність у цьому напрямі прямо пропорційна компетентності керівника закладу освіти.

Медіа компетентність є складовою компетентностей, визначених ключовою реформою освіти - Нової української школи. Українська школа вже досить давно опікується формуванням інформаційної компетентності та медіа грамотністю учнів як наскрізно, так і через варіативні шкільні предмети, але галузь знань «інформаційна компетентність та медіа грамотність» залишається не зовсім зрозумілою самим педагогічним працівникам, і, часто навіть досвідченим педагогам непросто визначати її зміст та методичні підходи щодо її формування.

У Харківській академії неперервної освіти на курсах підвищення кваліфікації нами проводилося дослідження щодо сформованості інформаційної компетентності та медіа грамотності. Метою дослідження було бажання з'ясувати розуміння педагогічними працівниками, зокрема, які викладають предмети освітньої галузі «Суспільствознавство» основних понять медіаосвіти, визначити орієнтири медіаграмотності у професійній діяльності, скорегувати зміст лекцій, спираючись на досягнення сучасної освіти та

моделювання діяльності вчителів у контексті впровадження нового інтегрованого курсу громадянської освіти.

Результати дослідження показали, що

- сучасні вчителі сприймають цінності та ціннісні орієнтації інформаційного суспільства як соціальну установку і розуміють, що школа, як соціальний інститут, має спиратися у своїй діяльності на певну систему цінностей;
- більшість вчителів мають опосередковані уявлення про педагогічні умови та підходи щодо формування інформаційної компетентності та медіа грамотності учасників освітнього процесу;
- окремі педагогічні працівники не розуміють, або частково розуміють ключові поняття інформаційної компетентності та медіа грамотності та методичні підходи щодо їхнього впровадження в освітній процес;
- педагогічні працівники внутрішньо готові до професійної самореалізації у контексті сучасних вимог, що висувуються до учителя в контексті впровадження інформаційної компетентності та медіа грамотності визнають, що вплив інформаційного суспільства на сучасну школу є незаперечним та невідворотним;
- педагогічні працівники усвідомлюють для себе, як важливу і необхідну потребу щодо розвитку інформаційної компетентності та медіа грамотності та готові до подальшого навчання як на курсах підвищення кваліфікації, так і самостійне навчання зокрема на різних дистанційних освітніх платформах.

Щодо самонавчання та самовдосконалення власних здобутків у навчанні, більшість педагогічних працівників визначили як необхідність зовнішнє керування цим процесом, чи надання установчих матеріалів та ресурсів, а також, практичне опрацювання ресурсів.

Отже, аналіз потреб переважної більшості педагогічних працівників щодо розвитку інформаційної компетентності та медіа грамотності у контексті професійної діяльності дозволив виділити пріоритетні дії як самих педагогічних працівників, так і науково-методичного супроводу щодо формування їхньої компетентності, зокрема, і на курсах підвищення кваліфікації:

- усвідомити місію нової української школи щодо інформаційної компетентності та медіа грамотності учасників навчання і продумати можливості ресурсного забезпечення інноваційного освітнього процесу;
- бачити та системно відслідковувати процеси, що відбуваються в інформаційному полі сучасного суспільства та бути готовим до модернізації процесу навчання в цілому;
- узяти на себе відповідальність за формування установок і цінностей щодо свободи слова і свободи інформації в сучасному світі, як фундаментальну цінність демократичного суспільства критичного підходу до медіа текстів, не використання «мови ворожнечі» тощо;

- організовувати і проводити практичну роботу щодо застосування інформаційної та медіа обізнаності: аналіз медіа текстів, створення шкільних медіа, проведення соціальних інформаційних кампаній в школі чи громаді тощо;
- бути відкритим для спілкування і не використовувати «мову ворожнечі», мотивувати педагогічних працівників до впровадження медіа освіти у весь освітній процес на засадах системного та цілісного підходів;
- створити нове сучасне прозоре та безпечне інформаційне освітнє середовище в закладі освіти.

Слухачам курсів запропоновано відповідні ресурси для підвищення власної інформаційної компетентності та медіа грамотності. [1,5,6,9,10,11,12,].

Проведення навчальних занять за відповідними темами продемонстрували значну зацікавленість педагогічних працівників питаннями становлення та розвитку інформаційної компетентності та медіа грамотності, а також, це дозволило виявити та проаналізувати проблеми та виклики, з якими зустрінеється керівник НУШ у контексті професійної діяльності щодо реалізації прозорого інформаційного простору в закладі освіти. Зокрема, це володіння інструментами для перевірки медійної інформації, можливості соціальних мереж, виокремлення пропаганди та інформації, використанням маніпулятивних технологій в медіа.

Підсумовуючи, варто зазначити, що становлення учнів як свідомих, інформаційно грамотних громадян вимагає партнерської взаємодії усіх учасників освітнього процесу – адміністрації школи, учителів, самих учнів, батьків, місцевої влади і відповідних громадських організацій щодо формування та розвитку інформаційної компетентності та медіа грамотності, і, першочерговим завданням у цьому процесі є надання педагогічному працівникові відповідного інструментарію та ресурсного забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безкоштовний онлайн-курс «Новинна грамотність», розроблений ГО «Детектормедіа». URL: <http://detector.media/infospace/article/130618/2017-10-05-kurs-novinna-gramotnist-vzhe-dostupnii-onlain-bezkoshtovno>
2. Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. *Інформаційне суспільство*. 2012. № 16. С. 41–52.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: http://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_media_osviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
4. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini>
5. Мастерман, Л. Обучение языку средств массовой информации. *Специалист*. 1993 (а). № 4. С. 22-23.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник; ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенко. Київ: Центр вільної преси, 2011. 352 с.

7. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. Київ : Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.
8. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелешенко, О. Мокрогуз; за ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ: ЦВП, АУП, 2016. 243 с.
9. Найдьонова Л. Оновлення Концепції медіаосвіти: навіщо було потрібне і які зміни внесені. URL: http://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/onovlennya_kontseptsii_mediaosviti_navischo_bulo_potribne_i_yaki_zmini_vneseni/
10. Медіа драйвер. Твій навігатор у світі медіа. URL: <http://mediadriver.online/>
11. Медіазнайко – це перша навчальна гра з медіаосвіти в Україні. URL: <http://www.aup.com.ua/Game/index.html>
12. Медіаграмотна місія навчальна гра з медіа освіти. URL: http://irex.mocotms.com/ml_game/story.html
13. Основи медіаграмотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків / за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О.П. Мокрогуза. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.
14. Основи медіаграмотності: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 10-11 класів із навчанням українською мовою, а також російською та іншими мовами національних меншин / [В. В. Літостанський, В. Ф. Іванов, Т. В. Іванова, О.В. Волошенюк, В. І. Даниленко, В. П. Мележик]. – К.: АУП, 2014.
15. Педагогічні аспекти формування медійної та інформаційної грамотності:– Режим доступу: <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214708.pdf>
16. Сулім А. А. Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти / А. А. Сулім // Вісник Харківського Національного університету ім. В. Каразіна. – Харків, 2011. – Вип. 3, № 968. – С. 26–29. – (Серія «Соціальні комунікації»).
17. Шейбе С. Медіаграмотність: Підручник для вчителя / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу; пер. з англ. С. Дьома; за заг. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2014. – 319 с.

УДК 373.2

Крекотень І.М.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ МЕДІАОСВІТИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасне життя не можливо уявити без мас-медіа, які здійснюють значний вплив на наші знання, думки та загальне сприйняття світу. Адже більшість наших уявлень про реальність ми отримуємо із ЗМІ, тобто ми бачимо навколишній світ очима мас-медіа. Доступність Інтернет-ресурсів спростила та полегшила багато аспектів нашого життя, як-то, пошук необхідної інформації, швидкість передачі даних тощо. Однак поряд із цим на суспільний загаль виноситься безліч інформації яку ніхто не контролює та навіть не перевіряє. За цих умов здатність критично приймати інформацію, критично мислити є надзвичайно потрібним та корисним умінням. Тому питання медіаосвіти є надзвичайно актуальним.

Ще тридцять років тому ЮНЕСКО визначив сутність медіаосвіти як «навчання теорії та практичних умінь для оволодіння сучасними засобами

масової комунікації, що розглядається як частина специфічної та автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці» [1]. Для того, щоб аудиторія могла адекватно сприймати медіа-матеріали існує навчання медіаграмотності. Медіаграмотність – це сукупність знань, навичок та умінь, які дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, а також розуміти і аналізувати складні процеси функціонування медіа у суспільстві та їх вплив. Медіаграмотність дозволяє споживачам критично аналізувати медіаповідомлення та помічати там пропаганду, цензуру або однобокість в новинах і програмах суспільного інтересу, а також розуміти як такі фактори як особа власника медіа, модель фінансування впливають на інформацію і кут її подачі [2].

Формування медіаграмотної особистості має розпочинатись ще у дошкільному віці та у початковій школі. Саме там мають бути закладені основи для всебічної підготовки дітей та молоді до життя в інформаційному суспільстві. Одним із напрямів формування медіа грамотності є інтеграція медіаосвіти у шкільні предмети, насамперед у ті, котрі забезпечують формування знань про суспільство та роль кожного громадянина у ньому. Основним завданням медіаосвіти при цьому є: навчити школярів критично мислити; допомогти їм здобути навички пошуку, аналізу та оцінювання інформації, тверезого ставлення до медіаповідомлень на основі вивчення джерел. Учні зможуть вже з молодшого шкільного віку шукати та перевіряти інформацію, аналізувати вплив медіатекстів та створювати їх [3].

Медіаосвіта має бути спрямована на забезпечення всебічного підготування дітей і молоді до життя в інформаційному суспільстві. Адже медіа є невичерпним джерелом для всебічного розвитку дитини, а медіаосвіта – основою формування нового типу особистості, здатної до осмисленого споживання медіа інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя; за ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ: ЦВП, АУП, 216. 243 с.
2. Медіаграмотність на захисті інформаційного суверенітету держави: Навчальний посібник з медіаграмотності та правових основ доступу громадян до інформації. Колектив авторів. Київ: 2015. 99 с. URL: <http://runy.org.ua/company/certificates.pdf>
3. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя; за ред. Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. Київ : ЦВП, АУП, 2017. 197 с.

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТЯНСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ (ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ОСВІТИ) В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОСТОРУ ЯК ПОТРЕБА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток цивілізації сьогодні – це зростання міці інформаційних і комунікаційних технологій, а саме – глобальна інформаційна революція. Безперечним фактом у всіх галузях соціуму є визнання інформації головною відмінною рисою сучасного суспільства. Розмаїття визначень дають вчені для його якісної зміненої характеристики: «інформаційне», «мережеве», «електронне», «пізнавальне» тощо. Інформаційні технології та ресурси, безсумнівно, набувають домінуючого характеру. Виробництво інформаційного продукту, а не продукту матеріального, стає рушійною силою утворення й розвитку суспільства [7].

Отже, зміни у суспільстві в цілому ставлять нові вимоги й до освіти та педагогічної спільноти, що її реалізує. Сьогодення вимагає від освітян неперервного розвитку професійної інформаційної компетентності, яка в свою чергу сприятиме якісній підготовці учнівської молоді, а саме з урахуванням вимог закладів подальшої професійної освіти і запитів ринку праці.

Реформація сучасної освіти – це час безапеляційного переходу від традиційних форм, методів, технологій до прогресивного інформатизованого середовища з усіма його складовими. Так, обсяги оперативної інформації педагога наразі різко зростають, інфраструктура інформаційного суспільства формує нові вимоги та потреби, інформація та інформаційна культура та/або компетентність стає системоутворюючою цінністю [6].

Ефективне впровадження освітньої діяльності неможливо без вчасного доступу до якісної інформації. Основними складовими інформаційного забезпечення є різноманітні види інформації, а також, що суттєво, технології та засоби їх отримання та обробки. Сьогодні до того ж додаються й спеціалізовані організаційні структури, що виконують ці завдання, – інформаційні ресурси освіти.

Загальне визначення інформаційних ресурсів як «сукупності документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо)» дає Закон України «Про Національну програму інформатизації». Конкретизоване тлумачення вбачає під інформаційними ресурсами організовану сукупність інформації, інформаційних продуктів і технологій, призначену для інформаційного забезпечення життєдіяльності та професійної діяльності людини та соціуму в цілому.

У розрізі модернізації педагогічного простору на вимогу сучасного інформаційного суспільства окремої уваги потребує активне залучення педагогічних працівників до використання на рівні «впевнений користувач» освітянських електронних ресурсів. Мова йде про веб-ресурси, використання в

роботі яких сприятиме підвищенню освітньо-професійного рівня та інформаційно-комунікаційної компетентності освітян, ознайомленню та обміну передовим досвідом у предметній професійній галузі та загальнопедагогічній й методичній сфері, а саме: офіційні, довідкові, тематичні, портали, електронні ресурси школярам, інноваційні платформи онлайн-освіти, проекти масових відкритих онлайн-курсів тощо [1].

Інформаційні ресурси освіти відіграють сьогодні істотну роль у підвищенні кваліфікації педагогів, вдосконаленні їхнього освітнього рівня та професійної підготовки, розвитку методичної компетентності, а також формуванні умінь і навичок застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у своїй професійній діяльності, під час самоосвіти. Перевагами веб-ресурсів для освітян є відходження від традиційних форм і методів роботи і, натомість, активне використання електронних, що дає змогу педагогам не лише економити свій час, але й отримувати безкоштовно нові якісні знання, ділитися власним професійним досвідом у зручний для себе час у зручному місці. Успішне завершення курсів, публікація власних методичних матеріалів дає також можливість отримати електронні сертифікати, що підтверджують здобуті знання [4, 8].

Ґрунтовними, на наш погляд, є електронні ресурси на кшталт Вікіпедії – відкритої онлайн-енциклопедії, Eduget – інноваційної платформи онлайн-освіти, Prometheus – платформи масових відкритих онлайн-курсів, EdEra – студії онлайн-освіти, Coursera – проекту в сфері масової онлайн-освіти, Gofunded – краудфандингової платформи освітніх проектів, E-schools – електронного освітнього проекту, Super.urok – освітньо-методичного порталу, платформ «Шкільне життя», «На Урок», «Всеосвіта» тощо.

Інформаційні ресурси освіти наразі досить швидко розвиваються, їх інтерфейси та освітні можливості удосконалюються й розширюються. Так, вони формують нову епоху в освіті, завдяки створенню можливостей для кожного отримати доступ до якісної освіти у зручній формі та у зручний час. Зауважимо, що кількість інформаційних ресурсів останнім часом істотно зростає, нами було зазначено лише деякі з них для практичного прикладу. Тому грубою помилкою було б формування переліку назв конкретних ресурсів або їх типів, вимог щодо їх обов'язкового використання у роботі. Це викреслило б суттєвий мотивуючий чинник – вільний вибір ресурсу для застосування згідно особистісних потреб та інтересів освітян [2, 3].

Питання розбудови інформаційного освітянського простору, широкого запровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій залишається все ще відкритим, таким, що недостатньо відповідає вимогам сучасної освіти, досвіду світових педагогічних практик. Необхідні рішучі заходи для максимального забезпечення доступу учасників освітнього процесу до потрібних їм інформаційних ресурсів, а також реалізації дотримання норм законодавства щодо захисту інтелектуальної власності при їх використанні [5]. Доречним було б встановлення правових норм щодо визначення механізмів створення й підтримки вітчизняних інформаційних ресурсів освіти вільного

користування, а також участі українських освітян в аналогічних міжнародних проектах.

Потреба в оперативній, своєчасній, достовірній та актуальній інформації, вільний доступ до неї – це беззаперечна вимога освіти сьогодення. Потужні інформаційні ресурси край необхідні як педагогам, так і здобувачам освіти на шляху їх конструктивної взаємодії. Отже, багатоаспектний доступ до освітянських електронних ресурсів є важливою передумовою формування інформаційної культури в сучасному педагогічному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар О. Хто володіє інформацією, той: використання web-ресурсу в післядипломній педагогічній освіті. *Управління освітою*. 2006. № 6. С.7.
2. Бухлова Н. Мотивація до самоосвіти вчителя й учня. *Управління освітою*. 2010. № 18. С. 24-26.
3. Галета Я. Роль інформаційних потреб у становленні особистості. *Наукові записки* (Серія «Педагогічні науки»). 2012. Вип. 140. С. 39-43.
4. Гуревич Р. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті – виклик ХХІ століття. Педагогічна газета: міжнар. наук.-практ. конф. 2008. № 5/6. С. 6.
5. Кохановська О. В. Правове регулювання у сфері інформаційних відносин. Київ: НАВСУ, 2001. 212 с.
6. Луговий В. І. Інформація як чинник організації людини: теоретико-методологічний аспект / В. І. Луговий. *Педагогіка і психологія*. 2011. № 2. С. 14-21.
7. Савельєва Т. П. Сучасне мережеве суспільство: проблеми визначення. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. Вип. 1. С. 87-92.
8. Харківська А. А. Аналітичний огляд он-лайн платформ як інноваційних технологій післядипломної освіти для підвищення кваліфікації вчителів. *Обрії*. 2015. № 1(40). С. 95-98.

УДК 37.018.4+ 712.3

Зубричев О. С., Ніколаєнко В. А.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ АРХІТЕКТОРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглядається дистанційне навчання архітекторів у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Наводяться пропозиції щодо інтегрування очної та дистанційної форми навчання у ВНЗ.

Якість навчання архітекторів залежить від використання ефективних новітніх комп'ютерних технологій, а також від ступеня досвідченості та професійності викладачів. Наразі в Україні в основному практикується очне навчання архітекторів. Можлива заміна очного навчання на дистанційне частково або повністю.

У статті 49 [1, с.25] йде мова про форми навчання у закладах вищої освіти, а саме очну та заочну. Очна включає в себе денну та вечірню, а заочну

можливо розглядати як дистанційну. Дозволяється поєднання очної та дистанційної форм навчання. Джерела [7, с. 2, 8, с. 2] формулюють основи дистанційного навчання. Розроблення прийомів та принципів моделювання ландшафтної та архітектурно-просторової структури сучасного середовища в населених пунктах України розглядалися в наукових працях [2, с. 220, 3, с. 55, 4, с. 147, 8, с. 379]. Указані праці підтверджують факт постійної уваги держави до розвитку та впровадження дистанційного навчання, проте питання вибору ефективного варіанту форми навчання для архітекторів залишається не до кінця розв'язаним.

Мета – визначити переваги дистанційної освіти, запропонувати сферу застосування дистанційного навчання для сучасної та ефективної системи освіти архітекторів.

Трансформація інформаційного суспільства диктує реформування системи освіти [6, с. 2]. Удосконалення комп'ютерних технологій, сучасні техніки буквально спонукають до дистанційної освіти та підштовхують до необхідності розроблення курсів дистанційної освіти. Вивчення існуючих напрямів дистанційного навчання обов'язково повинно бути поєднано з дослідженнями всього різноманіття використання та реалізації цих рішень.

Отримання дистанційної вищої освіти стає наглядним та ефективним процесом.

Розглянемо економічні особливості цього питання. Деякі студенти не можуть навчатися на очному відділенні постійно приїжджати на сесії. Для таких студентів пропонується дистанційна освіта, що дозволяє вчитися та отримувати диплом на відстані, через Інтернет. Студент може навчатися у себе вдома.

Наступний аспект – навчання в індивідуальному темпі. Студенти в основному не відвідують заняття, а вчать зручний для них час зі своїм темпом, що робить освіту більш доступною.

До основних переваг дистанційної освіти відносять її доступність а мобільність, і що саме основне для архітекторів дистанційне навчання створює оптимальні умови для творчого самовираження здобувача.

До видів дистанційного навчання, які варто застосовувати для архітекторів належать: відео конференції, аудіоконференції, комп'ютерні конференції, відео лекції, веб-уроки, телевізійні канали, радіозв'язок та заняття в чаті.

Використовуючи сучасні технології студенти беруть участь в семінарах, майстер класах, лекціях та отримують можливість ознайомитися з найсучаснішими досягненнями в області світової архітектури в електронних бібліотеках та базах даних.

Дистанційно студенти архітектурних спеціальностей вивчають дисципліни загальної підготовки такі як, математика, українська мова, культурологія, нарисна геометрія, історія, тощо. А потім переходять до вивчення дисциплін циклу фундаментальної підготовки.

Проте, при опануванні художньо-графічної підготовки проявляються деякі недоліки дистанційної освіти для студентів спеціальності архітектура. В умовах сучасної архітектурної освіти художньо-графічна підготовка відіграє особливу роль в розвитку просторового мислення, художньо-емоційного сприйняття та творчих здібностей майбутнього архітектора. Студенти повинні оволодіти способами грамотно зображати ландшафтні форми на площині паперу у вигляді ескізів, нарисів, креслень, технічного рисунку, розвивати вміння рисувати об'єкти ландшафту, отримати навички роботи з кольором.

Вади дистанційного навчання в тому, що студент не відвідує практичних занять, де він очно може спілкуватися з викладачем. Тобто усуваються всі моменти пов'язані з унікальним індивідуальним підходом до виховання архітекторів. Для постійних дистанційних занять потрібна жорстка самодисципліна, самостійність і свідомість здобувача. Також відсутній постійний контроль над студентом, що є потужним спонукальним стимулом для архітекторів, кожен з яких є творчою унікальною особистістю. До того ж кваліфікованих фахівців, здатних створювати дистанційні навчальні програми та курси, на сьогоднішній день не так багато. На наш погляд для самих творців спеціалізованих навчальних програм потрібне навчання, так як в розробнику має поєднуватись досвідчений архітектор-викладач та спеціаліст з комп'ютерних технологій.

Об'єднання практики, навчання та науки – все це невід'ємно з'єднує усі види діяльності, що впливають на одержання кінцевого продукту кваліфікованого сучасного архітектора.

Висновки. Отже, дистанційне навчання архітекторів доцільно впроваджувати у вищих навчальних закладах освіти.

Застосування дистанційної освіти знижує собівартості навчання, а отже економічно вигідне для студентів.

На перехідному етапі до повної дистанційної освіти пропонується використовувати змішане навчання. Оптимальне співвідношення очної та заочної (дистанційної) освіти для спеціальності архітектура 70 на 30 відсотків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004) Закон України від 01.07.2014 №1556-VII «Про вищу освіту» (із змінами і доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Зубричев О. С. Про формування рекреаційних утворень в умовах історичної зони населених пунктів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування* /наук.-техн. збірник. Київ, КНУБА, 2015. Вип. № 39. С. 219 – 223.
3. Зубричев О. С. Сучасні перспективи розвитку рекреаційно-розважальних парків / Сборник научных трудов SWorld. Иваново. Том 18. Вып №1, 2014. С.53-58.
4. Зубричев О. С. Необхідність і філософія розвитку атракціонів розважальних парків. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник*. Київ, КНУБА, 2014. Вип. № 37. С. 338 – 343.
5. Зубричев О. С. Про формування агрокреаційних екопарків в умовах рельєфу. *Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник*. Київ, КНУБА, 2016. Вип. № 59. С. 144 – 148.

6. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
7. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. Наказ МОН від 25.04.2013 р. №466(Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за№703/23235). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0703-13>.
8. Про затвердження Змін до Положення про дистанційне навчання Міністерство освіти і науки України. Наказ. 14.07.2015 № 761. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 р. за № 923/27368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0923-15>
9. Ніколаєнко В. А. Основні етапи виникнення і формування рекреаційно-розважальних територій міського середовища. *Містобудування та територіальне планування*: наук.-техн. збірник. К., КНУБА, 2012. Вип. № 44. С. 373 – 380.

УДК 373.31:070

Ротфорт Д.В.

ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасна людина живе в світі, який постійно змінюється і відбувається це завдяки стрімкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа. Сьогодні мова йде про інформаційну цивілізацію та утвердження відповідної інформаційної культури суспільства і особистості, в якій інформація через різні канали впливає на всі грані суспільного життя та свідомості [1].

На взаємодію з різноманітними медіа (книги, преса, радіо, кіно, телебачення, інтернет) припадає все вагоміша частка в бюджеті вільного часу людини, чим зумовлюється значний вплив медіа на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти. До цього додаються недосконалий захист дитини від медіаконтенту, що може шкодити її здоров'ю та розвитку, відсутність механізмів ефективної саморегуляції інформаційного ринку, які не допускали б недоброякісної медіапродукції, низькоморальних ідеологем та цінностей, інших соціально шкідливих інформаційних впливів [3].

Ситуація в інформаційному просторі дуже непроста і часто небезпечна. Норберт Больц, автор книги «Абетка медіа», зазначає: «Ми живемо серед інформаційної анархії і, звичайно, окрема людина вже не має змоги її контролювати, тому недовірливість – це зворотній бік такої поступовості – що більше інформації, то менше ми повинні її сприймати на віру. У нас проблема не інформації, а проблема орієнтації» [2].

Тому сьогодні назріла нагальна потреба у цілеспрямованій підготовці особистості до вмілого і безпечного користування інформацією, іншими словами медіаграмотної особистості.

Поняття «медіаграмотність» ще немає сталого визначення.

Науковці вважають, що «медіаграмотність» - це:

- навичка ХХІ століття (Л.В. Петрик) [6];
- розуміння прийомів за допомогою яких медіа створюють різні типи повідомлень, того як вони подають інформацію і які методи використовують для організації матеріалу, критичний погляд на медіа контент» (А.А.Сулім) [7];
- здатність експериментувати, інтерпретувати (аналізувати) та створювати медіа-тексти (К. Ворсноп) [4].

Аналіз різних поглядів науковців щодо поняття «медіаграмотність» дає підстави вважати, що медіаграмотна особистість це та, яка на основі критичного мислення сприймає, створює та опрацьовує медійні продукти.

Формування медіаграмотного школяра стало однією із задач початкової школи. У Державному стандарті початкової школи обов'язкові результати навчання передбачають, що школяр має засвоїти навички зі сприйняття, аналізу, інтерпретації, критичної оцінки інформації в текстах різних видів та медіатекстах.

Таким чином, у сферу початкової школи активно входить медіаосвіта, яка має на меті: підготувати школярів до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різної інформації; навчити розуміти інформацію, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку; опановувати способами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів. Здобута в результаті цього процесу медіаграмотність допоможе школяреві активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету. Отже, провідною ціллю медіа-освіти стає підготовка молодших школярів до існування у новітньому інформаційному середовищі.

При цьому зазначимо, що цілі медіаосвіти не будуть досягнуті, якщо вчителі початкових класів не будуть готові до їх реалізації. Готовність вчителів до застосування медіа у педагогічній практиці ґрунтується на спеціальних знаннях і вміннях, зміст яких пов'язаний з основними базовими поняттями (медіа-засоби, медіа-середовище, медіа-грамотність, методи, методика і форми медіа-освіти) та орієнтований на показники компетентності вчителя й учнів до діяльності з медіа [5].

Тому на базі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» проведено дослідження щодо визначення готовності вчителів початкових класів до формування медіаграмотності у молодших школярів. Дослідження проводилося шляхом анкетування серед слухачів (217 осіб) курсів підвищення кваліфікації за напрямом «Початкові класи».

Головний акцент в анкетах зроблено на визначення розуміння вчителями сутності поняття «медіаосвіта» та умов щодо використання елементів медіаосвіти в освітньому процесі.

У першу чергу ми визначали ставлення педагогів до медіаосвіти. Переважна більшість (89%) зазначили, що медіаосвіта повинна бути включена в

освітній процес початкової школи у різних форматах. 54% учителів вважають, що медіаосвіта повинна інтегруватися з обов'язковими дисциплінами. Інші – що цьому треба присвятити окремий урок (11 %) або звертатися до медіаосвіти у позаурочний час (гуртки) (10 %). І тільки один учитель з опитаних зазначив, що немає необхідності в медіаосвіті школярів.

З метою визначення рівня усвідомлення учителями початкових класів поняття «медіаосвіта» в анкетах запропоновано вибрати основні завдання медіаосвіти.

Педагогам потрібно було відібрати п'ять найбільш важливих на їх погляд завдань медіаосвіти із запропонованих:

- виховання естетичного сприйняття, смаку, оцінки естетичних якостей медіатекстів, розуміння медіатекстів, пропаганда шедеврів медіакультури;
- розвиток критичного мислення, критичної автономії особистості по відношенню до медіа;
- захист від шкідливого впливу медіа (наприклад, від впливу сцен насильства на екрані, від пропаганди поганого смаку, від творів низької художньої якості тощо);
- задоволення різних потреб аудиторії в галузі медіа;
- навчання аудиторії практичних умінь роботи з медіатехніки;
- розвиток здібностей аудиторії до політичного, ідеологічного аналізу різних аспектів медіа, медіакультури;
- розвиток здібностей аудиторії до сприйняття, розуміння і аналізу мови медіатекстів (аудіовізуального ряду, композиції, стилістики, символіки тощо) «декодування» медіатекстів;
- розвиток здібностей аудиторії до аналізу медіатекстів в широкому культурологічному, соціокультурному контексті з урахуванням таких понять, як «джерело інформації» (агентство медіа), «категорія медіа» (вид, жанр медіа), «технологія медіа», «мову медіа», «аудиторія медіа», «репрезентація»;
- підготовка людей до життя в демократичному суспільстві;
- розвиток комунікативних здібностей особистості;
- розвиток умінь самовиражатися за допомогою медіа, створювати медіатексти;
- отримання аудиторією знань з історії медіа, з історії медіакультури;
- отримання аудиторією знань з теорії медіа та медіакультури (включаючи такі поняття, як «агентство медіа», «категорія медіа», «мова медіа», «технологія медіа», «репрезентація медіа», «аудиторія медіа» тощо);
- розвиток здібностей аудиторії до морального, етичного, психологічного аналізу різних аспектів медіа, медіакультури.

Найбільшу кількість голосів учителі віддали таким завданням, як:

1. Розвиток комунікативних здібностей особистості – 56%;

2. Розвиток критичного мислення, критичної автономії особистості по відношенню до медіа – 55 %;
3. Навчання аудиторії практичних умінь роботи з медіатехнікою – 43 %;
4. Підготовка людей до життя в демократичному суспільстві – 37%;
5. Розвиток здібностей аудиторії до морального, етичного, психологічного аналізу різних аспектів медіа, медіакультури – 36%.

Такий відбір завдань свідчить про те, що вчителі початкових класів ще недостатньо обізнані у питаннях медаосвіти, оскільки тільки перша, друга і п'ята позиції серед обраних завдань є актуальними для цієї сфери освіти. Навчати учнів користуватися медіатехнікою і готувати їх до життя в демократичному суспільстві взагалі не мають відношення до медаосвіти.

На жаль, такі важливі завдання як: отримання аудиторією знань з теорії медіа та медіакультури (7%); розвиток здібностей аудиторії до сприйняття, розуміння і аналізу мови медіатекстів (22%); захист від шкідливого впливу медіа (33%) у перелік важливих завдань медаосвіти у вчителів початкових класів не увійшли (рис.1).

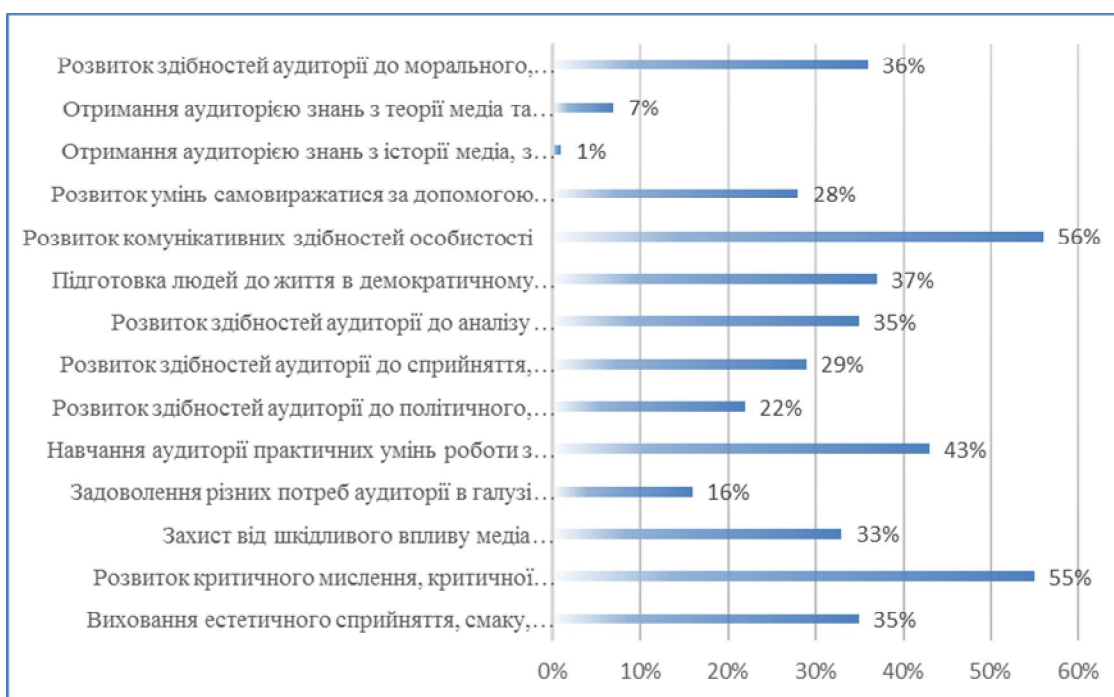

Рис. 1. Визначення найважливіших завдань медаосвіти

Наступна група питань стосувалася того, як учителі користуються елементами медаосвіти на своїх уроках.

Визначено, що 76% вчителів застосовують елементи медаосвіти у своїй роботі, проте 7% не змогли визначити наявність на своїх уроках елементів медаосвіти (рис.2).

Рис.2. Використання елементів медіаосвіти на уроках

Серед тих, хто використовує елементи медіаосвіти у своїй роботі з учнями – 65 % роблять це на більшості уроках. Проте достатньо велика кількість педагогів (32%) ніколи або дуже рідко звертаються в освітньому процесі до медіаосвіти.

Визначаючи причини такого стану, ми запропонували відібрати від однієї до трьох причин, які заважають педагогам застосовувати медіаосвіту на уроках.

У переважної кількості вчителів (84% з числа тих, хто не використовує елементи медіаосвіти у своїй роботі) бракує знань про теорію і методику медіаосвіти. 26% – посиляється на відсутність медіатехніки, 19% – очікують розпорядження керівництва закладу щодо застосування медіаосвіти в освітньому процесі; 10% – не вміють користуватися медіатехнікою, а 6% – зазначили відсутність матеріальної зацікавленості у проведенні уроків з елементами медіаосвіти.

В опитуванні взяли участь педагоги різних вікових категорій, переважна більшість яких (45%) відноситься до людей від 40 до 50 років (рис.3).

Аналіз проведеного дослідження дає можливість зробити висновки, що вчителі початкових класів Харківської області:

- 1) розуміють важливість медіаосвіти для особистісного розвитку молодших школярів;
- 2) недостатньо обізнані в цілях і задачах медіаосвіти;
- 3) бракує знань про теорію і методику медіаосвіти і вмінь щодо роботи з медіатехнікою.

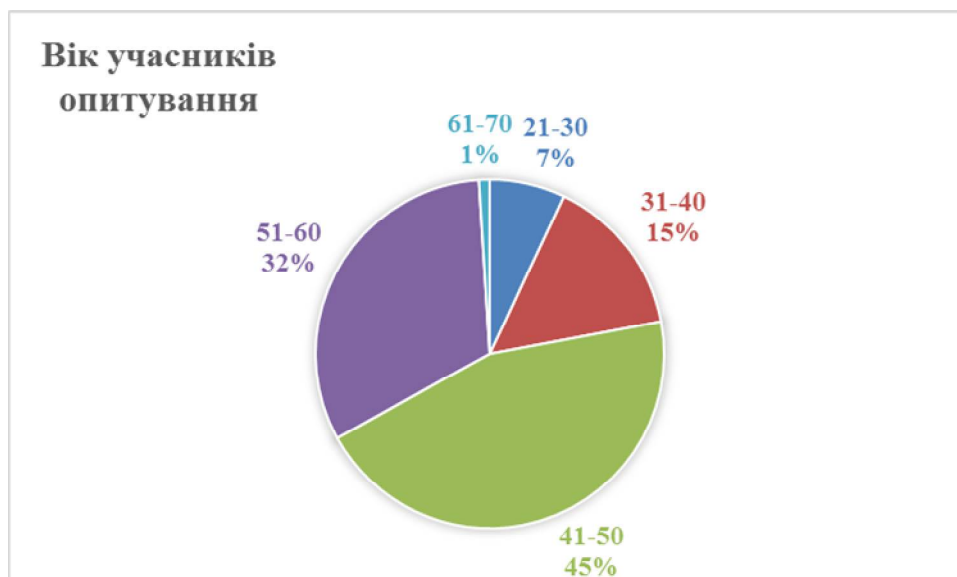

Рис.3. Вік учасників опитування

З метою подолання визначених проблем вважаємо, що необхідно забезпечити безперервність медіаосвіти у роботі з учителями початкових класів, формування в них готовності до адекватного реагування на зміни інформаційного та освітнього середовища, наступності змісту та засобів на різних етапах і рівнях освіти і самоосвіти. Окрім того, вважаємо, що професійне становлення вчителя має проходити в насиченому медіасередовищі, що спонукає його активно використовувати медіа для вирішення професійних і життєвих завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів. *Філософія освіти*. 2005. №1. С. 5-18.
2. Больц Норберт. Абетка медіа / За загал. ред. В. Ф. Іванова; пер. з німецької В. Климченка. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2015. 177 с. С. 44.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні Редакція 2016 року. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vpro_vadzheniya_mediaosvit%20i_v_ukraini_nova_redaktsiya/.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підруч. / [ред.-упор.: В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк / за наук. ред. В.В. Різуна. К. : Центр Вільної Преси, 2013. 352 с. С. 10.
5. Наумук І. М. Розвиток медіа-компетентності майбутніх учителів інформатики як необхідна умова до професійної діяльності / І. М. Наумук: матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції (3-4 грудня 2015 р., м. Суми): у 3 ч. Ч. 3. – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2015. 128 с. С. 48-49
6. Петрик Л.В. Медіа-грамотність як навичка XXI ст. / Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: зб. наукових праць № 27. 2017 р. С. 100-104.
7. Сулім А. А. Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти. URL: http://mediaeducation.ucoz.ru/_ld/9/954_2012.pdf – Назва з екрану. Мова: укр. Дата звернення: 24.04.2019

МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ОСВІТНІ КАТЕГОРІЇ

Історія розвитку медіаосвіти. Розвиток та поширення інформаційних і комунікаційних засобів – необхідна умова формування нового напрямку в педагогіці – медіаосвіти. Канадський вчений М. Маклюен як автор першої навчальної програми з медіаосвіти. Впровадження медіаосвіти в 60-х роках ХХ ст. у Великій Британії, Канаді, Німеччині, США, Франції, Австралії, Російській Федерації. Медіаосвітні проекти ЮНЕСКО та Ради Європи. Національні та міжнародні асоціації медіаосвіти, Міжнародна і національна мережа медіаосвітніх інтернет - сайтів.

Медіаосвіта (медіаграмотність) як навчальна дисципліна освітньо-професійної програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Зміст і основні завдання медіаосвіти, її зв'язок із соціальною педагогікою, психологією, філософією, культурологією, іншими гуманітарними навчальними дисциплінами. Методологічні та світоглядні установки стосовно інформатизації освіти. інтегрально-філософський аналіз категорій: «медіаосвіта», «медіапедагогіка», «медіаграмотність», «медіакультура». Функції медіаосвіти у здійсненні виховних завдань у навчальних закладах.

Місце медіаосвіти в процесі професійної підготовки педагогічних працівників. Класифікація та функції сучасних медіа за соціально-педагогічними критеріями: місце використання (індивідуальні, групові, масові, робочі та ін.), змісту інформації (ідеологічні, політичні, морально-виховні, пізнавально-навчаючі, естетичні, економічні, екологічні), функціям та цілям використання (отримання інформації, освіти, спілкування, соціальне управління тощо), розвитку впливу на особистість (розвиток кругозору, самопізнання, самонавчання, соціалізація та ін.).

Медіаосвіта відіграє в суспільстві:

- Медіаосвіта сприяє збагаченню людей різним культурним досвідом за допомогою споживання медіаповідомлень усіх типів (друкованого слова, зображень, аудіо та рухомих зображень).
- У країнах, що застосовують новітні технології, медіаосвіта допомагає громадянам представляти їхні культури та традиції.
- Медіаосвіта відіграє найважливішу роль у здатності людей оцінювати й *реагувати* на інформацію про соціальні та політичні *конфлікти*, війни, природні лиха, екологічні катастрофи тощо.
- У ситуаціях, коли доступу до електронних і цифрових технологій нема або він обмежений, медіаосвіта може базуватися на доступних їм технологіях і формується під впливом наявних контекстів.

Медіаосвіта має надавати знання щодо того, як: 1) аналізувати, критично осмислювати і створювати медіатексти; 2) визначати джерела медіатекстів, їхні політичні, соціальні, комерційні, культурні інтереси й контекст; 3) інтерпретувати медіатексти й цінності, що несуть в собі медіа; 4) добирати

відповідні медіа для створення та розповсюдження власних медіатекстів і залучення зацікавленої в них аудиторії; 5) уможливлювати вільний доступ до медіа для споживання та виробництва власної медіапродукції.

Результатом медіаосвіти має бути підвищення рівня медіакомпетенції, або її ще називають медіаграмотністю, яка полягає в сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві.

Вважається, що термін «медіаграмотність» походить від термінів «критичне бачення» та «візуальна грамотність».

Також використовуються такі терміни, як «технологічна грамотність», «інформаційна грамотність», «комп'ютерна грамотність» тощо.

Канадський науковець і президент Канадської асоціації медіаосвітніх організацій Джон Пандженте (John J. Pungente) вивів вісім ключових принципів медіаграмотності, що дозволяють краще вивчати медіапродукти.

1. Будь-який медіапродукт — це сконструйована реальність. Він відбиває не реальний світ, а деякі суб'єктивні, ретельно відібрані уявлення про нього.

Медіаграмотність допомагає руйнувати такі штучно створені конструкції та розуміти принципи їх створення.

2. Медіа конструюють реальність. Саме вони формують більше уявлень про навколишнє середовище та особисте ставлення до того, що відбувається.

Ставлення до об'єктів реального світу формується на основі медіаповідомлень, які, своєю чергою, сконструювали фахівці, що переслідують визначені комунікативні цілі. Медіа певною мірою формують наше відчуття реальності.

3. Отримувачі медіаповідомлення інтерпретують його зміст. Медіа забезпечують свою аудиторію інформацією, на основі якої формується уявлення про реальність. Отримувачі повідомлення інтерпретують та осмислюють, ґрунтуючись на власному досвіді та таких індивідуальних характеристиках, як особисті запити й очікування, актуальні проблеми, сформовані національні та гендерні уявлення, соціальний та культурний досвід тощо.

4. Медіа мають комерційну підтримку. Медіаграмотність дає уявлення про те, що підтримує будьякі медіа з комерційного боку і як комерційний підтекст впливає на зміст медіапродукту, його якість.

Створення медіапродукту — це передовсім бізнес, який має давати прибуток. За всяким медіабізнесом стоять конкретні люди зі своїми інтересами, саме останні й визначають зміст того, що дивиться, читає, слухає отримувач медіаповідомлення.

Будь-яке медіаповідомлення транслює ідеологію та інформацію про певні цінності. Будь-який медійний продукт — це, в певному сенсі, реклама способу життя та тих чи інших цінностей. Явно чи опосередковано медіа створюють в

очах аудиторії уявлення про «гарне», «красиве» життя; формують споживацькі смаки та дають уявлення про загальну ідеологічну позицію.

6. Медіа виконують соціальні та політичні функції. Вони впливають на політичну ситуацію та провокують соціальні зміни. Телебачення впливає на результати виборів. Електорат ґрунтує свої рішення на уявленнях про кандидатів, тобто на сформованому іміджі. Медіа примушують нас задумуватися про події, що відбуваються в інших країнах.

7. Зміст повідомлення залежить від виду медіа. Різні медіа передають повідомлення про одну подію, наголошуючи на різних аспектах. Отже, аудиторія має змогу ознайомитися з різними поглядами та сформуванати власну позицію.

8. Кожен медіаресурс має власну унікальну естетичну форму. Кожен медіапродукт має бути представлений аудиторії в естетичній формі, що дозволяє, деякою мірою, діставати задоволення від форми та змісту. Цікаві пропозиції канадського дослідника трохи нівелюються хибними уявленнями про силу медійного впливу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інформацію». Відомості Верховної Ради України. Київ 02.10.92 №2657 (із змінами, внесеними згідно із Законами. Останній від 13.01.11 №2938).
2. Закон України «Про доступ громадян до публічної інформації». Відомості Верховної Ради України. Київ, від 13.01.11 №2939 – VI.
3. Закон України «Про захист суспільної моралі». Відомості Верховної Ради України. Київ, від 20.11.03 №1296 – IV.
4. Онкович Г.В. Використання інтегрованого простору знань у навчальному процесі засобами медіасовіти / Г.В. Онкович // Журналістика, філологія та медіаосвіта: Збірн. Наукових доповідей у 2-х томах. – Т. 2 – Полтава. Освіта 2009. – с. 252 – 255.
5. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. - Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. – 100 с.
6. Медіаосвіта та медіа-інформаційна грамотність вчителя Нової української школи : навчальна програма спецкурсу / укладачі: Сташенко М. О., Рудь О. В. / – Луцьк : ВІППО, 2018. – 68 с.

УДК 004.053

Сокол Г.В.

СИНТЕЗ КОДЕКА ДЛЯ ОБРОБКИ БАГАТОВИМІРНИХ СИГНАЛІВ

В наш час у зв'язку з бурхливим розвитком інформаційних технологій, Інтернету та мультимедійних технологій виникає проблема передачі різних видів інформації: відео, звук, текст та ін. Вона займає великі інформаційні обсяги пам'яті, тому представлення її в більш компактному вигляді (стиснення) є надзвичайно актуальною проблемою [1].

Особливу роль в інформаційній інфраструктурі займають цифрові зображення. Сучасні технології постійно підвищують їх якість, але разом із

тим, збільшують обсяги пам'яті. При цьому важливими характеристиками зображення є: розмір зображення в пікселях та глибина кольору, від яких залежить кінцевий обсяг пам'яті. Для їх ефективного використання необхідно забезпечити достатню для сприйняття людиною якість та порівняно невеликий інформаційний об'єм. Тому, виникає необхідність використання кодеку для обробки багатовимірних зображень.

Кодеки частіше використовують для передачі, збереження та шифрування. Завдяки цим програмам дані зберігаються у більш простому або у більш стиснутому та компактному вигляді. Завдяки тому, що використовуються різні алгоритми стиснення. Досить часто ці програмні засоби не сумісні між собою [2].

При виборі програм для стиснення та обробки зображень особлива увага приділялася їх безкоштовному розповсюдженню, підтримці найбільш поширених графічних форматів та роботі з ОС Windows. Тому проаналізовано наступні кодеки: Caesium, FileOptimizer, RIOT, Icecream Image Resizer та Image Compress.

Для аналізу було обрано два зображення та представлено у найбільш популярних графічних форматах: .jpg, .png, .bmp, .tif, та .gif. Одне з яких – це зображення HD якості, з розподільчою здатністю 5184x3456 пікселів (представлені на рис. 1.1 – 1.5), а інше отримане за допомогою мобільного пристрою, з розподільчою здатністю 4208x2368 пікселів (представлені на рис. 1.6 – 1.10).

Порівняння результатів стиску було здійснено за допомогою визначеного коефіцієнту стиску – відношення вихідного розміру до стиснутого.

Рисунок 1.1. Зображення HD якості у форматі .bmp

Рисунок 1.2.ЗображенняHD якості у форматі.gif

Рисунок 1.3. Зображення HD якості у форматі .png

Рисунок 1.4.Зображення HD якості у форматі .tif

Рисунок 1.5. Зображення HD якості у форматі .jpg

Рисунок 1.6. Зображення отримане за допомогою мобільного пристрою у форматі .bmp

Рисунок 1.7. Зображення отримане за допомогою мобільного пристрою у форматі .gif

Рисунок 1.8. Зображення отримане за допомогою мобільного пристрою у форматі .png

Рисунок 1.9. Зображення отримане за допомогою мобільного пристрою у форматі .tiff

Результати стиснення графічних форматів безкоштовними кодексами та синтезованим кодеком Image Compress , наведені в табл. 1.1 та табл. 1.2. [3, 4].

Таблиця 1.1

Результати стиску графічних форматів HD якості

Кодеки	.bmp	.gif	.png	.tiff	.jpg
Початковий розмір	100% (51,2Мб)	100% (10,5 Мб)	100% (33,7 Мб)	100% (41 Мб)	100% (18,6 Мб)
Caesium	0%	—	3,86%	+66,6%	90,48%*
FileOptimizer	0%	0%	5,04%	15,85%	4,84%
RIOT	—	20,86%*	76,74%*	—	91,29%*
Icecream Image Resizer	0%	—	3,86%	+66,59%	84,09%
ImageCompress	94,12%	70,19%	91,07%	87,44%	90,5%*

Таблиця 1.2

*Результати стиску графічних форматів, отриманих за допомогою
мобільного пристрою*

Кодеки	.bmp	.gif	.png	.tiff	.jpg
Початковий розмір	100% (28,5 Мб)	100% (5,22 Мб)	100% (11,8 Мб)	100% (14,1 Мб)	100% (2,22 Мб)
Caesium	0%	–	2,54%	+169,5%	55,86%*
FileOptimizer	0%	0%	18,22%	13,48%	13,96%
RIOT	–	20,5%*	65,85%*	–	57,21%*
Icsecream Image Resizer	0%	–	+0,85%	+169,5%	27,48%

Таким чином, кодек File Optimizer має найбільшу підтримку форматів та краще стискає формат .tiff, а кодек RIOT дозволяє найкраще зменшувати інформаційний об'єм зображення форматів .jpg, .png та .gif.

В роботі синтезовано кодек для стиснення зображень Image Compress, отримано результати стиснення даним кодеком для наступних графічних форматів: .jpg, .bmp, .gif, .png та .tif. Проаналізувавши та порівнявши роботу Image Compress з вище розглянутими кодеками можна зробити висновок, що створений програмний продукт є найкращим за наступними показниками: підтримка графічних форматів, швидкодія, зменшення інформаційного об'єму зображення [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Сокол Г.В., Гроза Т.С., Шевченко М.О *Аналіз кодеків для оброблення зображень*: тези доповідей 68-ої наукової конференції ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка. Полтава: ПолтНТУ, 2016 р. Т. 2. С. 190-191. URL: <https://drive.google.com/open?id=0Bwbz8yU2lkF9NWJmZ3k1NHZ0dW8>.
2. Сокол Г.В. *Порівняльний аналіз ліцензійних та безкоштовних кодеків для обробки багатовимірних сигналів*: тези 70-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. Полтава : ПолтНТУ, 2018. Т. 2. С. 168.
3. Сокол Г.В. Аналіз кодеків для обробки графічних форматів. *Сучасні напрями розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та засобів управління* : матеріали 6-ої Міжнародній науково-технічній конференції. Полтава: ПолтНТУ; Баку: ВА ЗС АР; Кіровоград КЛА НАУ; Харків ДП «ХНДІ ТМ», 2016. – С. 54. URL: <http://pntu.edu.ua/uk/scientific-events/419-shosta-mizhnarodna-naukovotekhnichna-konferents>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

Стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. Майбутнє суспільство все більше спиратиметься на інформаційно-комунікаційні технології: web-технології, хмарні обчислення і big data, смартфони та Інтернет «розумних речей», штучні інтелекти та інші гаджети. На взаємодію з різноманітними медіа (книги, преса, радіо, кіно, телебачення, інтернет) припадає все вагоміша частка в бюджеті вільного часу громадян України, чим зумовлюється значний вплив медіа на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти. До цього додаються недосконалий захист дитини від медіаконтенту, що може шкодити її здоров'ю та розвитку, відсутність механізмів ефективної саморегуляції інформаційного ринку, які не допускали б недоброякісної медіапродукції, низькоморальних ідеологем та цінностей, інших соціально шкідливих інформаційних впливів. Загострення потреби в інтенсифікації розвитку медіаосвіти зумовлено необхідністю протистояти зовнішній інформаційній агресії та руйнівній зарубіжній пропаганді [5, с.6 - 11].

У цих умовах медіаосвіта стає фундаментальною складовою інформаційної безпеки країни, відіграє стратегічну роль у вихованні патріотизму молоді, формуванні української ідентичності. Медіаосвіта має стати одним з головних чинників забезпечення відкритості освіти щодо сучасних швидко змінюваних знань і наближення змісту освіти до потреб повсякденного життя людини. Медіаосвіта – не тільки шлях до ефективності діяльності людини в системі трудових відносин, але спосіб залишатися самим собою, цілісною особистістю, здатною до самовираження і людяності. Не втрачають значення і традиційні завдання медіаосвіти, які полягають у запобіганні вразливості людини до медіаманіпуляцій і медіанасильства, втечі від реальності, у профілактиці поширення медіазалежностей [4, с.5-18].

У багатьох країнах медіаосвіта функціонує як система, що стала невід'ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки молоді, з другого – масових інформаційних процесів. Вона включена до глобалізаційних перетворень і є складовою гарантування конкурентоспроможності економіки, нерозривно пов'язана з розвитком демократії в умовах інформаційного суспільства [3, с.15-20]. Перші досягнення в експериментальному впровадженні медіаосвіти в Україні підтверджують необхідність інтеграції ініціатив суб'єктів освітнього процесу і широкої громадськості в ефективну національну медіаосвітню систему.

Розроблення і прийняття нової редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (далі Концепція) – важлива складова модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвиткові економіки знань, становленню громадянського суспільства.

Концепція базується на вивченні стану медіакультури населення України та міжнародному досвіді організації медіаосвіти [1]. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.), резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.), Феській декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (від 17 червня 2011 р.) та Паризькій декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (від 28 травня 2014 р.).

Головною метою Концепції є сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти, що має стати фундаментом гуманітарної безпеки держави, розвитку і консолідації громадянського суспільства, протидії зовнішній інформаційній агресії, всебічно підготувати дітей і молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати у громадян медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей.

Концепція спрямована на підготовку і проведення широкомасштабного поетапного експериментального і подальшого інтенсивного масового впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях; пріоритетне започаткування шкільної та позашкільної медіаосвіти, яка стане головною інтеграційною ланкою формування цілісної системи медіаосвіти; забезпечення медіаосвіти у вищій школі, насамперед при підготовці фахівців педагогічного профілю; врахування завдань медіаосвіти в ході здійснення освітніх реформ та планування відповідних бюджетних асигнувань; ініціювання широкої громадської підтримки медіаосвітнього руху, включаючи міжнародну співпрацю в цій сфері. Обов'язки провідного координатора впровадження медіаосвіти в країні покладаються на Національну академію педагогічних наук України.

Концепція містить основні терміни, мету, завдання й пріоритети розвитку медіаосвіти в Україні, основні принципи і форми медіаосвіти, напрями, етапи та умови реалізації Концепції.

Декларація прав людини щодо свободи переконань та свободи шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами незалежно від державних кордонів.

Конвенція про права дитини щодо забезпечення через засоби масової інформації вільного доступу до інформації і матеріалів, що сприяють соціальному, духовному, і моральному благополуччю, здоровому фізичному і психічному розвитку [2, с.88 - 90].

Конституція України як гарант права, свободи та обов'язків людини .
Законодавство України:

- про вищу освіту щодо прав осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі;
- про захист суспільної моралі;
- про молодіжні та дитячі громадські організації щодо надання їм інформації щодо державної політики з питань соціальної адаптації, становлення та розвитку молоді, сприянню зайнятості молоді в соціально-економічному секторі.

Матеріали Міжнародної палати при ЮНЕСКО «Діти і насильство на екрані» (матеріали міжнародних науково-педагогічних конференцій, Інтернет сайти, книги і журнали, що присвячені негативному впливу медіа на юнацьку аудиторію).

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). Схвалена постановою Президії НАПНУ від 21 квітня 2016 р. № 1 - 2/7 – 110. URL: https://24tv.ua/ukrayina_tag1119.
2. Іванов В.Ф. Законодавство про засоби масової інформації: Український та зарубіжний досвід. К., 1999.
3. Іванов В.Ф. Державна підтримка преси в Україні та за кордоном // Актуальні питання масової комунікації. Вип.2. 2001.
4. Медіаосвіта та медіа-інформаційна грамотність вчителя Нової української школи : навчальна програма спецкурсу / укладачі: М. О.Сташенко, О. В. Рудь Луцьк : ВІППО, 2018. 68 с.
5. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.